ОЛГА ЛУКОВИЋ
ПЈАНОВИЋ

СРБИ...НАРОД НАЈСТАРИЈИ

3

БИБЛИОТЕКА

СЛОВЕНСКИ ИСТОЧНИЦИ

УРЕДНИК

РАДМИЛО МАРОЈЕВИЋ

ИПА "МИРОСЛАВ"

Олга Луковић-Пјановић

СРБИ ... НАРОД НАЈСТАРИЈИ Књига 3

Допуњено издање

Издаје:
Издавачко прометна агенција „МИРОСЛАВ"

Адреса издавача:
Гоце Делчева 9, 11080 Земун
Телефон/факс: 011/693-805
П. фах 108 Земун
Југославија

Главни уредник:
Мирослава Петровић

Рецензија:
Др Реља Новаковић

Дизајн:
Мирослава Петровић

Коректура:
Мирослава Петровић

Тираж: 2000
Штампање завршено фебруара 1994.

Штампа:
„Космос" – Београд, Светог Саве 16–18

ОЛГА ЛУКОВИЋ
ПЈАНОВИЋ

СРБИ...НАРОД НАЈСТАРИЈИ

3

ДУШАНОВ ЗАКОНИК ИЛИ СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПРАВО КОНТИНУИТЕТ ВЕДСКОГ ПРАВА

На облик српског имена **Србинда** у Ведама надовезујемо друго једно сведочанство, које, као и **Србинда, представља чврсту спону између стваралаца Веда, давних предака данашњих Срба,** чија је култура у оним древним временима носила печат одређеног правног поретка.

Овај одељак о Ведском и Српском Праву, које, дакле, није ни римско ни византијско, написан је на основу студије изванредног правног познаваоца, већ добро нам познатог Илије М. Живанчевића.

Када се говори о Српском Праву одмах се мисли на Душанов Законик, чији наслов је у старијим рукописима „Закон благовјернаго цара Стефана". Јасно је да је тај законик постао за време владавине Цара Стефана Душана и то у два маха:

Први део (према издању Стојана Новаковића од 1898. г.), тј. члан 1.–135, – издат је на Сабору у Царском Скопљу на празник Вазнесења, 21. маја 1349. г., а други је део, према истом издању, објављен на Сабору у Серезу, и то у време између 1. септембра 1353. г. и 31. августа 1354. г. До наших дана је сачувано око 20 рукописа тог важног правног споменика, који потичу из времена од XIV.–XVIII. века. Нажалост, оригинални рукопис није сачуван. Најстарији пак од сачуваних рукописа нађен је у Струги, но он је непотпун. По старини, за њим долази рукопис који је био својина призренске епископије, тзв. Призренски Рукопис, који је служио као основ Новаковићевом издању од 1898. г. Остали рукописи се удаљују мање или више од те две редакције сматране најстаријим, од којих је једна извршена у XV., а друга крајем XVII., или почетком XVIII. века.

Душанов Законик није израђен на споменутим Саборима него је спремљен пре тога, а Сабору је поднет на одобрење. А да је Цар Душан свесно и озбиљно помишљао да што боље уреди правне прилике своје велике и проширене државе, види се из једне његове наредбе из 1346. г., или 1347., у којој наглашава да је на-

меран у својој држави поставити уредбе и законе, тако да у његовом Законику можемо гледати остварење тих намера.

Садржај Законика је следећи – према Новаковићевом издању од 1898. г.:

– Чланови од 1.–38. тичу се црквених ствари и особа.

– Чланови од 39.–62. односе се на властелу и њихове прилике.

– Чланови 63.–73. тичу се других класа: чиновника, отрока, меропха, себра.

– Чланови 74.–83. односе се на село и његове прилике.

– Чланови 84.–117. садржавају углавном казнено право и процесуално право.

– Чланови 118.–122. баве се трговцима и њиховим приликама.

– Чланови 124.–127. уређују градске ствари.

– Чланови 129.–135. тичу се војничких ствари.

У другом делу Душановог Законика не налазимо толико сређене грађе колико у првом. Ту претежу чланови, који би имали да уреде несређене прилике, настале у Србији услед наглог проширења њених граница. Грађа је распоређена по **сталешком начелу**, тј., норме су сврстане у групе, које се односе на личне и стварне међусобне ставове сталежа према сталежу. Тај систем потпуно одговара концепцији тадашње државе, којој је сасвим прилагођен. И ако је Душанов Законик опсежан рад, показују се ипак неке празнине и то у подручјима за која знамо из других извора да су у Србији била нормирана; на пр., породично право није разрађено потпуно, а позната је веома значајна улога српске породице са свим традицијама које су се под њеним окриљем чувале кроз разне епохе и под најтежим условима. Исто тако, релативно се мало говори о наследном праву... Веома је занимљиво да је у Законику слабо заступљено обвезно право, а ни говора нема о правним пословима као што је купопродаја, зајам, најам, итд., што се у савременом друштву сматра најважнијим правним предметом. Овде се пак морамо упитати да ли је то било тако и у српском средњевековном друштву? И какав значај су онда имали ти данас толико важни правни појмови?

У Душановом Законику су најопсежније обрађени сталешки односи, дакле права и дужности појединих сталежа и односи међу њима. На основу Законика можемо да створимо себи доста јасну слику српске сталешке државе у Душаново доба. Такође кроз Законик упознајемо положај црквених особа, властеле, властеличића, грађана, себра, меропха и отрока, па положај војника, Влаха и трговаца. У Законику свакако претеже јавноправни карактер норми.

Много се писало о томе у каквом је односу Законик цара Душана са осталим изворима права. Има их чак и међу Србима, који су тражили његову везу с грчко-византијским законодавством, тражећи уједно у њему грчко-византијске утицаје. Друго

занимљиво питање је: у каквом односу је та законодавна радња са другим правним изворима Европе?

Међутим, на основу извесних студија, а особито Новаковићевих, данас се поуздано може тврдити да Душанов Законик има сасвим самосталан карактер државаног закона, којим су се уређивале јавно-правне прилике царства. Што се приватно-правних односа тиче они су се уређивали и надаље према нормама **Обичајног права...** Душанов Законик је на сваки начин имао значај основног државног закона којим су утврђена општа начела државног уређења. Као таква законодавна радња он је замишљен, а тако је и проведен, па се тиме најбоље тумаче споменуте празнине у Законику.

Важност Законика цара Стефана Душана добро је означио Стојан Новаковић, који је истакао да је то најлепше културно дело српског средњег века. Законик најбоље сведочи на колико је висини била култура Србије у доба цара Душана, као и колико је тај владар настојао да уреди своју велику државу по одређеним правним основама. Висина на којој стоји Душанов Законик може да се оцени тек онда кад се упореди чак и са савременим законодавством европских држава, кроз што се можемо само уверити да он међу њима заузима једно изванредно место, како по садржају, тако исто и по значењу.

*

Претходна обавештења о Душановом Законику углавном смо узели из Станојевићеве енциклопедије, за коју их је написао правник Марко Костренчић. Од дела којима се служио, Костренчић је ту навео: Стојана Новаковића и његово друго издање, од 1898. г., расправе под насловом „Законик Стефана Душана". Као друго дело Костренчић цитира: C. Jirecek, „Das Gesetzbuch des serbischen Zaren Stephan Dusan" (Archiv für slavische Philologie, 22., 1900.); на трећем месту означен је „Душанов Законик" од М. Доленца, из 1925. г.

*

Пре него што пређемо на коментар Илије М. Живанчевића о Душановом Законику, осврнућемо се на овом месту у најкраћим потезима на неколико занимљивих појединости у вези с тим веома значајним српским средњевековним спомеником.

Као што је речено у почетку, нађено је око двадесет рукописа Душановог Законика. Стојан Новаковић је у својој расправи о њему закључио да једино струшка и призренска редакција са сигурношћу потичу непосредно из оригиналног текста, а исто је тако, по Новаковићу, сигурно да су те две редакције настале у Душаново доба. Међутим, Атонска верзија би, како он тврди, представљала почетни облик редакцијских новелирања, насталих на основу

исправки оригинала, предузетих између 1402. и 1427. г., тј. у доба Деспота Стефана. С Новаковићем се слажу и научни кругови чије мишљење је забележено у изванредном и монументалном издању „Законика цара Стефана Душана" Српске Академије Наука, с поднасловом „Струшки и Атонски Рукопис"[1], на стр. 94.; то мишљење научних кругова је на споменутом месту дато у облику једног текста на француском језику:

„En dehors de multiples questions encore non résolues, les cercles scientifiques en sont arrivés à la conclusion que la rédaction de Struga est le prototype qui a pris forme par voie officielle dès le temps du législateur lui-même, l'empereur Stéphan Douchan, et que le manuscrit de Struga est donc la transcription la plus proche de la rédaction de l'original."

У преводу претходни текст гласи:

„Изван бројних још нерешених питања, научни кругови су дошли до закључка, да је редакција (Душановог Законика) нађена у Струги, прототип створен службено још у време самог законодавца, цара Стефана Душана и да је манускрипт из Струге препис најближи оригиналу."

Друго време, тешке прилике и многи други разлози довели су до оштећења тог рукописа, чију прву страну мало даље приказујемо. У оригиналном делу, цитираном мало више, репродукција манускрипта је у боји, тако да долазе јасно до изражаја слова смеђе, мрке боје, док су у атонском слова мрка и црвена. Судећи по репродукцији, оштећења су изазвана особито влагом. Но није само то оштећење жалосно. Још је жалоснија чињеница што се ни један ни други манускрипт не налазе у Србији, где би им било место, већ у данашњој совјетској Русији, у Москви, у библиотеци, која носи Лењиново име. Рукопис је тамо стигао осакаћен, јер су му нестали почетни и крајњи листови, а недостаје их прилично и у средини преписа тако да данас само са жалошћу можемо да констатујемо да је кодекс у свом првобитном стању био знатно већи. На рукопису се налази белешка:

„М 1732. Законик Стефана Душана сербск. полуустав, ... кон. XIV (или кон. XIV – нач. XV в.), (вывезен В. И. Григоровичем из Струги, близ Охриды), наиден во время путешествия по славянским землям в 1844.–1846. гг."

На задњој корици пише:

„1877. г. Вход. Нº 1732. Из собр. В. Григоровича."

– тј. из збирке Василија И. Григоровича.

[1] Издање Одељења Друштвених Наука – Извори Српског Права IV., Српске Академије Наука, примљено на VII. скупу 29. маја 1973. г. Дело је штампано у Београду, 1975. године.

Овај Василије И. Григорович је живео од 1815.–1876. г. Био је руски слависта и професор универзитета у Казану и Одеси. По Балканском полуострву је путовао ради научних истраживања, па је том приликом покупио многе старе српске рукописе, који су најпре били његова својина, док су по његовој смрти пренети у бивши Румјанцевски, каснији Лењинов музеј...

Тако су Срби лишени својих најдрагоценијих споменика... За по неке, као за овај, зна се где је, али колико их има, који су нестали заувек, као неке српске драгоцености, које су усташке главешине покупиле по српским црквама широм Хрватске, скупо их продавши по Америци за доларе...

Што се тиче Атонског манускрипта Душановог Законика, он је много боље очуван и сачињава део једног већег кодекса правне, одн. црквено-правне садржине. До данас се овај рукопис налази у добром стању, а и текст је далеко боље сачуван него у Струшком издању. После потпуне репродукције овог кодекса, у споменутом издању Српске Академије Наука, Димитрије Богдановић је направио читљив и јасан препис целога текста на црквено-српском, а затим је дао његов приказ или превод на савременом српском језику. Међутим, Богдановић је тај посао тако лепо урадио да је Законик разумљив и онако, како је био написан у време цара Душана. Ми ћемо се овде дотаћи само неких појединости Душановог Законика онако како је он приказан по Атонском Кодексу, који почиње речима (у преводу Димитрија Богдановића):

„Закон благовернога цара Стефана, лета 6857., индикт 2., на празник Вазнесења Господњег, месеца маја, 21. дан.

Овај Законик постављамо од православнога сабора нашег, с преосвећеним патријархом кир Јоаникијем, и свима арихијерејима и црковницима малим и великим, и са мном, благоверним царем Стефаном, и свом властелом Царства ми, малом и великом."

Не желећи да улазимо у извесне режимске коментаре у овом новом издању Душановог Законика, који сматрамо недостојним епохе српског цара великог ујединитеља, коментаре, при којима се изналази „класна борба", „феудалистичко друштво", „друштвене неједнакости" и тсл., итд., ми упозоравамо на то, да се у овом почетку Законика назире један ред који нема везе с марксистичком интерпретацијом једног готово светог документа, већ с хиљадугодишњим традицијама српског народа које налазимо и у Ведама: на провом месту су они који служе Богу а тек иза њих сам Цар, па затим војнички сталеж.

Критичари који сматрају да Законик цара Душана не води рачуна о једној од највећих светиња за Србина у овоземаљском животу, о породици, нису на исправном путу. Јер, одмах у почетку, Законик у одељку **„О хришћанству"** налаже:

„Властела и остали људи да се не жене без благослова... И ни једна свадба да се не учини без венчања"...

Дакле, нема никакве посебне повлашћености: исти закони важе и за властелу, тј. за ратнике и ратничке вође, као и за народ. Треба стварно бити поврШан и не видети иза таквих прописа поштовање светости брачне везе на којој се оснива обнова генерација! Већ одмах у самом том почетку видимо да српски „феудализам" није био исто што, на пр., феудализам западне Европе...

А одмах после „хришћанства" следи одељак **„О духовним стварима"**... У немогућности да овом приликом улазимо у дубоку анализу упозоравамо на племенитост српског духа, која избија кроз следећи пропис Душановог Закона (чл. 5. у Атонском рукопису):

„Светитељи да не проклињу хришћане за сагрешење духовно; да пошаље двапут и трипут ка ономе да га обличи. И ако не послуша и не усхтедне да се исправи заповешћу духовном, да се потом одлучи."

Где је ту „феудализам"? Где је ту „класна мржња"? Управо је зазорно исписивати ове речи... Где је „владарско насилништво" у следећим прописима?

Чл. 33.:

„И по свим црквама да се хране убоги... Ако их неко од митрополита, или од епископа, или од игумана не усхрани, да се одлучи од чина?" У чему је ту „класна привилегија"?

Шафарик је писао о Душановом Законику уврштавајући га у некакво „словенско право". Душанов Законик је **српско обичајно традицијом освештано право** и ова одлика не сме да се расплињава некаквим неодређеним описима! Јер, ко је још у оно доба говорио као српски цар Душан?

Чл. 49. и 50.:

„Властелин који увреди и осрамоти властеличића да плати 100 перпера... И ако властелин, или властеличић увреди себра да плати 100 перпера."

У чему је ту „феудализам" и „феудалистичка неједнакост"?! Или, је ли ово можда феудализам?

„Ако који властелин узме властелинку на силу, да му се обе руке одсеку и нос одреже... Ако ли себар узме... себи равну на силу да му се обе руке одсеку и нос одреже."

У чл. 64. се каже:

„Сирота прељa да је слободна исто као поп..."

Ево једног појма који блиста као спона између давних Веда и Душановог Законика! А замислимо данас у двадесетом веку моралну висину творца Законика из XIV. века!

(Чл. 94.):

„Ако ко препозна предмет у човека, а буде у гори, на пустом месту, да га поведе у најближе село и преда селу и позове да га даду пред судије..."

Веома важну улогу на више места у Душанову Законику играју **„Закони Светих отаца"...** О томе савремени коментатори, који о свему суде кроз марксизам и његову класну мржњу – не говоре. А тај **„Закон Светих отаца" – светли пред законодавцем као света буктиња, која не сме да се угаси,** што нико није тако запазио и у дубину тог смисла толико ушао као Илија М. Живанчевић! Има толико финеса у Законику цара Душана, да је неопростиво прелазити преко њих... Те суптилности је добро осетио исти овај писац у својој краткој, језгровитој и значајној студији, која је у целини одраз његове компетентности.

Замислимо у данашње доба, када свуда на кугли земаљској бесни сила, насиље, неправда и тиранија свакојаке врсте, цара који управо као у причи проглашава Закон:

„Писма царева која се доносе пред судије било за што, а обеснажује их Законик Царства ми, што сам написао било коме писма та, писма чију би ништавност суд установио, она писма да узму судије... да донесу пред Царство ми."[2]

Када су носили пре неколико година земне остатке цара Душана кроз Београд да их сахране у храму Светог Марка, људи су клечали на улицама. Ми се на коленима клањамо српском Цару, великом законодавцу који је знао и своју царску личност да подвргне истим оним законима који су важили и за сваког његовог поданика, било властелина, било сребра, или свештеног лица! Како се усуђују, да без поштовања говоре о Српском цару, који је озаконио следеће речи?

Струшки рукопис, чл. 83.:

„Хрисовули[3] *Царства ми што су издати градовима Царства ми: што им пише да им није властан оспорити ни Господин Цар, нити ко други. Да су хрисовули тврди."*

Или, узмимо само следећи члан Струшког манускрипта без иаквог коментара

чл. 85.:

„Меропсима у земљи Царства ми да није властан ни један господар против закона ништа; само што је Царство ми записало у Законику, то да му работа и даје. Ако ли му учини што незаконито, наређује Царство ми да је сваки меропах[4] *властан парничити се са својим господарем, или с Царством ми, или са Госпођом Царицом, или са црквом, или с властелом Царства ми, и било с ким;* **да нико не буде властан задржати га од суда Царства ми, него да му судије суде по правди.** *И ако меропах добије парницу против*

---

[2] Струшки Рукопис, чл. 63.

[3] Христовул (*χρυσοβουλλος λογος*) = владарска повеља са златним печатом.

[4] Меропах, мн. меропси (ст. срп. меропх = зависан сељак земљорадник (за разлику од Влаха сточара).

господара да га ујемчи судија Царства ми, како да господар плати меропху све у року и потом да није властан тај господар учинити зло меропху."

Племенитост која се огледа у толиким ставкама Душановог Законика, штовање које Законодавац показује према прећима и Светим оцима, обзири према сиротану, или сиротанки, брига за моралне вредности и обавезе, уздизање вере, духовности и духовних отаца, једнакост пред Законом без обзира – не на „класну", већ на сталешку припадност, која потиче из прадавних времена, све су то дивне ствари, о којима тек треба да се пише и о којима је најбољу интерпретацију до данас дао Илија М. Живанчевић, врсни познаваоц права доводећи Српско Право у непосредну везу с правним начелима Веда и Ведског друштва, у чему је, у ствари, цела тајна **лепоте и величине Законика српског цара Душана.** Он је, у ствари, кодификовао вишехиљадугодишње српско обичајно право, давши му облик сходан његовом времену. И у овом тренутку даћемо реч правном познаваоцу Илији М. Живанчевићу, кога нико од режимски признатих ауторитета није узео у обзир, но који је заслужио да се због своје велике и оригиналне идеје спајања Ведског и Српског Права стави и испред самог изванредног Стојана Новаковића. Јер, Живанчевић је својом садржајном студијом проширио хоризонте Српског Права, идентификујући га с временом Веда, које носе печат непролазне мудрости, и изван временске и изван простора. А пошто су српске правне традиције, или боље – **Обичајно српско право** – идентичне Мануовим Ведским правним прописима, или, можда је боље рећи правним прописима везаним уз Мануово име, из тога логично произилази, да се у свему другом може поставити паралела што се тиче Веда и српског народа. У ствари, тај континуитет од Веда до савремених Срба и јесте сврха ове студије, у чему нам изванредни Живанчевић на свој начин даје подршку на којој му изражавамо овом приликом неизмерну захвалност, будући да је у **последњем могућем тренутку сачувао** од потпуног заборава српско-ведско традиционално право!

Ево, дакле, приказа оног дела Живанчевићеве студије, који се односи на истоветност српских правних начела, сачуваних у Кодексу Закона цара Душана Стефана, с начелима правних појмова, везаним уз првог законодавца, Мануа и сачуваних од давне ведске епохе све до наших дана.

Нажалост, западни културни свет о томе – или не зна готово ништа, или управо ништа, као што не зна, да се у српској држави јело виљушкама, а на двору цара Милутина виљушкама од злата и сребра и то још између 1282.–1321. г., док је у Европи виљушку увео тек крајем XVI. века Хенрик III, од чега је направљен велики догађај.

Фреска – портрет српског цара Стефана – Душана из манастира Леснова, из 1349. г., у Македонији, која се налазила готово у средишту црпског царства. У Леснову се налазе и други најбољи портрети српских владара...

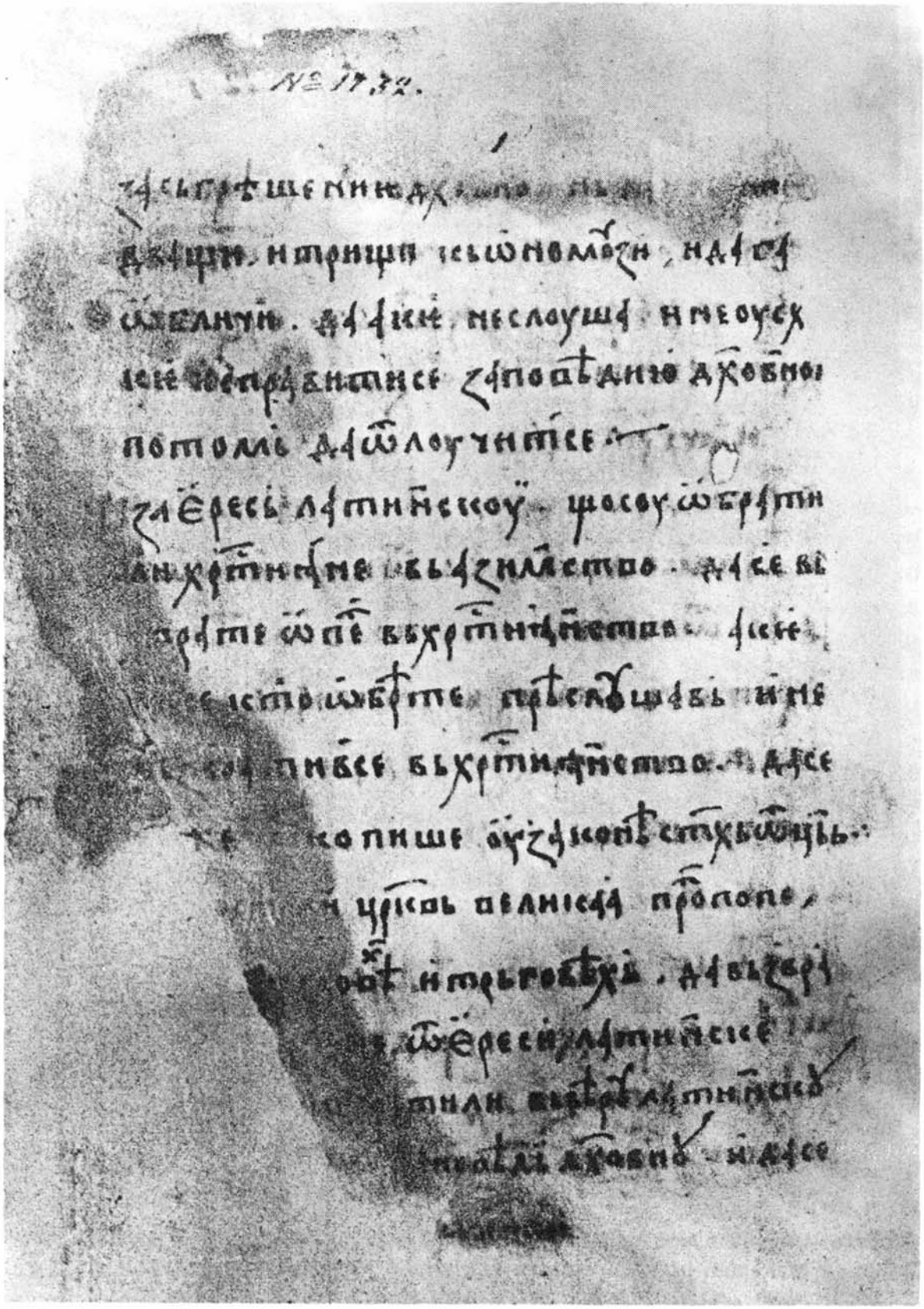

Рукопис Душановог Законика из XIV. века, нађен у Струги. Као што се види, рукопис је оштећен влагом, а уз то су његови први и последњи, као и неки листови из средине изгубљени.

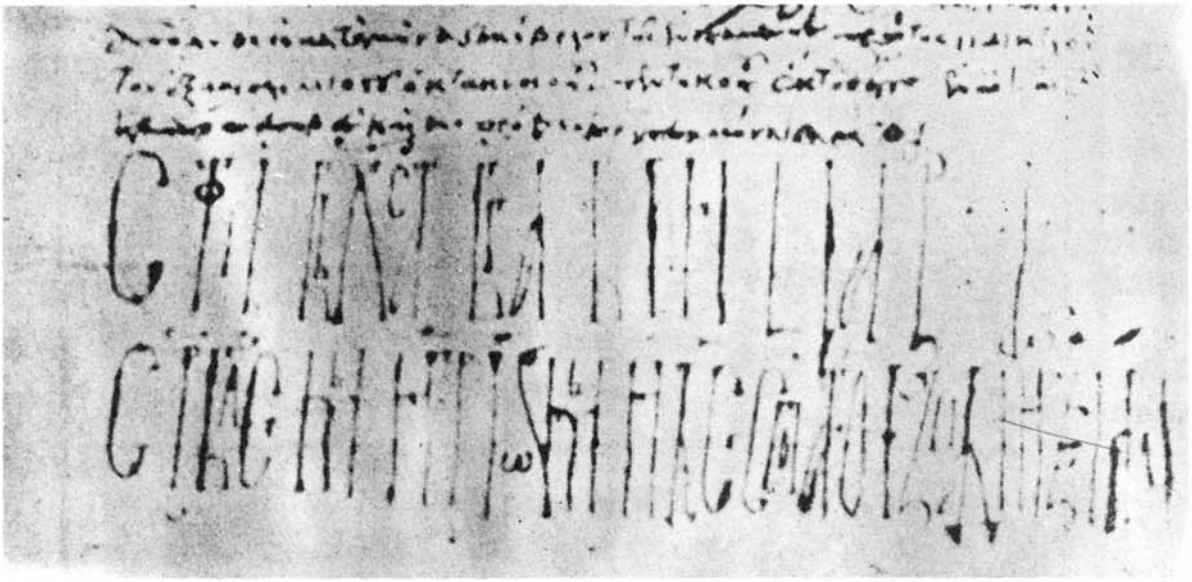

Потпис цара Стефана Душана на хрисовулу светогорском манастиру Лаври, 1347. године

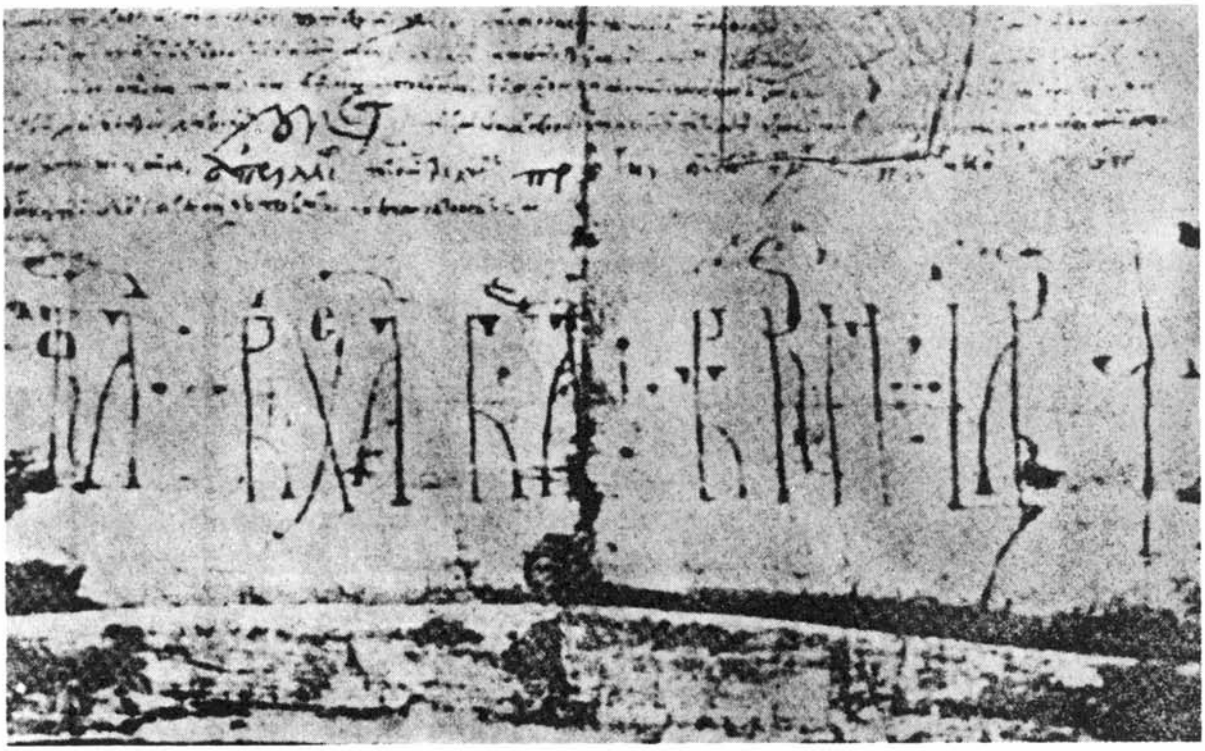

Потпис цара Стефана Душана на хрисовулу светогорском манастиру Ватопеду, 1348. године

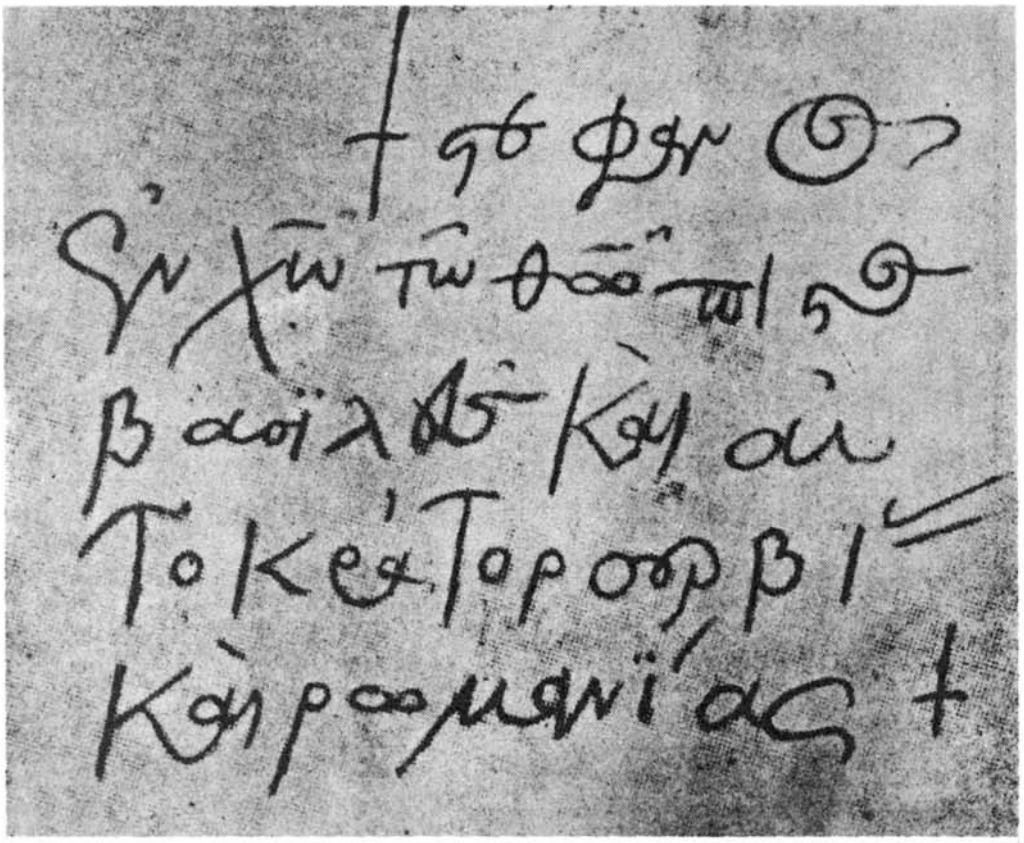

Потпис цара Стефана Душана на хрисовулу светогорском манастиру Св. Пантелејмона, 1348. године

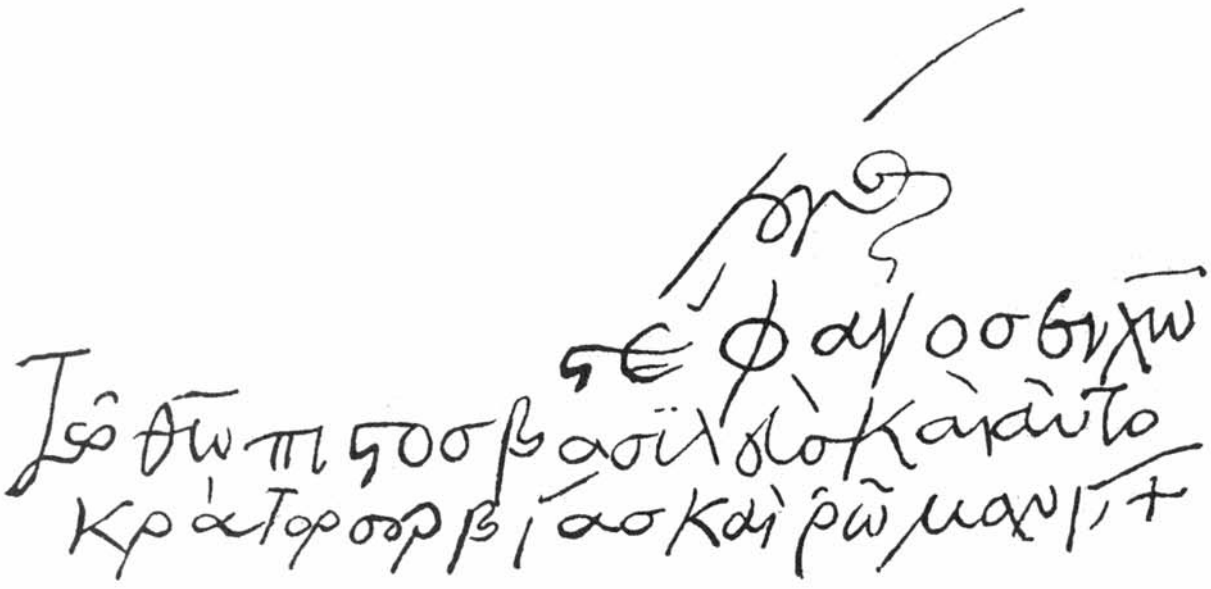

Потпис цара Стефана Душана на хрисовулу светогорском манастиру Дохиару, 1349. године

ЗАКОНОДАВСТВО СРПСКОГ ЦАРА ДУШАНА – КОНТИНУИТЕТ ВЕДСКОГ ПРАВА – ПРЕМА ИЛИЈИ М. ЖИВАНЧЕВИЋУ

Има међу српским писцима великана који су на неки чудан начин остали по страни – одбачени и заборављени. Напротив, прихватили су се уместо њих странци уз претерана увеличавања и поверење које не заслужују.

Дело на основу кога пишемо ово поглавље штампано је 1934. г. Међутим, оно је у толикој мери актуелно, као да је писано ових наших дана!

Прелазећи одмах на Живанчевићеве закључке, без неког посебног увода, да најпре подвучемо његову анализу аустријске администрације према Србима, које је требало разбити и физички и идејно. Ово је важно због тога, што се – после Другог светског рата поступило тачно по принципима Аустрије, разделивши на нелогичан и противприродан начин српске територије, стварајући у оквиру истог народа нове и измишљене „народе и народности". Живанчевић, који је као правник добро познавао сва политичка подметања каже да је у доба аустријског господства:

„... то разбијање помагао цео бечки апарат од сеоског нотароша до академије наука – на тај начин што је непрекидно и свуда стварао и сугерирао неку националну подвојеност широм српских земаља."

Уз то, требало је до бесвести истицати инфериорност српског народа, чиме се данас обилато користе сви они, којима је стало до пропасти српске нације.

Међутим, то није све! Српском народу је требало почупати корене, унаказити му историју, изопачити све појмове о њему и његовој прошлости, а изнад свега отети му и раскомадати језик, о коме је речено толико много и лепих и узвишених ствари од стране највећих европских интелектуалних ауторитета. Из целог тог хаоса, Живанчевић свом снагом настоји да издвоји и подвуче важност Душановог Законика, чији значај надилази данашње националне оквире српскога народа. Нажалост, по Живанчевићу, чак и добри српски радници, као Мијушковић, Герасимовић и Радојичић, расправљајући о том искључиво српском документу, недовољно су поткрепљивали своја мишљења. Тако је испало, да су:

„... на срамоту српских писаца, Руси својим трудом и радом освојили готово све српске катедре за старо словенско право, као и за старо српско право."

Да би иронија била још већа ти руски професори српског права добили су признање Српске Академије Наука.

Међутим, и поред свих великих признања, сматра Илија Живанчевић, ти руски радници, управо као и српски, направили су једну велику грешку тиме што су српско Душаново Законодавство приписали Византији, због чега би се могло рећи да је цео тај посао обављан са рђавим политичким намерама... Тако је дошло до тога да су готово сви братски руски научници, који су се бавили Душановим Законодавством, стали на гледиште да је оно, ако не препис Византијског Права, а оно „византијска допуна византијског права". Тако су они:

„... као некадашњи Несторови Руси, а затим као Петар Велики код Руса, увели и код нас Срба стране као носиоце образованости, негирајући тиме самониклост Душановог Законодавства и његову самосталност. Као и носиоци норманске теорије у Русији и они су код нас освојили универзитетске катедре и ушли у Академију Наука и својој нетачној теорији прибавили највише научно признање, омогућивши јој на тај начин најјачи разорни утицај."[5]

Па ипак, упркос фаталним грешкама, развија Живанчевић даље своју мисао, однос Душановог Законодавства према Византијском Праву из дана у дан изазива све живљу дискусију, чија ће последња реч неминовно и потпуно изменити досадашњи изглед и наше српске и византијске историје. Но, ради одређивања овога односа, мисли писац, потребно је наћи карактерне црте и једног и другог Права и затражити **њихове изворе.**[6]

---

[5] И. М. Живанчевић, „Будућем покољењу", стр. 31.

[6] При развијању своје теме о Српском Законодавству и његовој изворности, Живанчевић се дотиче (стр. 33.):

„... грчко-римске тираније, која је становништво Балкана још од прехришћанских времена давила у крви и пљачкала до голе душе."

Тако он спомиње:

„трачко-маћедонско-акарнански савез код Киноскефале, 200. г. пре Христа, који је потукао Римљанин Тит Квинтије Фламинија. Да прослави ту победу, попут других Римљана, и Фламинија је организовао у Риму тријумф, који је (према Титу Ливију, књ. XXXIV., гл. 52.) приказивао не само заробљенике, већ особито – кроз пуна три дана, колико је тријумф трајао – опљачкано оружје, мермерне и бронзане статуе, злато и сребро у металу и новцу, огроман број ваза, парадних штитова од сребра и злата, итд."

Цитирали смо овај извод због читалаца, који би се у току ове студије могли упитати: Па где су трагови тих античких балканских Срба? Где су споменици, писана сведочанства, уметничке израђевине?

Ево још једног примера, који цитира Живанчевић:

„После Фламинија и Киноскефале, дошао је Паул Емилије, назван Маћедонски и Пидна у г. 168. пре Христа, где су Римљани потукли опет Трачане (Рашане) и Маћедонце, који су у циљу одбране од римских освајача склопили нови савез. Тријумф Павла Емилија после покоља код Пидне трајао је такође три дана и у току та три дана, према Диодору Сицилијанском (књ. XXXI., гл. 10.), прошло је улицама Рима преко хиљаду и четири стотине кола разних штитова, триста кола копаља, сариса (карактеристичних дугих маћедонских копаља), лукова, итд. Уз то је у истом том тријумфу ношен огроман број опљачканих ваза, предмета од сребра и од злата, драгог камења и много других грађанских и војних предмета."

С разумљивом горчином Живанчевић закључује (с. 33. – 34.):

„Овај крвави римски циркус, извођен помоћу гладне најамничке војске, пљачкаша, грекулуса и других ухода, траје више векова – све дотле, док се Балкан не претвара у згариште, пусто полуострво, полуострво беде и смрти, зашто је углавном Грчка одговорна, јер је она довела Римљане на Балкан. А савез Грчке и Рима против Балкана, није био случај..."

Пошто је изложио више појединости о византијској управи,[7] Живанчевић нас онда упознаје с извесним проблемима, које је он као правник изванредно пажљиво простудирао. Тако на стр. 39. цитираног дела дознајемо да:

„варвари", тј. балкански Срби, у колико нису били присиљени, нису усвојили византијски систем управе. А тих „Срба варвара" било је свуда, и у Маћедонији, и око реке Струмице, и на Солунском заливу, и у Тесалији, и у Грчкој све до на крај Пелопонеза, како то пише Дил (Diehl – на страни 76.)[8] *Другим речима, било их је свуда и на сваком месту широм Балканског полуострва."*

Ако је до овог момента Живанчевић био готово писац лепе књижевности, одавде па даље он се претвара у великог правног познаваоца. Од стр. 40. наиме, он тврди, да је Српска Држава, противно својим традицијама, прихватила византијско начело царства, али и то тек под утицајем цара Душана као потпуног византијског ћака и то не у циљу завојевања, већ одбране истим средством.

Наставља даље Живанчевић:

„Иначе, у свему се „чува стари ред", а у приватно-правним односима у потпуности. Јер, **народ има своје древне обичаје, који су освештани и у које се не дира, а у јавно-правном погледу, садржајно, српска држава – насупрот Византији – остаје сталешка."**

За доказ, он одмах цитира појединости, од којих се прва односи на војску, која у писаном Душановом Законодавству не игра највишу улогу какву војска игра у Византији. Осим тога, она није ни уређена по византијском узору. Највиши и повлашћен сталеж јесте свештенство, а црква као верска установа била је повлашћено правно лице. Но организована по византијском систему, црква је имала читаву градацију чинова и звања, која су се сливала у „васељенског патријарха". А „васељенски" патријарх је служио у Цариграду цара и стављао му је цркву пред ноге све дотле, док сви Словени нису примили хришћанство. Таква црква у то доба није имала симпатије српског народа, јер је свештенство код Срба, по обичајима отаца, имало да заједно са владаром служи Богу. Тако су прехришћанске симпатије према првом, свештенском сталежу, бледеле пред припадницима тог сталежа, уколико је оно служило

---

[7] У вези с византијском управом Живанчевић, на стр. 36., спомиње „варварског цара" Константина Великог, који је, почетком IV. века наметнуо Византији своју мисао. Даље дознајемо на истом месту да Константин није знао ни грчки ни латински... Он је на Балкан населио 300.000 Сармата, тј. своје сабраће Срба... А 11. маја 330. г. основао је на Босфору Визант. Да је Константин био Србин, доказ су српске народне песме њему посвећене (II. књ. Вукове збирке).

[8] Diehl Ch., Byzance, grandeur et décadence.

Византији и Цариграду, који га је често искоришћавао и корумпирао.[9]

Тако, разлаже даље Живанчевић, премда је српски народ примио од Византије цркву и њену пуну организацију, он није прихватио потчињени положај свештенства, који је био у супротности с његовим прехришћанским, повлашћеним положајем. Тако, док је византијска војска у самој Византији била на првом месту, дотле је код Срба и до Душановог Законика, а и после њега, свештенство било први и највиши сталеж, носилац науке и мисли, са светом мисијом служења Богу, **истини, прецима и светости истих тих предака, који су, према старој вери, уистину постајали свети.** Свештенство је код Срба било и вољено, кад је успевало да се потпуно отргне византијском утицају, остајући народно и расно, не изневеравајући свету народну традицију служења небеском царству... Повинујући се у овом смислу потпуно народној традицији и сам цар Душан је, на законодавном Сабору, сам себе ставио испред властеле, али испред себе је ставио свештенство.

У наставку овог свог знаачког излагања, Живанчевић каже да је у Српској држави, како пре хришћанства, тако исто и у доба хришћанства, одн. пре цара Душана, свештенство увек било на првом месту, али да никако не треба схватити да је оно имало највишу власт у модерном смислу те речи.

„Не, представник науке и знања, свештенство се схватало као мозак и ум свога владара, који му је указивао сву пажњу, саветујући се с њим о државним пословима, које је као владар обављао. А сам владар, који је представљао - по схватању Срба, и ум и силу, одржавао је равнотежу између свештенства, ума и властеле и штитио је најнижи ред. На тај начин, владар је код Срба, код којих је осећање правде необично развијено, схватан као чинилац друштвене равнотеже, док је поштовање свештенства било поштовање ума, а не снаге и силе."[10]

Живанчевић тврди да је љубав српског народа према његовом свештенству постала опет огромна, пошто је обновљена за време Турака, када се српски свештеник отргао, како он каже – „византизму", ставивши се по својој праисконској традицији у службу небеског царства, саображавајући свој рад са духовним стремљењима српског народа, са слободом и са Богом.

После свештенства, други повлашћени сталеж код Срба, била је властела, настала од праисконске владалачке пратње, оружника

---

[9] Врло је занимљива Живанчевићева надопуна уз горњи текст, на с. 41., где он каже: *„Организована као средство за стварање византијског национализма и јединства духа, црква је давала грчка имена свештеницима и калуђерима, а и свима народима Византије. А служећи се црквом као средством за постизање овоземаљских, завојевачких политичких циљева, византијско царство није успело, да своје свештенство подигне на онај ниво, на коме је оно било код прехришћанских Срба."*

[10] О. с., стр. 41.–42.

и владареве дружине. Тај сталеж је имао право наслеђивања државне баштине са које је владару давао известан данак – соћ, као знак признања своје потчињености. Властела српска се за цео живот одавала војничком позиву, а у случају рата је давала војску.

На стр. 43. Живанчевић даје једну врло занимљиву анализу једног од аспеката Српског правног схватања, износећи следеће чињенице, данас вероватно непознате свакоме осим правницима:

„Образовање баштине, аријевске **„батике"**[11] *и наслеђивање њене државине сматрано је као повластица услед тога, што је и код древних и код средњевековних Срба земља припадала државној организацији и дељена је за обрађивање, те није могло бити речи о наслеђивању својине. У својину је спадао само салаш, као стан и окућје. Давање пак „соћа" није представљало дажбину као оптерећење, већ као признање да је властелинска држава својина целога народа у чије име владар њоме располаже као народни пуномоћник. Услед тога је породица умрлог властелина цару враћала и коња и оружје као државну својину дату ратнику на расположење, док је у служби.*

Ни српска војска није била организована по узору на византијску. Византијски војници били су стално под заставом и распоређени у посаде по темама. Међутим, српска војска предвођена властелом, била је народна војска и окупљала се само у случајевима потребе. Изузетак су чинили стални гранични стражари, које је народ називао „крајишницима"."

Даље нас Живанчевић обавештава (стр. 43.), да се у закону говори и о нижој властели, па малој, властеличићима, а сви скупа, свештенство, властела велика и мала, сачињавали су **сабор земље српске**, који се саветовао са својим владаром о управљању државом. Уз све споменуте, постојао је и један посебан сталеж – **себри** – коме су припадали сви слободни поданици, не припадајући пак ни једном од споменутих сталежа, тј. свештенству, властели, или властеличићима.

Овај део својих излагања Живанчевић закључује следећим речима (стр. 44.):

„Из ово неколико редова види се, да су Византијско и Душаново царство били организовани **по два потпуно различита начела, на два дијаметрално различита начина.** *Византијско, као и римско, по новијем, западном, индивидуалистичком, апсолутистичком, централистичком.* **Српско: по старијем, источном – сталешки, колективистички, савезно. Према овоме, Византија није имала никаква утицаја на начела организовања српске државе, јер су начела те организације далеко старија него и Византија, него и Рим."**

[11] При навођењу ведских израза, никада не смемо да сметнемо с ума Вакернагелово тврђење да је готово свака ведска реч до нас стигла изобличена!

По упоредном прегледу државног уређења Србије и Византије, Живанчевић прелази на извођење утврђења принципа приватног права једне и друге државе.

По њему, у кршном окриљу Балкана, Срби су од најдавнијих времена чували своју реч, одн. свој језик, своју веру и обичаје. Тај Балкан с непромењеним традицијама кроз један неодређено дуг период, дефинитивно је заузео римски цар Август...

„Римљани су схватили, да међу **староседеоцима Балканског полуострва** *нису могли да се мешају у приватно-правне односе... јер балканска племена су већ имала своје правне обичаје. А начела њиховога права, са колективном нотом, дијаметрално су се разликовала од начела римскога права као-индивидуалистичког."*

На стр. 48., Живанчевић каже да је:

„Душаново законодавство садржавало нешто, што се код Срба познавало још од памтивека, а то је древна колективна одговорност, што је Византија почела да усваја тек од XIV. века."

Најмања заједница која је по Душановом Законику одговарала кривично алтернативно јесте кућа... Осим куће (стр. 49.) заједнички је одговарало и село као правно лице. Његова одговорност је предвиђена чл. 20., 77., 99., 111., 145. и 169. Био је одговоран и град у смислу чл. 169., а одговорност веће и највеће заједнице, околине, предвиђена је чл. 58., 100., 126., 158. и 191. Душановог Законика.

Установа заједничке правне кривичне одговорности потпуно је различита од римског схватања појединачне кривичне одговорности. Ни византијско право није познавало начело заједничке одговорности, него је почело да га усваја под утицајем српског.

На стр. 50., Живанчевић подвлачи:

„Осим овога, Душанов Законик је генијално сачувао и стародревну сталешку релативност казне према сталешкој релативности. Ово се особито јасно види у систему кривичних дела против личности."

Стр. 51.:

„Поред овога и судски поступак је у српској држави сачувао древне старине: удаву, свод, обличеније, мазију и др. у чл. 84., 92., 106., 150., 180. и 193."

Пошто је анализирао у извесне детаље, у које нама овде није потребно да улазимо, Живанчевић затим даје један пажње вредан коментар, па каже:

„А и та начела из поступка средњевековне Србије као и све остало у Душановом Закону, **потпуно је супротно основним начелима** *Византијског права. Сличност се показује само у онолико, у колико су у византијско право продрла српска правна начела, одн. у колико је Византија примила право и Српског Народа."*

На страни 52. Живанчевићевог дела дознајемо да је у Српској држави сопственик земље био Бог и Народ, а уместо једнога и другога владар се, као представник народа, јављао као власник земље; чл. 49., 81., 101., 110., 114., 116., 119., 132., 139., 148. и 176. и вршио је додељивања. Додељивање земље вршено је само у државину, а никако у својину.

Опет ћемо прећи преко искључиво правних Живанчевићевих анализа да бисмо се задржали на оном делу његове расправе, који је за ову студију најзначајнији, а то је његово довођење у везу **Душановог Законика и уопште српских правних начела с установом ведског права.**

Ево, како аутор отпочиње тај део ове своје занимљиве и драгоцене расправе, утолико драгоценије, што је она сигурно једино дело написано о овом проблему, које је, нажалост, остало незапажено и неискоришћено за истиниту правно-лингвистичко-историјску студију о Српској Нацији. Зато прилазимо свакој речи исписаној Живанчевићевом вредном руком с дужним поштовањем:

„За нас је потпуно јасно, да је Душанов Законик дело расног генија. Он није творевина ни Душанова, ни његовога времена. **Њиме су и Душан и сабор само потврдили старо-древне српске јавно-правне и приватно-правне обичаје и наслеђене освештане односе."** (стр. 53.)

На следећој, 54. страни, Живанчевић наставља стилом правника-песника, повезујући правна и државна начела српског народа с начелима ведског друштва, пренетим до нашег времена захваљујући ведским химнама. Живанчевић с тим у вези пише:

„А тај расни геније, оваплоћен у Душану, досеже у далеку прошлост, јер се сва начела Душановог Законодавства, и јавно-правна и приватно-правна, налазе у Ведама и у прастаром аријском Мануовом Законику, који се помиње на доста векова пре Христа.

Ману је право српско име и према познатом филолошком правилу претварања и мешања самогласника, као на пр.: дан, ден, солнце, сунце, итд., име **Ману** *се код нас Срба задржало као* **Мане,** *које, и данас носи половина кршне и поносне Лике."*

Након овога, Живанчевић се упушта у **ведске појмове, сводећи их у неку руку на српске.** Ево, како он расправља о Мануу:

„Ману је Бог. Он је „свајам бхува", при чему је „свајам" = „од себе", „по себи", „свој", док је „бхува" = „бива". **Ману** *је дакле,* **самородни, самосвојни Бог.** *Од њега произлазе шест других Мануа, који поседују вишу душу и вишу вољу. Први од тих шест Мануа јесте* **Сварожић,** *опет стари српски Бог. (В. кн.* I., *61., 62.)* **Сварожића**

спомиње Дитмар[12] *у X. веку по Христу у вези с Балтичким Србима, који су у његово време још увек били бројни на свом давнашњем тлу, заузетом од придошлица Германа.* **Ману је,** *дакле,* **Бог законодавац.**

До сада је непознато, да ли је аријевско друштво и пре Мануа – тј. ведско друштво – било издељено на сталеже и поред тога, што се у ведској химни „Пуруша-сукти" спомињу и брамани, и кштарије, и васје, и судре. Кроз химну „Пуруша-сукти" избија дубока, права ведска старост, али је у ведској књижевности несумњиво јасно да се ведско друштво делило по боји на беле и црне „варња", савремено српско „вран", „врана", по чему се некада Бенарес звао „Варањаси", тј. град враних, или црних људи.

Код Мануа ведско друштво је било издељено на четири сталежа. На прво место постављен је брамански, свештенички сталеж, носилац мисли и науке, управо као и код Срба; на другом месту су кшатрије, војсковође и ратници по позиву, на трећем месту су васје и најзад, на четвртом, судре...

За први и други ред Ману је предвидео школовање, нарочито за брамане, који се, готово по правилу, у трећем одсеку живота, као деде, повлаче у шуму, било сами, било са женама и као пустињаци проводе остатак живота у испаштању и припремању за загробни, вечни живот.

Поред институисања сталежа, Мануов Закон готово у свим ситницама предвиђа и регулише све правне и приватно-правне односе.

Према Брихаспатију, Мануовом коментатору, кривична дела се сматрају као насиље, па се тако и зову.

Колективна кривична одговорност која се сачувала у Душановом Законику и повлачила „вражду" као колективну глобу (а из Српског Права утицала и на Византијско Право), **помиње се још у ведској књижевности као „ваирадеја".** *„Ваира" би одговарало „врви", а „деја", или „даја" долази од глагола „да" „дати", истог у Срба и у Ведама, те је, према томе, „ваирадеја" идентична са речју „врвда", одн. „вражда".*"

Будући, да се наука никада није после Живанчевићевог дела бавила упоређивањем ведског и српског права, а особито не у западном свету, где се и данас на балканске Србе гледа грчко-римским очима, тј. као на „варваре", о чијем постојању се само кад треба да им се нанесе зло, ми ћемо се стога врло пажљиво позабавити овим минуциозним српско-ведским правним упоређењима,

---

[12] Dithmar је био бискуп Мерсебурга. Рођен је 976. г., а умро је 1018. г. по Христовом рођењу. Најпре је био калуђер у манастиру у Бергену, а бискупом је постао 1009. г. Он је подржавао ратове који су се водили против Мисније, а то је баш била древна српска област. Дитмар је написао једну „Хронику историје Немачке" у осам књига, која обухвата време од 876. г. до 1018. г., где се неизбежно дотакао и староседелаца касније Германије – Срба, па и њихових божанстава...

јер је то једно неопорециво сведочанство о дубокој вези Срба и првобитних, тј. најстаријих ведских химни, које су, то је опште познато, у Индију биле „донете"... а да још увек нико поуздано не зна, или је можда боље рећи: неће да зна, одакле, као и ко су тачно били „доносиоци".

Од стр. 55. па даље, Живанчевић се бави анализом у ведској књижевности колективне одговорности за убиство. Таква колективна одговорност се у Ведама звала „сатадеја", што аутор тумачи:

„Сложеница од речи „сата" = српски „сто", што се у Душановом Законику јавља (чл. 118.) као „сат" и „даје" са значењем: „давање стотину".

„Убиство је у Ведама повлачило глобу од „стотину крава", а код Душана „шести волна".

На 56. страни Живанчевић подвлачи да су ту стару ведско-српску вражду, или ваирадеју усвојила и германска племена, али много касније...

Затим дознајемо да је доцније код Мануа казна за убиство била релативна. Убиство брамана се (према чл. 232., књ. IX.) кажњавало смрћу, управо као и код Душана убиство свештеника (чл. 95.) и жигосањем (чл. 237., IX.). Убици је и тетовиран на челу човек без главе. Иначе, убиство је кажњавано и највећом глобом: по Мануу, у Ведама – 1000 пана (чл. 296., VIII.), управо као и код Душана – 1000 перпера (чл. 94.).

Код Мануа (чл. 323. књ. VIII.) отмица жене из вишег круга (браманке, или властелинке) кажњавала се смрћу. А таква се иста отмица код Душана (чл. 192.) звала „владичаски разбој" и њено пресуђење спадало је (као и невера и крв) у надлежност самога цара, што значи, по најпростијој логици, а и по Мануу (чл. 232. књ. IX.) да је повлачила смрт као најтежа кривица. Поред отмице Ману је, опет према сталешком систему, предвидео и кажњавање силовања. Ако је (по чл. 359., књ. VIII.) судра силовао браманку, кажњавао се као и себар код Душана за исто дело (чл. 53.) – смрћу. Казне за виши ред су блаже. Тако је и код увреде. Кшатрија се за увреду брамана кажњавао 100 пана. Васја се за исто дело кажњавао 150 пана, а судра телесном казном (чл. 267., књ. VIII.). То дословно одговара чл. 50., 55., и 95. Душановог Законика. Код Мануа се судра кажњавао сечењем руку, ако чупа браду браману (чл. 281., 283., књ. VIII.), као и себар код Душана за исто дело према властелину (чл. 97.).

Поред овога, Душанова „удава" је предвиђена у чл. 49., књ. VIII. Мануова закона и из ведске је епохе. „Обличеније" и „котао" такође су установе Мануова Закона, а „мазија" се помиње још и у Чандагија Упанишади. Поред осталих, два стара Мануова доказа су железо и вода, тј. котао (чл. 114., књ. VIII.). Члан 114. каже да судија, према важности случаја може да нареди осумњиченом да узме ватру у руку и да је стави у воду, или њоме додирне главу

своје деце и жене. По чл. 115. може се веровати ономе кога ватра не опали, или који не потоне, или га одмах не достигне несрећа. Према Чандогија Упанишади (VI., прапатака, 16., канда 1.–2.) Удадака Арунеја каже сину:

„Ухватили су човека, довели и кажу: „Узео је нешто, лопов је." На његову одбрану наређују да се усија мазија. Ако је преварио, погинуће, а ако се не опече, исправан је и биће ослобођен."

Овим прописом из Мануова Закона и Упанишаде потпуно се објашњава чл. 84. и 106., као и 150. Душановог Законика. Мазијом и котлом само се потврђивала заклетва, а ни једно, ни друго нису били самостални и потпуни докази.

Веома је занимљиво оно, што доноси Вук у своме „Рјечнику" уз израз „мазија". Ево, шта он ту пише:

„Мазија, *f. vide* (*надо*) *челик... –2) Die Probe des glühenden Eisens und heissen Wassers. Experimentum per ignem. (Тј.: Стављање на пробу помоћу усијаног гвожђа и вреле воде.) У Србији су, доскора кашто* **вадили мазију** (Вуково подвлачење), *тј. кад на каквога човјека реку да је што украо, а он се одговара да није, онда узваре пун казан, или велики котао воде, па у ону врелу воду метну комад врућа усјала гвожђа (или камен), а онај, на кога веле да је украо, засуче рукаве, па објема рукама извади оно гвожђе из воде. Ако он не буде украо оно, што на њега говоре, неће се ожећи ни мило, а ако ли буде украо, изгореће му руке.* На то Вук додаје: *ја не знам ни једнога, који је вадио мазију, да се није ожегао, а знам двојицу, што су им руке изгореле: Панту Стаменићу из Јадра, из села Тршића и Митру Туфегцији из Рађевине, из села Мојковића."*

Почев од стр. 57. своје књиге, Живанчевић наставља једним новим **идентификовањем ведског и српског** кривичног поступка. Он износи да осим претходног има још нешто у Душановом Законику из времена Мануа. Код Мануа је тај став означен бр. 49., кн. VIII., а код Душана бр. 84. „Удава", одн. „дава"[13], како се првобитно налазила у призренском препису, назива се санскритски, управо ведски „дарња", а састоји се у томе што је поверилац дужника могао да лиши слободе за дуг. Иначе, изузев велеиздаје, која се кажњава смрћу и састоји се из напада на краљеву личност (Душанов Закон, 52., 192.), фалсификовања указа (Душанов Законик, чл. 138.), свађања министара и служења непријатељу (Ману, кн. IX., чл. 232. итд.), што подвлачи апсолутну и општу казну, све су друге казне, управо као и у Душановом Закону, релативне према сталежу.

Даље, на стр. 58. дела „Новом Покољењу" дознајемо, да **Мануов Закон** (чл. 113.–117.) **као и Душанов** (чл. 146., 147.) **предвиђа управитеља сваке општине** (свакако кнез), **управитеља десет општина** (свакако Душанов примићур), **управитеља двадесет општина** (свакако

[13] По Вуку и његовом „Рјечнику" – „дава" је у његово доба била још увек „тужба".

Душанов владалац), **управитеља сто општина** (свакако предстојник, пред-сто, тј. сатник, **управитеља хиљаду општина** (свакако челник). Председник општине био је дужан да лично обавести управника десет општина о нереду, крађама, разбојништву, уколико није сам надлежан да суди, десетар двадесетару итд.

На 58. страни Живанчевић тврди:

„Но не само у наведеним прописима, **Мануов и Душанов Законик су потпуно подударни готово у свим оним прописима који су код Душана,** *јер је Душанов Закон по обиму много краћи, а као Устав представља само начела, док Ману регулише и ситнице."*

Па даље:

„Овим смо, сматрамо, несумњиво утврдили не само то, да **Душанов Законик није препис византијског законодавства, него је, у колико се подударају, његов далеки претеча.**

До скора се цела римско-византијска култура, приписивала класичној грчкој мисли. Недавно је међутим Colin (Hellénisation du Monde Antique, Paris, Alcan, 1914.) запазио да је Грчка на Рим утицала само у књижевности и уметности. Иначе, на општу културу римског класичног доба утицао је, како он каже, „јелинизовани исток".

Коленово мишљење, да је стара Грчка утицала на Рим, па касније и на Византију, само књижевношћу и уметношћу, потпуно је тачно. Али теза, да је на Рим, па према томе и на Византију касније утицао „јелинизовани исток", не може да се прими, јер је противречна.

Улазећи дубоко у суштину грчке, римске и византијске мисли, Колен је добро уочио да традиционална теза о величини старогрчке културе и њеног општег и потпуног утицаја на може да се одржи пред критичним расматрањем, али – не познајући „варварску" културу са Балкана, он је одлутао на **неодређене изворе,**[14] *у „јелинизовани исток", да у њима нађе ону „јелинску мисао", коју није нашао у самој Грчкој. А то је нелогично, јер, ако је класична Грчка била немоћна да на Рим, а затим и на Византију директно сама утиче поред књижевности и уметности и општом културом, онда је „јелинизовани исток" као представник туђе мисли био још немоћнији, да такав утицај изврши."*

Најзад, закључујући овај одељак, Живанчевић каже да су ублажавање обичаја и код Грка, и код Римљана и код Ромеја извршили балкански „варвари", а ти **„варвари" – према свему, што је сачувано, захваљујући поштовању традиција, били су Срби с њиховом специфичном културом. Оно пак, тврди Живанчевић у својству правника, што се данас погрешно назива Римским Правом, јесте**

[14] Није само овај француски аутор прибегао, како каже Живанчевић – „неодређеним изворима" тамо, где полазећи од Грка није нашао задовољавајуће објашњење...

Константин-Јустинијаново, што значи словенско, односно Српско. (Стр. 59.)

Правећи на крају, овде у одломцима изнетог расправљања, неку врсту поговора, Илија Живанчевић поставља питање (стр. 59.):

„Зашто је Душан кодификовао древне обичаје свога народа, кад су они и иначе, у народу који је љубоморно чувао своју традицију и помоћу ње постао бесмртан освештани Закон?"

Ево његовог скраћеног одговора на горње питање.

„Велбужд је, грандиозан датум.[15] *Тим датумом је Византија углавном скинута с дневног реда на Балкану, док су се српски видици њом отворили."*

Називајући цара Душана генијем и визионаром, писац каже да је он, обдарен тим великим даровима духа и памети, још првих дана свога умнога битисања угледао и Цариград и Косово и то визионарство му је давало огроман подстрек.

Цар Душан је још првих дана своје владавине властели ставио на знање да је за њега Српство изнад свега, па је том циљу и посветио цео свој живот, прекинут пре времена.

Но, како даље тврди Живанчевић (стр. 61.):

„Душаново Српство се налазило између чекића и наковња, између Мађара, иза којих је стајало папство, скупа с Римом и Турака, пред којима су били Грци, они Грци, развија даље Живанчевић своју мисао, **који су некад били довели и Римљане** *преко Киноскефале и Пидне. И ради одбране тога стешњеног Српства, носилаца вере у Бога, њему је требало Царство; но не Царство као производ болесне и неуравнотежене амбиције, завојевачко византијско царство, већ мисионарско, као уједињена народна снага за ношење једнога великог идеала расе и правоверја, које се код Душана идентификовало са Српством..."*

На стр. 62. Живанчевић пише својим поетским стилом:

„До сржи расан, Душан је (име Душан је аријско и помиње се у „Рамајани", кн. III., Рат на Цејлону) спас балканских Срба као нисилаца и чувара древне културе видео у Српском Царству. А Царство као и све остало ван њега и у њему хтео је да потчини својој великој идеји, да стави у службу своме великоме циљу – **чувању истине и правде.**

Надахнут, велики идеалиста, велики родољуб, велики визионар, Геније (аутор пише Геније **великим** словом), *Душан је избегавао све сукобе који нису служили општем добру, чији је*

[15] Велбужд је данашњи Ћустендил. То је место око 1190. г. освојио Стеван Немања. У српској историји је оно важно зато, што је код њега, 28. јула 1330. г., Стеван Дечански потукао Бугаре, решивши тиме питање превласти над вардарском долином и Македонијом. Ту се особито истакао млади краљевић Душан.

нисилац требало да буде Српска Држава, његово Царство. И да би умирио сталеж, он се решио да му и писмено, Уставом, призна готово сва права, која су му припадала од памтивека, од времена Веда, од Мануа. Он је хтео све и свакога да приволи великом послу и то не страхом, већ љубављу, помоћу идеала, који је и њега уздизао и носио. Отуда је његов Закон само Устав, и то сталешки Устав, који је и писмено освештао само она начела, на којима су сталежи живели много векова, традиционално. Душан је, поред тога, хтео да законом укаже пут новим покољењима ради одбране бесмртне српске мисли...

... а млађа покољења су мислила да је Законик непотпун па, не познајући традицију свога народа, зајмили су му допуне од туђина... ... и са великим Царем умрло је и Царство великих намера и великог идеала..

... Али, Српски народ је био **давнашњи, очеличен,** *па је помоћу своје древне образованости и традиције преживео на Балкану и Грчко-Римљане, као и Византију и Грко-Турке, Цариградску патријаршију и дахије..."*

НЕОПХОДНОСТ ЈЕДНЕ КОМПАРАТИВНЕ СТУДИЈЕ О ВЕДСКОМ И САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЛЕКСИЧКОМ БЛАГУ

У овом лету од једне теме до друге и стварајући тако прелаз од првог тома овог дела ка следећем, да се дотакнемо још само лексичког ведског и савременог српског блага. Биће то огроман посао за неколико десетина сарадника, јер после свега, што смо добили као резултат рада на подручју „индоевропеистике" имаћемо бескрајно много муке да сваку српску реч јасно издвојимо, да је дубоко анализирамо и кроз тај минуциозни посао докажемо да је она праисконски српска. Да се то схвати не мора се бити ни лингвиста, нити уопште нека посебна учена особа. У првој фази рада сваки српски сељак који зна да чита био би способан да на 1333 стране великог формата (свака страна са по три збијено штампана ступца) највећег и најауторитативнијег санскритско-енглеског оксфордског речника, нађе и издвоји хиљадама чисто српских речи, које се од Веда до данас нису уопште измениле! Споменућу овде најпре ведског „тату", који као фамилијарни израз, пише учени Енглез, одговара називу за мајку „нана". Да споменем затим сва родбинска неизмењена древна српска имена: **брат, сестра, стрина, свекар, свекрва,** па чак **девер, кум, свастика,** итд., итд. Затим српска народна имена лица – и она су сва у Ведама, па бројни географски називи, који нас пријатно изненађују приликом пажљивог испитивања сваке стране... Да опет поновим Милојевићеве речи које је он написао особито с обзиром на српски и на грчки, а ја овде, у односу на српски и на ведски санскритски, или, како би ме Чика-Спира Јокић исправио: с обзиром на **стари српски!** – Милојевић, дакле, рече:

„Кад се језик почне испитивати, открије се ствари нечувене!"

Што се тиче ведских и српских језичних коренова – тек ту ће доћи до невероватних открића, особито зато што је и у српском језику као и у Ведама „Р" веома често вокал, чак и са различитим акценатским вредностима. С тим у вези бацила сам поглед на руски и пољски речник, тражећи, на пр., корен **рг-, рњ-, срмб, рмб-, мрд-, мрз-,** као у: **ргати, ргењати, рњати, срмбати, рмбати, мрдати, мрзнути,** итд., итд., међутим ови праоблици су и у једном и у другом језику у овој форми непостојећи. Наиме, и у том смислу се догидило нешто слично као и са именом **Срб, Србин,** у које и Руси и Пољаци, изгубивши могућност да га изговоре, умећу неки други вокал, управо као што чине и они, који се служе латинским или германсим језицима.

А тек шта ли ће донети анализа израза, који, премда су исти, могу имати различит смисао до невероватности, као на пр.: **пут** – пут којим се ходи, па **пут пути моје,** тј. тело тела мога? Или реч **прт,** која постоји и у Ведама и у савремених Срба без промене...

А када се „лингвистичком микроскопијом" отпочну испитивати имена ведских божанстава, која у српском језику чувају још увек конкретно значење, као на пр.: **Огањ, Огња; Напат; Јама Сура; Саран-ју; Вишњи; Парјанија, Дан-у; Дева-ват; Апсара-с; Даса; Мана; Рај-и; Рака; Раса; Урана; Ваја; Вала; Варуња, Митра; Шома; Јад-у; Вала; Прија-мед-а;** међу тим именима налази се и следеће: **Диводаса,** па **Учана,** па **Куча,** итд., итд.. **Диво-даса** је готово запањујуће, јер иста врста сложеница у српском језику постоји још увек!

Укратко:

Дубоко сам убеђена, да ће тај рад, када сутра отпочне да се обавља, и с љубављу и с највећом савесношћу, бити почетак коначног духовног **Васкрса** прастарог српског народа... Свака откривена и поново српском језику прикључена ведска реч биће као нова пронађена звезда на небу угушеног, пригушеног и са свих страна притиснутог **српства!** А како тај рад треба да изгледа, нека покаже на следећим страницама прасрпска **прија,** која је – упркос свим могућим трансформацијама кроз дуго време, ипак остала ничим недотакнута и ничим неумањена лепа **српска и прасрпска реч прија!**

ВЕДСКА PRIYA, САВРЕМЕНА СРПСКА ПРИЈА, СКАНДИНАВСКА FREYA И СТАРА СЛОВЕНСКА БОГИЊА PRIYA

Ово поглавље имамо да захвалимо пољском аутору прошлога века, Војциеху Кетрзинском и његовом делу „Лужичани – допринос праисторији западних Словена и Виндила", које нам је допрло до руку у немачком издању.[16] Као и све студије ове врсте и ова садржи драгоцена сведочанства, која, нажалост, овом приликом никако не можемо да анализирамо. Као и толико пута у току овога рада, можемо тек само да се дотакнемо неких појединости, које би могле побудити научнике да их развију, продубе и свестрано обраде.

Узмимо, на пр., понајпре одељак под B. „Директни докази" („Directe Beweise") – „Die Inder oder Winden an der Ostseeküste", тј. „Инди или Винди на Балтичком мору".

Почевши тај свој одељак тврђењем, да су Винди, одн. балтички Срби, још пре Христа настањивали Поморанију и обале Балтичког мора, које се по њима звало Виндско море, Кетрзински одмах прелази директно на ствар, цитирајући Мелу[17] III., 5., који је на наведеном месту рекао како је по сведочанству Корнелија Непота римски проконзул Галије, Квинт Метел Целер, 59. године пре Христа, добио на дар „неке Инде" (Indos quosdam) од краља Боја, које је бура била избацила „из индијских вода" на германску обалу (ex Indicis aequoribus... in Germania litora...)

О истом том сведочанству говори и Плиније, наставља свој приказ Кетрзински, у књ. II., гл. 67., с једном различитом варијантом што се тиче дародавца, који, по Плинијевом писању, није краљ Боја, већ Свева, што је још један доказ немара античких писаца, када се радило о „варварским" народима. Како Плиније сведочи, краљ Свева је дао Квинту Метелу Целеру, који је као проконзул био Афранијев колега у Галији:

„Инде... који су због трговине путовали из Индије, али их је бура избацила у Германију."

Тај текст код Плинија гласи:

„... Indos... qui ex India commercii causa navigantes tempestatibus in Germania abrepti."

Да су ти „Инди" били, како Германи и данас кажу, Винди, или Венди, одн. Словени и то Балтички Срби, о томе сјајно расправља

---

[16] Wojciech Ketrzynski – „Die Lygier – ein Beitrag zur Urgeschichte der Westslawen und Vindilen", Posen, 1868.

[17] Mela Pomponius, живео у I. веку по Христовом рођењу, оставивши најстарији опис старог света.

и совју тезу доказује врло уверљиво неопорециви Шафарик у својим „Славјанским старожитностима", св. I., § 8., тачка 3.

Развијајући предњу тему, Кетрзински, да би олакшао труд будућим истраживачима, цитира библиографију, коју ћемо ми овде да поновимо, но не само за будуће српске научне раднике, већ и за странце којима су ови проблеми можда познати само из далека, а можда ни толико. Ова библиографија је наведена на с. 77. и 78. споменуте студије Војциеха Кетрзинског, а ево, како она изгледа:

- Schafarik, Slawische Alterthümer, I., 8., 3.
- Tacitus, Germania, 45.
- Ptolemaeus, III., 5.
- Cassiodorus, Variae, 5., 2.
- Jordanes, De rebus Get. 5. und 23.
- Schafarik, Slaw. Aletrth. II., 672.
- Tacitus, Germania 46.
- Cf. Aethicus ed. Wuttke, p. 44.

Не можемо, а да овде не изразимо с најдубљим жаљењем мисао: на ком би ступњу данас била целокупна наука о Србима и о Словенима уопште да и сами српски и словенски научници нису прихватили **разорно германско учење** берлинско-бечке школе о Словенима као о касним придошлицама у Европу! Чему се тако дивно, у целом једном низу савесних истраживача, супротставио Шафарик, на пр., сматрајући и доказујући да су **Срби** у Европи староседеоци!

Кетрзинском, пошто је донекле обрадио поглавље о Индима, Виндима, одн. **Балтичким Србима** античког времена, у поглављу о именима река: **Висула, Вистула,** или **Вискла,** па **Лаба** и **Одра,** или **Вијадра,** тврди, да су сва та **имена искључиво словенског,** одн. **српског порекла,** те да се етимолошки не могу објаснити са становишта ни једног другог језика. По Малиновском, како аутор даље пише, сва су та имена некада имала стварно значење, а тек су се временом претворила у географске називе. О Вистули пак посебно расправља Шафарик у „Старожитностима славјанским", I. књ., стр. 494.

Врло би затим било занимљиво изучити сва документа која постоје о античкој словенској богињи Јесен, или Јасни, за коју је Немац Zeuss[18] јасно тврдио, да је словенско божанство. Наиме, премда је Тацит (Герм., гл. 9.) то божанство споменуо у вези с Германијом и Германима, при чему је јасно да ни Римљани, као ни Грци нису водили рачуна о посебностима племена која су живела на том простору Европе, Цојс је исправношћу часног научника изрекао да је култ те старе словенске богиње постојао од прадавних времена, па све до средњег века, тј. дуго још по појави

[18] Zeuss, p. 40.; Hanusch, Wissenschaft des slawischen Mythus, p. 209.

хришћанства, и то свуда између Лабе, немачке Елбе и Висле. Тацит је на напред споменутом месту то божанство назвао несловенским именом, које Кетрзински пише тројако: Jesse, Jessen и Jassni,[19] већ именом египатског божанства Изис...

Након тога, почев од с. 82., Кетрзински расправља о старим словенским, одн. српским називима распростртим широм негдашње, па и савремене Германије, особито у поречју старе српске Лабе. На приложеној географској карти у овој студији, рађеној сасвим независно од Кетрзинског, још данас налазимо потврду за постојање српских географских назива на територији Немачке, потпуно идентичних многим географским именима широм српских земаља на Балканском полуострву. Ово је један важан и веома интересантан детаљ, који наука још није довољно искористила и који, с обзиром на нову „Подунавску теорију" добија све већи значај.

Много нам је жао, што у овој студији не можемо да се бавимо текстом нашег аутора, који се односи на Семноне (почев од с. 86.), погрешно уврштене у Свеве – Германе. Немачки пак истраживачи, који су поклонили пуно поверење Страбону, Тациту и Птоломеју, а чија имена представљају ауторитет: Zeuss, Müllenhof, Wackernagel, сви су се они довијали и покушавали на све могуће начине да објасне постанак имена Семнона, но без успеха, јер на основу етимологије никако нису могли да их уброје у германско племе Свева. Зато Кетрзински наглашава нешто, о чему немачки истраживачи нису водили рачуна, а то је, да су **Семнони били на своме тлу, на обалама средње Елбе, много пре него што су се тамо населили Германи.** Ево, на који начин Кетрзински то саопштава:

> „Dass die Semnonen nicht Sueben gewesen sind, sondern schon seit grauester Vorzeit in ihren Wohnsitzen auf dem rechten Ufer der mittleren Elbe gewohnt haben, beweist ferner das graue Alterthum ihrer heiligen Haine; die Sueben aber sind erst zu Augusts Zeiten über die Elbe gegangen, konnten also dort noch keine uralten Heiligthümer haben."[20]

Ево превода предњег саопштења Војциеха Кертзинског:

„Да **Семнони** *нису били Свеви, него* **(народ), који је од најдавнијег преисторијског времена живео на десној обали средње Лабе (Елбе), доказује надаље и дубока старост њихових светих гајева;** *међутим, Свеви су тек у Августово*[21] *доба прешли Елбу, те према томе нису могли да имају тамо своја светишта."*

---

[19] Р. Б.: **Јесен – Јасни, Ја-асни = Ја-творни,** значи, да се ради о божанству мушког рода, у смислу **Бог хранитељ; J-асни = јесте творни.**

[20] Tacitus, Germania, 39.

[21] Augustus, Август Цезар Октавијан, римски цар; живео од 31. г. пре Христа до 14. г. после Христовог рођења.

Овде апсолутно морамо да узмемо у обзир опаске госпође Борисављевић:

„– **Срби**
– **Суеви**
– **Свеви** *сва три имена су – у ствари – исто.*

Ради се, дакле, о прелазним именима. Из овог другог – **Суеби** *– ништа мање! – постало је име* **Швабе.** *Каква ирониja живота! А још к томе:* **Свеви су се ујединили са германским племенима у конфедерацију за одбрану од Римљана, од називом Алемана** – *ево наше среће!"*

Не упуштајући се, дакле, у ово врло занимљиво разматрање ми ћемо се само најкраће дотаћи закључка пољског аутора, који на с. 89. каже да је земља (die Erde) Словенима **земене** (лат. humus), старословенски земи, чешки земе, пољски зиемиа, а у другим словенским језицима зема, сема, што тачно одговара ведском **семено.** У ствари, дотакли смо се овога поглавља само због ове ведско-санскритске етимологије имена тог прастарог српског племена... које је било: **земно, земљано,** или томе слично, тј. **од праискони је припадало тој земљи, па Тацит и пише:**

„... **inde initia gentis ... ex humo...**"

Семнони су се, дакле, сматрали децом земље, тј. **земни,** па Тацит с њима у вези још додаје (Germ. 39.), дакако, њихово име, како каже Кетрзински, на римски начин:

„... vetustissimos se nobilissimosque... Semnones memorant."

Што ће рећи:

„Семнони се сматрају најстаријим и најплеменитијим..."

Да оставимо Семноне, да бисмо, изостављајући сва друга древна словенскосрпска племена, која су, како документовано тврди Кетрзински, **од вајкада, од времена из ког немамо никаквих историјских података, живела на тлу Германије,** при чему он особито подвлачи (с. 111.) **обе обале Елбе** (auf beiden Ufern der Elbe gesessen), овде још само споменули, шта исти аутор каже за некада опште и „домаће" име Срба, који су били настањени уз Семноне. У наслову тога поглавља стоји „Сибини, или Сирбини", а у тексту мало ниже: Србини, Себен, уз објашњење испод текста:

„Данас Срб, Серб, Сербе, а ни облик Сербин није необичан",

уз што Кетрзински надовезује један стих на пољском:

„Przy nim Serbin zalosny dlugi smyczek wlecze."

Иза тога следи објашњење:

„Morsztyn z Raciborka: swiatowa roskosz. Cf. Wisniewski: hist. literatury Polskiej, VII., p. 19."

Поседујући само један мали пољско-француски речник, само ћу да кажем о чему се у горњем стиху ради, без прецизног превода.

Како се у доњој напомени види, биће да се ради о „сватовској раскоши", тј. о обавештењима посвећеним вероватно сватовским обичајима, изнетим у историји пољске литературе од Вишњевског, у одељку VII., на стр. 19. У стиху се пак спомиње **жалосни Србин, који пред собом дугу стрелу напиње...** У мом речнику се „влече" тумачи као „mettre en circuit", „ставити у погон", а будући, да је у питању стрела, претпостављам, да је глагол који сам употребила на свом месту.

Задржавајући се и даље на српском имену, писац спомиње Грима. Славни Јаков Грим је, напомиње Кетрзински (с. 116.) отпочео да се бави именом Срба. Међутим, како није хтео да призна да је Срба од давних времена било између Елбе (српске Лабе, Албе) и Висле, он је та истраживања потпуно напустио – разумљиво, сасвим у духу тендециозне германске школе!

Кетрзински каже, да је после Страбона о тим Србима писао Вибије Секвестер, који је, по Шафарику, живео између 500.–600. г. по Христу, док га други стручњаци пребацују у четврти век. Код овог последњег је име Срба написано сасвим накарадно:

„Albis Germaniae Suebos a Cervetiis dividit, mergitur in Oceanum."[22]

Секвестер овде пише, да река

„Алба, одн. данашња Елба Германије дели Свеве од Цервеција и улива се у Океан."

Да би објаснио откуда овакво изобличавање имена Срба, аутор објашњава, да су писци тог давног времена у страним речима често претварали „Б" у „У", или „УУ", или „В", док су „С" изопачавали у „З", па се зато у Цервециис лако препознаје име Сербен, особито још и стога, што у извесним преписима истог аутора, тј. Секвестера Вибија, долази и облик Сервициис.

Исти овај проблем иритирао је и Шафарика који се њим бави на више места у својим „Славјанским Старожитностима" (I., 173., 175., 177., и II., 658.). На страни 117. свога дела Кетрзински је повадио из наведених Шафарикових места неке унакажене облике српскога имена, који су уистину запањујући, као на пр.: Зериуани, уместо Сербиани; Циеруисте, уместо Србиште; Циертви, уместо Зербен, Сербен (град); Цервисти, Киррусти, Кируисти, Зербисте (Зербст); Зурбици и Цурбици, данас Zörbig.[23]

Ти Срби су, закључује Кетрзински ово кратко поглавље, крајем V. века по Христу били побеђени од Тирингије, док су 530. г. заједно с тириншким краљевством били присаједињени фра-

[22] Vibius Sequester је, у ствари, био географ и у том својству је написао неку врсту географског речника, те је тако и нехотице оставио сведочанства о појединим називима народа.

[23] *Р. Б.: „Овде је очајна збрка у читању нашега С, које под притиском латинице прелази у З, Ц, К. А ми прихватајући „Јово за готово, потпуно упропашћујемо наше сопствене речи."*

начком царству, да би 630. г. покушали, да се од њега отцепе. По господину Ненаду Ђорђевићу један део тих Срба, према којима је франачко царство било веома окрутно, представљао би трећи српски талас, који се дуго времена после првог и другог српског таласа населио на Балканско полуострво. А захваљујући тенденциозној германској школи, управо та последња сеоба Срба на Балкан, претворена је у почетак српске историје уопште, која отпочиње периодом, у коме су се земље праве Велике Србије, која се протезала од Балтика до Црног и Егејског мора, коначно распале... Али је у Срба ипак на неки мистериозан начин до данас сачувана свест о некадашњој територијалној величини српских земаља, па и кроз познату народну изреку:

„Говори српски, да те цео свет разуме",

што је још у историјско време била стварност... о чему права и једина истинита историја много више каже од онога, што је нама, у једној студији ове врсте могуће.

И да коначно, прескачући многе појединости, које бисмо имали жељу да дубље обрадимо, пређемо на одељак, коме је Кетрзински дао наслов: „Nerthus, eine slawische Gottheit; Germanen auf slawischem Boden", што значи: **„Нертус,** једно божанство Словена; Германи на словенском тлу".

Кетрзински доста опширно коментарише о овом божанству, прецизирајући да га је споменуо Тацит у глави 14. своје „Германије", чији култ је приписао разним германским племенима. Међутим, премда Римљанин спаја култ тог божанства с Германима, Кетрзински, не негирајући да је то уистину било тако, категорично каже, да је, по римском начину написано Нертус[24] (Nerthus) било не германско, већ по пореклу искључиво словенско божанство, које су Германи преузели од Словена, на што ћемо ми додати од Балтичких Срба. Германски истраживачи, наставља Кетрзински, исто ово божанство су довели у везу с нордијским божанством Niordh, Niördh, или Niördr потпуно га идентификујући с Тацитовим Nerthus, уз ближу ознаку „terra mater", тј. „мајка земља". Да би доказао и потврдио словенску припадност божанства Нертус, Кетрзински врло убедљиво развија тему о веома великој давнини словенског, одн. српског порекла, употребљавајући чак и врло јак израз:

„... die in die allergraueste Vorzeit hinaufreichen...",

порекло, „које сеже у дубоку таму првих времена..."

Један од најзанимљивијих аргумената му је неколико одломака из скандинавских Еда, у којима је алузија на старину Словена–Срба–Венда–Вана савршено јасна – но не само алузија на

[24] *Р. Б.:* **„Нер-т-ис, нир-д-ис =** ***морске дубине*** **понора** ***воденог простора*** **" „нир-в-ана** ***пак значи: из понора*** **високо се уздићи".**

старину, већ и на њихову још у давним временима познату мудрост... То је свакако једна врло занимљива тема, коју би требало посебно обрадити, поготову, што је то давно српско божанство **праслика Нереја,** морског бога грчке митологије и његових кћери Нереида, сталних Посејдонових пратилаца, чији се број уздизао на 50.

Сасвим независно од Кетрзинског, ми овде додајемо, да је грчки облик необјашњив са становишта грчког, управо као и Тацитов са становишта немачког језика. Јер, у грчком нећемо наћи ни једну језичну форму, а поготову не глагол, или глаголски корен који би могао послужити као база облицима имена:

Νηρειος, Νηρεις, Νηρευς, Νηρηινη, Νηρικιος, Νηρικος, Νηριτης, Νηριτος,

Нереиос, Нереис, Нереус, Нереине, Нерикиос, Неритес, Неритос.

Међутим, опште је познато, да је **једно име, пре него што је постало име, имало неко конкретно значење. Дакле, како у грчком, рекосмо, тако исто и у немачком, то првобитно стварно значење божанства Нертус, немогуће је наћи.**

Покушамо ли пак, да пођемо од српског језика, у њему ћемо наћи глагол **„по-нир-ати"**, у коме се налази корен **нир-**; исто овај глаголски облик одговара старословенској форми са истим значењем: падати под воду, одн. упадати у воду. Покушамо ли пак да одговарајући корен нађемо у ведском, наћи ћемо га врло лако у субстантиву **„нира"**, што значи дословно вода. Ако погледамо у речник Вука Стефановића–Караџића, наћи ћемо најпре именицу **„по-нир-ање"** са значењем:

„Das Versinken (des Flusses) unter die Erde; fluminis sub terram elapsus."

Уз глагол пак **„по-нир-ати"** Вук пише:

impf., тј. вода; „Sich unter die Erde verlieren; sub terram abeo (de flumine)."

Вуково објашњење, дакле, гласи:

„Имперфективно, одн. трајно значење, које се односи на воду: изгубити се под земљом; отићи под земљу (о реци)."

Не рашчлањујући даље овај занимљив проблем, уочимо само да се **ведски корен потпуно понавља у српском глаголу...** А по разним научницима,

„српски је за словенске језике оно што је латински за језике из њега произишле."

Тако ћемо, како наводи Кетрзински у своме поглављу о божанству Нертус, кога смо се овде тек само дотакли, понављање истог тог корена у различитим варијантама, наћи у свим словенским језицима.

Кетрзински најпре цитира старопруски **Нериа** = острво, или полуострво. К томе он додаје, да је Сјенкјевић у „Праце хисторичне и политичне", на страни 32. навео следеће место из једне повеље Светоплука и немачких ритера из године 1248., у којој се каже:

„Concessimus Santopolco et haeredibus suis **insulam,** quae vocatur **Nerie."**

То значи:

„Дајемо (уступамо) Светоплуку и његовим наследницима острво, које се зове Нерие."

После овога наћи ћемо пољски облик „нерзеја", па руски „нур", за који је Шафарик у „Старожитностима" (I., 198) написао, да значи земља. У пољском такође постоји још један израз – „нора", што означава „пећину под земљом". На чешком пак „норе" значи понор, а „нерост" – минерал, док је „неростество" царство руда (минерала); у литванском „норагас" је један део плуга, којим се оре земља. То би била значења која се односе на земљу, после чега Кетрзински даје примере у којима исти тај корен служи за ознаку воде; на пр.: литвански – „нарас" и „нерас" – ронилац; „неру" – пливати; „неру" и „нерти" – ронити, а исто тако и „ниру", „нирти". Чешки је „нор" – језеро; „норити" – уронити, потонути; „норек", „норец" и „нурек" – рониоц; „нурта", увек на чешком, јесте дубина. На пољском „нарзаћ" значи уронити, потонути; „нарзаћ сич" је пливати; „нурек", „нор" и „норовник" – ронилац. Пољско „нуркием" значи испод воде, „нурт" је водена струја, а „нурта" – дубина. Кетрзински сасвим сигурно уопште није знао српски језик балканских Срба, јер би иначе овде уврстио српски глагол „гњурати" с његовим изведеницама: „гњурац", „гњурање", „гњурачки", итд. Исто тако, кад је приказао „старословенски" глагол „понирати", није уопште споменуо да је тај облик карактеристичан облик српског језика, управо као и именица од истог корена „понирање". Старословенски облик је допунио рутенским и руским „нирјати" што такође значи понирати.

Но предњим није исцрпљена листа изведеница од давне санскритске именице „нира", јер јој он додаје и географска имена широм свих словенских земаља као: Нарев, Наревка, Нур, Нурзек, Нурчик, Нерис, Норин, Нури, Нор, Нер, Нурза, Нариније, Нарти, Народка, Неретва, Норин, Нерета, Норинск, Норка, Норскаја.

Дакле, у случају старог српског божанства, чије је име Тацит записао као Нертус – било да је оно било божанство земље, или пак повезано с водом, о њему ћемо наћи довољно обавештења у словенским језицима. При овоме не смемо да заборавимо споменути француског слависту Сипријана Робера, који је као изванредан познавалац словенских старина, а сасвим посебно српских, рекао (о чему посебно говоримо у поглављу посвећеном њему):

„Да би се разумела грчка митологија, неопходно је познавати словенску",

а пошто су од свих данашњих Словена само Срби били од првог грчког насељавања њихови суседи јасно је да је та „словенска" митологија била српска. Да поновимо још једном: допуштамо себи да се овако изражавамо стога, што се име Словен јавља већ у поодмакло доба хришћанства, док је Србин, како рече Шафарик

„прастаро, првобитно и домаће име..."

У сваком случају, читав предњи одломак се односи на нешто,[25] што се или није довољно изучавало, или се пак није нимало изучавало, као што ће бити и следећи, у коме ћемо приказати још једну празнину у науци, повезану такође с једном врло **карактеристичном српском речју, која се од ведских времена до данас није изменила.** Заправо, све ово до сада сматрамо само уводом за овај последњи одломак, који је у толикој мери фрапантан да се чудимо како је могуће да су научници допустили да тако једноставна подручја остану до данас у свом почетном стадијуму?

Наиме, прастаро словенско божанство – Нертус, добило је у Скандинавији, подразумевајући ту и Лангобарде, пре њиховог спуштања на југ, двојника у скандинавском Niörd, или Niördr... Далеко би нас одвело да још објашњавамо по каквим језичним законима се Нетрус претворило у Ниерд, одн. Ниердр; то је Кетрзински врло лепо извео додавши да је то божанство код истих тих Скандинаваца имало двоје деце: Freyr и Freya,[26] за које Кетрзински недвосмислено каже да су такође била:

„... wanischen, d.h. wendischen, slawischen Ursprungs...",

„... ванског, тј. вендског, тј. словенског порекла",

на што ћемо ми додати – српског, јер је само Шафарик у својим „Славјанским старожитностима" на неколико десетина страна документовано доказао да су Венди били Срби и то поглавито Срби балтичких области. Уосталом, видећемо, и ово божанство, чије име је у Скандинаваца деформисано; носи потпуно српско име, које је као заједничка именица **сачувано још од ведских, а свакако и предведских времена.**

---

[25] За читаоце, који овом раду желе да приђу што студиозније, да бисмо им олакшали, овде ћемо навести библиографију, коју је Кетрзински навео на с. 103. свога дела, а захваљујући којој је сабрао све напред наведене речи и географске називе од корена "–нр–", који је дао превојне облике: нар, нер, нир, нур, нор:
- Jungmann: Böhmisches Wörterbuch.
- Linde: Polnisches Wörterbuch.
- Nesselmann: Litausches Wörterbuch.
- Miklosich: Radices linguae Slovenicae; Lexicon linguae Slovenicae veteris.
- Schafarik: Abkunft der Slawen.
- Sienkiewicz: Prace historyczne i polityczne 31.–41.

[26] Прија = Freya; П = Ф, као Пенићи = Фенићи (итал.), одн. Феничани (по Р. Б.).

Понајпре, Фрејр и Фреја били су пријатељска божанства, која су око себе расипала благослов, одликујући се особитим сјајем, лепотом и мудрошћу. Као такви, они су даровали благостање, које је произлазило из љубави и богатства.[27]

Немачки научници су узалуд тражили да објасне етимологију Фрејра и Фреје, позивајући се на Сакса Граматикуса, Грима, па чак и на Улфилин превод, но узалуд.

Не улазећи овде у подугачак нордијски мит о наведеним божанствима, који за нашу студију није битан, да наведемо најпре једну једину реченицу Војциеха Кетрзинског са стране 104:

> „Ihr Name lautet in rein slawischer Form **Priya**... Ihr Wesen entspricht nach der mater verborum[28] der lateinischen Venus; Priya ist demnach die Göttin der Liebe."[29]

Ево горњег навода у преводу:

„Њено име гласи у потпуно **словенском облику Прија**... *Њено биће одговара по (речнику) мајци речи латинској (богињи) Венери; према томе,* **Прија је богиња љубави".**

Мислимо, да у вези с овим примером чак ни читаоцу који српски језик не зна немамо потребе да доказујемо да је та реч, одн. у овом случају име, **чисто српско.** Уједно, овај пример још једном нам даје за право да „словенски", када се ради о давним временима, променимо у српски. У исто време, констатујемо с чуђењем и са жалошћу да се Кетрзински уопште није заинтересовао за упоређење те речи с одговарајућом речју у српском. Али ипак, он је **српски цитирао не као српски, већ као старословенски,** доводећи у везу име божанства **Прија,** с глаголом **пријати,** а да није ни споменуо да је то **још увек српски глагол, без промене облика и значења.** Уз то он наводи пољску именицу **пржијажњ,** што је српско **пријатељство;** пољско **пржијациел,** што је **пријатељ, сродник** и најзад **спржијаћ,** што значи: давати предност, штитити. Ту се Кетрзински заустављa развијајући даље тему о приоритету Словена с обе стране Елбе, који су тамо живели од најдавније прошлости, много пре него што су се Германи појавили као освајачи; и овде исправљам „Словена" у **С р б а!**

Не знајући, да ли је Кетрзински намерно, можда из верских разлога, као што је то случај данас код Хрвата, изостављао српско име, или једноставно због непознавања чистоте и архаичности тог словенског „језика мајке", како га је назвао Сипријан Робер, у што не можемо да верујемо, јер су пољски интелектуални и књижевни кругови у његово доба, ако ништа друго, знали за Вука,

---

[27] Weinhold in Haupt's Zeitschrift, f.d.A. VII., 50.

[28] Чешки средњевековни лексикон с објашњењима.

[29] Zeuss, p. 40.; cf. Hanusch: die Wissenschaft vom slawischen Mythus, pp. 26., 27., 127., 236., 242.

који је био у Пољској... Осим тога, у то доба је Вуков речник такође био познат, свакако понајпре међу славистима... Прелазећи преко тог проблема, који бисмо желели да сагледамо у истинитој светлости и захвални Кетрзинском на његовом марљивом раду, ми немамо потребе да се на овом месту даље бавимо његовим делом, јер би само тај део посла могао да се протегне на више стотина страна. Уместо тога, ми ћемо само да се сконцентришемо на његово обавештење о чисто „словенском" прадавном божанству по имену Прија, које ће нам такође послужити као доказ, да **имамо право, када често „словенски" допуњавамо са „српски".** У ствари, има случајева, а они су доста чести, када бисмо једноставно могли изоставити придев „словенски", ставивши на његово место само „српски". Прастаро божанство Прија један је такав пример, јер је она била **српско божанство,** много пре него што је назив Словен био усвојен. Како се усуђујемо написати ове речи? Одговор је врло једноставан и он се може дати само упоредним примерима, који ће нас одвести до **ведске именице „прија", идентичне још увек постојећој српској, која се ни најмање није изменила, дакле „Прија".**

Но понајпре, пошто нам је Кетрзински навео одговарајуће пољске изразе, сродне древној „Прији", да погледамо шта имају Руси, особито стога, што када се врше „велике" лингвистичке компарације, онда се од савремених словенских језика понајпре мисли на руски језик. У прилично великом „руско-француском словару", који је издала московска „Совјетскаја енциклопедија" 1969. г., наћи ћемо на одговарајућем месту: приязн, а затим приятель, приятельница, приятно, приятность, приятный – и ништа више.

У сваком случају, управо као и у пољском, недостаје првобитни облик **„Прија".**[30] Уједно ће нас ова чињеница подстаћи да много озбиљније поразмислимо о Нестору Часном Кијевском, о Сипријану Роберу и о Великој Француској Енциклопедији, где се налази тврђење да се **ширење Словена вршило из подунавског базена...**[31] Јер, како би се другачије могло објаснити постојање чисто балканско-српско-ведске „прије" код Скандинаваца?!

Пошто овде желимо да све што се тиче српског језика кажемо у примерима, те примере бисмо могли изрећати „напамет". Међутим, да се и ту ослонимо на непобитни ауторитет Вука Стефановића Караџића, најпре, а затим на Даничићеве „Коријене".

Ево, дакле, шта наводи Вук:

„Прија, пријак, пријаков, пријан, пријатан, пријатељ, пријатељање, пријатељити се, пријатељати се, пријатељашење, пријатељашити

---

[30] Нажалост, немам могућност да проверим, како та ствар стоји у бугарском. Није искључено, да се „прија" употребљава код Бугара у истом смислу као и код Срба, будући да је подручје све до доласка бугарских завојевача чисто српско језично подручје.

[31] Р. Б.: *„Венди нису ишли преко Балкана".*

се, пријатељев, пријатељевање, пријатељење, пријатељити се, пријатељица, пријатељичин, пријатељовати, пријатељски, пријатељство, пријати, пријашин".

Даничић пак у својим „Коријенима с ријечима од њих посталијем", на с. 131., овако развија исту ову тему:

„**При** -, *угађати; љубити. Самогласно се продуљује, те у словенским језицима гласи...*"

Ми се чудимо, да Даничић овде говори о „словенским" језицима, премда су примери које наводи искључиво српски. Један пропуст је за собом повлачио други, те је после свега жива мука попунити све празнине и покушати исправити све заблуде!

Следе Даничићеви примери изведеница од санскритског корена **при-** у српском језику: **прија, пријин, пријан, пријак, пријашин, прико, пришо, пришић; пријатан;** старо: **пријазан; пријати, пријатељ, непријатељ, препријатељ, пријатељица, пријатељство, непријатељство, пријатељски, непријатељски, пријатељити се, опријатељити се, распријатељити, спријатељити се, пријатељати се, пријатељовати, пријатељашити се.**

Ми ћемо додати још неке облике, за које сигурно знамо, јер смо их у народу чули: **прикан, прикашин, пријакати се, пријакара, пријатељенда...**

Да се овде ограничимо само на претходно, не развијајући још и све детаље из Monier Monier-Williams-a и из Санскритско-француског најбољег речника до сада, чији су аутори Stchoupak-Nitti-Renou, при навођењу ведско-санскритског корена **при-**, одн. – премда санскритско-ведске речи с највећом лакоћом можемо да пишемо ћирилицом ми ћемо ипак поштовати установљено правило и исписиваћемо их латиницом; тако ће, дакле, горњи корен бити:

Pri -, уз који налазимо облике:

Prinati, prinite, priyate, priyati, prinayati,

уз што можемо да надовежемо другу варијанту српског глагола од истог тог корена:

Пријањати, са свим његовим изведеницама, што спада у једну **велику и врло детаљну посебну студију.**

Упркос свему, што смо напред навели, при студијама санскритског, српски се уопште не спомиње, а на његово место се ставља уопштени појам „слав.", као, на пр., управо код корена **при-** у Monier Monier-Williams-у. У ствари, разни ауторитети тиме и нехотице потврђују закључке Сипријана Робера, Ами Буе-а и др., који су тврдили, да је српски језик „мајка-језик" свих данашњих словенских говора. Но да поновимо упоређења израза од основе **при-** у разним индоевропским језицима у управо споменутом санскритско-енглеском речнику:

„Cf. Goth. frojôn; Germ. friunt, freund; Angl. Sax. freond; Eng. friend; Slav. prijati; Lith. pretelius."

Слободни смо да искажемо мисао да би редослед морао бити такав да оно „слав." буде стављено на прво место и то не „слав", већ српски, јер су српски облици „прија", „пријати", итд. дословно стари ведско-санскритски облици истоветног корена, тамо и овамо при-. Управо је код Виљемса прва реч „прија" наведена као „R. V.", тј. „ргведска", а она у српском језику означава не само све оно, што Моние-Виљемс наводи, већ је и ознака једне родбинске везе, засноване у првом реду на љубави, која се поклања новој породици, с којом се ступа у рођаштво. А Емил Бирнуф није сам тврдио да су рођачка имена, одн. родбински називи, настали у првој фази језичног развитка, чему смо ми у овој студији посветили посебно поглавље. И да коначно пређемо на ведску прију.

Priya – beloved dear to, liked, favourite... (RV)
Priyakara – causing, or giving pleasure...
Priyatiti – hospitably...
Priyapriya – pleasant... things...
Priyata – the being dear
Priyatva – the being dear, beloved, etc., etc., etc.
Priyavrata – having desirable ordonances or fond of obedience (said of the gods), RV...

У ствари, с обзиром на сврху ове студије наш је задатак да као примере наводимо само оне изразе, који припадају најстаријем делу „Веда", а то је „Рг-Веда", која нас искључиво интересује. Одвећ је познато да је после „Веда" санскритски језик претрпео многе промене. Наиме, будући да су најстарије химне донете у Индију од тзв. „Аријеваца" (данас као да се о томе не води много рачуна на катедрама за тзв. „индологију", бар сам тај утисак добила на Сорбони, одељак „Ecole des Hautes Etudes"), било је нужно да тај језик, настао под једним другим поднебљем, претрпи и извесна одступања од својих првобитних форми.

У горњој листи, само прва и последња реч су означене као ргведске, па су за нас оне најважније, уз једну трећу – „**пријошрија**" – **Priyoṣriva**, loving cows, amorous (said of a bull), а то веома много подсећа на други један израз „**стриноприја**", што значи „онај који воли жене" у „Рг-Веди, управо као што то може још увек да се каже у савременом српском језику.

Овим ћемо да завршимо уз једну сасвим малу напомену коју дугујемо Војциеху Кетрзинском. Будући да смо напред споменули „Аријевце", било би веома пожељно да се та тема, толико обрађивана, обради управо на онај начин који се обично избегава, а који намеће резултати до којих су дошли најеминентнији слависти (међу њима у првом реду Шафарик), уз савесно проучавање свега онога што је Кетрзински навео у својој студији о Лужичанима, одн. о Лужичким Србима, који су, по Тациту, (Германија, гл. 43.) били највећи и најзначајнији народ између Елбе и Висле, подељени на бројна племена, од којих је овај историчар набројао само нај-

моћнија (valentissimas), у чему га је Птоломеј (II., 10.) допунио. Као прво племе Лужичана, одн. Лужичких Срба, оба писца су навела Харије, Арије, или Алии. Ево, како то Кетрзински каже:

„Harii, auch Arii, oder wie es an anderer Stelle gleichmässig nach den besten Handschriften genannt werden, Alii..."

Узмемо ли још у обзир да је за те **Лужичке Србе** Тацит рекао:

„... ceterum **Harii super vires...**" (Germania, c. 43.),

„... *уосталом,* **Харије надљуди...**",

постаје нам одмах јасно, докле може да доведе тенденциозно фалсификовање историје, а то је **почетак једне нове студије.**

*

Овде потпуно изостављамо упоређење мотива ведске и српске народне поезије – студију још никада неурађену, упркос толикој хвали највиших квалитета српског националног песништва. Она ће бити развијена у другим расправама.

У њима ћемо посветити доста простора и ведској и српској музици. Премда су најстарији музички рукописи пропали, на основу Веда се зна, да се музика јавила веома рано, а њена појава је везана за бога Браму, за његова сина **Нареда** и жене овог другог, чије је име било **Сарасвати.** У тој прадавној музици већ су постојали знаци за промене висине и акцента, а мелодије су се училе напамет. Поред примене у **верским обредима,** музика је употребљавана и при **разним другим обредима, свечаностима и догађајима из живота, а нарочито при играма.** Све ово дословно вреди и за српску верску и фолклорну музику, а највећи ауторитети на пољу музичке историје и музичког знања уопште тврде, почев од руске „Большаје Енциклопедије", да, како српска верска, тако исто и српска народна музика уопште, носе **архаично обележје.**

У том поглављу значајно ће место заузети српски етномузиколог Миодраг Васиљевић, који је у српском народном мелосу открио један карактеристичан тонски низ, назвавши га „античким дуром" и приписавши му **индоевропско порекло,** те проширивши његово име у индоевропска лествица. Тај Васиљевићев тонски низ, који по типу не припада ни једној познатој дијатонској лествици, протеже се почев од Индије, да би се завршио у Србији, на Балкану, јер Васиљевић у том смислу није испитивао ону другу, северну, тј. Лужичку Србију.

Како се, донекле, на управо споменути предмет односи нешто, што се у Срба од ведског до савременог доба само незнатно изменило, а то је ведска „саба", српски данашњи „сабор", посветићемо томе ипак један сасвим кратак приказ.

ВЕДСКА SABHÂ – СРПСКИ САБОР

Ево још једне теме за још један нови том од бар неколико стотина страна!

Ко год познаје добро српски језик и има појма о српским обичајима неће ни помислити да ове две „институтиције", тј. ведску сабу и српски сабор не прихвати као идентичне. Свако ко зна шта је српски сабор већ унапред може да погоди у чему се састојала ведска саба... Исписујући ову реч, не могу да се ослободим помисли на језичне стручњаке, који тврде да ни једна ведска реч до нас није стигла неискварена.

У српском народу се и данас каже: Свашта! Као на сабору!

Hem Chandra Joshi[32] пише:

„Угледни људи су се састајали на **саби.** *Тај скуп знаменитих људи час је био суд, који је изрицао правду, а час скуп на коме се водила борба речима свих врста: певале су се хвале кравама или се пак с неповерењем одговарало на постављена загонетна питања. Мудраци су на* **саби** *мењивали значајне речи:* **„решетајући их, како решето решета зрневље..."** *А после изрицања евентуалне пресуде и осуде ватром, водом, итд., при чему један краљев повереник каже да* **„ни длака с главе неће бити невином опаљена ватром..."**

Значајно је да уз ово додамо да је Вук у прошлом веку у Србији записао неколико случајева исте овакве пресуде и осуде, па је чак у своме „Рјечнику" навео и имена „на ватру" осуђених лица... Ништа још српска наука у овом смислу није урадила! Да је оштроумни Вук поживео само још коју годину ко зна докле би српска лингвистика, упркос свим препрекама и фалсификатима, до данас стигла и на ком степену би се налазило не само српско, већ и европско знање!

Након спомена наведеног „судског ведско-српског поступка", Јоши даље пише:

„Après la séance de la cour, ou après la „disputatio", on mangeait, on buvait et on jouait..."

„После суђења, или после „разговора", **јело се, пило се, играло се..."**

И само још нешто за познаваоце српског језика:

Саба је било не само оно што се догађало већ се тако називало и место на коме је био сабор!

Увиђајући неопходност потребе да се ова тема исцрпно обради, овде ћемо сасвим кратко закључити:

Ведска саба и српски сабор дошли су нам са истог извора! И та друштвена и народна „институција" показује у српском народу од епохе Веда до нашег времена непрекинути континуитет!

---

[32] „Recherches sur les conceptions économiques et politiques dans l'Inde ancienne d'après le Rgvéda", Paris, 1928., pp. 80., 81., 83.

ДРУГА СРПСКА ОБЕЛЕЖЈА У ВЕДАМА

Колико знам, на београдском Универзитету не постоји катедра за санскритски језик. А да се Српска Академија Наука потрудила да се за једну такву катедру заинтересује, она је то могла да оствари! Можда су мрачњаци, који спречавају да наука буде науком, знали да ће Веде дефинитивно расветлили најудаљенију прошлост српског народа, која је по њиховим плановима требало да остане заувек у мраку.

У овој краткој забелешци желим само да напоменем да се многе ствари, нераздвојно спојене са српством, налазе и у Ведама. Њих, наравно, Западно-Европејци, који су „индо-европеистику" највише и развили, нису могли да открију као српске, будући, да они, углавном, о Србима, а поготову о српским традицијама, углавном ништа не знају.

Који Србин се не би пренуо кад у тим давним химнама наиђе, на пр., на прасрпски „**упанах**", данашњи „**опанак**"?! Када нађе један облик од глагола „**гуд-ети**" (са истим значењем), који означава српске „ **гусле**"? Када наиђе на „**гувно**", на „**хлад**", на „**стока**" српски „**стока**", на „**говача**" (ако је то уопште тачно пренето!), данашње „**говече**", на карактеристичне облике српског дуала „**двајос**", данашње „**двају**", на „**две**", „**два**", „**двема**", „**двама**", што се од Веда до данас у српском није изменило, итд., итд. Могли бисмо да ређамо сличне примере на стотинама, па и хиљадама страна, што је задатак других садржаја ове студије. Стога ћемо на овом месту да споменемо још само нешто, што улази у оквир „српских обележја", што страни научници такође не знају. На овом примеру ћемо уједно показати како замишљамо компаративни рад „**ведски – српски**", којим ће се морати бавити десетине истраживача.

Било је то већ доста давно. Листајући баскијско-француски речник,[33] наиђем и ту на:

– **Gora** = српски **гора**
– **Goren** = српски **горе**
– **Gori** = онај који **гори**усијан
– **Goritu** = **горити, горети**
– **Gurtu** = **гурити,**

итд., итд., па онда:

– **Gona** = **хаљина, женско одело.**

Ето, задржаћемо се само у најкраћим цртама на овоме „**гона**", уз које се у споменутом речнику налази једна звездица, што означава да је „реч очито позајмљена од других идиома, а особито из романског."

---

[33] Pierre Lhande, Dictionnaire basque-français, Paris, 1926.

Наравно, пошто сам одмах помислила на „гуњу" као на једно од древних обележја Срба, што се тиче одела, зажелела сам да видим: постоји ли облик српске „гуње" и у другим европским језицима.

Тако онда нађем:

– грчки: *γουνα*
– енглески: gunny
– чешки: houne
– пољски: gunia
– руски: гуня
– латински: gunna
– провансалски: gona
– шпански: gona
– италијански: gonna
– француски: gonne и gonnelle

Оно што ми се чини да је важно да подвучем јесте, да се у сваком наведеном језику налази само по једна овде наведена реч; у баскијском, међутим, постоје још њене три сложенице, увек са смислом неког одевног предмета:

Гона-гаин, гона-цар, гона-зпико, и то је све!

Не улазећи на овом месту уопште у опис древне и данашње српске гуње, у археолошке налазе с њом повезане, и у то, зашто је она донекле изменила облик код других Србима језичко блиских народа, што све остаје за даље одељке овог дела, да наведем још само шта о „баскијској гони" каже велики савремени ауторитет за етимолошка истраживања Мартин Лепелман (Martin Löpelmann)[34] у свом „Етимолошком речнику баскијског језика". Пошто је споменуо претходно све што је напред речено, не наводећи српски језик уопште, он је закључио да је та реч у европске језике ушла, како се уопште узев мисли, из латинског. Међутим, додаје Лепелман даље, у латинском се та реч нашла као позајмица:

„... aus einer Nachbarsprache der Apeninen, oder **Balkanhalbinsel.**"

„... *из једног суседног језика у Апенинима, или* **са Балканског полуострва.**"

Овако се завршава иначе веома учена Лепелманова анализа, а овако се завршавају, видећемо то даље, углавном сва објашњења научника, како је уобичајено рећи, цивилизоване Европе. Јер, да је Лепелман мислио да је реч грчка он би то без даљњега прецизирао: са Балкана, из Грчке... Међутим, имамо разлога да верујемо, пошто је знао, да се радило о Србима, он је то име једноставно прећутао! На исти начин као што се о Србима и њиховом језику ћути и у расправама о „индоевропском".

[34] Etymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache, Berlin, 1968.

Међутим, имамо разлога не само да верујемо, већ да тврдимо да гуња није морала бити „увозна реч са Балкана", већ је она ушла у касније настали латински директно из језика Срба – Сабина, тих, како Страбон тврди, „аутохтоних становника Италије"!

Ево управо дивног примера за измишљене индоеврпољане!!!

Овако ћемо се морати борити за издвајање сваке старе српске речи из конгломерата тих измишљених „индоевропљана", јер, колико нам је знано (уосталом, Шафарик то тврди!), у Европи, ни за један други народ, осим за Србе не може да се докаже да је био у Индији! Међутим, за српски боравак у Индији, као и за остатке Срба у тој далекој земљи зна историја!

Па управо у вези с тим опет нам се намеће помисао:

Да ли се та српска древна гуња разишла са Балкана по свету, управо како каже Нестор Кијевски и за Србе? А то је ствар, која мора да се разјасни упоредо с „Ари-има" који су извршили инвазију Индије. Јер с гуњом у вези, ево шта доноси s.v. Monier Monier-Williams:

- **Gona**
- **Gonika**
- **Goni**
- **Goni-tari**
- **Goni-patha**

И то је све! С обзиром, да су европски научници српско уста у Ведама обележили као **ostha** (у француско-санскритком речнику), док је исто то Monier Monier-Williams записао као **6shtha**, на исти начин је и српска гуња постала гоња... Ту опет почиње посебна расправа, која такође остаје за други део студије.

Међутим, да овде видимо још само шта је у овом случају записао Вук, па да почнемо све већма учвршћивати своје уверење да ће, како изгледа, подунавска теорија однети победу над измишљеном „индоевропском"! Ово још није тврђење, већ само претпоставка. Знамо да је општесловенски број настао на Балкану и одатле су га, расељавајући се, Срби разнели по Европи као „општесловенску" и „прасловенску", реч. Међутим, гуња није само „словенска", већ „индоевропска", па ипак – њени су примери најмногобројнији у српском језику, што потврђује нашу тезу о томе да су Срби најпре грчко-римски „варвари", а данас се такође они крију иза прича о „Индоевропљанима". Нема сумње, гуња је „индоевропска", јер се налази и у Европи и у Индији, али, уверење смо, да је она првенствено српска! Како би се иначе објаснили оволики Вукови примери и то Вук није баш све записао:

– гуњ
– гуња
– гуњац
– гуњаци
– гуњина
– гуњача
– гуњачићи
– гуњак
– гуњани
– гуњаст
– гуњав
– гунав
– гуњче
– гуњчић
– гуњчина
– гуњетина
– гуњевац
– гуњевача
– гуњевик
– гуњевићи
– гуњевина
– гуњић
– гуњица
– гуњина

Уистину!

„Када се језик почне изучавати, открије се ствари нечувене!"
(М. Милојевић)

ВЕДСКИ SRBINDA У ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ WALTER-a WÜST-a

Колико нам је познато, од свих данашњих европских народа Срби су једини, чији је један облик њиховог имена, по аустријском санскритологу, који се зове Валтер Вист (Walter Wüst),[35] изражен у једној од ведских химни и то као карактеристично **Србинда**, што је готово слово по слово идентично и савременој форми **Србенда**.

У Ведама, по Wüst-овој интерпретацији, **Србинда** је властито име с одређеним значењем, што ћемо видети мало касније, а које је потпуно у складу са смислом и данашњег израза **Србенда** у Срба, јер **Србенда** је увек најбољи, најугледнији, најјуначкији, највећи поштовалац традиција, укратко: човек Србин, који се наводи као пример и служи као пример.

Walter Wüst се, у доле цитираном часопису, врло исцрпно позабавио темом о старости Ṛгведа, третирајући истовремено и „главна питања индоаријевске ране историје". Наиме, да би установио време постанка најстаријег дела Веда, „Ṛгведа", Wüst је анализирао извесна властита имена, која се јављају управо у најстаријим ведским химнама. У ствари, највећи део његове расправе посвећен је одмах у почетку наведеном називу **Србинда**. Он, својственом германском минуциозношћу, од стране 191.–208., врши врло савесну анализу сваког детаља који иде у прилог његовој интерпретацији назива **Србинда**, па ћемо се ми, у овој нашој студији, посебно осврнути управо на тај део Wüst-ових размишљања, примера, компарација и закључака, додајући извесне појединости, које је, тај иначе врло савестан аналитичар, пренебрегао. У сваком случају, ми на овом месту приступамо овом делу текста с највећом захвалношћу аустријском професору који нам је помогао да се с већом сигурношћу приближимо нашем крајњем циљу, који је документовано доказивање древности, како српскога народа, тако исто и српскога језика, српских традиција и целокупног српског духовног народног блага.

Да би одредио старост појединих књига ведских химни, којих има десет, а посеебно осме књиге, Wüst није расправљао само о властитом имену **Србинда**, већ је, у ширем смислу, узео у обзир и имена река, планина, насеља и народа, сматрајући да је један тако исцрпан рад користан не само, како он каже, за индологију, већ и за класичну филологију, археологију, античку историју, географију и етнологију. Овај аутор с правом сматра да су нетачна тврђења о некаквој одвојености Индије од запада и северозапада; шта више, он верује, да кроз анализу појединих имена, која се

[35] Walter Wüst. – Über das Alter des Rgveda und die Hauptfragen der indoarischen Frühgeschichte in: „Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes" (WZKM), Band XXXIV, S. 165.–215.

јављају у Ведама, може да се оде тако далеко, да би се могла објаснити чак и сама тзв. **„аријевска инвазија"**, над којом још увек, **упркос напретку нашега века** у разним подручјима, **лежи вео нејасности.** У ствари, захваљујући баш тој „инвазији", дошло је до тзв. „индијске цивилизације", за коју, остављајући опет питање „инвазије" отворено, Хем Чанда Јоши у своме доле наведеном делу[36] каже:

„Ми не заборављамо да овај текст (тј. Веде)... потиче од аријевских насељеника, који су дали коначан облик индијској цивилизацији."

Wüst је уверења да VI. и VIII. књига Веда могу да допринесу да се, како он сматра, са сигурношћу објасне имена места не само у Индији, већ особито изван Индије:

„... auch Örtlichkeiten ausserhalb Indiens mit Sicherheit zu berücksichtigen."

„Што се тиче властитог имена **Србинда,** *по свој прилици и на основу њега, то такође може да се учини."*

Он нас затим обавештава, да се то име налази једном у Ргведи, тј. у најстаријој збирци Веда, у књизи VIII., 32., 2.:

„yáh **Sṛbindam** ánarśanim
píprum dāsám ahiśúvam..."

За ведску химну, означену горњим бројем, наћи ћемо интерпретацију у II. тому Абела Бергења[37] на страни 348, где он говори о ведским митским бићима, међу којима се налази и **„Пипру"**. Ту Бергењ пише:

„Pipru ... figure en compagnie de **Srbinda, d'Anarsani, d'Ahisuva...** où nous lisons qu'**Indra,** en frappant ces différents ennemis, a fait couler les eaux..."

А мало више у истом пасусу стоји:

„... comme **Namuci,** il paraît avoir reçu le nom de **Dasa"** (X., 138., 3 cf. VIII., 32., 2)...

Дакле:

„Пипру ... *се налази у друштву са* **Србиндом, Анаршанијем, Ахишувом...** *где читамо да је Индра, ударајући ове различите непријатеље, успео да потече вода..."*

А неколико редова више у истом одломку пише:

„... *као и* **Намучи,** *изгледа да је и он добио име* **Даса"**

(X., 138., 3. упореди VIII., 32.2.).

---

[36] Hem Chandra Joshi. – „Recherches sur les conceptions économiques et politiques dans l'Inde ancienne, d'après le Rgvéda". – Paris, 1928.

[37] La religion védique d'après les hymnes du Rig-Véda par Abel Bergaigne, Paris, 1963., Tome II.; Bibl. de l'Ecole des Hautes Etudes, IVe Section.

Као што видимо, ови последњи бројеви се односе на наш случај: књига химни број VIII. химна број 32. и стих 2.

Из претходнога је јасно да су пет имена: **Србинда, Анаршани, Пипру, Даса и Ахишува** имена Индриних непријатеља, које је он „ударао"; па су стога у нашем наводу сва четири у акузативу...

Читаоцима, чији је матерински језик српски, учинићемо можда задовољство наводећи овде само неколико ведских „митских" бића, чија имена им не могу бити страна, па чак ако нису похађали ни један разред школе:

Шушна, Вала, Намучи, Сарањју, Јама, Јами, Диводаса, Напат, Агни („пелазгијски" **Оген**, данашњи српски **огањ**), **Апсарас, Бага, Чињара, Дабити, Диргатама, Гоша, Готама, Јахуша, Кујава, Ману, Мамата, Митра, Мурадева, Падгриби, Парјанија, Питина, Прајапати, Прасканва, Пријамеда, Пурумитра, Пуруша, Раји, Рака, Раса, Реба, Рибукша, Ручама, Рудра, Рума, Сарасват, Савја, Савитар, Сарају, Шома, Сриња ја, Сура, Сурада, Сварнара, Тричока, Тугра, Тваштри, Учана, Урана, Вајнија, Вала, Варачика, Варуња, Васишта, Вичварупа, Јадва, Јакшу, Јамуња, Јату, Јатумават, Јајати,** итд., итд.

Уздам се да ћу ведску митологију убудуће помоћу Божијом и разумевањем мисаоних Срба, моћи радити у заједници с другим српским истраживачима у обновљеној Милојевићевој **„српској аутохтонистичкој школи"**, или можда **„српском институту"**, или у **„српској академији знања"**! Јер, треба много нас и много руку да се исправе све „криве Дрине", које су од прасрпских речи направили непознаваоци како српског тако исто и осталих словенских дијалеката, како то кажу велики лингвисти.

Толико – само као увод заинтересованима да би знали чиме ћемо се бавити после ове студије са жељом да са другим прегаоцима на неизмерној српској њиви вратим српском народу из Веда свако слово које је његово од давнина!

Но, за сада, наставимо потрагу за давним Индриним непријатељем **Србиндом!**

У вези с напред наведеним стихом из десете збирке најстаријих ведских химни, Wüst, не придајући никакву вредност Сајанином коментару,[38] одмах се осврће на дело Х. Олденберга,[39] по коме би се у горњем наводу радило о **имену једног војсковође,**[40] а не о некаквом магловитом митском бићу. С тим војсковођом, по Wüst-у, дошли су у сукоб Индуси и бог Индра.

Напоменувши да се скуп **Sṛ-** јавља у облицима:

Sṛjaja, Sṛnjaja, Sṛmara, док се слог **Sṛb-** , *απαξ λεγομενον*, јавља једном у **Sṛbinda** и нагласивши да је све обрађене примере имена

---

[38] Sayana, индијски писац XIV. века. Као аутор коментара Ригведа, он својим тумачењима даје обредни карактер.

[39] H. Oldenberg. – Religion der Veda, S. 155.–156.

[40] Р. Б.: **„Србинда = Србин господар Инда;** *ово је највећи доказ, да су Веде од Срба..."*

узео искључиво из Веда, наш аутор сматра да је скуп **S-R-B**, нађен такође у Ведама, иранског порекла, као и називи: **Dṛbhika, Bṛbu, Bṛsaya, Sṛnaya,** за које A. Hillebrandt[41] сматра да потичу са „Иранске Висоравни" или из суседних области (Nachbargebiete).

Из овога произлази да су оба писца била вођена тачним осећањем изван Индије према северозападу, не усуђујући се, међутим, у првом тренутку да се удаље са Иранске Висоравни. Утолико нас више чуди да следећа пишчева мисао није одмах пред њим отворила шири хоризонт:

> „**Srbinda** würde demnoch soviel heissen wie **Herr, Fürst, Erster der SRB-s** und mit einer Bedeutungsentwicklung, die aus vedischer und nachvedischer Zeit geläufig ist, darnach die **Srb's selbst.**"

„**Србинда** *би, дакле, значило исто што и* **господар, принц, први од Срба,** *са развојем значења које је из ведског и постведског времена било уобичајено, па према томе* **и саме Србе.**"

Па када рекох напред, чудновато је да ова мисао сама по себи није проширила пишчев хоризонт, с тим сам одмах повезала њега као Аустријанца, дакле, суседа како Лужичких, тако и Балканских Срба. Како је могуће да је при томе мислио на Иранску Висораван, а да се не сети својих северних и јужних суседа?! Па да је томе придодао Плинијеве и Птоломејеве Србе тачно би добио, можемо тако да кажемо, један српски ланац од Индије до Балтика, па преко централне Европе до Балкана.

Но повратимо се Wüst-овој даљој интерпретацији имена **Србинда** које он настоји да упореди с једном другом категоријом имена лица, или народа на **-Инда.** За њега **Србинда** представља исти облик као **Милинда, Махинда,** при чему би **-Инда** био скраћен облик за **-Индара,** које се налази у митанском особном имену **Индарута,** или пак у личном имену из Ргведе – **Тириндара** (књ. VIII.). У белешци испод текста (о.с., стр. 197.) Wüst упућује на још један пример и доказ **повезаности имена народа у множини и вође тог народа** у једнини, дакако, увек на завршетак **-Инда,** па наводи:

Каунинда (м. род, множина = име народа), док иста реч у једнини означава вођу или принца тога народа:

„Fürst dieses Volkes".

Према томе, закључује наш аутор: **Србинда** би на основу реченог значило:

„Herr, Fürst, Erster",

„Господар, принц, први у Срба", па према томе и према развитку значења, честог у ведско и постведско доба, и **самих Срба,** тј. српског народа.

---

[41] Један други научник, A. Hillebrandt, доводи име **Србинда** у везу с планином **Серабенд** на Иранској Висоравни. Wüst затим спомиње планину **Сербендан,** па место **Сербенан,** додајући још према Times Atlas називе **Сарбистан** и **Сербас.**

Мало даље аутор наставља:

„Да бих ово доказао говорићу о следећим именима народа и лица, при чему сам захвалан ознакама у Macdonell-Keith-овом „Vedic-Index-y" и W. Kirfels-овој „Kosmographie", дела, којима сам се послужио."

Тако, одвијајући даље своју мисао, Wüst тврди да **Србинда,** управо као и **Митравинда,** има потпуно јасан облик. Он затим у исту групу уврштава **Пулинда** и **Кусурубинда,** или кусур(у)**бинда.** Дошавши у својој анализи до облика последњег имена, које је нашао на Птоломејевој карти, он га рашчлањује на следећи начин: **Кусуруб-инда,** да би одамх изразио уверење да оваква форма географског имена садржи у себи назив **Суруба** (такође једно од античких имена за **Србе**), те да би, према томе, **Кусурубинда** било ознака за земљу – боравиште **Суруба,** чији назив је управо споменути Птоломеј и прибележио. Јасно је, дакле, да тај назив као основу и корен има већ више пута поновљено **СРБ.**

Пошто је изређао ведска имена, која, заједно са **Србинда,** припадају првобитној давној ведској прошлости, Wüst онда прелази на „постведска" имена исте категорије приказујући их азбучним редом. Немајући потребе, с обзиром на сврху ове студије, да се на сваком том називу задржавамо понаособ, цитираћемо само један мали извод са стр. 202. Wüst -ове расправе, по коме би **Пулинда** првобитно означавао **господара, првака, принца Пул-ана,** док би **Кулинда** био **господар Кул-а.**

Ређајући постведска имена категорије **Србинда** Wüst долази до историјске епохе и до имена краља Кабулистана и Пенцаба из 150. год. пре Христа: **Милинда.** Из ове групе изређаћемо, по Wüst -у, неколико занимљивих имена, према којима читаоци, који добро знају **српски језик,** неће моћи остати индиферентни:

Говинда, Тривинда, Митравинда, Куњинда, Савинда, итд., уз закључак нашег аутора:

„In ihrer Mehrzahl sind sie Eigennamen von Fürsten und darnach von Stämmen."[42]

„То су, у њиховом мноштву, властита имена вођа, или принчева, па, према томе, народа."

На страни 203. Wüst издваја имена:

Кусурбинда, Пулинда и Србинда, тврдећи, да она сежу у доба ведских старина...:

„... in das vedische Altertum hinein..."

---

[42] У овом делу своје расправе Wüst спомиње **Vindhya Gebirge,** тј. **Виндске,** или **Виндијске** планине, прецизирајући да те планине не прелазе 80 степени источне дужине. Овај детаљ доносимо зато да бисмо читаоце подсетили на етимологију Cyprien-Robert-a српског другог имена **Винди, Виниди,** итд.

Мало даље, наш аутор тврди да се елемент -инда, постао од -индра, најпре присајединио првом делу назива, означавајући првобитно господара ваниндијског порекла, а затим се, још увек у заједници с тим првим делом, односио само на име народа. Тако се Wüst опет враћа на назив Србинда, разлажући то име, према наведеном, на Срб+инда, па пише:

„Да ту најпре потражимо господара, или принца, а затим и народ!"

При томе, каже он, у географском погледу никако неће да иде даље од простора, на који упућују Веде, а нити ће, у историјском смислу, да излази из временског оквира, одређеног VIII. књигом ведских химни.

Пише даље Wüst:

„Тако опремљени (so ausgerüstet), *приступамо материјалу Клаудија Птоломеја",*

да би непосредно иза тога изразио захвалност издавачу C.F. Nobbe-у, чијим се индексом (Index nominum Geographiae Ptolemaei) служио.

Ту он затим најпре наводи географско име Σαρβανα (**Сарбана,** VII., 1., 60.), чија је ближа ознака:

„India intra Gangem",

„Индија с ове стране Ганга."

У напомени пак, испод текста, Wüst наводи иранска имена чији је завршетак истог сазвучја: Аријана, Бактријана – вероватно у искреном уверењу да је Србинда био неки ирански принц, или војсковођа. После тога Wüst наводи име, које такође гласи Σαρβανα (**Сарбана,** VI., 1., 5.), без икаквог даљег објашњења да би затим одмах додао:

„Assyria = Συρβανη des Stephanus von Byzanz."[43]

Иза тога следи Σιρβωνις Λιμνη, тј. језеро **Сербонис,** по цитираном Птоломејевом индексу књ. IV., 5., 12., 20., уз ближе одређивање:

„Ушће Нила" (Nilmündung),

уз нашу напомену, да Херодот[44] и Аристотело нису писали **Сирбонис,** већ **Сербонис лимне,** одн. Σερβωνις Λιμνη.

У историји Јована И. Деретића[45] налази се податак да је ово језеро добило име по античкој српској војсци која се у њему утопила по повратку са похода у Египат. Међутим, госпођа Ружица Борисављевић се не слаже с овим Деретићевим тврђењем, пишући:

[43] Стефан Византинац, грчки граматичар с краја V века по Христу. Под насловом „Ethnica" он је израдио један географски и историјски речник, драгоцен за изучавање античког доба, премда се од њега није много сачувало: један извод и више фрагмената.

[44] 485–425 пре Христа.

[45] Јован И. Деретић. – Историја Срба. – Ница, 1975.

„Речи су у старо доба имале заиста своје одређено значење. *Чим се језеро звало* **Серб-он-ис** *име му је дато из захвалности Богу и* **-он-** *је за то најбољи доказ. Тј. ово сложено име значи:* **српског бога Простор,** *што значи да су Срби познавали терен и да их је* **он** *спасао. А с обзиром да у грчкој митологији постоји прича да је Зевс сурвао Тифона у језеро Сербонис, а Зевс је критски, што значи српски, или пелазгијски, онда је и ово доказ, да се није у њему потопила српска, већ непријатељска војска."*

О том језеру је веома сликовито писао Диодор Сицилијски.[46]

О походу српске војске на Египат у античко доба писао је и Франо-Марија Апендини (Appendini) у свом врло занимљивом предговору Стулићевог речника. Резултате Апендинијевих истраживања изложили смо у посебном, њему посвећеном поглављу.

Херодот у петом веку пре Христа тврди да је то језеро у његово доба већ било исушено, али да су му се трагови још познавали, што значи да је било веома старо. Уистину, у грчкој митологији постоји прича да је у прадавно доба Зевс у њега сурвао митско чудовиште Тифона.

Но да се повратимо Walter-y Wüst-y, који у наставку своје анализе каже од речи до речи:

„Због уобичајене грчке нетачности и нестабилности у писању, *претходни примери, што се тиче читања, недовољно су јасни, док код следећих не може да буде двоумљења."*

По њему ти следећи примери могу да издрже сваку критику, тј., не може се ничим побити тврђење да су они настали од корена

---

[46] Диодор Сицилијски, 1., 30.: *„На половини пута између Сирије (дубока Сирија, Сиријска Долина између Либана и Антилибана) и места, које Диодор означава као Coele, налази се једно језеро чија је ширина незнатна, али чија је дубина чудновата. Његова дужина је отприлике 200 стадија (више од 36 км.). Зове се* **Сербонис.** *Они који га не познају, а приближе се његовим обалама, наћи ће се у потпуно непредвиђеној опасности. А ево објашњења: водено корито овога језера веома је уско и доста налик на дугу траку, уоквирену широким прибрежјем. Чим подневни ветар отпочне да дува то обално прибрежје буде покривено гомилама песка, у чијој средини се више не види водена линија. Тако се површина језера стопи у једно с тереном који га окружава и како више погледом ока не може да се разликује,* **целе војске, чије воће ово место нису познавале, нестале су,** *удаљивши се са правога пута. Уистину, песак по коме се лако гази, најпре је под ногама податљив, а онда, наједном, као да нека кобна сила отпочне да га покреће, мало по мало нестаје под тешким корацима све дотле, док (људи) опасност не запазе; међутим, тражећи да јој умакну и да се међусобно помогну, одједном увиде да им је свака могућност бега и спаса немогућа, јер човек, који утоне у овакву мочвару, не може да плива, будући да брлог који га притиска онемогућава сваки покрет тела. С друге стране, немогуће му је и да се ослободи оваквог вртлога, будући да нема ниједног чврстог ослонца, на који би могао да стане. Мешавином воде и песка ствара се једна нова средина, која не дозвољава ни да се хода, ни да се плива. Тако они, који овим путем крену, бивају изгубљени не успевајући да се прихвате било чега, што би могло да их спасе, јер песак са обала клизи скупа с њима у сваком тренутку, када га се домогну. Ова опасна места добила су због њихове такве природе име Barathres, тј. „провалије", које им савршено одговара",* завршава Диодор Сицилијски овај упечатљиви опис, који веродостојно објашњава како је могуће, да је цела једна српска војска ту пропала половином другог миленија пре Христа, што значи још пре Тројанског Рата.

Р.Б.: **Бар-ятрес = бара провалија,** водена провалија.

СРБ-. У овој групи Wüst спомиње: Σαρβακον (**Сарбакон,** III., 5., 29.), уз поближе одређивање:

Sarmatia Europaea, тј. Европска Сарматија; затим
Σερβοι (V., 9., 21.), Азијска Сарматија,
одн. како он означава Sarmatia Asiatica; па онда
Σορβα (**Сорба,** VI., 9., 6.), Hyrcania[47] и најзад
Ευρουβα (V., 9., 28.), Sarmatia Asiatica.

Walter Wüst из разлога које није објаснио, није ишао даље у испитивању и анализи Птоломејевих карата света. За тако доброг и савесног истраживача, какав је он био, то је ствар која заслужује прекор, тим пре, што је немогуће поверовати да он у Птоломеја није запазио географска имена од корена СРБ-, много ближа Бечу од оних која је узео у обзир. Изгледа нам, да се он бојао да географске називе од споменутог корена, на пр., у Панонији, или на Балкану, доведе у језичну везу с претходним. Но, да не бисмо опет кидали континуитет, на то ћемо се повратити при завршетку овога поглавља.

У вези с напред наведеним именима, „која могу да поднесу сваку критику", Wüst сматра да она сва спадају у једну јединствену категорију језичке природе и да, ако се добро погледају обе споменуте карте[48] и у европској и у азијској Сарматији, карактеристични скуп Sa*r- јавља се тако редовно да **случај у тој појави изгледа искључен.** Улазећи поближе у објашњење, Wüst тврди да је тај скуп, с додатком консонаната -B- (ћирилицом б), особито упадљив у области **северно од Кавказа, те та чињеница неопорециво искључује и ову појаву као резултат случаја.** При томе, по нашем аутору, долази до изражаја и **један хронолошки ред: особна имена која отпочињу скупином Sa*r(b), утолико су старија, уколико су ближа Истму и Меотском мору,[49] као и у степи око Црног мора. А утолико су млађа, уколико иду према западу према Европској Сарматији.** По њему, пошто су **Сармати преплавили црноморска ушћа, продрли су затим ка средњем Дунаву,** те тако од једанаест назива формираних помоћу скупа **Sa*rb-:**

– Пет се налазе у северним областима Кавказа:
Siraceni, Seraci, Siraci, Seraca, Serbi, Suruba;

– Шест су у ближој или даљој Сарматији:
Sarmatici, северно од дунавске кривине;
Serinum или **Serimum** у горњем току Дњепра;

[47] Hyrcania (Хирканија), некадашњи назив за предео Азије, који се протезао југоисточно од Каспијског, одн. у давнини Хирканског мора, или језера. То је била област окружена планинским венцима пуним тигрова, настањена, како обавештавају европски истраживачи, суровим народом, који се убрајао међу најратоборније и најсмелије.

[48] Tabulae in Cl. Ptolemaei Geographiam a Carolo Müllero instructae, Paris, 1901.; Europae, nr. VIII (c. 16–17); Asiae, nr. II. (31–32).

[49] Меотско море, Maeotis Palus, данас Азовско море. Име Меотско долазило је од скитског народа Meotes, некада настањеног на његовим обалама.

Sarbacum – такође у горњем току исте реке;
Sargatii источно од кривине Дњепра;
Sarum – такође у горњем току Дњепра и
Sarmizegetusa у Дакији.

У ову категорију, као шесто име Wüst уврштава и
Sorba (VI., 9., 6.), град у Хирканији.

Предње тврђење, каже Walter Wüst, нема ничега чуднога, будући да је већ Стефан из Византа[50] знао за **ову уску географску повезаност:**

„... von diesem engen geographischen Zusammenhang...",

јер, **ова заједница на географском плану, заједница је и у етнографском смислу:**

„Denn dieser Zusammenhang ist ja auch einer der Ethnologie."

На основу таквих и сличних докумената K. Zeuss[51] у доле цитираном делу даје важна сведочанства и античка документа о сродности Сармата и Међана.[52]

На страни 206., Wüst тврди са сигурношћу (mit Bestimmtheit) да су ове **географске и етнолошке међусобне везе загарантоване и језичном везом:**

„... diese geographischen und ethnologischen Zusammenhänge verbürgt werden **durch die der Sprache."**

А и Сармати који су живели даље на северу... то су (дакако, увек по Wüst-овој расправи) редовно становници степа индоевропског језика, уз нашу напомену да Walter Wüst, као припадник германске расе, не употребљава уобичајени термин индоевропски, већ индогермански. Како он даље разлаже, Грци су називали све те народе једним именом – Скити.[53]

При крају својих разматрања о имену **Србинда,** Wüst усредсређује своју пажњу на место

Σορβα (**Сорба**) у „унутрашњој Хирканији", а затим на

Σουρουβα (**Суруба**), у односу на коју одговарајуће место код Nobbe-a (V., 9., 28.) гласи:

„... *παρα δε τον Ουαρδανην ποταμον ... Σουρουβα*",

што значи:

---

[50] Рођен у Цариграду, а живео и радио крајем V. века по Христу.

[51] „Die Deutschen und die Nachbarstämme", с. 298., 282., 297., где се налази и расправа о појави гласовног скупа **Сарма-** на подручју Ирана.

[52] Plinius, VI., 7. (23–70); Herodot, V., 9. (480–425 ante Chr.); Mela Pomponius, латински географ, који је око 43. год. после Христа написао географско дело „De situ Orbis" (= О положају места, земље) у 3 књиге, сачуване до нашег времена. То је један од најдрагоценијих извора за античку географију, будући, да се аутор служио изворима много старијим од времена у коме је сам живео.

[53] Wüst при овоме упућује на следећу литературу: S. Feist, Kultur usw. der Indogermanen, S. 405; vrgl; ebenso H. Hirt, Die Indogermanen, I., 114. und 184.; K. Zeuss, a.a.O.S. 275 ff., besonderes S. 277.–278.

„... *покрај реке Вардане...* **Суруба"**

и најзад на народ

Σερβοι (**Сербои**), о коме Птоломеј (V., 9., 21.) опет по издању Nobbe-a, даје следеће обавештење:

„Μεταξυ δε των Κεραυνιων ορεων και του Ρα ποταμου ... Σερβοι."

У једном издању пак, каже даље наш аутор, исти овај народ означен је именом Σιρβοι.[54] Дакле, после горње Птоломејеве реченице, која значи:

„*Између Кераунских Гора и реке Ра*[55] ... **Сербои**",

Wüst додаје и другу варијанту истога имена, која гласи **Сирбои**, облик уз који је лако поставити изведеницу **Србинда, Срибинда.** Тим поводом Wüst пише:

„Doch halte ich die... mitgeteilte Lesart Σιρβοι (**Sirboi**) für wichtig, weil sie eine schöne Illustration zu dem Namen **Srbinda** abgiebt."

Значи, по аустријском научнику, који је редовно настојао да буде што објективнији, **Србинда** не може бити друго до: **господар, принц, врховна личност народа Сербои.** Он то дословно и изражава речима више пута поновљеним у његовој студији:

„Denn das bedeutet ja Srb-inda: **Herr, Fürst, Oberster der** Σερβοι", а да ли су они били у Кавказу, или негде око Кавказа, то је другоразредно питање...?

Ми допуштамо себи да на овом месту споменемо да је, откако свет постоји, одувек било и кретања људи и народа, па се чудимо, што Walter Wüst није ни покушао да прошири видике своје расправе следећи кретање народа **Сербои** даље од Кавказа и од црноморских отворених степа и равница, којима је било лако правити од читаве Европе своје боравиште... Па ипак, он није могао да избегне бар напомену, која се намеће свом снагом логичности да, уколико би се име **Србинда** могло **померити** још даље на север,

„за што постоји извесна вероватност",

каже, наш аутор, у том случају старост VIII. књиге ведских химни, могла би да се попење до 1000., или 1200. г. пре Христа.

По Walter-y Wüst-y је:

„Особитост VIII. књиге ведских химни стварност, а уз то се и језичне чињенице изванредно подударају."

У закључку он каже:

„Сербои – Σερβοι – су **ваиндијски народ,** *бар што се тиче периода у чијем је самом почетку била спевана наведена ведска химна, а* **Србинда,** *απαξ λεγομενον,* **чува кроз столећа"**

---

[54] У белешци A. Wüst каже, да је у Müller-овим „Таблама" „Tabiae" њихово име означено тачно.

[55] Милош С. Милојевић у својој историји Срба објашњава, да је то прастаро име реке Волге, уз тумачење, како је настало.

(а ми додајемо: вероватније кроз неколико миленија!) **Један историјски догађај за нас још од непознатог домашаја!**

Због важности коју придајемо претходном Wüst-овом тврђењу, цитирамо га и у оригиналу:

> **„Srbinda einen geschichtlichen hergang von uns unbekannter tragweite durch die jahrhunderte rettet."**

Ми смо при преводу допустили себи малу слободу, преводећи **„rettet"** са **„чува"**; међутим, ауторова мисао је јача; он, наиме, није хтео само да подвуче појам **„очувања"**, **„чувања"**, већ у првом реду **„спасавања"**, јер је назив **Србинда** заиста **спасао** од заборава **не само једно име**, како **јединке**, **тако исто и народа**, **већ уједно и догађаја**, који су, у оном смислу, како га тумачи Walter Wüst, мимоилазили и најкомпетентнији ауторитети доведени у заблуду учењем берлинско-бечке школе.

Било би недопустиво да при крају ове анализе изоставимо значајну Wüst -ову белешку испод управо изнетих коментара, јер она такође садржи важне елементе, који могу да послуже проширивању наше теме:

„Колико је старо име СРБ, Србин, Срби, итд. и докле се оно протезало".

У споменутој белешци, наш аутор пише следеће:

„Овде треба још да дођу до изражаја два врло важна упоришта моје интерпретације имена **Србинда,"**

или, како он то формулише на немачком:

„Zwei ganz gewichtige Stützen meiner Deutung des Namens **Srbinda** sollen doch hier ... noch zu Wort kommen."

Прво упориште је претежност химни посвећених Индри[56] у VIII. књизи Веда, а друго: Hillebrandt-ова теза „Индра-Вртра", коју ја бескрајно одобравам (uneingeschränkt beipflichte). По тој тези, **Вртра** је понајпре био **Ледени Демон**, стран Индији, кога су Индијци узели из Кашмира, или пак са северо-запада. А у истој химни, само 24 стиха даље, јавља се исти **Ахишу**, тј. демон, но овога пута у вези са **Србинда**. Тако је, помоћу једне мале стрампутице, читалац упућен према „земљама, које се налазе на северу", где влада „informis hiems", „гадна зима" и „где ледени џинови окивају речне токове и опседају воду."

О победи над **Вртром**, леденим демоном, говори се у Ирану и у Јерменији.

---

[56] Индра значи жесток (ин+дра; он учествује у бојевима; Индра је краљ Дева, тј. богова; исп. српско Дева. Индра је господар Неба, он удара громовима „право у главу", што су Срби под утицајем хришћанства пренели на Светог Илију, те народ каже: „Ударио га Свети Илија право у главу!" Индра даје благотворну кишу, а уједно је и заштитник „Аријеваца". У ведско доба је он најмоћнији бог, а његово оружје је муња. Индра се победоносно бори против демона мрака да би ослободио небеске краве (облаке). Уједно је бог „кшатрија" (исп. срп. **шатра, шатранија**, итд.) тј. ратника, те као њихов заштитник скупа с њима односи победе, опијајући се **Шомом** (исп. ср. **шома**), то је међу боговима једини који поседује и пороке...

По госпођи Борисављевић, међутим, „ледени демон" анализиран са становишта њеног проучавања, био би, у ствари, „бездушан", јер, по њеном тумачењу, треба раставити Ахиш на **ах-их**, што би означавало „душу која је побегла".

А ја бих томе додала, да у Ведама **„иш"** стварно има значење кретања. Сетимо се овде, како се у Србији на селу гоне пилад и кокоши: **„иш!"** Ево, како то у санскритском наводи најпре Енглез, а одмах иза њега приказаћемо исти појам у санскритско-француском речнику:

– îs(h), I, îs(h)a, move away, depart from...
îs. îse l; îsita, aller, s'en aller, s'enfuir...

Дакле, у оба случаја значење је: отићи, побећи, удаљити се.

Код енглеског примера сам (h) ставила у заграду, јер је оно додато да би се знало да треба изговорити **„ш"**. Када српска наука у будућој академији знања буде обрадила Веде и у њима ће бити све тако једноставно и јасно као што је још увек у српском језику.

Нека читаоци опросте за каткада можда честе дигресије. Имајући у виду ова истраживања на једном широком и високом плану желела бих да већ у овом првом раду те врсте додирнем што већи број проблема, указујући сваки пут на то, како, наравно, само за сада према мојој замисли треба убудуће радити. Јасно је, у току одвијања истраживања многим заједничким снагама, много штошта ново ће се искристалисати и многа нова решења ће се појавити.

Но, за сада, да се опет вратимо аустријском санскритологу. Наводећи горње закључке Walteera Wüsta и нехотице се намеће мисао о упоређењу између дедукција које је он направио и оних, које је изнео Хем Чандра Јоши[57] у свом делу „Истраживања о економским и политичким концепцијама у старој Индији на основу Ргведе", где он каже:

Ведски песници често моле за уништење и покоравање Аријеваца који су на неки начин залутали:

„Sahyama Dasam Aryam tvaya yuja!"[58]

„... да бисмо твојом помоћу потчинили Дасе и Аријевце!"

Међутим, временом је реч **Даса** добила значење непријатеља уопште, па се на њен првобитни смисао заборавило...

Тако се временом заборавило и на порекло демона са хладнога севера по имену **Вртра** (исп. српски: **вртар, врт, вртети, вртача,** итд.), за кога Abel Bergaigne каже[59] да је он час стварни непријатељ,

[57] Paris, Ed. Jouve & C-ie, 1928., с. 14.

[58] Химна X., стр. 83.

[59] La religion védique d'après les hymnes du Rig-Véda. – Paris, Libr. Champion Honoré. – 1963. Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes, IV. Section, Science historiques et philologiques, 5 fascicules, p. 197–199.

а час пак „демон"... Утолико пре можемо да се сагласимо с Walter-ом Wüst –ом, прихватајући његово резоновање о **Србинди као о стварном лицу и војсковођи, који је као „ледени џин" направио поход на Индију са севера, или са северо-запада.**

Одавде ова истраживања улазе у домен историчара који би у самом почетку требало да узму у обзир Јована Рајића[60] и његово тврђење да је

„древно отечество сербско Сиберија била",

по којима је и име добила. Ово је заиста тема, која још никада није била ваљано обрађена! И њена студија би могла да нас вине веома, веома далеко.

Ми ћемо се на овом месту само још сасвим кратко вратити аустријском научнику Walter-y Wüst-u, који се пита:

„Најзад, да ли су Περιερβιδοι Птоломејеви (Nobbe, V., 9., 16.) *у ствари настали од* Περι–σ–ερβιδοι *(тј.* **Периербидои Перисербидои***) уз интервокални нестанак -σ-, како то обично бива у грчком?"*

Нека нам буде допуштено да овде изразимо наше скромно мишљење: ми сматрамо, на основу свих недостатака грчког писања страних имена да је Птоломејево **Периербидои** уистину било првобитно **Перисербидои.**

*

На крају ове расправе Waltera Wüsta не можемо, а да не изразимо жаљење што се један овако савестан научник није покушао позабавити Србима из Горње и Доње Лужице у данашњој Немачкој, који представљају само један врло мали остатак некадашњег силно разгранатог и распрострањеног српског стабла, почев од Балтика, па преко Средње Европе све до Средоземља. Уз то би он својом минуциозношћу могао извести многе важне закључке њему својственим смислом за анализу, посвећујући се поближем испитивању лингвистичко-историјско-етнолошких проблема балканских Срба, који су у давној прошлости представљали једну јединствену целину са Србима северне Европе. Но, не само то. Географских имена изведених од корена СРБ- има широм Азије и Европе, па чак и у северној Африци. Њих је посебно обрадио Милош Милојевић, кога Wüst вероватно није познавао. Међутим, у ту сврху могао је да послужи чак и Птоломеј, у кога се налази доста назива не само од основе СРБ-, већ и много других географских назива, који могу да се протумаче искључиво помоћу српског језика.

Нажалост, о тим проблемима је Walter Wüst ћутао! Управо онако како то констатује озбиљни српски лингвиста, професор Павле Ивић:

---

[60] Јован Рајић. – История разных славесних народовъ. Въ Вјениъ, 1794.

„... Све су ово теме о којима историјски извори ћуте, или у најбољем случају – дају мутне и штуре податке, недовољне за било какве чвршће закључке. Срећом, **одсјај историје етноса у његовом језику помаже да се сагледају бар понеки елементи затамњене слике."**

Па даље:

„Показује се да су језичне појаве веома често споменик историје народа, *било да се ради о* **некадашњој његовој распрострањености, или о додирима са другим народима..."**

„... трагова српског имена има у топонимији, или у историјским изворима и на другим странама, где Словени живе, или су живели. *Овакве остатке српског присуства у давнини налазимо у деловима* **Пољске,** *међу изумрлим* (или тачније, погермањеним – наша примедба) *Словенима у данашњој* **Немачкој,** *затим по* **Грчкој** *и* **Јегејској Македонији,** *па и у имену* **места СРБ у Лици, које је старије од досељења српског живља,** *које сада обитава у том крају."*[61]

Као и Даничић, тако и професор Реља Новаковић, а исто и професор Ивић неизбежно спомиње спис „De Administrando Imperio" Константина Порфирогенита наводећи из њега један веома важан детаљ, коме он, као и сви научници који су ограничени учењем берлинско-бечке германске школе, не придаје одговарајућу вредност. Професор Ивић пише:

„У списку „О управљању царством"... из X. века забележено је предање, да су Срби... дошли из закарпатских крајева после 626. г., **умећући се између других Словена, већ насељених на Балкану..."**[62]

Међутим, као ни марљиви професор Костић, ни професор Павле Ивић, вероватно из крајње опрезности, а можда и желећи да избегне трвења са службеном науком, управо као и недавно преминули професор Костић, није ишао даље.

Зато су бескрајно велики задаци, који очекују сутрашњу обновљену српску аутохтонистичку школу, или нову српску академију знања!

---

[61] „Српски народ и његов језик", Београд, 1971. г. у издању Српске Књижевне Задруге, Коло LXIV., књ. 429., стр. 11.

[62] id. c. 17.

CLAUDIUS PTOLEMAEUS И СРПСКА „ГЕОГРАФСКА АРХИВА" ОД ИНДИЈЕ ДО АТЛАНТИКА

Овим одељком наше студије желимо да поближе размотримо тврђење Адолфа Пиктеа (Adolphe Pictet):

„On peut conclure avec certitude à l'existence préhistorique d'un peuple... pur à son origine de tout mélange, assez nombreux pour avoir alimenté les essaims d'hommes qui en sont sortis..."[63]

„Ce qui est certain, c'est que, dès l'aurore des temps historiques, nous trouvons ce peuple primitif dispersé déjà sur un espace immense... Il faut partir du fait incontestable de cette dispersion déjà accomplie plus de deux mille ans avant notre ère; car, à cette époque... cette race étendait ses rameaux depuis l'Inde jusqu'aux limites extrêmes de l'Europe..."[64]

Ево, у чему се састоји Пиктеово тврђење:

„Може се закључити са сигурношћу да је постојао један преисторијски народ... чист у своме почетку од сваке мешавине и доста бројан да послужи као основа мноштва људских група које су из њега произишле..."

„Оно што је сигурно то је да ми већ у зору историјске епохе налазимо овај првобитни народ већ расут на једном огромном простору... Треба поћи од неопорециве чињенице да се то разилажење догодило више од две хиљаде година пре наше ере; јер, у то доба... та раса је пружала своје гране од Индије до крајњих граница Европе..."

Пикте је поставио себи као циљ да открије који је то првобитни народ и с таквим високим одликама живео на толиком простору али судбина му није била склона и он је умро, а да свој животни циљ није остварио. Пиктеов научни рад му је – имао за циљ изићи на велики пут истине и то би се сигурно било догодило, да је он добро познавао бар неки од словенских језика, или, како рече Абел Овелак, онај, који у неку руку даје кључ за остале и од кога се може имати највише користи, а то је, с чим се слажу и он и Сипријан Робер, и Ами Буе, српски језик. Другим речима тај прадавни, преисторијски, бројни и силно распрострањени народ од Индије до крајњих граница Европе био је, нема сумње, српски народ.

Можемо ли ми то данас да докажемо нечим конкретним? Сматрамо да је то могуће понајпре захваљујући једној специјалној архиви, коју су Срби од најдавнијих времена остављали свуда где

---

[63] Les origines indo-européennes, Paris, 1877., Tome premier, p. 12.

[64] Idem, p. 8., 9.

су живели, а то су разна географска имена. Владимир Георгијев је рекао за време првог конгреса „Тракологије".[65]

„Seule la **toponymie** et en **particulier l'hydronymie qui d'ordinaire est est très stable,** sont en état de fournir des indications plus sûres quant à l'appartenance ethnique d'une population ayant vécue à une époque reculée et pour laquelle d'autres informations manquent...

La plupart de ces noms sont attestés depuis 2500–3000 ans et se sont conservés jusqu'à présent... Ces noms de lieux sont apparus à une époque très reculée..."

„Само **топонимија** и, особито, **хидронимија, која је обично веома стабилна,** *могу да дају сигурнија обавештења што се тиче етничке припадности једног народа, који је живео у давно време и о коме недостају остала обавештења...*

Већина ових имена потврђена су, има већ две и по до три хиљаде година и сачувала су се до данас... Та имена места су се појавила у једно веома давно време..."

Јасно је из оба велика тома рапорта са „Конгреса о тракологији" да Бугари приписују, тако изгледа, све што се односи на старе Србе, у чије земље су они упали као нападачи и освајачи, себи у заслугу. Јер, на том Конгресу теме су третиране на начин, који треба да послужи Бугарима као нека научна афирмација у свету, док су сви бугарски говорници и вешто и свесно мимоилазили Србе, чак и онда када је о њима требало говорити. Зато сматрамо да се намеће хитна потреба да се цео тај рапорт, иначе веома брижљиво припремљен, критички преиспита и коригује. На тај начин би се у неку руку извршио задатак представника Српске Академије Наука на том конгресу, који је, тако бар по рапорту изгледа, седео потпуно пасивно пустивши Бугаре да пред странцима, који највероватније појма немају ни о српском, а ни о бугарском језику, разлажу ствари према њиховим тенденцијама.

Ово наше поглавље ће у неку руку представљати почетак постављања антитезе том бугарском конгресу, тиме што ћемо њим покушати да отргнемо од заборава **прадавну српску географску архиву у смислу Пиктеове поставке – од Индије до Атлантика.** При томе ћемо узети у обзир само топониме и хидрониме створене од корена српског народног имена СРБ, а све друге називе, који, како каже Милојевић, имају смисла само са становишта српског језика, остављамо за посебну студију, чији ће обим далеко надилазити ову.

Да би било јасно колики посао чека још српску науку прилажемо у наставку копију Птоломејевог текста и његовог латинског превода, све узето из Шафарикових „Старожитности". Ту је

[65] Primus Congressus Studiorum Thracicorum, Thracia II., Serdicae 1974., p. 17. in: „La Thracologie: état actuel".

ПРЕВЛАКА на Халкидици још од V. века пре Христа /заокружена/

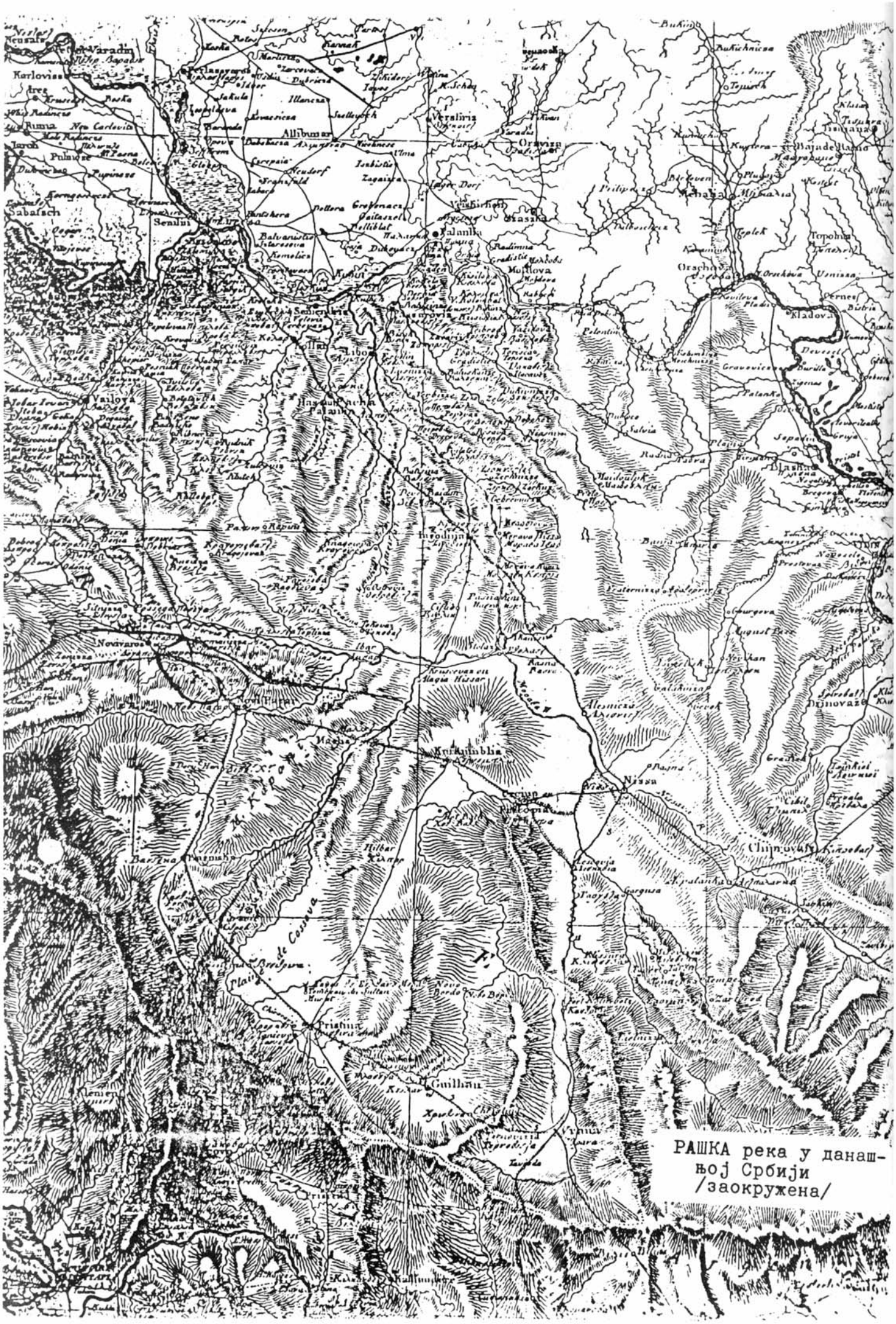

РАШКА река у данашњој Србији /заокружена/

стара српска РАШКА,
притока Марице
/заокружена/

само оно што је Птоломеј прибележио, али томе се морају прикључити све карте које је студирао Милош Милојевић, из којих је сабрао на хиљаде српских географских имена у Азији, Европи и Африци!

После овога текста додајемо географске карте од којих су две прве Птоломејеве (Азијска и Европска Сарматија и део Индије), док су следеће четири млађег датума, али садрже још увек прилично неизмењену топонимију. Особито привлачимо пажњу на прошловековну карту једног дела Грчке, где је још увек обележено место на Халкидици преко кога је Ксеркс превео својих милион и седам стотина хиљада војника, тако да се још од његових времена (V. век пре Христа), то место зове **Превлака.** А народ онога краја тај Ксерксов прелаз још увек назива **Превлаком.**

Што се тиче реке **Рашке,** или **Расе,** Срби су оставили за собом једну реку с тим именом и у Индији, а постоји једна Рашка и у Немачкој, коју су Немци прекрстили у **Ракса.** Ми ћемо се на име те реке вратити у неком другом делу, који ће бити посвећен **српском народу у Ведама...** Јер, постоји једна ведска химна „Рекама", међу којима је на првом месту опевана **„Раса", „Раша", „Расина", „Рашка"...** и то на необично романтичан и поетски начин, онако, како бисмо ми и данас певали свим српским **„Расама"!**

Што се тиче Шафарикових „Старожитности", привлачим пажњу будућих српских истраживача да је он на крају тог свог монументалног дела прикључио један „анекс", који садржи све грчко-римске цитате о античким Србима. Додуше, Шафарик каже „Словенима", но ми за тај период не можемо да усвојимо име Словен које се јавило много касније да би постало у неку руку „службени историјски назив" отприлике у VI. веку. Упозоравамо такође да Шафарик у тој својој великој студији од око 700 страна (у два тома), у првом тому посвећује више од стотину страна само „општем, домаћем и најстаријем словенском имену – **Србин."**

Античким текстовима Шафарик је прикључио и средњевековне и опет само оне који најчешће говоре о старости Срба. Да се само тај материјал савесно изучи потребан је више него један живот и стотине истраживача, подржаваних од једног државног апарата. Када то видимо, сву ту грађу, тек онда ћемо моћи потпуно схватити како на том подручју још ништа није урађено! Тако се мора стварно „отпочети од почетка" будући да је учење о Србима засновано на нетачним основама. У ствари, изгледа нам биће теже из створеног хаоса издвојити истину и саопштити је свету, него да никада ништа о Србима није било речено. За „исправљање оваквих кривих Дрина" треба много воље, упорности, истрајности, издржљивости, а изнад свега велики занос и дубока тежња да се и преко најтрновитијих стаза допре до многохиљадугодишњег олтара истине о српском народу, уз све наше самоодрицање и преданост у тражењу правде, пратиље истине!

У часу, када сам почела да исписујем ове стране, стигло ми је писмо из завичаја (данас, 15. маја Лета Господњег 1982., или – како на писму пише: „7.488 година по створењу света.") Аутор писма ми препоручује:

„... тако је дошло време да се повежемо са свих страна и из свих области. И ја сматрам да треба основати једну моћну институцију за проучавање српскога порекла и српског језика, јер осећам, да смо ми **Сораби** *(Сабраћа, Саплеменици и Саљуди)* **прa**народ *Европе, у најмању руку, а и азијског и афричког континента – можда."*

Па с највећом устрепталошћу прелазим на документ, којим се српска наука још никада није ваљано позабавила:

Přjlohy. 955

IV. CLAUDIUS PTOLEMAEUS [kw. 161, dle g. 175—182].

Cl. Ptolemaei Alexandrini De Geographia libri VIII. Ed. *Erasmi* Basil. 1533. 4. *Cl. Ptolemaei* Geographiae L. VIII. Ed. *P. Bertii.* Amstelod. 1618. F.

Βιβλ. γ. Κεφ. ε.

Σαρματίας ἐν Εὐρώπῃ θέσις.

Ἡ ἐν Εὐρώπῃ Σαρματία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων, τῷ τε Σαρματικῷ Ὠκεανῷ κατὰ τὸν Οὐενεδικὸν κόλπον, καὶ μέχρι τῆς ἀγνώστου γῆς, κατὰ περιγραφὴν τοιαύτην.

Μετὰ τὰς τοῦ Οὐιστούλα ποταμοῦ ἐκβολὰς, αἳ ἐπέχουσι μοίρας με νς

Χρόνου ποτ. ἐκβολαὶ	ν	νς
Ῥούβωνος [1] *ποτ. ἐκβολαὶ*	νγ	νζ
Τουρούντου ποτ. ἐκβολαὶ	νς	νη λ
Χεσίνου [2] *ποτ. ἐκβολαὶ*	νη λ	νϑ λ

Ἡ κατὰ τὸν διὰ Θούλης παράλληλον τῆς παραλίου θέσις, τουτέστι τὸ τέλος τῆς θαλάττης τῆς ἐγνωσμένης ξβ ξγ

Τὸ δὲ κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πέρας τῆς Σαρματίας τὸ διὰ τῶν πηγῶν τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃ ἐπέχει μοίρας ξϑ ξγ καὶ ξϑ νη

Ἀπὸ δὲ δυσμιῶν τῷ τε Οὐϊστούλᾳ ποτ. καὶ τῇ μεταξὺ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν Σαρματικῶν ὀρέων γραμμῇ καὶ αὐτοῖς ὄρεσιν, ὧν ἡ θέσις εἴρηται.

Ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τοῖς τε Ἰάζυξι τοῖς μετανάσταις.

Ἀπὸ τοῦ νοτίου τῶν Σαρματικῶν ὀρέων πέρατος, ὃ ἐπέχει μοίρας μβ λ μη λ

Μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ Καρπάτου ὄρους, ὃ ἔχει θέσιν μς μη λ

Καὶ τῇ συνεχεῖ Δακίᾳ, παρὰ τὸν αὐτὸν παράλληλον μέχρι τῶν Βορυσθένους τοῦ ποτ. ἐκβολῶν, καὶ τῇ ἐντεῦθεν τοῦ Πόντου παραλίᾳ, μέχρι τοῦ

Καὶ ἑτέροις δὲ ὄρεσι διέζωσται ἡ Σαρματία, ὧν ὀνομάζεται.

Ἥ τε Πευκὴ [3] *ὄρος*	να	να καὶ
Τὰ Ἀμάδοκα ὄρη	νϑ	να καὶ
Τὸ Βούδινον [6] *ὄρος*	νη	νε καὶ
Τὸ Ἀλαῦνον [7] *ὄρος*	ξβ λ	νε

Καὶ ὁ Καρπάτης ὄρος, ὡς εἴρηται μς μη λ

Καὶ τὰ Οὐενεδικὰ ὄρη μζ λ νε καὶ

Τὰ Ῥίπαια [8], *ὧν τὸ μέσον* ξγ νζ λ

Τοῦ δὲ Βορυσθένους ποταμοῦ, τὸ μὲν κατὰ τὴν Ἀμάδοκα λίμνην, ἐπέχει μοίρας νγ λ ν γ

Ἡ δὲ πηγὴ ἡ ἀρκτικωτάτη τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ νβ νγ

Καὶ τῶν ὑπὸ τὸν Βορυσθένην δὲ ποταμῶν, ὁ μὲν Τύρας ποτ. αὐτὸς ὁρίζει τὰ μέρη τῆς Δακίας καὶ τῆς Σαρματίας, ἀπὸ ἐπιστροφῆς, ἧς θέσις νγ μη λ

Μέχρι πέρατος οὗ θέσις μϑ λ μη λ

Ὁ δὲ Ἀξιάκης ποτ. καὶ αὐτὸς διαῤῥεῖ τὴν Σαρματίαν μίκρον ὑπὲρ τὴν Δακίαν, μέχρι τοῦ Καρπάτου ὄρους.

Κατέχει δὲ τὴν Σαρματίαν ἔθνη μέγιστα.

Οἵ τε Οὐενέδαι παῤ ὅλον τὸν Οὐενεδικὸν κόλπον.

Καὶ ὑπὲρ τὴν Δακίαν Πευκῖνοι [9] *τε καὶ Βαστάρναι* [10].

Καὶ παῤ ὅλην τὴν πλευρὰν τῆς Μαιώτιδος Ἰάζυγες.

Καὶ Ῥωξολᾶνοι [11].

Καρκινίτου ποτ.

Ἡς παραλίου ἡ θέσις ἔχει οὕτως. Βορυσθένους [3]) ποτ. ἐκβολαί νζ λ μη λ

Ὑπάνις [4]) ποτ. ἐκβολαί νη μη λ κτλ.

Ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν περιέχεται τῷ τε ἀπὸ τοῦ Καρκινίτου ποτ. ἰσθμῷ, καὶ τῇ Βύχῃ λίμνῃ, καὶ τῇ μέχρι τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ τῆς Μαιώτιδος λίμνης πλευρᾷ, καὶ αὐτῷ τῷ Ταναΐδι ποταμῷ, καὶ ἔτι τῷ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ, ἐπὶ τὴν ἄγνωστον γῆν μεσημβρινῷ, μέχρι τοῦ εἰρημένου πέρατος κτλ.

Καὶ ἐνδοτέρω τούτων ὅι τε Ἀμαξόβιοι.

Καὶ οἱ Ἀλανοὶ [12]) Σκύθαι.

Κλάττονα δὲ ἔθνη νέμεται Σαρματίαν, παρὰ μὲν τὸν Οὔιστούλαν ποταμὸν ὑπὸ τοὺς Οὐενέδας, Γύθωνες.

Εἶτα Φίννοι.

Εἶτα Βούλανες [13]).

Ὑφ' οὓς Φρουγουνδίωνες [14]).

Εἶτα Ἀναρτοφράκτοι.

Εἶτα Βουργίωνες.

Εἶτα Ἀρσιῆται.

Εἶτα Σαβῶκοι [16]).

Εἶτα Πιενγῖται.

Καὶ Βίεσσοι, παρὰ Καρπάτην τὸ ὄρος.

Τῶν δὲ εἰρημένων εἰσὶν ἀνατολικώτεροι, ὑπὸ μὲν τοὺς Οὐενέδας πάλιν Γαλίνδαι [17]).

Καὶ Σουδηνοὶ [18]).

Καὶ Σταυᾶνοι [19]), μέχρι τῶν Ἀλανῶν.

Ὑφ' οὓς Ἰγιλλίωνες [20]).

Εἶτα Κοιστοβῶκοι.

Καὶ Τρανομοντᾶνοι, μέχρι τῶν Πευκίνων ὀρέων.

Πάλιν δὲ τὴν μὲν ἐφεξῆς τῷ Οὐενεδικῷ κόλπῳ παρωκεανῖτιν κατέχουσιν Οὐέλται.

Ὑπὲρ οὓς Ὄσιοι.

Εἶτα Καρβωνες ἀρκτικώτατοι.

Ὧν ἀνατολικώτεροι Καρεῶται.

Καὶ Σάλοι.

Ὑφ' οὓς Ἀγαθυρσοι [21]).

Εἶτα Ἄορσοι.

Καὶ Παγυρῖται.

Ὑφ' οὓς Σαύαροι [22]).

Καὶ Βοροῦσκοι, μέχρι τῶν Ῥιπαίων [23]) ὀρέων.

Εἶτα Ἄχιβοι.

Καὶ Νάσκοι.

Ὑφ' οὓς Ἰβίωνες [24]).

Καὶ Ἴδραι.

Καὶ ὑπὸ τοὺς Ἰβίωνας [25]) μέχρι τῶν Ἀλανῶν, Στοῦρνοι.

Μεταξὺ δὲ τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Ἀμαξοβίων, Καρύωνες [26]).

Καὶ Σαργάτιοι.

Καὶ παρὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ Ὄφλωνες.

Καὶ Ταναῖται.

Ὑφ' οὓς Ὄσιλοι, μέχρι τῶν Ῥωξολάνων.

Μεταξὺ δὲ τῶν Ἀμαξοβίων καὶ τῶν Ῥωξολάνων, Ῥακαλάνοι [27]).

Καὶ Ἐξωβυγῖται.

Καὶ πάλιν, μεταξὺ Πευκίνων καὶ Βαστέρνων, Καρπιανοί.

Ὑπὲρ οὓς Γηουῖνοι [28]).

Εἶτα Βωδηνοὶ [29]).

Μεταξὺ δὲ Βαστέρνων καὶ Ῥωξολάνων, Χοῦνοι.

Καὶ ὑπὲρ τὰ ἴδια ὄρη Ἀμαδόκοι.

Καὶ Ναύαροι.

Παρὰ μὲν τὴν Βύχην λίμνην Τορεκκάδαι.

Παρὰ δὲ τὸν Ἀχιλλέως δρόμον, οἱ Ταυροσκύθαι.

Ὑπὸ δὲ τοὺς Βαστέρνας πρὸς τῇ Δακίᾳ Τάγροι.

Καὶ ὑπ' αὐτῶν Τυραγῖται [30]), κτλ.

Πόλεις δὲ εἰσὶ . . . περὶ τὸν Βορυσθένην ποταμὸν

Ἀζαγάριον	νς	ν	γο
Ἀμαδόκα	νς	ν	λ
Σάρον	νς	νδ	
Σίριμον	νζ	ν	
Μητρόπολις	νς	λ	μθ λ
Ὀλβία ἡ καὶ Βορυσθένης	νζ	μθ	

Ὑπὲρ δὲ τὸν Ἀξιάκην ποταμὸν Ὀφδησσὸς νζ μη λ

Καὶ πρὸς τῇ ἐκτροπῇ τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ

Λήινον πόλις	νδ	ν	δ
Σάρβακον	νε	ν	
Νίσσον	νς	μθ	γο

Ὑπὲρ δὲ τὸν Τύραν ποταμὸν πρὸς τῇ Δακίᾳ

Καλλιοδούνον	μθ	λ	μη γο
Μαιτώνιον	νε		μη λ
Κλημίδαυα	νβ	λ	μη γο
Οὐιβαντανάριον	νγ	λ	μη γο
Ἤρακτον	νγ	λγ	μη γο

Βιβλ. ε. Κεφ. θ.

Σαρματίας τῆς ἐν Ἀσίᾳ θέσις.

Μεταξὺ δὲ τῶν Κερκυνίων ὀρέων καὶ τοῦ Ῥᾶ ποταμοῦ, Ὀριναῖοι. [31]) Καὶ Οὐάλοι [32]). Καὶ Σέρβοι [33]).

Μεταξὺ δὲ τοῦ Καυκάσου ὄρους καὶ τῶν Κερκυνίων, Τοῦσκοι.

Καὶ Δίδουροι . . .

Βιβλ. γ. Κεφ. ε.

Σαρματίας ἐν Εὐρώπῃ θέσις.

Βιβλ. ς. Κεφ. ιδ.

Σκυθίας τῆς ἐντὸς Ἰμάου ὄρου θέσις.

Τὸ Ἀλανῶν ὄρος ξβ λ νε
Ὄρη . . . τὰ καλούμενα Ἀλανά, ὧν τὰ πέρατα ἐπέχει μοίρας
ρε νϑ λ
καὶ ρη νϑ λ
Τὰ Σύηβα ὄρη [34] ρκα νη
καὶ ρλβ ξβ
Καὶ οἱ Ἀλανῶν Σκύθαι.
Κατανέμονται δὲ ταύτης τῆς Σκυθίας, τὴν μὲν πρὸς ἄρκτους πᾶσαν

ἐγγὺς τῆς ἀγνώστου, οἱ κοινῶς καλούμενοι Ἀλανοὶ Σκύθαι.
Στεῦανοι.
Ὑφ' οὓς (τοὺς Σάλους) Ἀγάθυρσοι.
Καὶ οἱ Σονοβηνοὶ [35].
Καὶ Ἀγάθυρσοι . . . [36].
Καὶ Σύηβοι . . . [37].
Εἶτα Ἄορσοι.
Καὶ ἔτι ὑπὸ τούτους (τοὺς Ἱππορ. Σαρμ.) Ζακᾶται. (Βιβλ. ε. κεφ. ϑ.)
Εἶτα Ἄορσοι.
Ὑπὸ δὲ τοὺς Μασσαίους καὶ τὰ Ἀλανὰ Ὄρη Ζαρέται [38].

Lib. III. c. 5.

Sarmatiae Europae situs.

Sarmatia quae in Europa est definitur a septentrionibus oceano Sarmatico, juxta Venedicum sinum, et parte terrae incognitae secundum descriptionem hanc.

Post Vistulae flu. ostia quae habent partes 45 56 0
Chronis flu. ostia 50 56 0
Rhubonis flu. ostia 53 57 0
Turunti flu. ostia 56 58 30
Cheaini flu. ostia 58 30 59 30

Situs littoris, quod est per parallelum qui per Thulen scribitur, hoc est finis maris cogniti 62 63 0

Finis vero juxta orientalem Sarmatiae plagam, qui per fontes Tanais fluvii describitur, gradus habet 64 63 et 64 58

Ab oceano vero terminatur Vistula fluvio, et linea quae est inter caput ipsius et Sarmaticos montes, et montibus ipsis, quorum situs dictus est.

A meridie vero Iazygibus Metanastis.

Ab australi vero fine Sarmaticorum montium, qui habet gradus 42 30 48 30

Usque principium Carpati montis, qui gradus habet 46 48 30

Et adnexae Daciae, juxta eundem parallelum usque ad Borysthenis fluminis ostia. Et hinc littore Ponti usque ad Carcinitum fluvium.

Cujus littoris descriptio sic habet.

Borysthenis flu. ostia 57 30 48 30
Hypanis flu. ostia 58 48 30
etc.

Ab oriente vero terminatur Isthmo fluvii Carciniti, et Byce palude, et latere paludis Maeotidis, quod est usque ad fluvium Tanaim, et ipso fluvio Tanai, ac etiam meridiano, qui est a fontibus Tanais amnis ad incognitam terram, usque ad praedictum finem etc.

Sed et aliis quoque montibus Sarmatia cingitur, quorum hi nominantur

Budinus mons 58 55 0
Alaunus mons 62 30 55 0
Carpatus mons, ut dictum est 46 48 30
Venedici montes 47 30 55 0
Et Ripaei, quorum medium 63 57 30

Borysthenis autem fluvii id quod juxta Amadocam paludem est, gradus habet 53 30 50 20

Fons qui maxime septentrionalis est Borysthenis 52 53 0

Fluviorum autem qui sub Borysthene sunt, Tyras fluvius terminat partes Daciae et Sarmatiae, a flexione, cujus gradus sunt 53 48 30

Usque ad fines, cujus gradus 49 30 48 30

Axiaces vero fluvius Sarmatiam et ipse interluit, parum super Daciam, usque ad Carpatum montem.

Tenent autem Sarmatiam gentes maximae.

Venedae per totum Venedicum sinum.

Et super Daciam Peucini.

Et Bastarnae.

Et per totum Maeotidis latus Iazyges.

Ac Roxolani.

Et qui interiores sunt iis Hamaxobii.

Et Alauni Scythae.

Minores autem gentes tenent Sarmatiam, penes Vistulam quidem flu. sub Venedis Gythones sunt.

Post Phinni.

Post Bulanes.

Sub quibus Phrugundiones.

Post Avarini juxta caput Vistulae amnis.

Sub quibus Ombrones.

Post Anartophracti.

Post Burgiones.

Post Arsietae.

Peuca mons	51	51	0	Post Saboci.
Amadoci montes	59	51	0	Post Piengitae.

Et Biessi, penes Carpatum montem.
Iis omnibus magis orientales sunt sub Venedis quidem iterum Galindae.
Et Sudeni.
Ac Stavani usque ad Alaunos.
Sub quibus Igilliones.
Post Coestoboci.
Et Tranomontani, usque Peucinos montes.
Rursus Venedici sinus reliquum juxta oceanum habitant Veltae.
Supra quos Ilosii.
Postea Carbones qui maxime ad septentrionem vergunt.
Quibus magis orientales sunt Carcotae.
Et Sali.
Sub quibus Agathyrsi.
Post Aorsi.
Et Pagyritae.
Sub quibus Savari.
Et Borusci usque ad Riphaeos montes.
Postea Acibi.
Et Nasci.
Sub quibus Ibiones.
Et Idrae.
Et sub Ibionibus usque ad Alaunos, Sturni.

Inter Alaunos autem et Amaxobios sunt Caryones.
Et Sargatii.
Et penes flexum Tanaïs fluvii Ophlones.
Et Tanaitae.
Sub quibus Osili usque ad Roxolanos.
Inter Amaxobios vero et Roxolanos Rhacalani.
Et Exobygitae.

Et rursus inter Peucinos et Basternas sunt Carpiani.
Supra quos Gevini.
Postea Bodeni.
Inter Basternas autem et Roxolanos sunt Chuni.
Et sub propriis montibus Amadoci.
Et Navari.
Penes quidem Bycem paludem Toreccadae.
Penes autem Achillis dromum sunt Tauroscythae.
Sub Basternis vero juxta Daciam Tagri.
Et sub ipsis Tyrangitae etc.
Civitates autem . . . circa Borysthenem flu. sunt hae

Azagarium	56	50	10
Amadoca	56	50	30
Sarum	56	54	0
Serimum	57	50	0
Metropolis	56 30	49	30
Olbia quae et Borysthenes dicitur	57	49	0
Supra vero Axiacem fluvium Ordessus	57	48	30
Et apud divertigium Borysthenis fluvii			
Leinum civitas	54	50	15
Sarbacum	55	50	0
Niossum	50	49	40
Supra autem Tyram flu. penes Daciam,			
Carrodunum	49 30	48	10
Maetonium	51	48	30
Clepidava	52 30	48	40
Vibantavarium	53 30	48	40
Eractum	53 50	48	40

etc.

Lib. V. c. 9.

Sarmatiae Asiaticae situs.

Inter Ceraunios vero montes et Rha flu. Orinaei.
Et Vali.
Et Serbi.
Et inter Caucasum montem et Ceraunios Tusci.
Et Diduri . . .

Lib. III. c. 5.

Sarmatiae Europaeae situs.

Alaunus mons	62 30	55	0	

Lib. VI. c. 14.

Scythiae intra montem Imaum situs.

Montes . . . qui appellantur Alani, quorum fines habent gradus 105 59 30
et 118 59 30
Montes Sycbi, quorum fines gradus habent 121 58
et 132 62

Et Alauni Scythae.

Colunt autem hanc Scythiam omnem versus septentriones, ad terram

	fere incognitam, ii qui communi vocabulo Alani Scythae nominantur.
Stavani.	Et Suoveni.
Sub quibus (Salis) Agathyrsi.	Et Agathyrsi . . .
	Et Sychi . . .
Post Aorsi.	Postea Aorsi.
Et sub iis (Hippophagis Sarmatis) etiam Zacatae. (L. V. c. 9.)	Sub Massagetis autem et Alanis montibus Zaretae.

---

rozn. Správného wydánj Ptolemaea se posawad nedostáwá: podlé weřegných náwěstj C. F. A. Nobbe w Lipsku, též F. Wilberg w Bonně, ge chystagj. Mezitjm podáwáme zde wýgimky ze třj kapitol, s některými wariantami. O wyswětlenj obsažených zde wěcj pokusili gsme se §. 8. č. 6., §. 9. č. 2., §. 10. č. 7 — 11, též §. 22. č. 2 — 4. Rukopisowé, z nichž nám přjzniwci a přátelé warianty zaslali, gsau tito: Rom. Camaldul. sec. XIII. exeuntis, Par. reg. Fontebland. no. 1401. sec. XIV., Par. reg. no. 1402. sec. XIV., Ven. S. Marci no. 388., Ven. S. Marci no. 516., Coisl. sec. XIV — XV., Vind. Caes. a. 1454. Wygjmage rkp. Par. a Wjd., též Coisl. z ostatnjch gen warianty k *některým gmenům* gsme dostali. Do wydánj gsme nahledli: Gr. Erasmi Bas. 1533. 4., Montani Amst. 1605., Bertii Amst. 1618. F., lat. Ulm. 1482. F., Argent. ap. Scotum 1520. F., Münsteri Bas. 1545. F., ital. Malombrae Ven. 1574. 4. Položiwše za základ text Erasmowa wyd. 1533 (cod. Fetich.), gen w několika *gmenech národůw* gsme se od něho uchýlili: k ostatnjm *gmenům* připogugeme zde warianty, nechtjce dál osnowy posawadnjho textu, gakkoli nespráwného, rušiti. [1]) *Ῥουβούνου* Par. 1401. [2]) *Χερσίνου* Par. 1401. Vind. *Χερσήνου* Coisl. Cheseni Lat. Argent. 1520. [3]) *Βουρυσθένους* Vind. [4]) *Ὑπαυίου* Par. 1401. *Ὑπαίνιος* Vind. [5]) *Τεύχη ὄρος. ἢ Πεύχη* Par. 1401. *Τεύχη* Par. 1402. Vind. Coisl. [6]) *Βώδινον* Par. 1401. Coisl. *Βώδινόνον* Par. 1402 (prwnj *ν* nad linij). *Βώδινονον* Vind. (než týž na mappě *Βώδινον* správně). Lat. Arg. 1520. Bodinus. [7]) *Ἀλανὸν* Par. 1401. [8]) *Ῥίπαια* Par. 1402. Vind. [9]) *Πευκίνοι* Vind. Coisl. [10]) *Βαστέρναι* Par. 1401. 1402. Vind. Coisl. Lat. Bas. 1545. [11]) *Ῥωξαλάνοι* Par. 1402. Vind. Coisl. [12]) *Ἀλανοί* Vind. [13]) Tak Gr. Basil. 1533. (cod. Fetich.), Mont. Amst. 1605., Bert. Amst. 1618., než *Σούλωνες* Par. 1401. 1402. Rom. Vind. Coisl. Ven. 388. 516. Lat. Basil. 1545., Sulones Lat. Ulm. 1482. Argent. 1520., Sulani Ital. Mal. Ven. 1574. [14]) Phrungudiones Lat. Argent. 1520. Bas. 1545. [15]) *Ἀβαρνοί* Par. 1401. 1402. Vind. [16]) *Σαβόκοι* Par. 1401. Coisl. *Σειβόκοι* Par. 1402. [17]) Galidani Lat. Ulm. 1482. Arg. 1520. [18]) *Σουδινοί* Par. 1401. 1402. Rom. Coisl. [19]) *Σταύανοι* Rom. Vind. [20]) *Ἰγυλλίωνες* Par. 1401. Coisl. Lat. Bas. 1545., Gyllionos Arg. 1520. [21]) *Ἀγαθούρσοι* Par. 1401. 1402. Vind. [22]) Sauri Lat. Arg. 1520. [23]) *Ῥιπέων* Vind. [24]) *Οὐιβίωνες* Par. 1402. Vind. Coisl. Lat. Arg. 1520. Bas. 1545. *Οὐιμίωντες* Rom. *Οὐινίωνες* Ven. 516. [25]) *Οὐιβίωνες* Par. 1401. Coisl. Lat. Arg. 1520. Bas. 1545. *Ἰνίωνας* Ven. 516. [26]) *Καρίωνες* Coisl. [27]) *Ῥευκανάλοι* Par. 1401. 1402. Vind. Coisl. Lat. Basil. 1545. Reucachali Arg. 1520. [28]) *Γαουινοί* Par. 1401. Geivlai Lat. Arg. 1520. [29]) *Βωδίνοι* Par. 1401. *Βωδινοί* Par. 1402. [30]) *Τυραγγεῖται* Par. 1401. *Τυρραγγεῖται* Vind. [31]) *Ὀρινταῖοι*, což gsme do textu přigali, w Par. 1401. 1402. Vind. Lat. Bas. 1545. *Ὀρινέοι* Rom. Coisl. Ven. 388. 516. Lat. Ulm. 1482. Arg. 1520. — *Ἐρινταῖοι* Gr. Bas. 1533. Amst. 1605. Bert. Amst. 1618. [32]) *Οὐάλοι*, od nás do textu přigaté, w Par. 1401. 1402. Vind. Rom. Coisl. Ven. 516. Lat. Ulm. 1482. Bas. 1545. *Οὐαῖλοι* Ven. 388. — *Ἄρβαλοι* Gr. Bas. 1533. W Amst. 1605 a 1618 docela wynecháno. [33]) *Σέρβοι*, do textu wnešené, w Par. 1401. 1402. Vind. Rom. Ven. 388. 516. Gr. Bert. 1618. Lat. Bas. 1545. It. Mal. Ven. 1574. Serii Lat. Ulm. 1482. Arg. 1520. — *Σίρβοι* Gr. Bas. 1533. Amst. 1605. [34]) *Σύβια* Par. 1401 (ex rasura).

[35]) *Σουοβηνοί*, což gsme do textu přigali, w Par. 1401. 1402. Vind. Rom. Ven. 388. *Σουοβηνοί* Coisl. *Σουουηνοί* Ven. 516. Suobeni Lat. Ulm. 1482. Arg. 1520. Bas. 1545. It. Mal. Ven. 1574. — *Σουσοβηνοί* Gr. Bas. 1533. Amst. 1605 a 1618. [36]) *Ἀλάνορσοι* Par. 1401. 1402. Vind. Rom. Coisl. Ven. 388. 516. Lat. Ulm. 1482. Arg. 1520. It. Mal. 1574. [37]) *Σύμβοι* Par. 1401. Ven. 388. 516. *Σύχβοι* Gr. Amst. 1605. Lat. Arg. 1520. [38]) Zaratae Lat. Arg. 1520. Bas. 1545.

Јасно је да ће оно што ће бити у наставку изнесено бити тек само кап у неисцрпном океану! Па и ту кап ћемо да смањимо тиме што ћемо узети у обзир само она имена где је српско име потпуно јасно, а колико их тек има, која изискују разна филолошка објашњења. Додамо ли к томе друге топониме, који се могу објаснити само помоћу српског језика, у вези с чим ћемо се осврнути на „Одломке из српске историје" Милоша С. Милојевића, схватићемо да је потребна цела једна екипа лингвиста, географа, етнолога и археолога да само такву једну студију направи.

Но упркос оваквој веома великој редукцији, ипак ћемо се уверити да ћемо на карти прећи цео онај велики географски простор, о коме је с толико сигурности и вере говорио Пикте.

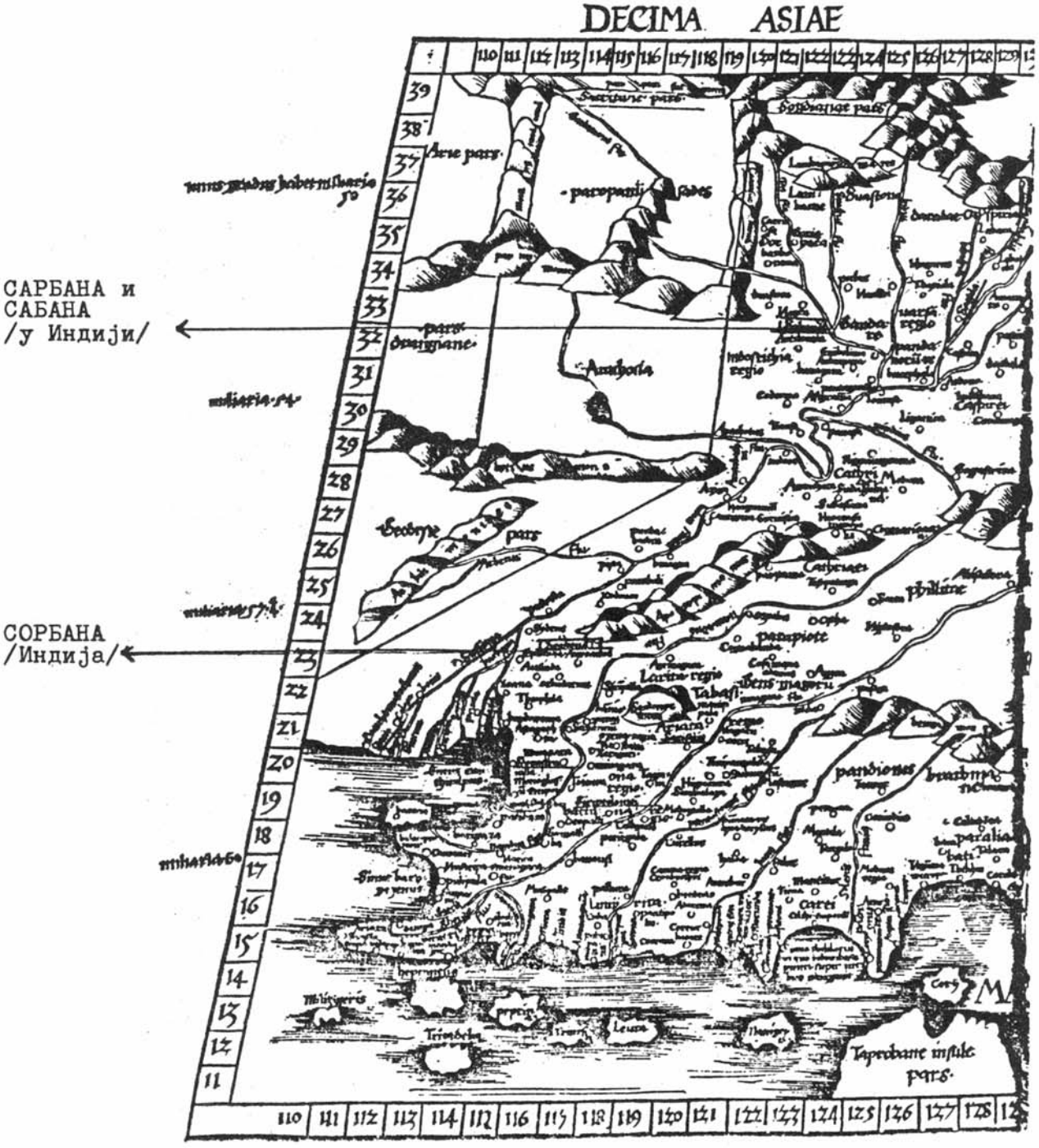

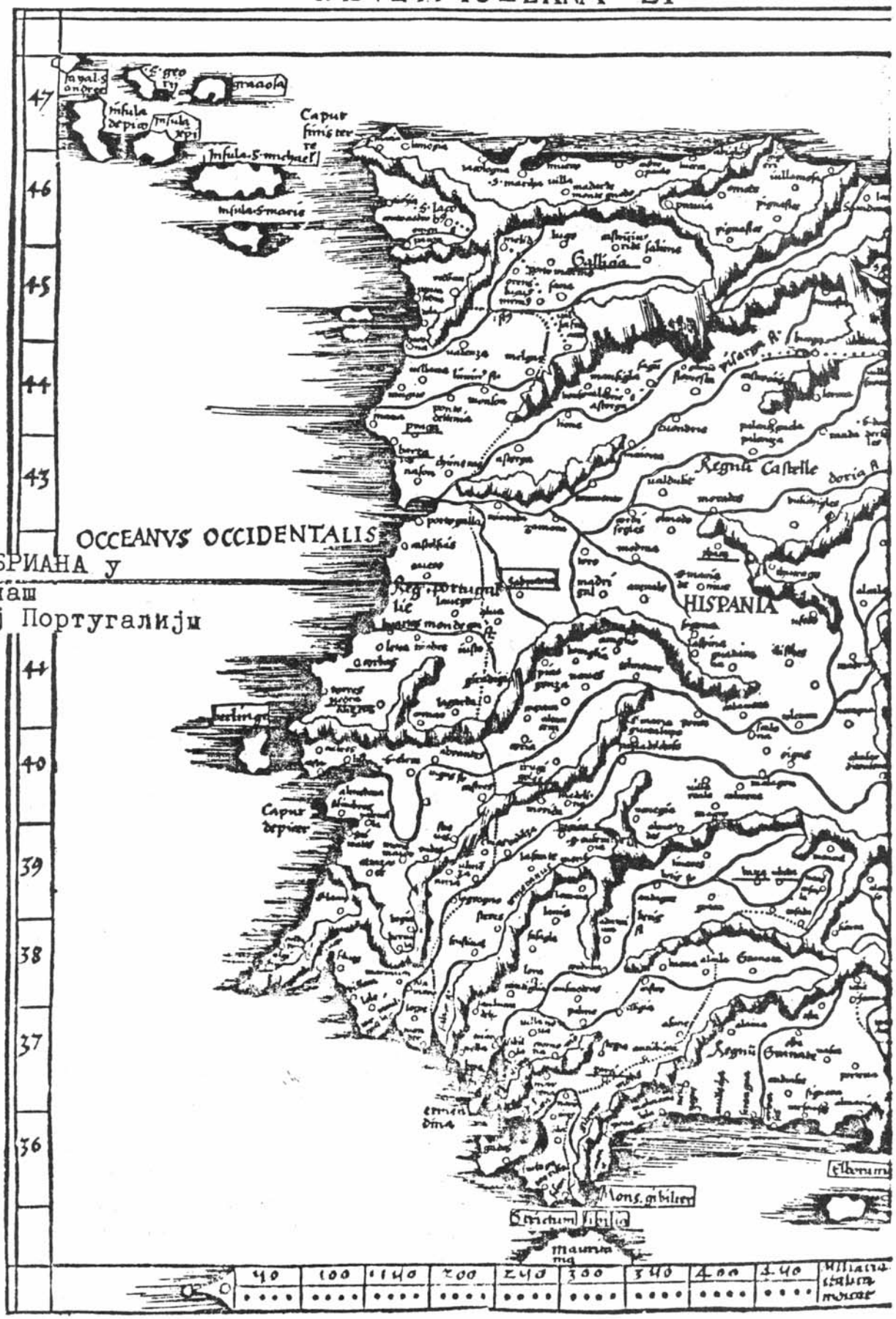

САБРИАНА у данаш њој Португалији

Да пођемо, дакле, од Индије. Понајпре, с оне стране Ганга, на северу Индије, „India extra Gangem", по кодексу Venetus 516 (R) наћи ћемо следеће називе:[66]

Sarbana (место), *Σαρβανα*
Sorbanus (река), *Σωρβανον*
Sarabus (река), *Σαραβον*

„India intra Gangem", Индија с ове стране Ганга:

Sarbana (место), *Σαρβανα*
Sorbae (област), *Σωρβα*
Sarabi (река), *Σαραβι*
Sibrium (место), *Σιβριον*
Sarbarae (област), *Σαρβαρα*

Да нагласимо, да по Wüst-у, изостављамо приличан број имена, у којима је сугласник „Б" испао, те тако почетни слогови тих назива гласе:

Сар-, Сер-, Сир-, Сор-, Сур-...

Тај свеукупан посао апсолутно мора да се уради као посебна и детаљна студија! С друге стране, има такође случајева, у којима је изостављено „Р", па се на тај начин добило:

Саб-, Себ-, Сиб-, Соб-, Суб-...

Има пак и таквих имена места и река, у којима је извршена метатеза између -Р- и -Б-, па се онда добило, на пр.:

Собориден Себриде, итд.

У Азијској **Сарматији**, име које по Wüst-овој интерпретацији такође потиче од корена **СРБ-, Сарб-** (што је за лингвистику један врло прост проблем, будући, да лабијали врло лако могу да буду замењени један другим), наведена је у Птоломејевој карти, као

„Sarmatiae Asiaticae Situs:
Suruba (mesto **Suruba**), *Σουρουβα*

И овде изостављамо места, као на пр., **Серака, Сурани,** и т. сл. Даље, као Сарматије европске место – Sarmatiae Europae Situs, Птоломеј наводи:

Sarbacum, *Σαρβακον*

Затим ћемо наћи једно место у Хирканији (југоисточна обала Каспијског језера, значи с азијске стране, Hircaniae Situs:

Sorba, *Σορβα*

Сима Лукин-Лазић и Милош С. Милојевић су пронашли у једној копији Птоломејевих карти, коју ја нисам имала у рукама, реку у Месопотамији по имену **Србица.** Међутим, Стефан Византијски, који се сигурно служио, како другим античким изворима, тако исто

[66] Claudii Ptolemei viri Alexandrini, Geographiae opus novissime traductione e Graecorum archetypis, 1513.

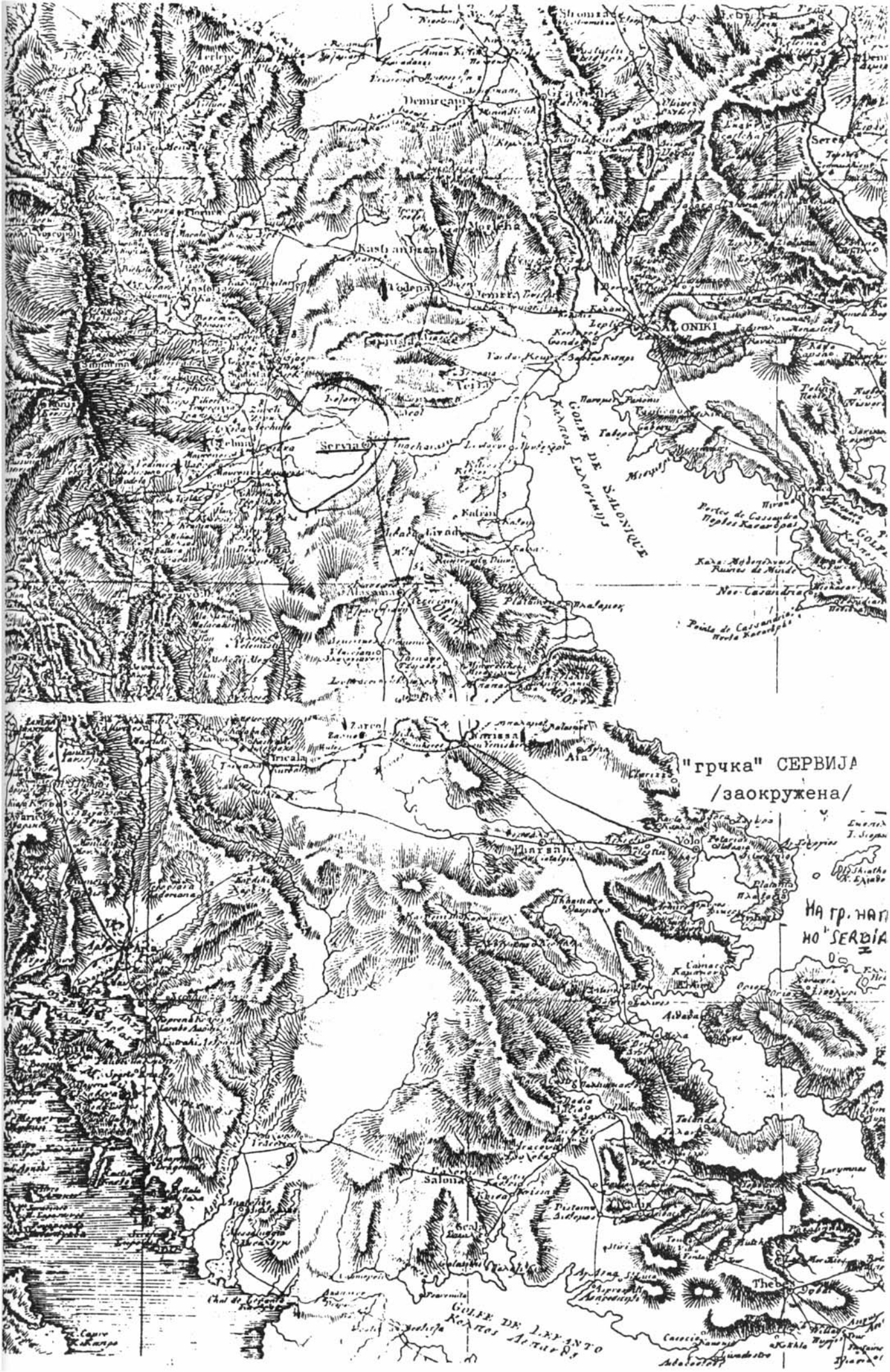
"грчка" СЕРВИЈА
/заокружена/
На гр. нап
но "SERBIA
Demircapi
Kastanitza
Vodena
Servia
Telmis
Verria
Naoussa
Trikala
Larissa
Volo
Platamona
Salonik
Thebes
GOLFE DE SALONIQUE
Kolpos Thermaikos
GOLFE DE LEPANTE
Kolpos Antirrou

и Птоломејем, јасно бележи следеће име истовремено га лоцирајући:

Συρβανη νησος εν τω Συφρατη ... το εθνικον Συρβανος, fortasse Ευρβανωιος, fortasse *Συρβανοος.*"[67]

С обзиром да историчари говоре о прадавној српској држави управо између Тигра и Еуфрата, сведочанство Стефана Византијског је веома значајно, а оно гласи:

„**Сирбане,** *острво Еуфрата... народ* **Сирбанос,** *можда* **Сирбаноиос,** *можда* **Сирбаноос.**"

Извесно је да тамо где се налазе острво и народ с истим именом, да ту може да тече и река чије име се не разликује од претходних. Уз то, све што је Сима Лукин-Лазић тврдио у својој историји, од речи до речи је тачно. Сасвим је могуће, објашњиво и лако схватљиво, да је он при силном мноштву сведочанстава, пропустио да једном од њих наведе извор.

Име споменутог месопотамског острва доноси и Thesaurus Graecae Linguae. Исти тај лексикон потврђује и сведочанство Страбонове „Географије", из које смо преписали целу реченицу:[68]

„*Σιρβης* (*Σιρβις*), *ο*, Sirbes, fl. Lycia, n. antiquius."
„*Ο Ξανθος ποταμος, ον Σιρβην εκαλουν οι προτερον.*"

Дакле:

„Сирбес, река у Ликији, старије име;"

Страбон пак пише:

„Река Ксантос, **коју су пре звали Сирбис"...**

Будући, да је и Ксантос антички назив, колико ли је тек било старо име **Сирбис?** Колико знамо, о томе још није писано с потребном пажњом, а још мање су се ранији српски историчари бавили језером Сербонис. За то језеро, тврди Деретић (у тому I.), да је добило име око 1400 г. пре Христа по у њему потопљеној српској војсци. Међутим, постоји и супротно мишљење, да би то име долазило по српској победничкој војсци, али ми у ту дискусију овде и за сада не можемо да улазимо, па ћемо само да прикажемо, шта о језеру Сербонис пише Диодор Сицилијски (књ. I., гл. 30.):

„На половини пута између Сирије (дубоке Сирије, а то је сиријска долина између Либана и Антилибан) и једног места, које Диодор означава као Coele, налази се једно језеро чија је ширина

[67] Стефан Византијски био је грчки граматичар, рођен у Цариграду; живео је у другој половини V. века по Христу. С обзиром на време у коме је радио, можемо да закључимо да је он поседовао многе античке писце, за нас данас потпуно изгубљене. Познато дело му је „Етника" и један „Географски и историјски речник", драгоцен за изучавање претхришћанског времена. Нажалост, из тог речника су сачувани само изводи из Јустинијановог времена. Ми смо се служили издањем: Stephani Byzantini Gentilia per epitomen de urbibus, Lugduni Batavorum, 1688.

[68] Strabon, XIV., p. 665.

незнатна, али чија је дубина чудновата. Његова дужина је отприлике 200 стадија (више од 36 км). Зове се **Сербонис.** *Они, који га не познају, а приближе се његовим обалама, наћи ће се у потпуно непредвиђеној опасности".*

А ево објашњења:

„Водено корито овога језера веома је уско и доста налик на дугу траку, уоквирену широким прибрежјем. Чим подневни ветар отпочне да дува, то обално прибрежје буде прекривено гомилама песка, у чијој средини се више не види водена линија. Тако се површина језера стопи у једно с тереном који га окружава и како више погледом ока не може да се разликује, **целе војске, чије воће ово место нису познавале, нестале су,** *удаљивши се са правога пута. Уистину, песак по коме се лако гази, најпре је под ногама податљив, а онда, одједном, као да нека кобна сила отпочне да га покреће, мало по мало нестаје под тешким корацима све дотле док се опасност не схвати; међутим, тражећи да јој се умакне и да се људи међусобно помогну, они наједном увиде да им је свака могућност бега и спаса немогућа. Човек, наиме, који утоне у овакву мочвару, не може да плива, будући, да брлог, који га притиска, онемогућава сваки покрет тела; с друге стране, немогуће му је и да се ослободи оваквог вртлога, јер нема нигде ни једног чврстог ослонца, на који би могао да стане. Мешавином песка и воде ствара се тако једна нова средина која не дозвољава нити да се хода, а нити да се плива. Тако они који овим путем крену, бивају изгубљени, не успевајући да се прихвате било чега, што би могло да их спасе, јер песак са обала клизи скупа с њима у сваком тренутку, чим га се домогну. Ова опасна места добила су због њихове такве природе име* **Barathres,** *тј. „провалије", што им савршено одговара,"*

завршава Диодор Сицилијски овај свој упечатљив опис, из ког је потпуно схватљиво како су у томе језеру, док још није било исушено (као у Херодотово доба) могле да се утопе целе војске. Грци су име тога чудноватог језера писали: или *Σερβωνις*, или *Σιρβωνις λιμνη*.

Херодот га је споменуо два пута: II., гл. 6; и књ. III., гл. 5. Назив језера **Сербонис** се налази једном и у Аристотела (Реторика, II., 1218.). У Херодотово доба (пети век пре Христа) то језеро је већ било исушено али су му се обале виделе...

Не тако далеко од језера Сербонис, одн. у истом делу света, на Синајском полуострву, налази се **Сербал Гебел.** Колико је познато, није истраживањем утврђено од када се **Сербал Гебел** тако назива. Овде неизбежно мислимо на пут Александра Великог у Египат, о ком је успомену сачувао Талмуд, споменувши народ, који је у Канану изишао пред њега и тражио заштиту на његовом материнском језику... Остаје да се установи да ли је исти тај народ наденуо име планини. Овде ћемо међутим, следећи Александра, да се удаљимо од његовог крајњег циља путовања, који је био

Египат, па ћемо на Птоломејевој карти у Мауританији Цезарејској[69] (Mauritaniae Caesariensis Situs) да нађемо место под називом **Сербетос** (**Serbetis,** *Σερβετος*). Пажљиви читалац ће се сетити Милоша Милојевића и Симе Лукин-Лазића, који су описали када су се Срби нашли у Северној Африци, одакле су онда прешли на Иберско, Апенинско и Балканско полуострво, наравно, увек делимично и у групама...

Када смо већ у Северној Африци, споменућемо једно место, које је Птоломеј означио као **Сабрата** (**Sabrata,** *Σαβρατα*); овакво једно име не може да буде само случај. Оно је забележено у Птоломејевом индексу под „Африка", а налазило се западно од Leptis Magna око три стотине километара. Већ сам облик овога назива требало би да подстакне српског научника, да се њиме позабави!

Вратимо ли се црноморским обалама, увек следећи Птоломеја (V., 6.), а и према белешци „Тезауруса" (Thesaurus Graecae Linguae), наћи ћемо место **Сарбанисса,** *Σαρβανισσα* означено као: Locus Ponti Polemoniaci.[70] Изгледа сасвим вероватно да је Грк Птоломеј српско „ц" у наведеном имену заменио са два „сс", па се то место могло звати **Србаница,** или просто **Србица,** као и она у Македонији. Она се налазила у источном делу јужне црноморске обале.

Изгледа да су у та давна времена, када нису постојале границе у савременом смислу, Средоземно и Црно море били као два велика језера, око којих су кружили древни Срби у пуној слободи, тражећи себи увек пријатнија боравишта. Тако Плиније спомиње место на ушћу реке Дона:[71]

„... ultimoque in ostio Cimmerium, quod antea **Serberion** vocabantur..."

„... на крају ушћа налази се Цимериум који се некада звао **Серберион...**"

Коментатор Плинијевог текста каже у белешци да се то насеље прозвало **„вероватно по народу Срби..."**

И још једна примедба у вези са Серберионом. Плиније, који је рођен 23. г. по Христу (погинуо 79.), пишући о **Сербериону** употребљава, као и Страбон за реку **Сирбис,** реч „некада", тј. тај град се данас зове Цимериум, али се **некада звао Серберион.** Он не каже када, али је јасно, будући да је он живео на прелазу из птретхришћанске у хришћанску епоху, да је то било давно, у античко доба... Остаје отворен проблем датирања; то изискује рад читаве једне екипе, будући да се сви елементи, из свих подручја, морају

---

[69] Мауританија, или Мауретанија је староафричка област између Нумидије на истоку, Атлантика на западу и Средоземног мора на северу. Према југу су њене границе биле доста нејасне. За време римског цара Клаудија – (непосредно пред Христово рођење), Мауританија је постала римском провинцијом и тада је њен источни део назван „Мауританија Цезарејска".

[70] Pontus Polemoniacus била је јужна обала Црнога мора, између некадашње реке Термодонта и Колхиде.

[71] Plinius, VI., 6.

довести у склад: историјски, археолошки, лингвистички, етнографски...

Плиније је такође оставио познато сведочанство:

„A Cimmerio accolunt Maeotici, Vali, Serbi..."

У ствари:

„... почев од Азовског мора бораве Меотици, Вали, Серби..."

Један век после Плинија о истом тим Србима оставља своју вест Птоломеј:[72]

„Μεταξυ δε των Κεραυνιων ορεων και του Ρα ποταμου Ορινεοι και Ουαλοι και Σερβοι..."

Преводилац на латински пише:

„Inter Ceraunios[73] autem montes et Rha fluvium Orinei et Vali et **Serbi** ...",

док би иста та реченица на српском гласила:

„Између Кераунских планина и реке Ра (= Волга) живе Ориней, Вали, **Серби** ..."

А то је она група Срба, коју Wüst доводи директно у везу са именом **Србинда.** Плинијев коментатор мисли на исте Србе, али с њима у вези говори најпре о насељу на ушћу Дона у Азовско море, **Серберион...**

На Криму (Chersonesus Taurica) Плиније спомиње **Сарбакон,** тј. **Sarbacon,** Σαρβακον.

Поуздани Стефан Византијски нас изненађује лоцирањем места **Сиберус** у Илирији. Ево, како то гласи код њега:

„Syberus, urbs Illyridis. Gentile: **Syberius, Sybereus, Syberites."**

„Сиберус, *илирски град. Племенски (назив):* **Сибериус, Сибереус, Сиберитес."**

На подручју балканских српских земаља, дакле, понавља се у једно давно време име **Сибира!** Но то није све! Исти тај Стефан Византијски каже:

„**Sybridae,** Erechteidis tribus. Localia ex Sybridis, in Sybridis."

„Сибриде, *Ерехтејево племе. Месно: из* **Сибриде,** *у* **Сибриди..."**

Зацело се у овом имену ради о метатези између „б" и „р". Тим пре што се ради о веома старом племену... Ерехтеј је, наиме, био легéндарни оснивач Атине после потопа... А Херодот доноси у вези с Атином и Атиком две ствари:

– да је народ Атине и Атике био пелазгијски;

– да је један Трачанин тврдио у разговору с једним Атињанином да су они у прошлости били браћа исте крви...

---

[72] Claudii Ptolemaei Geographia, Parisiis, Firmin Didot, MDCCCCI, Lib. V., cap. 8., 13.

[73] Примедба Р. Б.: **„Сербанос".**

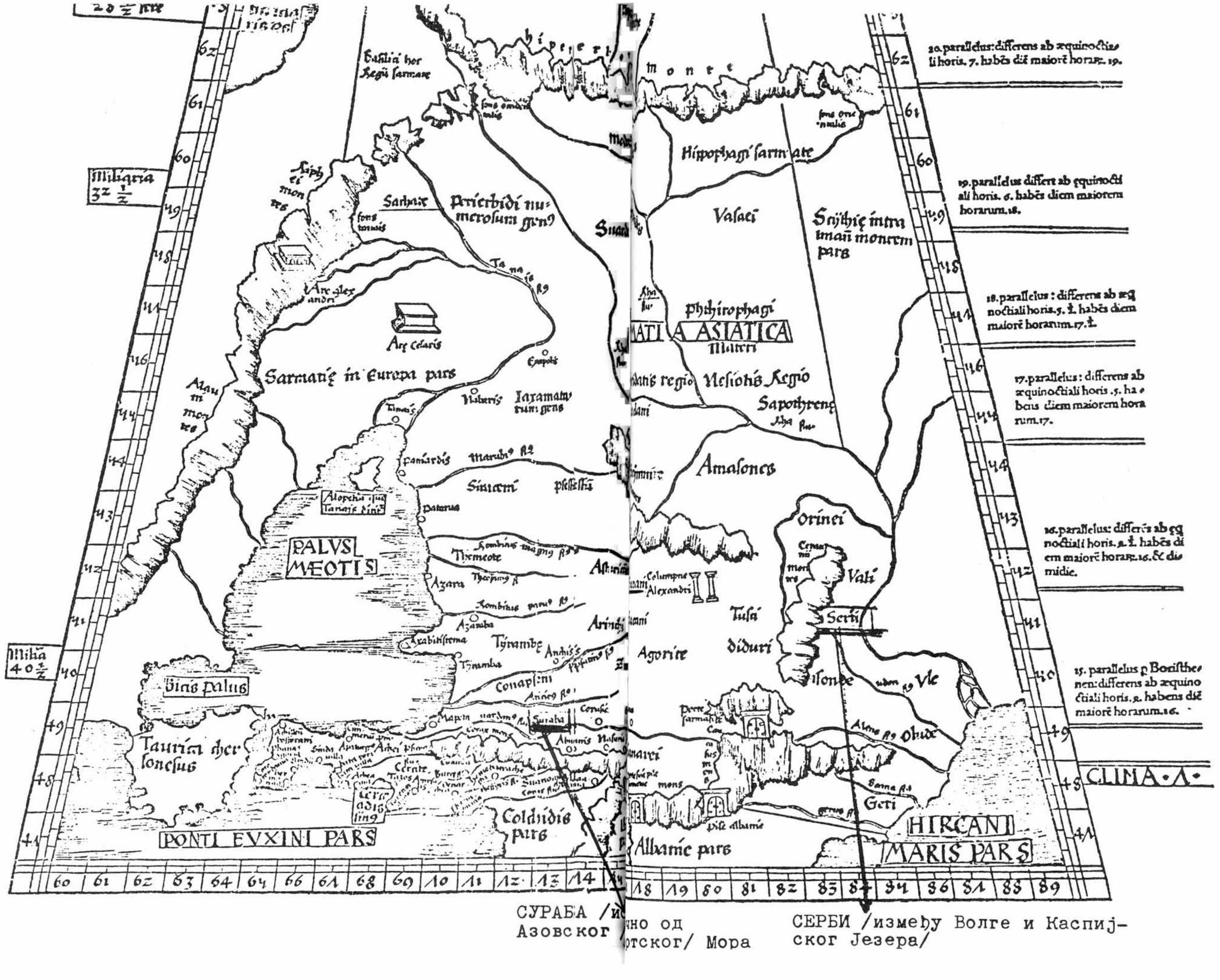

СУРАБА /ин
но од
Азовског
тског/ Мора

СЕРБИ /између Волге и Каспијског Језера/

Ево још нечега што уопште није било обрађивано! Упркос зрци, упркос мору уништених докумената, изгледа нам, остали су ипак елементи помоћу којих се може доћи до праве истине! Овде се спомињу **Сибриде, првобитно племе после потопа...** А други писци говоре о „Словенима" у Вавилону, који су, приликом поделе језика већ говорили својим језиком! Још ништа српска наука није урадила да бар покуша да расветли таму преисторијских времена! Најлакше од свега је било:

„Срби су дошли на Балкан у VII. веку!"

Али се нико осим Милојевића и Симе Лукин-Лазића није упитао:

„Где су они би́ли пре тога? Од када се јавља њихово име? А од када постоји српски језик? Шта се све догађало пре Грка на Балкану? Откуда српска имена по целој Грчкој и по Егејском мору?"

Стварно се још ништа није урадило, тако да српској историји, лингвистици и етнографији недостају почетак и средина, а крај, тј. све од VII. века па до данас, ту се већ толике деценија вртимо све по истом кругу!

Што се тиче географских имена у Италији, која отпочињу скупом СРБ, њих има доста, а да не говоримо о свему ономе, што је написао Јан Колар, о чему је доста исцрпан извештај донео „Archiv für die Slawische Sprache",[74] под насловом: „Der Einfluss des Slawischen auf das Italienische", „Утицај словенског на италијански". Међутим, да се ради о утицају српског језика јасно је из садржаја (истоветност гласова, корена, завршетака; сличност деминутива, аугментатива, пасивни облик, имена градова, остала географска имена)... И то је предмет за једну веома велику студију, која не би обухватила само савремени италијански, већ особито период старог латинског језика! Јер, да се ради већ о том давном времену и да се не ради о „Словенима" у данашњем смислу речи, већ о античким Србима, то Колар јасно ставља до знања на крају на следећи начин:

„... Nestor, Boguchwal, Dalemil u. a. bestätigen das ausdrücklich, und überdies so, dass Letzterer die Sitze der Slawen nicht nur nach Ober-, sondern auch nach Mittelitalien, bis nach Rom, ausdehnt, wenn er im I. Cap. so spricht:

„Mezi jinymi **Srbowe**
Odtud kdez bydle R'ekowé
Podle more sie usadichu
Az do R'ima se rozplodichu."

[74] Април, или мај 1843. г., стр. 252.–256.

Колар одмах даје и немачки превод горњих стихова:

„Unter den andern die **Serben**
Von da, wo wohnten die Griechen,
(bis) an das Meer sich festsetzten,
bis nach Rom sich auszersameten."

Mit einem Worte, Geschichte und Geographie, Sprache und Gewohnheiten und tausend andere Gründe und Umstände bestätigen es als unumstösslich, dass schon in uralter Zeit, **vor den Römern und Celten nicht nur in ganz Oberitalien, im venezianischen und lombardischen, sondern auch im helvetischen, in Tyrol, in einem teile von Baiern, in Rhätien und in Norikum Wendo-Slawen wohnten, und das der Baum des italienischen Lebens seine Wurzel in slawischem Boden hat."**

„Нестор, Богухвал, Далемил и др. изразито потврђују, а последњи шта више проширује седишта Словена не само према Горњој, већ и према Средњој Италији, до Рима, када у (збирци) у гл. I. овако каже:

„Међу осталима **Срби**
оданде, где живљаху Грци,
учврстише се до мора,
размноживши се до Рима."

Наставља Јан Колар:

„Једном речју, историја, географија, језик о обичаји и хиљаду других прилика и разлога потврђују непобитно да су Вендословени живели **још у најдавнијим временима – пре Римљана и Келта – не само у целој горњој Италији, у Венецијанској и Ломбардијској области, већ и у Хелветској, Тиролској, у једном делу Баварске, у Рецији и у Норикуму. Тако дрво италијанског живота има своје корене у словенском тлу."**

Колар, дакле, није могао да избегне да не спомене Србе, јер му није било допуштено да мења цитат. Но ипак, да би српско име бацио у засенак он је покрај њега у немачком преводу ставио у загради „тј. Словени"... Те тако ти „Словени" прогуташе многу истину о Србима, као што се она данас губи у „југословенству".

Анализирати само Јана Колара то намеће посебну студију која треба да баци још јаче светло на основну идеју ове књиге. И та студија једног дана мора да се уради да би истина о српском народу била што потпунија и што свестраније обухваћена.

У истом овом смислу треба да се простудира топонимија Шпаније, Португалије... Птоломеј је записао у области Hispania Tarraconensis место **Sarabis,** *Σαραβις*... Што се тиче саме Грчке – то је тек позамашан предмет. Стрпљивим истраживањем код самог Птоломеја, па консултовањем старих географских карата, открије се исто оно што се јасно види приликом упоређења српског и грчког језика (о чему је више говора у глави о Платоновом дијалогу „Кратил").

А где је тек стара Персија, данашњи Иран? И тамо још и данас, упркос свим изменама, управо као и у самој Индији, не само да има имена од основе српскога имена, него и мноштво других назива, чије објашњење има неког смисла једино са становишта језика српског народа! А Румунија? Где се још у прошлом веку писало ћирилицом! На старим картама чак и бројна романизована географска имена лако се препознају као српска! Тај посао још није ни отпочет и он мора да се обухвати будућим студијама. Па где је Немачка? А где су тек све словенске земље, по којима је „српска географска архива" заступљена одвећ често и одвећ речито? Па онда Бугарска, а да не говоримо о Албанији, где је још пре око 170 година више од половине становништва говорило српским језиком и носило српска имена! Ни Енглеска у том смислу није изучена, а ни Француска, а то се, особито у односу на те две земље, мора урадити због проблема „Келти и Срби". Јер, називи разасути по свим тим земљама никако се не могу сматрати случајем: **Сорби** у Италији, **Сарбаз, Сарбишер** и што-шта друго у Ирану, **Сорбхог** у Индији, **Сербка** у **Украјини, Сарбиново** у Пољској, **Сербан-вода** у Румунији, **Сербија** у Грчкој, **Сербарин** на Сардинији, **Сорбиодунум** у Енглеској... тек само без неког плана поређани топоними речито говоре о нечему у прошлости, о чему се није довољно мислило, што се никада није проучавало... Данас можемо само да замислимо огромност књиге која ће садржавати само топонимију и хидронимију оних пространстава на која је мислио Пикте тражећи по њима свој „тајанствени" народ, некада разгранат од Индије до крајњег запада Европе...

Није случај ни још један Птоломејев запис, који се понавља и код Стефана Византијског:

„**Sisirba,** pars Ephesi, a **Sisyrbe** Amazone. Gentile **Sisyrbites**",

„**Сисирба,** *део Ефеза, по* **Сисирби** *Амазонки. Племе* **Сисирбитес.**"

У Турској се још од античких времена, када Турска није ни постојала, налази река **Сарбат,** која се улива у залив града Смирне... А откуда ова река у Малој Азији, откуда је „Амазонка" Сисирба? Редови које овде исписујемо представљају тек само наговештај **прапочетка** једног још никада неурађеног посла! Додуше, Милојевић је с највећим интересом и савесношћу проучавао ову „српску географску архиву" почев од „Китаја" (Кине), па преко Индије, Мале Азије, северне Африке, Шпаније, дотакавши се понаособ највећег броја европских држава... Но, он није стигао да језично анализира име по име и реч по реч. А млада генерација, на коју је Милош Милојевић рачунао да настави то дело, сва је пала на бојном пољу. Међутим, у давној прошлости није било тако, јер Срби, староседеоци по читавој Европи, који су живели мирно и бавили се земљорадњом, сточарством и другим корисним занимањима, у то далеко доба нису ни имали потребе да ратују. О томе говоре Шафарик и Суровјецки. Они су се латили оружја

тек онда, када су се појавили дошљаци, који су почели да заузимају њихове земље... Шафарик само тим феноменом тумачи нестанак и пропаст толиких српских земаља. Ненавикнути да нападају и узимају туђе, они су од нападача брзо били доведени у безнадежан положај... Но упуштање још у овај проблем би нас одвело одвише далеко, па ћемо још једном да се вратимо Птоломеју и његовим картама света, како га је он упознао и замишљао. У његовој књизи II., гл. 15., где је обрађивао Доњу Панонију – „Pannonia Inferior", споменуо је и записао место *Σερβιτιον* – **Serbition, Сербицион**, биће да је и то била нека нестала **Србица**, ако није **Србац**, име које се често понавља... У истом издању налази се, у белешци испод текста, мало подужи коментар у коме се приказују разни облици тога имена, што је последица, као и увек, *„грчке и римске нестабилности у писању туђих имена"* како је то формулисао професор Милан Будимир. Тако је Кодекс X онај, који доноси наведени облик. Међутим Кодекс D пише **Ербинон** – *Ερβινον*, а остали **Сербинон** *Σερβινον*. У Римском пак Кодексу, Codex Romanus – Cr:

„In Cr ad marginem adscripitum:

„εκ τουτου οιμαι και Σερβοι *λεγονται..."* Lib. 8., 7. *Σερβιτιον* praebet E, *Σερβεντιον* X, *Σερβινον* coddices plurimi."

„Дакле, Кодекс Д доноси горње име као **Ербинон**, *а остали као* **Сербинон**".

У Римском Кодексу је са стране написано:

„Одатле, мислим, називају се и **Сербои**..." *Кн. 8., 7. даје* **Сербитион** *Е, а X* **Сербентион**, *а више Кодекса* **Сербинон**..."

Овај славни **Сербицион** у Доњој Панонији (да не говоримо о другим именима, која је у истој области обележио Птоломеј, као на пр.: **Валина, Сирота**, итд.) несумњиво подвлачи заснованост тврђења Сипријана Робера да је Дунав „прасловенска река", да је **Србица** у Македонији предхришћанска, а такође и тачност примедбе професора Павла Ивића у његовом делу „Српски народ и његово име", да је СРБ у Лици такође из античког времена. Уосталом, само име **Лика** је прадавно српско, па је и то један од имепратива који налаже да се цела српска историја преиспита и провери како би се избрисала сва тенденциозна и политизирана „учења" којима нема места у правој науци. Нажалост, некако је уобичајено да, ако се износи истина о Србима, онда се то више незове „правом науком", међутим, крње ли се на било који начин српски интереси, онда то поздрављају сви уљези по древним српским земљама у Европи, где су Срби мирно проводили свој век, све док се нису појавили исти ти уљези и почели да разарају српска огњишта! А да не говоримо о свима онима које је германско учење у толикој мери заслепело да више не могу да усмере своју мисао ни у једном правцу са кога би се сагледала једина права истина о староседеоцима Европе!... А тек истина о Србима старо-

седеоцима Балкана! Каква ли је тешка и неопростива заблуда приписивање свега што се тиче Срба – другима, који су се на то полуострво угурали на разне начине много касније! Треба само проучити како су се Грци односили према „Пелазгима" од којих су се свему научили и од којих су све узели, да би им онда на најразноврсније начине, па и преварама, онемогућавали опстанак и голи живот. Ти тајанствени „Пелазги" су имали бога „Оген", „Дивове", богињу „Весту", њихова светишта су се налазила у Додони, у каснијој грчкој Елеузини, на острву Самотраке, чиме се дичи грчка историја! Но погледамо ли само шта о тим староседеоцима само једног дела Европе каже један од прошловековних приручника биће нам јасно да је оно, што се данас догађа, само тек настављање нечега, што је почело „Тројанским ратом", где су се дошљаци борили против предака истих оних, који су на Косову, много касније, пали сви до једног, борећи се против нечовештва нових уљеза нашег континента. А нечовештвом дише само онај који отима! Похлепа и грамзивост никада нису били својство Србина, а у томе и јесте тајна психологије српског човека. Тајна његове мудрости која каткада избија снагом вулкана. Чудесни темперамент Србинов израстао је из хиљада година мира по слободним просторима без граница, те је стога у Србиновој души све безгранично: и бол, и радост, и верност, и вера, и човекољубље... оно неразумљиво српско човекољубље, каткада самоубиствено. Кроз хиљаде године неузнемираван Србин је научио да се диви природи, да је воли, да је на свој начин оживљава, стварајући најлепшу поезију света... А онда су дошли други и сасекли све златне нити мирнога постојања. Келти, Грци, Римљани, Германи – сви су се они појавили касно. Сви су они затекли неке „мистериозне староседеоце..." А како је то текло?

Наведимо на овом месту мали одломак из сажетог „Свеукупног Речника Историје и Географије"[75] – „Dictionnaire universel d'Histoire et de Géographie":

> „Pélasges, Pelasgi, habitants primitifs de la Grèce et de l'Italie... Arrivés au Danube, franchirent ce fleuve et pénétrèrent dans la péninsule balkanique, les autres remontèrent le long de la Save, qui les conduisit dans l'Italie septentrionale. De là deux branches de Pélasges: l'une orientale en Grèce, l'autre occidentale, en Italie. On place leur arrivée 2.000 ans av. J. – C.; mais, il est probable qu'il y eut plusieurs émigratie ons... les Troyens étaient Pélasges... les Sabins de l'Italie n'étaient sans doute que la fraction la plus anciennes de la grande masse pélasgique...
>
> Presque partout les Pélasges, au bout d'un certain temps, furent vaincus, chassés et réduits à un état d'infériorité par des races nouvellement survenues: en Grèce, la race dorienne dépossséda les Pélasges...

[75] Par M. – N. Bouillet, Paris, Hachette, 1772.

Plus tard, les Grecs, en s'établissant dans l'Italie méridionale, qui prit d'eux le nom de Grande-Grèce, leur enlèvent leurs plus belles provinces. Les Pélasges qui survécurent à toutes ces révolutions, les uns formaient une masse d'esclaves, ou serfs attachés à la glèbe... les autres se condensaient dans un coin du pays **qu'ils avaient jadis possédé en entier...** ou se réfugiaient dans les motagnes... quelques-uns émigraient et cherchaient une nouvelle patrie, surtout dans des îles: ainsi Lemnos, la Samothrace, la Sardaigne se remplirent de Pélasges... L'agriculture, la métallurgie, l'architecture leur étaient familières... la construction cyclopéenne... caractérise l'époque pélasgique..."

„Пелазги, првобитни становници Грчке и Италије... Стигавши на Дунав, прешли су ову реку и продрли на Балканско Полуострво, док су се други пели уз Саву, која их је одвела у северну Италију. Отуда постоје две гране Пелазга: једна источна, у Грчкој, друга западна, у Италији. Њихов долазак се ставља у 2.000. г. пре Христа; али, могуће је да је било више њихових сеоба... Тројанци су били Пелазги... **Сабини у Италији били су, без сумње, најстарији огранак велике масе Пелазга...**

Пелазги су скоро свуда, после извесног времена, били **побеђени, истерани, сведени на ступањ инфериорности од новодошлих** *раса: у Грчкој су Дорани лишили Пелазге свих добара... Касније, када су се Грци устоличили у Јужној Италији, која се по њима назвала Велика Грчка,*[76] *они су од Пелазга узели најлепше области. Пелазги, који су преживели све ове преврате, једни су се претворили у масу робова или у зависне кметове везане уз земљу... а други су се збили у неком куту земље,* **коју су некада поседовали у потпуности, или су пак одбегли у планине...** *Неки су се опет одселили и тражили нову отаџбину, особито по острвима: тако Лемнос, Самотрачко Острво, Сардинија беху напуњени Пелазгима...Земљорадња, металургија, архитектура, била су њихова блиска занимања... пелазгијску епоху карактеришу киклопске грађевине..."*

Овај француски текст представља, без сумње, резиме свега, што је у овој студији изнето о античким Србима, али је, како рекосмо, то уједно и опис почетка једног „гвозденог доба", које још увек траје. Другим речима, некадашња завера дошљака против античких Срба данас је завера против Словенства, најпре издељеног вером, а затим силом и крвљу подвргнутог интернационализму, кроз који следи претварање у једну безобличну масу... А све са сврхом њиховог уништења. Треба бити слеп код очију и то не видети! Безуман код ума, па то не схватити! Када се поубијају и насилно уклоне најбољи синови једног народа... с обезглављe-

[76] Невероватно је занимљиво тврђење Р. Б. у вези „с Великом Грчком", која је, по њеном тумачењу, „Мања Грецја" а не „велика", јер би у том случају Италијани употребљавали израз – не „мања", како тачно изговарају, већ „Grande".

ном трупином курјака, како народ каже: „И зец може да се игра!" Тако је данас српски аутохтони народ у трагичној ситуацији на своме сопственом прадавном тлу!

Walter Wüst који је тако савесно обрадио српско име на основу ведских химни, закључио је да је оно од најдавнијих времена везано за обе Сарматије (европску и азијску), уз Кавкаске Планине и читаво „Ококавказје", а затим уз степе око Црног мора. Међутим, као представник германске школе који је знао да су и Немачка и Аустрија створене на раскомаданом српком телу, није ни помислио да узме у обзир и Балканско полуострво да би и на њему нашао доказе за своју поставку, иначе изванредно добро постављену и брањену. А баш ту, на Балкану, а на основу вишеструких доказа, приказаних у разним одељцима ове студије, лежи европска колевка српског народа... Па ако на том истом Балкану разни топоними имају значаја за Бугаре, који су српски научили тек пошто су ватром и огњем присвојили српске земље, зашто они не би имали исту важност и за Србе, који су, по свим правилима и по сваком нормалном расуђивању, на том полуострву код куће?! То је сигурно једна велика тема, а ред на њој имаће далекосежне последице!

А да су Срби на Балкану пуноправни власници својих огњишта и својих земаља нека нам то потврди, после напомена на основу Птоломејевих карата, Ђура Даничић, који је доста тога написао, али ипак није све записао:

Србани – име села у Истри.

Србац – место на утоку Врбаса у Саву.

Србанин – презиме, или надимак становника села Ловске у пакрачком округу.

Србарија – име насеља у старој српској држави.

Србар – насеље у Истри, забележено још у XIII. веку.

Србарица – заселак у бујском котару, у Истри.

Србат – презиме у околини Бедне у хрватском Загорју.

Србавци – место у старој српској држави.

Србера – име локве у Истри.

Србица – село у старој српској држави.

Србија – земља.

Србија – име града у старој српској држави.

Србина – место у Црној Гори.

Србин-Ками – село у Црној Гори.

Србиновић – презиме у Лици.

Србинов Луг – име земљишту.

Србињак – заселак у Истри.

Србиште – име увале на острву Сеструњу у задарском котару, које чакавци зову **Србишче.**

Србљани – географско име, заселак у Истри; име махали села Језера у Босни.

Србљанин – човек из Срба у Лици.

Срб – село у доњолапачком котару у Хрватској.

Срб – у средњем веку главно место унске жупе, која се простирала око врела Уне до утока Унца.

Срб – брдо код места Срб.

Срботина – име села у фочанском котару у Босни.

Србица – село у скопљанском пашалуку од неко 300 кућа, између којијех су око 40 хришћанске, а остале су људи закона турскога, **али говоре српски.** (Ова белешка је узета из Вука, јер је у Даничића нема.)

Оставимо ли топонимију и хидронимију и пређемо на друге изведенице од имена СРБ, наћи ћемо у Даничићевом „Рјечнику" следеће:

Срб – припадник народа и место у Лици.

Срба – женско лично име.

Србан – врста биљке.

Србац – врста траве.

Србадија

Србаљски

Србаљство – исто што и **Српство.**

Србачица – име биљке.

Србекања – аугментатив од **Србин.**

Србељ – Србљи

Србен – мушко име.

Србенда – аугментатив од **Срб.** (То је онај аугментатив о коме је Wüst написао целу расправу, а да није знао, да је то аугментатив од СРБ!)

Србендић – презиме, или надимак једног сакупљача народних песама.

Србеница парица – накит дјевојачки у **Српкиња.**

Србешчица – биљка.

Србетка – презиме, или надимак.

Србезан, Србезна, Србезно – **слободан, независан, јак, неплашљив.**

Србички – **придев од Србица.**

Србијанац

Србијанка

Србијански

Србин

Србинство – Српство

Србињ – Србин

Србити – чинити некога **Србином**

Србија – Србија

Србин – презиме.

Србљачки – што припада **Србљацима.**

Србљак – Срб

Србљак – српска црквена књига, у којој је сабрана служба и житија српских светаца.

Србљанин – човек из Срба у Лици.

Србљење – србити

Србљи – српски

Србљин – Срб, Србаљ, Србин.

Србљи – исто што и српска земља.

Србљин – презиме.

Србљин – име биљке.

Србо – хипокористикон од **Србин.**

Србобран – име места у Бачкој.

Срборит – врста лепила за кров; сложеница од **Србо,** да се покаже, да је производ **српски,** а не туђи.

Србословенски – исто што и **српски**

Србовање – именица од **србовати.**

Србовати – **живети на српски начин.**

Србовлах – село у крајинском округу у Србији.

Србождер – велики непријатељ **Срба.**

Србуља – стара српска црквена књига, руком писана и штампана, у којој језик није помешан с руским.

Србуљица – деминутив од **Србуља.**

Вук има још неколико речи, које Даничић није унео:

Србадија – Серборум натио; генс **Серби.**

Србекања – аугментатив од **Срб.**

Србињски

Србљак – Вук овде не мисли на књигу „**Србљак**", већ на народну поезију, наводећи из ње два десетерца:

„Оваки је адет у **Србљака,**
у **Србљака,** *добрије јунака!"*

Србљанин – овај назив у Вука не односи се само на човека из **Срба** у Лици; то је јасно из следећег народног десетерца:

„Ајде сада, царе **Србљанине!"**

*

Који народ и којим језиком може овако да се игра и надиграва, стварајући реч за речју, која је увек пуна смисла, милине, или снаге? Ово што **Србин** може да уради са својим народним именом није могуће чак ниједном другом словенском народу!

Стварно, када српски језик отпочне како треба да се изучава, **откриће се ствари нечувене!** Јер, ни Даничић, а ни Вук, нису сабрали све топониме и хидрониме од основе СРБ- по Балкану. То није ни била сврха њиховога истраживања, али зато то **треба да буде предмет** једне посебне студије, како би се коначно дефинитивно обелоданило на чему су саздане Грчка, Бугарска, Албанија, а на чему Румунија, Мађарска, Аустрија, Немачка! А у западној Европи, упркос свим изменама господара и имена, још увек има обиље јасних трагова некадашњег српског боравка – све до обала Атлантика, укључивши ту и Велику Британију.

МИЛОШ С. МИЛОЈЕВИЋ, СИМА ЛУКИН ЛАЗИЋ И СРПСКИ „ИНДОЕВРОПЉАНИ"

Као што је Ламартин рекао, да **српска историја не треба да се прича, или пише, већ да се пева,** тако исто бих ја рекла за ову двојицу изузетних српских културних и националних радника. Јер, о **Милошу Милојевићу** и о његовом следбенику **Сими Лукин-Лазићу** уистину би се могла написати епопеја. Лукин-Лазић је био диван, а Милојевићева фигура је у сваком погледу грандиозна! Деветнаести век је дао већи број таквих синова српског народа, но с обзиром на ову студију и на њихов рад на историји Срба, ја у себи носим осећај посебне духовне повезаности управо у односу

МИЛОШ С. МИЛОЈЕВИЋ
(16. X. 1840., Црна Бара, Мачва – 24. VI. 1897., Београд)

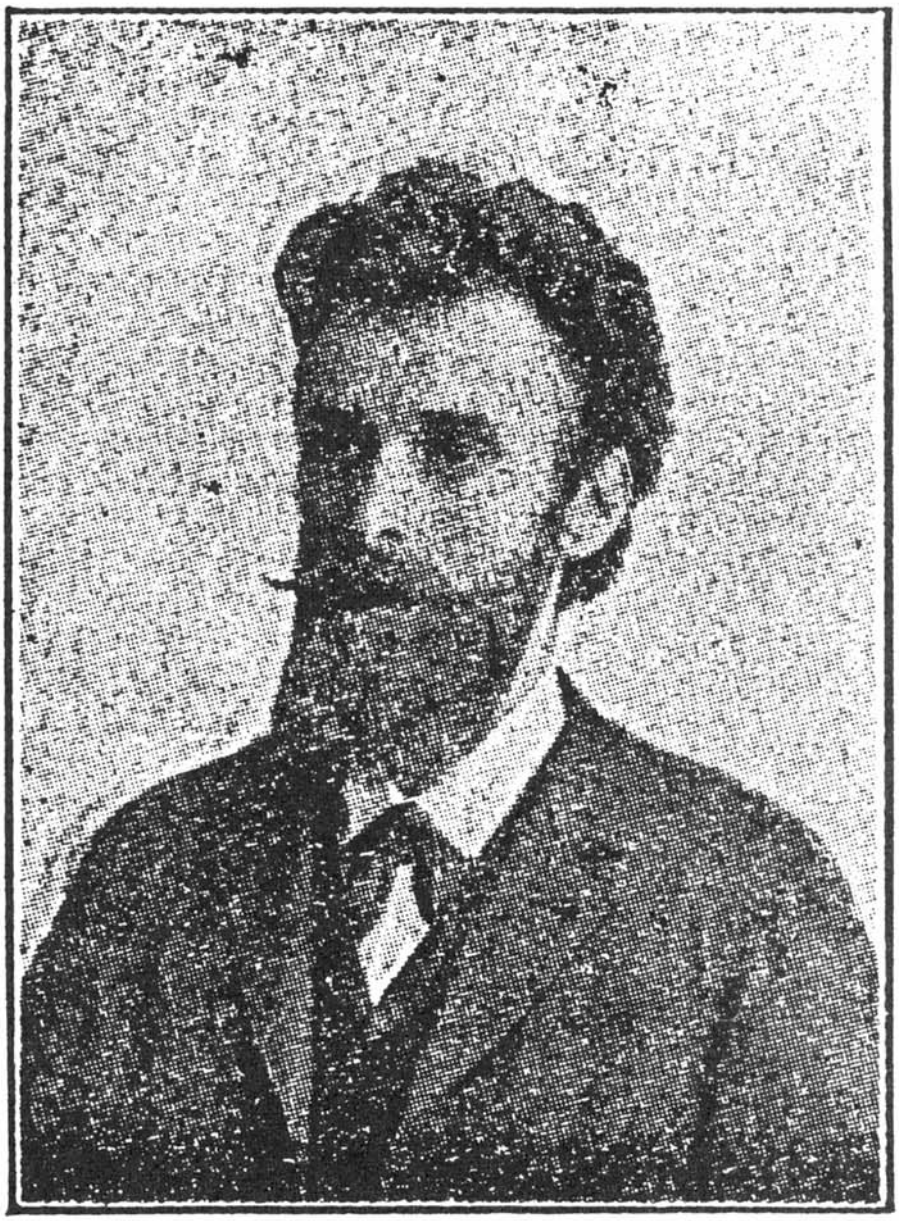

СИМА ЛУКИН ЛАЗИЋ
(3. III. 1863. Босански Брод – 7. VI. 1904., Рајић, Славонија)

на ова два врла, неуморна радника! За овакве духовне везе време не постоји и својим стваралаштвом и Милојевић и Лукин-Лазић остаће заувек на ступњу младеначке усталасаности и стваралачког жара, уз њихову трајну присутност у сваком послу ове врсте. Обојица су у својим бићима били запојени истим идеалима, који носе и мене! Стога њихова историја није уобичајено празно и нетачно понављање тенденциозне и фалсификоване науке, већ је она сва – од прве до последње странице – одраз њиховог личног истраживања, с циљем налажења правих докумената. Како се између два рата у југословенски оријентисаним школама права историја

српског народа уопште није предавала правилно, нажалост, данас још мање!, утолико су нам њихова дела вреднија – свако на свој начин. А то значи, да је исти идеал обојице у њиховим делима обликован према намени, коју је сваки од њих своме делу дао.

Милош Милојевић је желео да оствари једну, као што је и он сам био, грандиозну историју Срба, док је следбеник му, Сима Лукин-Лазић имао у виду, у првом реду, „простог српског чтеца". То никако не значи, да његова документација није научна. Напротив!

И његова као и Милојевићева мисао кипте мноштвом сведочанстава, чињеница, доказа, само је Лукин-Лазић писао своју књигу више новинарско-полемичким стилом због великих српских непријатеља, Хрвата, међу којима је живео и које је, према томе, добро познавао, док је Милош Милојевић, могли бисмо рећи, грмео снагом својих научничких напора кроз вечност... Друга разлика међу њима јесте, да су Милојевићеви планови, у складу с целом његовом личношћу, били неопорециво грандиозни. Нажалост, у тој својој величини он је остао несхваћен за живота, а покопан после смрти, што би требало да нам служи за поуку. Неки његов анонимни пријатељ, који је писао Милојевићу биографију у импозантној колекцији „Биографија знаменитих Срба XIX. столећа", рекао је, између осталога, да су га неки савременици, због несхватања његових великих планова, готово прогласили човеком растројена духа... То је национална срамота! А да би лекција коју из тога можемо да извучемо била потпунија, цитираћу овде један део поговора, који је за своју историју сам Милојевић написао, у нади, да ниједан читалац никада неће заборавити ниједну његову реч, написану пред његов пут по Старој Србији:

„Али нас је **сагоревајућа љубав спрам свега онога, што је некада било српско** – *приморала, да учинимо намишљено. Ми смо кренули са челичном и надљудском вољом, или скупо – и што може бити скупље дати главу, или видети славу некадашњу и величину српску са њеним светињама и узвишеностима... њене некадашње силе и моћи светих, дивних и непостижних краљева, царева и владалаца српских са* **старим српским народом.**"

Биће можда таквих, који ће предње ретке назвати већ толико вулгаризованим изразом – шовинизам. Али, зашто би љубав Србина према свему што је везано уз његову земљу и уз његов народ била шовинизам?! Зар љубав према родној груди и према другим синовима на њој рођеним представља порок? Зар то, чак и по најновијој биолошкој науци о наследним генима, није нешто сасвим природно и сасвим нормално? Зашто би, на пр., било нормално и допустиво да се Хрвати пред западним светом толико поносе својом „хрватском" домовином, посутом крвљу невиних српских жртава, па да се поносе и великим кривцем за те жртве – Степин-

цем, изражавајући то јавно, преко телевизије светске метрополе – Париза, а да се Србину ускраћује свака манифестација његових осећања према свему што је српско и што је стварно узвишено? Зашто је Шкипима, одн. Шиптарима допуштено најцрње варварско бешњење у односу на српски народ, српске верске светиње и културне споменике, док је свака Србинова реакција одмах национализам и великосрбизам?! Шта ли би данас рекао грандиозни Милош Милојевић када би видео како незналице упропаштавају све српске духовне вредности, он – који је тражио да се формирају екипе од стотина српских научника, баш у циљу очувања тих вредности?!

Можеш ли да опростиш, драга Сени?! Упитао би песник, а ја ћу најзад да цитирам одељак из Милојевићевог поговора, из ког ће се видети, да се кроз сваку епоху провлачи извесно мрачњаштво и опскурантизам, уперен против свега што је најбоље, најчистије, најврлије, најпродуховљеније, најпаметније? Не заборавимо да се под утицајем Милојевићеве школе, са свим њеним припадницима, развио у Русији велики интелектуални покрет, познат као **Словенофилство** и **Панславизам!** Мишљења сам да је баш у овоме тајна деловања опскурних сила, које су Милојевића најпре онемогућиле, а онда му цело дело затрле! Јер, како пише Живанчевић (стр. 8. „Новог Покољења"):

„Растурено од Владивостока до Јадрана, ... Словенство и данас личи на огромну сфингу..."

Па се свим силама радило, што се данас наставља у још јачој мери, да та **опромна сфинга никада не достигне на другим пољима снагу, адекватну њеној географској распрострањености.** Отуда разорна деловања против Словенства на свим пољима: научном, верском, политичком... Данашњи однос према српском народу само је део те закулисне игре, јер ако се уништи тај централни део корена целе словенске расе, то би, у првом реду, било чупање корена сећања на далеку и славну прошлост, која је некада држала чврстим везама јединства **Србе као корен Словенства!** Зар те исте мрачне силе нису већ искориниле све Балтичке Србе и Србе Централне Европе? Од свих њих је преживео и доживео наше доба само један веома мали број Срба Горње и Доње Лужице, окружен морем самих Германа, одн., највећим делом, погермањене браће! И над њиховом судбином је Милош Милојевић писао историју крвавим словима! Ето, зашто је сваки српски национални осећај „шовинизам", или „великосрпство"! При непрекидном понављању таквих бесмислица, треба изазвати у сваком српском човеку осећај мање вредности и непоуздања! А кад један народ допре дотле, даље он сам себе брише и убија! Стога ћемо лако схватити горчину којом је Милош Милојевић писао у своме поговору следеће:

„Од ове свеске, као и целог дела у изишавше обе свеске, остало нам је рукописа још за десет печатаних табака, које не могасмо

напечатати због мале друштвене помоћи одређене за цело дело само у 70 дук. ц., а нас оно стаје преко 140 дук. ц. Цело је дакле дело, и ако је само по себи конспект (а и програм како ваља да се напише наша историја), *ужасно* овим скраћивањем нагрђено и осакаћено. *Ми сада радимо* праву нашу историју, *а* не као ове „Одломке" само конспект и управо програм. Као што рекосмо, она ће изнети преко 16 свезака, као што је прва. У том делу кад (и ако) угледа света, биће поправљене све махне, погрешке и недостатци, *којима је ово делце препуњено. Тако исто, када прештампамо и нашу припадајућу овом делу и сада излазећу мапу, поправићемо и на њој ... погрешке, којих је препуна, но и са овима за сада најсавршенија и најбоља мапа* Срба *и* српских *земаља, као што су и ови „Одломци"– покрај својих неизбројимих махна и погрешака–опет најсавршенији део историје нашег српског народа. Уз једно друго издање биће наведене и све препоне и сметње од стране наших завидљиваца и себичних шарлатана, који нам, ево, целог века, без икаква узрока, непрестано сметају и спречавају, да овако једино корисна, за сада, дела за наш народ, издајемо и обелодањујемо..."*

Истина коју даље Милош Милојевић износи о сметњама и људима веома је тешка и свако, ко жели да је сазна, може то да прочита у Милојевићевом делу...

А зашто је Милош Милојевић ову своју Историју назвао само „Одломцима историје српскога народа...", то може да се схвати тек пошто се упозна његов поговор, где нам он саопштава, да тек спрема праву и потпуну историју. А опсег те историје је запањујући: „16 свезака као што је прва." Прва његова свеска има 246 страна, што значи да је његово свеукупно историјско дело требало да има скоро 4.000 страна!!! А Србија никада није доживела да то грандиозно дело, потпуно у стилу целокупне Милојевићеве личности, види!!! Зашто? Због кога? У сваком случају због отворених, или маскираних непријатеља српског народа и Словенства уопште! Јер те притајене снаге не делују само од Милојевићевог времена, или тек у наше доба! Њихово присуство потиче из најдавнијих дана, од онда када су страна племена отпочела упадати у Европу и отимати земље од аутохтоних Срба.

Због непријатељског гледања страних сила на рад Милоша Милојевића, а и због заведених српских синова, који су послушно следили те туђе и мрачне моћи, о овом нашем великом човеку пуном људских и научничких врлина, никада није била урађена једна ваљана биографија. Тај посао такође чека сутрашњу Српску Академију Знања! Апсолутно је неопходно, да се пронађе Милојевићева заоставштина, која се можда чува у београдској Народној Библиотеци, јер можда је још, којом срећом тих 4000 страна праве историје Срба у припреми, сачувано. Можда време још није нагризло папир и избрисало рукопис. Можда се с тим рукописом налази и његових девет свезака путописа, такође необјављених;

па четврта књига „Српских обичаја" и повеће дело „Немањића"... Уз то, једна сасвим кратка биографска напомена о њему каже да је иза њега остала огромна грађа, заснована на погледима и начелима његове српске пропаганде... Такође је веома важно да се пронађе та његова етнографска и географска мапа Срба и српских земаља у Турској и Аустрији, јер је сасвим поуздано да ће се помоћу ње најбоље моћи установити где је још све било Срба у његово време, који су од онда до данас, да се послужимо Милојевићевом речју – многи утамањени! Утолико више, како тој карти, тако и целом Милојевићевом делу, придајемо значаја, што је његов анонимни некрологичар овако изразио:

„Милојевић је преминуо... а развитак догађаја показао је и показује, како је он **разложито гледао на српску народну ствар онда, кад је у томе био усамљен..."**

Па даље, како Милојевић:

„... осветљаваше далеку, далеку прошлост народа српскога; осветљаваше тамне кутове простране отаџбине Србинове и на тој светлости ми познадосмо, што нисмо познавали..."

*

Па докле су ишли ти „тамни кутови простране отаџбине Србинове? Докле је ишла далека, далека прошлост народа српскога?"

Уздамо се, да ће један од првих подухвата будуће српске академије знања бити једно ново издање Милојевићевић „Одломака историје српских ... земаља" (I. и II. том), као и ново издање „Срба у давнини" Симе Лукин-Лазића. Тако ће свака српска кућа и сваки појединац Србин моћи да има једно од та два издања као неку врсту српске Библије, на којој ће се одгајати будућа покољења, управо онако, како то веома паметно раде Јевреји, учећи своју децу по својим јеврејским традицијама, у својим специјалним школама, помоћу својих посебних књига. Једна раса може само тако да се одржи и да остане верна самој себи, док све друго, на пр., свака врста интернационалистичке идеологије отупљује људски дух и ствара оно, што имамо данас – једно безоблично „потрошачко друштво", без обзира о ком се друштвеном систему ради, које живи само зато да добро живи, једући постепено својим појединачним и општим егоизмом и само себе.

Истакла сам штампање нових издања те две српске историје као насушну потребу, због непроцењиве вредности сведочанстава, које оне садрже. Међутим, и у том смислу између њих две има једна извесна разлика. Јер, Сима Лукин-Лазић је направио један, рекли бисмо, брзи преглед смена и догађаја, водећи рачуна о нивоу и најједноставнијег „српског чтеца", док је Милојевић, на њему својствен начин, кад год је могао, ишао и у дубину. Стога би било неизрециво и неописиво важно да се нађе његов рукопис

нештампаних 16 томова! Ко ма и најмање познаје стил рада овог научника може да замисли огромност сабране грађе.

Дакле, идући у дубину времена и простора, а будући, да су му у Москви била доступна бројна документа изван нашег домашаја, Милојевић је додирнуо и најудаљенију нам земљу – Кину. На тај начин он непосредно засеца Пиктеову тезу о „огромном и бројном народу, који је у једно давно време ширио своје гране од Индије до Атлантика", што бисмо ми, на основу Милојевићевог учења, могли да исправимо – у ствари од Пацифика до Атлантика. Уједно Милојевић даје одговор и на Пиктеово питање:

„Који је то народ био, од ког потичемо ми сви други, ми Европљани...?"

Нема никакве сумње да је то био **српски народ**, па у том смислу, полазећи од Милојевићевих, како је он рекао, програма и конспеката, а затим, прорађујући његову библиографију, можемо само **о некадашњим Србима у данашњој Кини, која у то давно доба уопште није била кинеска, да напишемо**, само о том проблему сигурно бар нову хиљаду страна. Ево првих обавештења Милоша Милојевића у том смислу:

„Да су Срби одиста од искони живели преко Хималајских планина по данашњем тзв. Тибету и у тзв. Китајској империји, па од ових час потискивани даље Сибиру, час опет покоравани и преливани у Китајце, имамо и сувише како историјских дата, тако и остатака трагова о истоме. Борбе ове Срба са Китајцима ови су нам последњи у неколико описали, називајући их, по своме обичају, разним именима и не могући изговорити писме „Р", но увек као „Л", или „М", итд. Називају их час **Сјамбима, Селбима,** *итд. Урачунавају их час у Монголе и остала племена, а час опет у Србе, доказујући: да се једни у друге сливају и тсл. Још у најстарија времена, европске ђеографисте знаду за земљу* **Seres Serbes** *и народ тог имена, коме, не знајући правог значаја, као што је поготову свуда и данас, доводе га час од финикијске речи* **Ssaerbahh**, *која, веле, значи удаљену страну, а час опет од римске речи* **Serum**, *свила, која постаје од речице* **Ser** *и која значи ништа мање ни више до свилену бубу, итд. Разуме се само по себи да овакво тумачење и* **нагађање** *не вреди ништа, као и финикијска реч, која значи далеко, удаљено, тим пре, као да за Финикинце – Африка, Балтијско Море чак у Европи, итд., нису ствари још даље, а нарочито Јапан и острви океански, а по некима чак и Америка... Сами Финикињани ту су земљу називали* **Saerbah,** *откуда је и оноликих уметака Х и С (Н, S), хтејући самим тим означити Србе и Србију. Ствар је у овоме: што тадањи стари народи о тој Србији и Србима ништа друго нису знали, до ово: да се простире од Хималаја до Сибира и Скитије, или средње Азије. Од 14 племена, неки спомињу само неке „људоједе"; ми смо од њих нека споменули, а од градова* **Jsredon, Serica** *и* **Sera – Serba.** *– Но уколико нам није ништа остављено*

о Србима, у толико нам по нешто надокњађавају китајске паметарнице и њихова знања о њиховој данашњој земљи.

Китајци ни најмање не крију ово: да су се на неколико тисућа, година пре Христа доселили у данашњи **Китај,** *које са острва, које из друге, топлије земље преко мора – Африке – а које из прибржених земаља; да су у* **данашњем Китају застали сасвим друге народе, другог типа и језика; да су ове – које истребили и прогнали, а које опет прелили у свој сопствени народ,** *итд., као што и дан данашњи чине са свима азијским народностима, које дођу у већи, па и мањи додир с њима, а да су у самој ствари Китајци и у овоме дошли до највећег савршенства, о томе нема сумње. Тако исто, да су нађени ту* **староседеоци** *одиста били типа белог, тј.* **српског,** *као што нам сведоче данашњи: тако-звани* **Усуни, Сафири** *и* **Сербири – Срби,** *или – као што их још друкчије зову мухамеданци – Ђафирп... о томе нема никакве сумње, нити то одричу Китајци, који се још и данас хвале својим црним монголско-етиопским типом... Да је тај* **народ говорио и другим језиком, непојмљивим за старе Китајце,** *такође нема сумње,* **као и да је се звао многим разним племенским и пределним именима,** *која Китајци – по свом обичају –* **предеваху у чудновата и обична стварна, тј. дававајући им друга имена, подобна налазећим се око њих стварима и животињама,** *итд. такође нема никакве сумње. Тако исто, да су Китајци, и ако су* **предевали** *српским племенима имена, – опет некако сачували оно првобитно* **Сјаб, Сјабри, Сјамбри, Селби, Семби,** *тј.* **Срби,** *итд., чак до 300 г. после Христа, већ преливеним у туђине, само зато, да би овима показали, да нису један народ са Србима..., те да би оне силније и веће бројем могли, по своме обичају, лакше прогутати, у своју народност прелити, итд., такође нема никакве сумње. Напослетку, да су се Срби вечно борили са својим угњетаоцима и насилницима, Китајцима, Монголима, Манџурима – час преливајући се, државно – по сили и политици у ове, час бегајући од њих у удаљеније земље, а кад их Китајци, раширивши своје границе и тамо налажаху, онда се опет борише с њима, бегаше, преливаше се у њих итд. Такође нема ни о томе никакве сумње. Ово нам последње још сведочи и историја народа* **Тангута,** *који се око 2282. г. пре Христа преселише, или управо избегоше из Китаја у Хухунору, а кад Китајци и овде дођоше, око 444. г. пре Христа, дакле – после 1838. г., од њих онда који могоше, побегоше чак на запад, а који не могоше, покорише се и доцније слише се у Китајце, итд. (Види Ист. Тиб. и Хунор Јоахин, ст. 1., т. I). –*

Али, пре него што би напоменули ово: да Кинези држе, да од постанка њихове државе има већ више од 20.000 година; да им учени Европци ову старину признају само од 3.082. г. пре Христа; да су њихови велики императори Фо-хи, Јао и Хун већ били тако државно развијени, да су просецали планине, скопавали брегове,

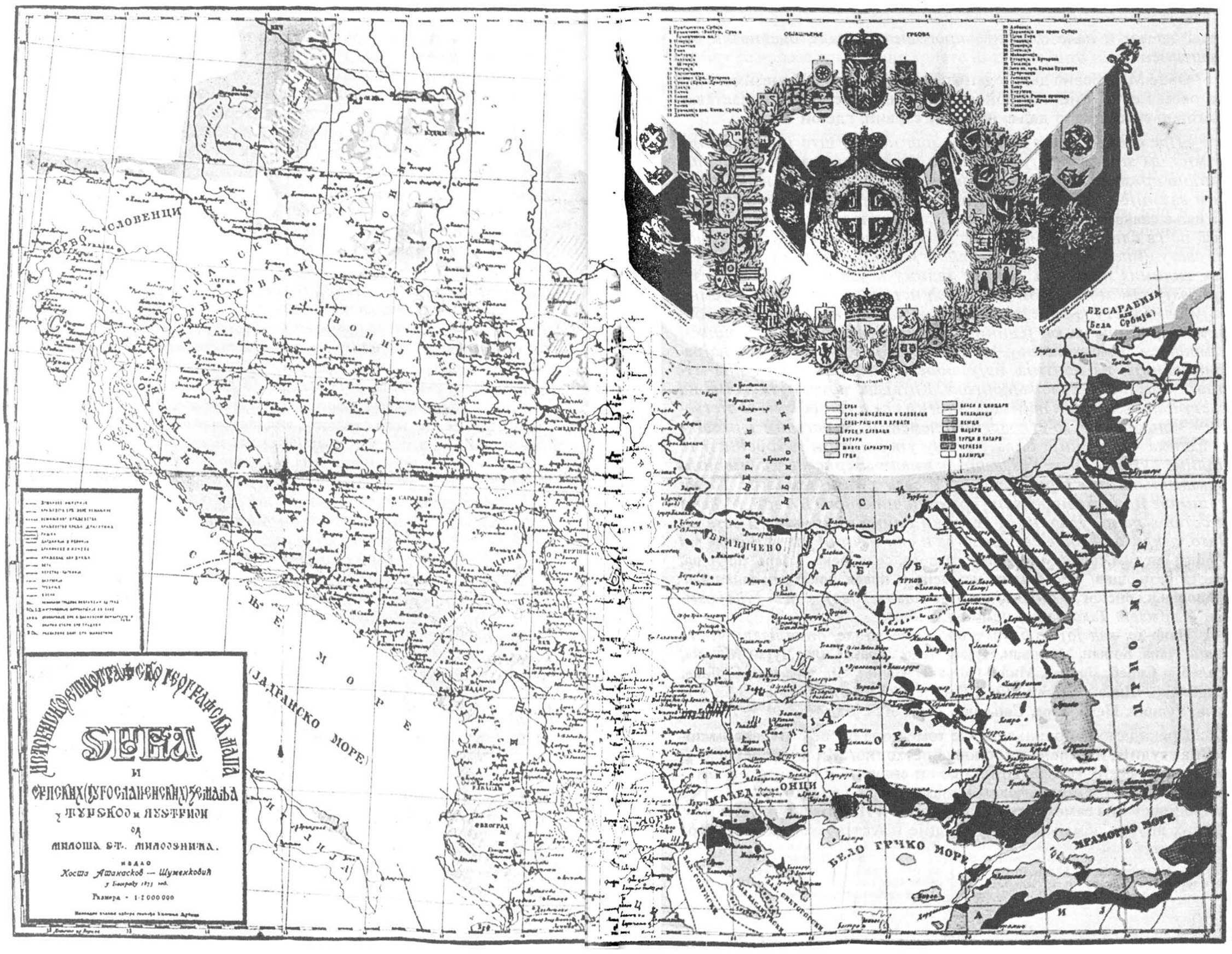
ОБЈАШЊЕЊЕ ГРБОВА
БЕСАРАБИЈА или (Бела Србија)
ЈАДРАНСКО МОРЕ
ЈОНСКО МОРЕ
(ЗАПАДНО МОРЕ)
БЕЛО ГРЧКО МОРЕ
ЕГЕЈСКО МОРЕ
ЦРНО МОРЕ
ЗЕМЉЕ СРПСКИХ (ЈУГОСЛАВЕНСКИХ) ПЛЕМЕНА У ТУРСКОЈ И АУСТРИЈИ
ОД
МИЛОША ВТ. МИЛОЈЕВИЋА.
ИЗДАО
Хостиа Атанасков — Шумекковић
у Београду 1873 год.
Размера = 1:2 000 000

брда, па чак и целе планине, проводили канале, оцеђивали баруштине..."[77]

Овде Милојевић даје један кратак коментар о Кинезима, који на овом месту није потребно наводити, па ћемо узети наставак његовог текста мало даље, на истој страни, где он каже:

„*Пре свега, ... ваља да кажемо још нешто, што је неопходно, нужно, да знамо, читајући кинеске, тако да их назовемо, пропагандно-државне паметарнице, замљописе, статистике, итд. Ово је тим важније и нужније, што и сами Китајци признају и тврде:* **да ваља сваком народу извртати име, језик,** *итд.*, **једном речју све** *и* **сва,** *па га сливати у синове Богдихана у поднебесној и јединој на свету империји... То што хоћемо и морамо да кажемо, јесте остатак видимих предмета, који се уздижу и узвишавају и који затрпавају тамом и мраком можда већ иструлеле челичне, огромне и јуначке костуре српске у њиховим јадним и жалосним гробовима и гробницама, као јединим знацима и остацима о некадашњем тамошњем свом живовању. Ма колико да је се упињала сва најрафинираније, највештија, најузвишенија државна и укупна мудрост прастарих Етиопа-Монгола, Китајаца, помогнута свима на свету најподлијим и најнечовечнијим средствима, само својственим монголо-турско-етиопским племенима и осталим њиховим рођацима – опет није била у стању утаманити и искоренити те видиме духовне знаке некадашњег живљења српског у свим оним некадашњим прастарим својим, а сада туђим земљама! То не учинише ни њихови рођаци Германци, ни ближи Бугари, Мађари и остали, па ни удаљенији потомци Елина и Римљана и остали! Тако, дакле, остадоше сва средства и сви начини узалудни,* **те ми у овим чистим српским именима градова, села, река, језера, планина, места развалина,** *итд. налазимо* **јасне и праве доказе некадашњег живовања српског,** *у бившој овој некада његовој, а сада туђој земљи и држави. Тако да почнемо од Тибета:*

Нано-*хе: кад јој се одузме ово кинеско -хе, онда изали чиста наша* **Нана; Божан, Милован, Чујан, Чедо, Јарак, Сила, Лујан, Манька, Салеб = Сареб, Драгор, Мили, Пољача, Малин, Сјамбра** *или* **Србица, Сарбилин, Шибан, Божан, Цича, Сабије, Самба** *или* **Сарба, Срби, Рупељ, Рудник, Неда, Јара, Сањарин, Гора, Луч,** *итд.*"[78]...

Прекидамо набрајање, јер се томе мора посветити сасвим посебна студија, израђена на основу претходног Милојевићевог текста, географских карата, којима се он сигурно у Русији користио и другим старим географским мапама... Јер – све што се иде даље у прошлост – не само у случају Кине, већ и Индије, Грчке, Италије и свих других земаља између Индије и Атлантског океана, број

[77] „Одломци...", том I., стр. 76.–78.

[78] Исто, стр. 78. и 79.

српских топонима и хидронима је већи. На овом месту код Милојевића се налазе три стране крцате именима, што износи – отприлике – око 710 имена! Именима су испуњене стране „Одломака." 79., 80. и 81. На 82. страни пак, Милош Милојевић закључује:

„Оволика побројана места, која чисто српска имена носе, држимо, да ће свакога убедити о наведеном... Кад би се китајска империја, као и Азија средња и остала, пропутовала, како треба и ваља, онда би се можда нашла још по која племена, која, ма и покварено, говоре српски, а нарочито по ужасним гудурама и провалијама! Не треба само заборавити ту околност, што још и дан данашњи многа азијска племена носе имена српска... Особито, кад се узме, да у Китају има војених народа, који носе имена таква, као **Сибоје – Србоје,** *па* **Осети** *– наши* **Осећани** *у Босни..."*

Напустићемо овде оно, што још Милојевић говори о „Китају", да бисмо представили читаоцима још један веома снажан аргуменат у прилог његових тврђења.

Дана 19. фебруара 1981. г. донео је „Chicago Tribune" следећу обавест о „Најстаријој „кинеској" мумији", из које се види да она не представља жену кинеског типа, већ плаву жену беле расе...

За дивно је чудо, колико ово наше „напредно" доба, бескрајно једнострано и ограничено у односу на много штошта, површно прелази преко готово свих ствари, које се не односе на материјално благостање! Презаузета овим послом, нисам могла да се заинтересујем да ли су већ у вези с овим открићем написане какве студије, али ипак морам да изразим своју запрепаштеност над начином, на који су о њему говориле најмодерније установе, као што је, на пр., други програм париске телевизије, на коме је, једне вечери, иначе врло дражесна спикерка, са смешком изговорила, да је: „У Кини пронађена мумија плаве Кинескиње..." Ево те вести:

China has oldest mummy

Ch. Tribune Feb. 19, 1981

PEKING [UPI]—Chinese archeologists have unearthed what is probably the oldest mummy in the world—the 6,470-year-old body of a young blond-haired woman, official reports said.

The body was found last year at the site of the ancient city of Loulan in the remote and arid Xinjiang region of northwest China where caravans to Europe later passed, the official People's Daily said.

Reports said the woman's blond hair was intact, drooping to her shoulders. Archeologists described the face as coldy shimmering but beautiful, with large eyes and muscles that were still elastic.

"If the 5,000-year-old mummies of Egypt were acclaimed as the world's oldest, then the Loulan woman should count as even older," the People's Daily said.

The woman, who apparently died at a young age, was wearing clothes and a hat made of leather. The nose was large and the lips thin.

CARBON DATING was used to verify the 6,740 year age of the remains, the Hong Kong newspaper Ta Kung Pao said Wednesday.

Archeologists, who found the body during a dig on ground above a river bank, 70 miles from the present day atomic testing ground at Lop Nur, believe the woman was a native of the Loulan region, which later was an important sto on the silk route to Europe.

Researchers said the extremely dry weather of Xinjiang apparently was the reason the body was so well preserved.

Чим ово дело пошаљем за штампу, проучићу мало све што је, евентуално, о овом открићу написано. У сваком случају, ова плава жена беле расе, не може да буде Кинескиња. Таква интерпретација мало подсећа на ненаучну интерпретацију у односу на Албанце, које извесни сматрају потомцима Илира зато што су се настанили на старој илирској земљи...

Полазећи од Милојевића, а и од свега онога што је познато из историје не само о „кинеским", већ и о Србима Сибира, по којима Сибир и носи име, та мумија може да припада само некој давној, плавој Српкињи!

*

А тек какву студију треба написати о србима у Индији, или, како Милојевић каже, на основу записане српске народне песме:

„У Инђији, у земљи проклетој,
Ђе понеста хљеба за просфору!"

На стр. 39. својих „Одломака..." он пише:
Да су Срби били у Инђији:

„... за ово такође имамо довољно дата и то:

1. – У описима војевања Александра Великог у Инђији;

2. – У оставшим још називима места у Инђији, која још и данас носе или чисто српска имена, или слична са овима. Ови су називи имена места итд., која **једино у српском језику имају значаја и овим се могу протумачити;**

3. – У инђијским споменицима;

4. – У споменицима српског народа;

5. – У српским именима лица, места, села, планина, вода итд., као и у народним пословицама, загонеткама, обредима, обичајима и сродству нашег дохришћанског веровања и управо једног и истог са старим Инђијанцима – и сувише позната, нећемо наводити, ван једне песме народње, која сведочи: и о некадашњем живљењу српском у Инђији, и о његовом утамањењу у тој прастарој и првобитној његовој отаџбини. Та је песма „Свеци благо дијеле"..."

Ми смо ову српску народну песму у овом делу већ приказали, па нема потребе, да је понављамо, до да само још једном подвучемо Милојевићеве речи са стране 46.:

„... та имена и називи баш и доказују још и дан данашњи некадашње борављење и живљење народа српског тамо. Ту драгоценост ми видимо још и дан данашњи – не само у Инђији и Китају, него и у **свој Азији** *– само ређе – (мисли: ређе него у Индији) – којом се обистињава некадашње живовање тамо пропавшег народа српског. Међу многим и неизбројним остацима некадашњег живовања тамо српског народа, ми ћемо навести имена места и осталог*

и то само таква, која се још и дан данашњи само у српском народу налазе и која се **само језиком српским могу објаснити и протумачити, јер је његова својина и више ни једног народа на овом Божијем свету.**

Тако из поменутих записа Макорова, да наведемо ове месности у некадашњим српским, одн. индо-европске расе земљама, или самскритским налазимо: ... **Нагор, Чарнигор...** *као у оној народној песми:* **„Чарна Горо!"** ... **Кобиље, Ковиље, Стан, Малабара, Велесград** *(данашњи Велес у* **правој Србији**)... *Даље, многа имена станова, од* **станишта** *показују такође да су у тим земљама некада живели Срби... такви су:* **Индостан, Авганистан, Бјелуџистан,** *стан* **Бјелића,** *српског племена,* **Ларистан, Курдистан, Ратистан** ... *Па месности у Инђијама које још данас носе чисто српска имена, која немају никаквог значаја за данашње Инђијанце, нити се могу данашњим њиховим језиком протумачити шта значе, чиме се и тврди некадашње становање наше у Инђији. Тако у књизи и карти Британске Империје у Индији, сачињеној од шведског ген. лојтн. грофа Бјорнштајерна пр. Голуб., Моксва, 1840. – налазимо ова имена:*

Млава, Уд, Рајастан, *или* **Рацостан, Прамен, Серба, Дрвар, Ђурур, Србумпур, Сербинагор, Леја, Лађана, Мутин, Мићани, Сарбчакот, Србаљ, Сирбача, Срба, Сарбату, Хомољ, Борје, Горан, Лија, Равнагора, Лађани, Котор, Барка, Вељова, Буна** *итд., итд."*

Мислимо, да нема смисла одвише оптерећивати овај већ предугачак рад, јер је све ово предмет за неколико воних студија, којима се мора прикључити све оно, што је још данас заједничко Индији и Србији, као, на пр., извесна обредна певања у Источној Србији која сам тек недавно открила. Невероватно је до које мере та чудна и прастара мелодија подсећа на Индију, и ја ћу се постарати да се та необична врста древног народног певања убележи нотално.

Почнемо ли пак да анализирамо чак и народне рукотворине Индије и Србије – и ту ће бити многих открића, као, на пр., слика (нажалост, лоша!) ћилима тканог у Индији, који још носи српско име: **Sardar Indes** , уз који имамо прилике да посматрамо (на следећој страни) слику веома сличног српског ћилима „са митолошким мотивима", тканог у Пироту. Прву слику захваљујем госпођи Ружици Борисављевић, а другу сам пронашла у дивним бојама у новом „Српском Митолошком Речнику", чији су аутори: Ш. Кулишић, П. Ж. Петровић и Н. Пантелић. Речник је издат у Београду, 1970. г., а илустровао га је углавном Милић Станковић, зв. Милић од Мачве.

ЋИЛИМ СА МИТОЛОШКИМ МОТИВИМА, Пирот

Пре него што напустимо Индију на коју се мора повратити цела екипа српских истраживача, у потврду свега што је Милош Милојевић написао, да наведемо овде једног страног писца нашег доба, по имену Henri Hubert[79], који је написао:

„... on rapporte des faits comparables du nord de l'Inde et des Serbes du sud...",

„... приказују се паралелне ствари са севера Индије и код Срба на југу..."

Као што се види из наслова ниже наведеног дела „Келти и келтска цивилизација", писац уопште није имао намеру да у њему даје нека сведочанства о Србима. Његова опаска је тек узгредна, па је утолико драгоценија, јер је одраз извесног ауторовог знања и објективности.

*

Уверивши се, да се у Милојевићевом толико скраћеној српској историји, да ју је он назвао „Одломцима...", налазе предмети за више стотина нових студија, да само споменемо, да је он уз „програм", или „конспект" о Китају, Инђијама, изнео и детаљнији програм о свакој области Европе и Азије, где су, како он то каже, Срби „живовали"...

Овде ћу само да наведем текст са 208., 209. и 210. стране I. тома његових „Одомака...", који представља не само стил рада овог изванредног истраживача, већ и збијеност чињеница и библиографских података:

„... баш у то време, па све док је не покорише Римљани, Гетија, или Дакија простирала се од данашњег Дунава, као границе са **Рашком,** *а доцније римском дољњом и нешто горњом Мизијом, или Србаљиом – Србијом, па све до реке Лабе – Albis, или Елбе. Она је, дакле, заузимала земље од Дунава до данашње Баваријe, па и тзв. Херцинску далеко познату и чувену шуму, из које све немачке паметариста, као из неке рукавице, извлаче немачка племена... На исток простирала је се до Бористена, или Дњепра, иза којега су чергарили Тарагени – немачко, Јациги – турско, а иза Лабе Свеви – такође немачко племе. Ово исто о Дакији сведочи Птоломеј, Стефан Византијски, са другим старим ђеографистима и паметаристима, а Страбон за западну границу Дакије вели: да у њој почиње Дунав, дакле, протеже је отприлике чак до данашње Швајцарске. Где су овога и горњих били Даки и Гети, ту опет Јорнанд при свршетку III. века по Христу, или при нападају Гота пор Ерманариком на Дакију, – налази Србе, или Виниде, Србо-Анте и Србо-Склавине, или Славене. Тако је, дакле, сва данашња*

[79] Henri Hubert, Les Celtes et la civilisation celtique, Paris, 1932., p. 246.

Румунија Седмоградија, Моравија, Чешка, део Аустрије, или Ракуске, сва Шлезија, Пољска, Мацарска, Банат, Галиција с Буковином, Бесарабија и Мала Русија до Дњепра, састављала некадашње царство српско, или тзв. Дакско (Милојевић тако пише; ми данас кажемо: Дачко)*и Гетско. А да су ови били* **српска племена** *више смо казали, као и* **да су се звали Србима све до XII.** *века по Христу, јасно нам сведочи превод Зонарев у Волоколоманском манастиру, напечатан у Чт. 31. Ист. и древн. Рус. у Моск. Унив. 1847. год., стр. 58., где се вели:*

„Тројан ... воинствова же на Даки, сирјеч на Србље, началник же српски ... Диковал", *итд. тј.:*

„Тројан је војевао против Дачана, то јест против Србаља, заповедник српски ... Диковал..."

Овај је превод учињен у XII. веку, дакле на 1000 и нешто више година, од када је Тројан покорио ту српску државу... А да су Србе одиста и грчке и осталих народа паметариста под тим именима Миза и Србаља, или Тривала, држали за **највећи и најстарији на свету народ, који је пре Грка живео у овим земљама** *– јасно нам сведочи Халкокондило, који вели – у преводу:* **„Срби су** *– тј. Мизи и Србаљи, или Тривали –* **највећии најстарији народ од свију народа на земљи.**[80] *Но да ли су они:*

1. – преселили се из Илирије у Мизију и Србаљију, Србију,

2. – или су прешли са сјеверне стране Дунава на јужну, те се населили до Јонског Мора... па све до Мљетака заузимају и над целим тим простором господаре, или су

3. – напослетку, изишли из своје прве отаџбине са јонских брегова – у Малој Азији – и са ових населили све земље чак у Сармацији и у Скитији? – он не разбира, но зна:

„... да су сва српска племена један једини народ, у ког су једини обичаји и један језик, да су **најстарији на свету и да је највећи народ на свету српски!"**

(Види: Вен. издање: Chalcocondylas Histor. Byzant., 1. I., p. 14.)

Историја Срба Милоша Милојевића је тако занимљива, тако неодољиво привлачна, управо као и „Срби у давнини" Симе Лукин-Лазића, да човек не зна, где би се пре зауставио и чему би већу пажњу поклонио. Јер, све је код ове двојице писаца вредно и пажње и поштовања. Зато је најбоље да свако те две историје прочита и проучи, а ми ћемо овде да додамо још неколико битних појединости, ограничавајући се – углавном – на веома речите наслове појединих Милојевићевић одломака.

Главу коју је посветио (почев од стр. 221. тома I.) **„Србима њерманским, на Балтијском мору и пропасти њиховој"**, Милојевић је обележио изванредним географским, етничким и историјским

[80] Види део ове студије, где се налази кратко поглавље посвећено Халкокондилу, с овим текстом у грчком оригиналу.

знањем, како најдавнијих, тако и познавањем каснијих догађаја. Он нас и ту изненађује статистикама, именима племена, познавањем најразноврснијих писаца, ређањем догађаја, тако, да каткада имамо утисак да се налазимо окружени метежем ужасног бојног поља на коме Срби увек страдају од нових провалника у њихове аутохтоне области! Нема странице без цитираног сведочанства, нема у Милојевића нигде ни једне празнине, премда је он сам био незадовољан, назвавши своје дело само „Одломцима српске историје..."

У мени је и Сима Лукин-Лазић изазвао дивљење, али пред Милојевићем застајем сваки пут с извесним осећајем страхопоштовања, у толикој мери он поседује неку надљудску снагу и преко гроба! Треба само доживљавати уз његово перо које нас вуче све даље и све дубље – сва она силна племенска српска имена, над чијим мноштвом нас готово хвата вртоглавица! Све је код њега издељено на параграфе, а унутар сваког се ређају бројеви и имена, уз некадашње и савремене њихове ознаке. Пошто је уздуж и попреко приказао Србе у „Ђерманији" – збијено и на малом простору, он је прешао на Француску...

То тек изискује неопходност проналажења Милојевићевог рукописа за његову, како је сам рекао, **праву историју!** Јер, зар нас је ико икада кроз школу учио следећем?

„Осим **целе данашње Ђерманије,** *Срби су живили* **и у већој** *части данашње Француске, па ево нам дозака у истог Тацита и Јулија Цезара у делима: „De moribus Germanorum"*[81] *и „De bello Galico"... Српска Галија делила је се на Горњу, или Germania Superior или Prima, и Доњну – Germania Inferior, vel Secunda..."*

У овом потресном Милојевићевом излагању документа за документом дознајемо, између осталога да је у данашњој Француској такође постојала обалст **Расија,** да је и у њој било Срба Лужичана, Љутића и Лесића... Да је данашњи **Дижон,** некадашњи српски **Девин,** а да је постојао и град **Божан** на реци **Србици...** Дознајемо, да је на некадашњој територији данашње Француске била област Ђурићска, у којој су живели Ђурићи, са градом Требочица, или Требиње, **које је постојало још и у време Карла Великог...** Ево, дакле, објашњења за стотине географских и месних српских имена и данас у Француској!

Дознајемо одмах после тога да је данашња Данска, са свим својим острвима, како пре, тако исто и прилично дуго по Христовом рођењу, била **Србија...**

На стр. 230. Милојевић се позива на Диодора Сицилијског, који је оставио сведочанство, исто као и Страбон, да су од **шпанских и португалских Срба најхрабрији били Лужичани...** одакле, који

[81] Тацит, књ. XXVIII.

носе исто име као још увек **Срби Лужички...** Пошто је, не описао, већ на свој начин опевао пропаст тих Срба од ужасних римских покоља, Милојевић иде на други крај Европе (стр. 235.), пишући:

„А после српског кнеза Богоја владао је 10. Хладан, или Владан, 11. Раја, 12. Олег, а у време владе тога Олега у **Србици,** *или данашњој Данији и у Скандинавији владао је* **Антислав,** *син* **Годобрата,** *из чега се види, да је и* **Скандинавијски полуоток био насељен Србима...**"

На 240. страни Милојевић отпочиње страшну причу о зверствима над древним, аутохтоним становницима Европе:

„Француски краљ Дагоберт у VII. веку покори српске земље у Холандији и данашњој Белгији са градовима њиховим, међу којима ћемо навести само тако-звани Славеноград (који је, ако се не варам, данашњи Амстердам). **Немци, који су од папе и целог запада добијали помоћ, да би тобож обратили у христијанство Србе Балтијске, сасвим другу цел имали су, а та им је била... како да распростру своје земље, тако исто и да заробе и покоре што више робља, које би им бадава радило.** *Сами ... назови свештеници њихови били су такви исти као и цео тај преко сваке мере себичан и ужасно тврдоглав и сребролубив народ, па су и сами тако гледали на покорене Србе. За ово, ево доказа у Адама Бременског.*

Краљ Хенрик Птицеловац ужасно разбије Србе у данашњој Пруској и Саксонији, па основавши свуда градове, постави у ове своје војнике, **који су неограничено право имали над побеђеним српским племенима.** *Преплашени зверским поступцима ових најужаснијих варвара и дивљака... обећају, да плате краљу данак, а Богу, да се обрате у хришћанство... Доста је само да наведем, да су најсмиренији проповедници христијанства међу Србима, немачки попови, презирали Србе и гадили се од њих као од поганика..."*

Пошто је на стр. 241. Милојевић изнео речи кнеза Прибислава Бодрића о окрутности Немаца онако, како је то записао Хелмолд, он затим износи следеће:

„... Прибислав је рекао да ће тада крстити се, када им равна права даду са Немцима... Што Срби нису примали христијанство узрок је тај, што су са овим **морали одрећи се свога језика и народности своје, па отуд је и она борба, која је се продужавала скоро 18 векова међу њима и Немцима, отуда она свирепост српска што они заробљене Немце, а особито њихове попове мучише и приносише као жртве својим старим боговима; Отуда се и због тога они често и као хришћани враћаху вери својих праотаца; Јер са овом била је скопчана и слобода и народност њихова. Тако на преснажним српским костима никну данашња Германија, Белгија, Данија, Холандија, већи део Француске, Шпаније, сва Аустрија, Пруска, Италија, сва Грчка, цео Балкански полуострв, Влашка, Молдавија и остале земље. Сама несрећа**

гонила је непрестано српски народ, да целог свог века, колико се зна, долази у додир све са најужаснијим и најсебичнијим народима...”

Највећу жалост при ређању немачких зверстава за Милојевића представља моменат, када су се браћа Пољаци придружила окрутним Немцима, да у име хришћанства прогањају Србе, при чему он додаје:

„... *Браћа Пољаци, који са сваке стране помогоше Немцима...*”

Па мало даље, на истој 243. страни каже:

„Тако огроман народ и на неизмерном простору, ако се овоме дода цела некадашња Угрија, чији житељи се не разликоваху од осталих Срба (као што вели Хелмолд) није било могуће тек тако покорити и утаманити са лица земље, да није ту била умешана братска крв, али небратска дела...”

Те тако, Милојевић на истом месту процењује, да је при тим покољима изгубило животе између 30 до 60 милиона паћеничких српских душа! **У она времена, кад је свет био много мање насељен!!!**

И да додамо овде још само, да Милојевић поименце набраја сва некадашња српска племена по Италији, по целој Грчкој, па Албанији, Бугарској, Румунији, а када пређе на Малу Азију – човека ухвати вртоглавица над бескрајним низом имена кроз дуго време уништаваног и у друге народе претаканог српског народа! Није наш велики истраживалац заборавио ни северну Африку, где се и данас налазе „мистериозне народне групе” нејасног порекла...

Те тако, сматрамо, да можемо после тек површног спомена једне безгранично велике и озбиљне грађе, да направимо неку врсту закључка, сећајући се **Пиктеовог силно распрострањеног народа, који је био довољно бројан, да су из њега могли произићи сви данашњи народи Европе,** при чему смо потпуно изоставили сва чисто српска племена, хидрониме и топониме српске по осталим данашњим словенским земљама... Јер све то тек треба обрадити, како више ништа не би остало закопано у тенденциозно замраченој прошлости! Најзад, Милојевићу се прикључује, а да о томе никада није ни сањао, па је утолико драгоценији – Грк Клаудије Птоломеј.

Уколико се никада не нађе рукопис Милојевићеве грађе за његових 16 томова „Српске Историје”, ево бар библиографије, којом се он служио за своје скраћено дело. 186 књига – то је импозантна бројка и биће у њој, сигурно, још много драгоцених података за остварење, уздам се! Оних 16 свезака о којима је сањао велики, али од незналица и непријатеља српског народа тешко повређени, занемарени и најзад покопани Милојевић.

Са своје стране, све што будем могла бар да покушам, покушаћу, да се будућа Српска Академија Знања прихвати великог неоствареног дела – **велике српске историје у шеснаест књига!** Јер – **нова покољења, која ни своју историју не знају – то више нису**

српска, већ туђа нова покољења, без икакве користи народу из ког су потекла!

Нека речи ове бар мало смире душу великог, племенитог и неуморног, али жалосно одбаченог и непризнатог Милоша С. Милојевића управо од оних за које је радио и у срцу према њима носио, како сам каже, изгарајућу љубав!

И овај број Србо-Славена у Аустро-Угарској Србији од 5,125.889 душа није тачан; јер званичне аустријске статистике од како су рачуњају Србо Илира на 5,000.000 па им се тај број још од пре 100 год. па до данас непрестано у главама врзе ни износећи ни више ни мање. У Аустро-Угарској теже је до правог броја народности, а нарочито Србо-Славенске, доњи, но и у Турској, па и у Кинеју. Аустријски статистичари често по 200 и 300.000 душа у један мах прождеру; те према овоме може слободно Срба и срп. племена у Аустро-Мађарској, рачунати и на 6,000.000. Што Србо Хрватски статистичари наводе, из званичних аустријских извешћа, у неколико мањи број, од напоменутог они јако у томе греше.

Тако дакле има Срба у Турској и Аустрији, разних имена у најмању руку 10,117.248. А Србо-славенских племена 6,639.200 Свега у Турској и Аустрији Србо-Славена 16,746.448 и војске 360000 свега Србо-Славена или сада тако званих Јужних-Славена 17,106.440. душа. А из ових-би нашла прекрасна Југо-славенска конфедеративна држава, да је Бог дао памети. —

За чланак и даљу служили смо се овим делима:

1. Грческо-Росијски словар из: и изд: Департамента народнаго просвјешченија II. т Москва 1848 год.

2. Латинско-Рас: и Расијско-Латински словар Кронбергера 6 изд. Мос. 1860 год.

3. Ogledalo Jliruma и т. д. Joana Svcara Загреб 1738 год.

4. Saerbska beseda u latinskom pisnu u Becu 1860 год,

5. Бѣляѣева проф: Московског университета Лекције Истор: Рус: Права Москва 1864 год.

6. Лекције Бађанскаго проф. Москов. унив. Историје Срба Москва 1864 год.

7. Bozpravy o gmenach pocatkah i stiarozitnostech narodu Slaeskvhoa geho gmena Jana Kolara o Budjne 1830 год.

8. О Сродствије језика славјан: санскритским А: Гиљфердинга Сп. 1853 год.

9. Историја Армјанији Мојсеја Хоренскаго пер: с арм: Н: Емин Москва 1858 год.

10. Radices linguae Slovenicae Franciscus Miklosich Lipsiae Mdcccxlv

11. Материали дља сравнит: и објаси словарја и Грамат; Ак. наука од Косовича Сп. 1853. 1856 год.

Словар церк-слов: језик сост. Ак: А. Х. Востоков Сп. 1858

13. А: Гиљфердинга Об атнашен: језика славјан к. сред: Москва 1853 год.

14. Индија под Англ: владичеством-соч: Борна Борту де Пањота пер. с франц. по поруч: П. В. Голубкова Москва 1848 год.

15. Српске нар. песме В. С. Караџића.

16. Британскаја Империја в. Индији сач. Шведск: Генерал Лајтн. Бјорнштерна прев: по поруч. Платона Васиљевића Голубкова Москва 1847 год.

17. Путешествије в Бухару и пр. 1831, 32 и 33 года Лејтпаптом Ост-Инд: компанејској служба А: Борнеом изд. П. В. Голубкова Москва 1848 године.

18. Всемирнаја Истор. Шлосера прев. под редак Н: Чернишеваскаго изд. А: Серно-Соловјева сп, 1861. год.

19. Путешествије по Египту и Нубији Аврама Норова сп. 1840 год.

20. Всемирнаја Истор. Георга Вебера проф. и дирек. Шк: Хајдел: прев. и изд: В. Игнатовића и Н: Зујева С. Петр: 1860 године.

21. Живопис: Обазр. Авг: Семена Мос: 1838.

22. Живописноје Путешествије по Азији пр. са Франц: Коша изд: А. С. Ширјајева Москва 1839 године.

23. Египет в Прошљем и нин: состојанија соч. А. Б. Клота Беја, пр. с франц. Ан: Александровића Крашевскаго Спетр: 1842 год.

24. Описаније Бухарскаго ханства Н. Ханикова сп. 1843.

25. Хива геогр: стат: описаније ханства хивскаго Москва 1840 год.

26. Очерк Росији Вадима Пасека Сп. 1838 године.

27. А: Езова внутренији бит древ: Арменија истор. изслед. на степен магис: Сп. 1859. год.

28. Историја Егише Вардапета борба Христ: са учен Зороастра в V. стол. пер: с армјанскаго п: Шапиширјева. Тифлис 1853. године.

29: М: Шапена Историч: памјатник сост; армјан:: обл. в епоху присоједин: Расис: Импер: С. П. Имп. Акад. наук. пола демид: прем; сп. 1852. год.

30. Собраније актова отн: к обазр; ис. Армјан Москва 1833.

31. Житије Кунхсеса, или Конфуција как. им. его еворп: најел: фил: кит: каз: древ: уч, до Истор. Наук Худож. и пр. пер. Китајев Сп. 1790 год.

32. Сањ-Цзи-Цзин, или Троједи. пер. Мих. Јоанишјан Сп. 1829 године.

33. Всеобш путеш: по круг свјета сост Дјумавом Дјурвилом и пр. пер с франц. Москва 1835 год.

34. Описаније Тибета в нин: его састојан. пер. с китајскаго Сп. 1828 год.

35. Путешествије Барона Александра Хумболта Еренберга в Росе 1824 год. Сабир. Сп. 1837 год.

36. Историја о завојеван. Китаја Маџур. и Татар оч. Пајо де Брјунем пер с франц. А. Р. Москва 1783.

37. Скиоскаја Историја соч. Андреја Лазлова а изд. Ник, Новикова Москва 1778.

38. Историја Тибета и Хунора пер. с китајск. Јоанишјана Сп. 1838.

39. Путешествије по Китај через Монголију Егора Тимковскаго Сп. 1824 год.

40. Сочин: Мон. Јоакимфа собр. свјед. нар. обитајућ. в. сред. Азији в. древ. врем. Сп. 1851.

41. Закавкаски крај земјет. о сем. обич. и отн. народ обитајућ. меж. Черн. и Каспис. морем Барона Августа фон Гакетгаузена Сп. 1857. год.

42. Обазрјен. рас. владјен. за Кавк. статис. етнограф топограф: и финанс. атном. произв. изд. по высочајш. налогу Сп. 1836.

43. Ѳ: Л. Морошкина Истор. Крат. изсљед. о Рус. слав. Сп. 1842.

44. Сачињен, П. В. Савељова Истор. сјеверо-восточ. Европи и мирм. пересел. народов. Сп. 1842.

45. А. Вељтман, Маги и инд. Кохани Сп. 1860.

47. Гильфердинг, Древњејш: период Истор. слав. 1868.

48. Александра Брута земљ. стар-свјета Сп. 1828.

49. Србљак в Бјелградје 1861.

50. Х. Серафим Ристић, плач Старе Србије Земун. 1864.

51. Стеван Верковић описанније бита Мак: Болгар Москва 1868.

52. Истор. древне Грецији Гиласа пер. Сп. 1831.

53. Моисеи Истор. Римск. пер. Шестакова Москва 1858.

54. Руск: Сл: Москв. университ. 1842.

55. Рускоје слово за 1860. год.

56. Гигијена и Физиологија брака де Дебе. Москва 1862.

57. Кудравцева, Римскаја женщина Москва 1860.

58. Јулн Венелин древ. и нын Болгаре Москва 1841.

59. Joan Ранч Истор. раз. слав. нар. Беч 1794.

60. Егора Клаесена, Новије катер. дље древ. ист. слов. Москва 1861.

61. Феокистова, Барба Грецији за независност Сп. 1863.

62. Славјан. древности П. Ј. Шафарика пер Бађанскаго Москва 1837.

63. И. Кудравцова судба Италији од пад. зап. рим. Им. до Карла великаго. Москва 1860.

64. Мавроурбина Истор. пер на рус. Сп. 1709.

65. Алер: да Весс. Трод. Ешер Москва 1860.

66. Алфред Мишельс, Секрет. Истор. австрал: прав.

Сп. 1861. год. 67. Гизов Историја Цивилиз. в франц. од пада зап. рим империр. пер. Сп. 1861.

68. Петра Кепиенна, об древ. јуж. бер. Крима сп. 1837.

69. М. Погодина. Норм. пер. рус. Истор. Москва 1859.

70. Новикова. О важ. особ. дух. нар. Сп. 1861.

71. Истор. о жив. и дјел. књазја Канст. Кантемира Москва 1783.

72. Вилгелма Хумбольта, О раз. ор. челов. јаз. Сп. 1859.

73. М. Стасуљевича, Истор. сред. вјек. Сп. 1863.

74. А. Гильфердинга, пут зап. Вос. Гер. и Ст. Ср. Сп. 1859.

75. Пељица Истор. Прусије пер. Москва. 1849.

76. „ Истор каролев. Самсап. Москва 1849.

77. Раушпика Истор. Њемц. Папзи Москва 1849.

78. Германи Истор. Каролев. Неапол. и Сиц. Москва 1849.

79. Ф. Х. А. Гассе Истор. Ломберд: Москва 1849.

80. Ј. Бођанскаго, о народ. појез. славјан ид. Москва 1837.

81. Johan Kolar Slava Bohyne Пешта 1829.

82. J „ „ Cestopis horne Jtal Pesta 1843.

83. Черти из Истор. и жизни Лит. нар. Вильна. 1854.

84. Ан. Ашика Босфорскоје царев. Одеса 1848.

85. Григорије Спаски Арх, нумиз. сбор. 8. Москва 1850.

86. „ памјат. об расиж. цар Ком. Москва 1850.

87. „ Бафор Химерич Москва 1846.

88. Шульгина, Курс всеоп. Ист. Кијево 1862.

89. Фридриха Лоренца, Руковод: всеоп. Ист. Сп. 1847.

90. Турчинова, Обзар Истор. Бјелорус. Ст 1857.

91. С Ешевскаго К. С. Аполлинарије Сидо... Москва 1855

92. Чтен Импер. општеств. Истор и древ. Москва 1858.

93. Световид за 1866 и 1868. год.

94. Н. Крстића Истор. Срп, нар. Београд 1861.

95. Летописи српски,

96. Амедеј Тијери прич. из рим. Истор. пр. Москва 1861.

97. В. И. Ламанскаго, О Славјан у Мал. Аз. ... зап. Ак. Наук. сп. 1859.

98. Августе Конта, Систем[illegible] кн. Лит. пер. Сп. 1863.

99. [illegible]

100. Н. Н. Карамзина, Истор. госуд. Рус. Сп. 1842.
101. А. Мајкова, Истор. серб. јаз. Москва 1857.
102. А. Гиљ. Истор. Бал. Слав. Москва 1855.
103. А. Језиков, о рус. госуд. цвјет. Сп. 1858.
104. Макушев, сказ. ин. о бит. слав. Сп. 1861.
105. Д. Шепинга Мт. слав. јаз. Москва 1849.
106. В. Григоровића Сер. в отн. к сусјед Казан. 1859.
107. Мих. Костарски, Нар. слав. Миф. Сп. 1841.
108. Вашингтон Ирвинг, Жив. Мух. пер Сп. 1857.
109. Сер. Соловјева Истор. Рас. Москва 1869.
110. Ванике, Истор. Госуд. пољ. Сп. 1830.
111. Живот св. Сим. Даничића, Београд. 1865.
112. Јури Венедин, Влахо-Бо ар или Дако слав. Грам. Сп. 1840. год.
113. Д. О. Шепинга. Рус. нар. в, јеја псвјер. Мос. 1862.
114. И. Срезњевски, Изсљед. об јаз. бог: слав. Сп. 1848,
115. „ Сијат. и обр. слав. Харков. 1846.
116. Евер. Древ. Рус. прав. сп. 1835.
117. Чарљ. Дар. об происхаж. вид. Сп. 1864.
118. Спом. нар. срп. Иснд. Ник. Будим 1843.
119. M. Henri Thiers, La Serbie son passé et son avenis Paris 1862.
120. Руск. Весједа Москва 1858,
121. С. Максимова, Год на сјевер. Сп. 1864.
122. Д. А. Валујева, Истор. и ист. сбор. Москва 1846.
123. Н. Торнау, Изсљед. нач. Мусул. законов. Сп. 1850,
124. Е. В. Беке, изсљед. об. Ист. и древ. Герсон Таир. Сп. 1848. год.
125. Д. Шченки, об истор. и фар. рус. баснас. Мос. 1859,
126. Љетопис Нестора издан. по Лавр. спис. Мос. 1864.
127. А. Вељтман Атила и Рус, Москва 1858.
128. А. М. Стрижгоди, Пох. Виван пер. Владимир 1860.
129. Гласник срп. уч. друш, Београд. 1870.
130. Падалурова Југосл. Европ. Сп. 1861.
131. А. Шаурет. суд. Медеш. Москва 1805.
132. П. Всеков, Болгар Ки. Москва 1866.
133. Државопис Србије В. Ј. Жинића Београд 186.. 8 и 10 год.
134. Е. Зјабловскаго, Статис. Евр. сп. 1850.
135. Смолера, Рјеч гар и дол. Ауж. ср. Грина 1824.
136. А. Н. Андрејев, немјат. древ. Рима Москва 1861.
137. Г. К. Фуксе, Болар и его древ. Мос. 1859.
138. О пер. Манас. Љетопис и очер Истор. Вол. Мос. 1842.
139. Описаније воји, вел. кнез. Сватоса. Игор. против Болар и Грек А. Чер. Мос. 1843.
140. Ј. Бабанскаго, Об. врем. пропск. слав. пис. Мос. 1855.
141. И. Иванов, Руков. статис. Сп. 1856.
142. Даничића Речник из књиж. стар. Београд 1864.
143. А. П. Ирбијева и Мјур Макензијева, пут по слов. зем. пр. Београд 1868.
144. Jr. Miklosic, Manumenta Serbica Беч 1858.
145. П. Ј. Шафарик, Pamatky Drev. Pisenic. Jihosl Прага. 1857.
146. Гедеан Јуришић, Дечан прпенац Новисад 1852.
147. Петер Козлер, Jmenik mest sloven. dezele na Dnnau 1864.
„ Slovencom.
148. Czoernig Ethnogr. karte. der Oestereichische Monarhi, Беч 1855.
149. Х. Сер. Ристић, Деч. спом. Београд 1864.
150. А. Гиљер Собр. сач. Сп. 1868.
151. Heinrich. Kiepert, Gen. kart. fon den Eur. Tür Berliu 1855.
152. Roskievitz. Bosn. und Cherzeg Беч. 1867.
153. Scheda gen. kar. fon den Eur. Tur. Беч 1870.
154. Карта Скалона.
155. Карта Србије мајора Љубомира Ивановића. Код имена г. Љубомира имамо њему, а нарочито г. мајору М. Лешјанину, да и изразимо нашу најдубљу благодарност, што су нас послужили својим материјалима војеног министарства, да нам што потпунија карта изађе. Жрала им и слава.
156. Катаханића, пут до Солуна.
157. Kefel etn: kar. oec. ipr. Беч 1857.
158. Barth fon d. vajch. nach. Saloník 1859.
159. Viquenel Alb. oct. 1859
160. П. Ј. Шафарика Народ. слав. с. вар. прев. Бобанск. Косара 843.

161 М. Ђ. Милићевића, писма с пута Београ. 1867.

162. Етногр. кар. славјан: народи. Сп. 1867.

163. Anmi Baue; la Turquie d. Europe Paris 1840.

164. J. G. fon Hanu, Reise fon Belgrad nach Salonik. Беч 1868.

165. J: G: f: Thahn Reise etc. Drin und Vardar Vien, 1867.

166. Очерк. древ. Истор. прото-слав. Москва 1851.

167. Фракиск. плем. в: Мал. Азій Москва 1852.

168. Пелазго Фрак плем. наса. Итал. Москва 1853.

169. О Језикје Пелазгов наса. Итал. Москва 1855.

170. Стара карта Србије из 18. века у Бечу.

171. Преко 25. разних карти Аустрјске и појединих њихових делова, као: Тесалије, Епира, Далмације, Хрватске, Црне Горе, Бугарске и т. д. Међу којима се најзнатнија огромна и прекрасна Генерална карта Мађарске и т. д. ка и из разних времена Турске.

172. Своје сопствене путописне белешке кроз „Праву, (сада тако звану Стару) Србију" 1870. год

173. Прибелешке о Турској и картице Г. Христофе Морица и његових многих другова и пријатеља Славена и туђина као и путовања Гривебаха 1843. Варта Рути 1865. и других.

174. Об Облас: Рым. Им: Кон: Багрјан: пр. с грч. Мос. 1868 год.

175. Черпини о жив: и лит: труд: Конст. Багрјанр: Харков 1858 године.

176. Напомињати у тексту старе грчки и римски писци, пре, и после хришћанства, као: Хирод, Полибије, Диодор Сицилијски Апијан, Дион Касије, Евсевп, Тит Ливије, Тацит, Амиан Марцелин, Помпеја Мела, Плиније, Прокопија, Јорнанд, Безимени писац, Саксон Граматик, Кедкодд. и других многих по разним издавоцама као Водонским или Нибурским, Бечким, Лондонским и. т. д.

177. Lelevela Baduna Starozitve vezled: geogr: Vilna 1815.

178. Хамера Sur les origines Rus: Сп. 1827

179. М: Шармуа: Rielaton de Masoudy et d' атр. et; у Мемоарима Акскаја Сп. 1834.

180. Adam: Bremensis et: y Serip: rerum: Germam: Хамбург 1706 године.

181 Felix Beaujaur voyage militair dans l' empire Othom. Paris 1820.

182. Cousinery voyage dans la Macedoue Paris 1820.

183. Villiam Martin Leuke Travels in Northen grece London 1835.

184. Fr. Tafel de via militari etc Tubinge 1842.

185. Alte Geogr: des kasp: Meers etc: Edunrd Eichvald Берлин 1838. год: и још преко 20. разних сачињења, која због краткоће простора непапоминемо овде, а у тексту наведена су.

186. Вик. Григоровића Очерки пут. по Евр. Тур. Казан.

ПОГОВОР.

Од ове свеске, као и целог дела у изпшавше 6 ове свеске, остало нам је рукописа још за десет печатаних табака, које немогасмо напечатати због мале друштвене помоћи одређене за цело дело само у 70 дук. ц. а нас ово стаје преко 140 дук. ц. Цело је дакле дело, и ако је само по себи конспект (а и програм: како ваља да се пишше наша историја), ужасно овим скраћивањем нагрђено и осакаћено. Ми сада радимо праву нашу историју а не као ове „Одломке" само конспект к уравo програму, као што рекосмо, и она ће изћи преко 16. свезака, као што је прва. У том делу, кад (и ако) угледа света биће поправљене све махне, погрешке и недос тци којима је ово дело препуњено. Тако исто, кад престампамо и нашу припадајућу овом делу, и сада изашећу. нашу поправићемо и на њој градећи велике погрешке, којих је препуна, но и са овима засада најсавршенија и најбоља наша Срба и српских (југословенских) земаља као што су и ови „Одломци" покрај својих ваљаних мана и погрешака, опет најсавршенији део историје нашег српског народа. Уз једно и ДИТО ваљане биће изведене и сва преноше и сретне од стране наших [illegible] и садашњих [illegible], који рад, ево, [illegible] ће, ако нађу [illegible], непрестано сметају и [illegible]

ГРЧКИ И ЛАТИНСКИ – ЈЕЗИЦИ НАСТАЛИ ТЕК У ЕВРОПИ ИЗ ПЕЛАЗГИЈСКОГ
или
ОД ПЛАТОНА ДО ИНДОЕВРОПСКОГ МИТА

Emile Burnouff, далеко од тога да је усамљен у своме тврђењу, каже, на страни 57. свога „Есеја о Ведама", да:

„... le grec et le latin... dérivent également du pélasge..."

„... грчки и латински ... произлазе из пелазгијског језика..."

Међутим, захваљујући извесним истраживачима знамо да се подручје тзв. „пелазгијског језика" простирало и много даље од медитеранских области. Нажалост, све што је у вези с Пелазгима уопште у традиционално признатој науци обавијено је маглом, почев од самог имена **„Пелазги"**. Међутим, по изучавањима госпође Ружице Борисављевић, решење је веома једноставно уз напомену да је оно једноставно са становишта српскога језика, док полазећи од западноевропских језика до дана данашњега није могло да се нађе. По њој, како она воли да каже, „математичком тачношћу" може да се утврди да су **Пелазги – Беласци**, дакле **„бели људи"**, за разлику од тамнопутих житеља средоземних обала. Међутим, исти ти светлопути људи живели су и много даље од Средоземља, по Алпима, а многи прошловековни аутори су Пелазге једноставно идентификовали са старовековним **Србима**, који су се, како из целе ове студије долази до изражаја, много касније, тек који век по Христовом рођењу, прозвали Словенима.

Па каквом је маглом обавијено све што је у вези с тим мистификованим Пелазгима, нека нам покаже следећи одломак Кристијана Шнелера (Christian Schneller):[82]

„Da aber das Rhätische dem pelasgischen angehörte, so lässt sich dafür im Griechischen und Lateinischen ein ähnlicher Anknüpfungspunkt finden..."

„Meinen Lösungsresultaten zufolge steht das Rhätische in der pelasgischen Sprachfamilie so, dass es später als die durch das Lateinische vertretenen italischen Sprachzweige, dabei aber früher als die altgriechischen Dialecte sich vom pelasgischen Hauptstocke ablöste und in seiner Ausbildung einen Theils dem Griechischen, Theils dem Lateinischen analogen Weg nahm, dabei aber Theils mehreres Alte getreuer bewahrte; theils auch an Farbe und Formfülle vieles einbüsste..."[83]

Претходни текст је из Шнелерове расправе под насловом: „О такозваним рецијско-етрурским натписима":

---

[82] Über die sogenannten rhäto-etruskischen Inschriften – Lesungs und Lösungsversuche, p. 177.

[83] O. c. p. 177.

„Пошто језик Реције припада пелазгијском, може за њега да се нађе додирна тачка у грчком и латинском..."

„По резултатима мојих истраживања, језик провинције Рецијe припада **пелазгијској језичкој групи.** *Он се, као каснији италски језични огранци, који су се развили из латинског, као и ранији старогрчки дијалекти* – **рецијски језик се,** *дакле,* **као грчки и латински, развио из главног пелазгијског стабла.** *У своме развитку он је био делимично сличан латинском, а делимично грчком, при чему је делимично више сачувао од оба та језика стара обележја, делимично пак изгубивши доста, што се тиче особености и пуноће облика..."*

Нажалост, Шнелер нам не објашњава откуда огранак „пелазгијског језика" у Рецији, када се обично узима, да су Пелазги населили Грчку, па и Италију... Но откуда они у Алпима?[84] Јер античка Реција, о којој је овде реч, протезала се с обе стране Алпа, који су се чак овим својим делом називали „ретски Алпи", заузимајући део данашњег Тирола и Баварске, а и Швајцарске. Немогуће нам је овде улазити још у извесне теорије, по којима би старе Расене (тј. Етрурци) били сишли из наведених делова Алпа у њихова каснија седишта у Италији...

Дакле, одакле у Алпима народ чији језик припада „пелазгијској језичној групи" и који је, према томе, сродан латинском и грчком? Створена је, истина, „индоевропска теорија", но и по њој ствари не изгледају много јасније. Међутим, зберемо ли све што је у овој студији изнето о аутохтоним античким Србима, каснијим Словенима, који су се из Подунавља разишли по читавој Европи, тиме се ствар необично упрошћава... Сетимо ли се, после тога, да су Пелазги ишли уз ток Саве, па га прешли и продужили даље у истом правцу, онда заиста постаје некорисно да се овде у том смислу ма шта више дода. Додајмо к томе тврђење Јана Колара да су Словени били и пре Келта и пре Римљана у целој горњој Италији, не само у њеном венецијанском и ломбардијском делу, већ и у данашњој Швајцарској, па у Тиролу, делу Баварске, у Рецији и у Норикуму. Кад тако поставимо ствари, постаје све тако јасно да јасније не може бити.

Дакле, Шнелерове примедбе о „пелазгијском" елементу у језику Рецијe, као и о његовој сродности, с једне стране с грчким, с друге стране с латинским, опет потврђују тезу о присутности античких Срба у том делу Европе такође. А то потврђује понајвише и његово накнадно објашњење да је језик Рецијe

„делимично више сачувао од оба та језика стара обележја..."

---

[84] По Р.Б. Алпи су скраћено српско име од Ал-Пенине, што би значило „Високе Пене", како алпијске висине и изгледају.

То је потпуно природно, јер су сви словенски дијалекти сачували многа од старих обележја древног српског језика, на чијим темељима су се развили, пре свега, грчки, а за њим латински.

Пређемо ли од Шнелера на Грегора Данковског, наћи ћемо опет исту ту тему, само усмерену у другом правцу. Јер, Данковски је цео свој живот посветио доказивању приоритета, што се тиче старости, како је он редовно писао „словенског језика". Његова дела су остала у прашним кутовима библиотека, јер такав је људска захвалност према људима изузетне учености, који су желели, да најсветлији део свога ума пренесу другима и оставе будућности.

Да се рад овог професора грчког језика и библиотекара краљевске библиотеке у Пресбургу анализира требало би томе посветити томове од неколико хиљада страна! Нас овде занимају првенствено два његова дела:

– Homerus Slavicis dialectis cognata lingua scripsit, ex ipsius Homeri carmine ostendit...[85]

– Die Griechen als Stamm- und Sprachverwandte der Slawen, historisch und philologisch dargestellt...[86]

– Хомер је писао познатим дијалектом словенског језика, из самог Хомеровог певања сазнаје се...

– Грци као племенски и језични сродници Словена, приказано историјски и филолошки...

За уобичајену, традиционалну науку, засновану на, у почетку потпуном елиминисању Словена уопште, а Срба поготову, а касније, на узимању Словена у обзир само онда, кад је то неизбежно, два горња наслова су као одјек нечега, што се догађа на другој планети! У западној Европи, где само у послератним годинама отпочиње да се учи руски, углавном, уз занемаривање других словенских говора, ова два наслова звуче невероватно. Најбољи доказ за то је чињеница да сам једва могла да се послужим споменутим делима у парискоj Националној Библиотеци од нападале прашине, а листови, које овде можда нико никада није прелистао, били су готово слепљени...

У првом од ова два дела наћи ћемо, као што употпуњени наслов каже:

„Iliados Liber I., 1.–50. Slavice et graece idem sonans et significans, adjecta nova versione latina et commentario graeco-slavico."

„Прва књига Илијаде, стихови од 1. до 50., који на словенском и на грчком исто звуче, уз додатак новог латинског превода с грчкословенским коментаром."

[85] Gregorius Dankovsky, Vindobonae–Posonii, 1829.

[86] Pressburg, 1828.

А то значи, понајпре, да је Данковски, што је вероватно био још чест случај у његово доба, течно говорио и грчки и латински! Његово је знање било тако дубоко да је могао паралелно да преводи у стиховима, трудећи се редовно да реконституише Хомеров језик! А ми знамо да је Хомеров учитељ познавао пелазгијски језик и пелазгијско писмо! Исто се тако зна, а то потврђује, у првом реду, Платон да Грци дуго уопште нису разумевали Илијаду, него су имали учитеље, који су је тумачили... Има у вези с тим безброј проблема, које овом риликом не можемо ни да споменемо! Али, пређемо ли на друго споменуто дело Данковског „Грци као племенски и језични сродници Словена," наћи ћемо на страни 18. његово тврђење:

„Est ist offenbar, dass man noch zu Homers Zeit zwischen der griechischen und thracischen Sprache keinen Unterschied machte.

Hekatäus aus Milet, der 500 Jahre vor Christi Geburt lebte, bezeugt nach den zu seiner Zeit vorhandenen Denkmälern, dass vor Alters ganz Griechenland von Barbaren bewohnt war. **Attika** sagt er, hatten jene Thracier inne..."[87]

Die Athenienser sind daher ursprünglich Thracier (Slawen), sie sind nach Herodots Zeugniss erst nachmals zu Hellenen geworden, und haben ihre Ursprache (die thracische, d.i. slawische) beibehalten...

Strabo findet diese Erscheinung ganz natürlich. Die Thracier und Epiroten, sagt er,[88] wohnen bis jetzt (19 nach Christo) an den Seiten Griechenlands, um wie viel mehr muss vormals als jetzt Griechenland von diesen Völkern bewohnt gewesen sein, da die Barbaren noch den grössten Theil Griechenlands, welches ohne Widerrede dermalen ein eigenes Land für sich ausmacht, bewohnen. So besitzen die Thracier Macedonien..."[89]

„Јасно је, да се још у Хомерово доба није правила никаква разлика између трачког и грчког језика.

Хекатеј из Милета, који је живео 500 година пре Христовог рођења, сведочи на основу споменика његовог доба да је у старини цела Грчка била настањена варварима. Атику, каже он, имали су Трачани...

Атињани су стога пореклом Трачани (Словени) **и по Херодотовом сведочанству тек су касније постали Грци, задржавши свој првобитни језик** *(трачки, тј. словенски)...*

Страбон налази ту појаву сасвим нормалном. Трачани и Епирци, каже он, живе до данас (19. г. по Христу) поред Грка, а уколико више него данас је некада Грчка морала бити њима настањена,

[87] Хекатеј код Страбона, Геогр., VII., 6.: *την μεν γαρ Αττικην οι μετα Ευμολπου Θρακες εσχον."*

[88] Страбон, Георг., VII., 7.

[89] Данковски, Грци као..., стр. 18.

пошто **варвари још увек заузимају највећи део Грчке... Тако Трачани поседују Македонију...**"

Не можемо довољно да подвучемо у колико мери Данковски потврђује читаву документацију изнету у току ове студије. Није нам могуће улазити у све његове појединости, јер би то у многоме било понављање речених ствари потпуно независно од њега. А та сагласност иде дотле да говорећи, мало после наведеног текста,[90] о Гетима, о становницима Мезије, о Дачанима, који сви имају исти језик, он спомиње цара Константина:

„... der Kaiser Konstantin... allein er kommt in der Erzählung mit Dalemil, einem alten böhmischen Geschichtschreiber überein...

„Es ist ein Land, sagt Dalemil, **in serbischer Zunge...**" („**W Serbskey Yazyku** gest zemic...")[91]

„... *цар Константин, он сам се у причи слаже с Далемилом, једним старим чешким писцем историје...*

„*Има једна земља, каже Далемил, где се говори* **српски.**"

Овај цитат је Данковски приказао у таквом контексту да излази јасно да су сви ти Трачани које он спомиње, па Гети, Дачани, Мижани, итд. говорили тим истим, тј. **српским језиком...** Но, он иде још и даље у сагласности с основном идејом ове студије, тврдећи да је око Црнога мора, коме он додаје и Малу Азију **живео један народ из кога су касније произишли Словени и Грци...** Јасно је да се опет ради о најстаријим међу Словенима – **о Србима.**

(Die küsten des Schwarzen Meeres und Kleinasien wurden von einem Volke bewohnt, aus dem nachmals die Slawen und Hellenen hervorgetreten sind...)

На стр. 22. споменутог дела, Данковски дословно пише:

„Der thracische (slawische) Stamm betrat um Vieles früher als der hellenische die Bahn der wissenschaftlichen Bildung; denn Orpheus, der Slawen rühmicher Ahnherr (lebte 1000 oder 2000 Jahre vor Plato, so weit reicht die Lebenszeit des Orpheus ins graue Alterthum, dass Plato dieselbe nicht mehr bestimmen konnte) war der erste Religionslehrer in Griechenland, und seine Schüler waren die Erfinder der philosophischer Sprache.

Plato, den man wegen seiner Weisheit den göttlichen nannte, sagt, dass es in der griechischen Sprache viele Wörter gibt, die zugleich der Sprachart der Barbaren angehören, und führt z.B. das Wort *υδωρ* Wasser an, dessen sich auch die Phrygier bedienen..."

Све што је Данковски рекао, значајно је, али можда је претходни навод од свих најзначајнији:

---

[90] O. c., pp. 19.–21.

[91] V. Wenceslai Hagek Annales Bohemorum, S. 9.

„Трачко (словенско) стабло много пре него грчко нашло се на путу знања; јер Орфеј, славни предак Словена (који је живео 1000, или 2000 година пре Платона; време Орфејевог живота иде тако далеко у прошлост да ни сам Платон више није могао да га одреди) – Орфеј је, дакле, био први верски учитељ у Грчкој, а његови ученици били су проналазачи филозофског језика.

Платон, кога су због његове мудрости назвали божанским, каже, да у **грчком језику има много речи,** *које* **истовремено припадају говорној вештини варвара;** *он наводи на пр. реч* ὑδωρ **„вода",** *којом се служе такође Фрижани..."*

У белешци испод текста Данковски даје дорски облик Φυδας, у коме се још јасно види, захваљујући слову „дигами" (F), изгубљеној у каснијем грчком, српска, па онда општесловенска **„вода".**

Споменувши Платона, Данковски упућује читаоца на његов дијалог „Кратил", „Кратило" (Κρατυλος), о коме су написане врло многе расправе. Ниједан од свих аутора није покушао да изведе ниједан једини пут закључак, који би се односио уистину на онај „варварски" језик, чије примере Платон у току тога дијалога износи посредно – преко Сократа. Тако се у овом случају понавља метода примењена на студиј етрурског језика: узимају се у обзир сви језици света, па и црначки, али **никако** и **ниједан** словенски. Има писаца који тврде да би тај дијалог био чак и сатиричне природе. Неки се питају, шта је уопште прави циљ „Кратила"? Против кога је уперен? Против неког лица, или неке школе? У колико мери је у њему заступљена шала? Интерпретације овог Платоновог дијалога су толико различите и тако бројне да се од њих могу направити читаве листе... У једном изгледа да се бројни аутори ипак слажу, а то је да је „Кратил" дело у коме се по први пут појављује „филозофија језика"... Међутим, све то ипак не даје јасну слику о овом дијалогу, те имамо утисак да у свим тим интерпретацијама има доста „кретања по кругу" из кога нема излаза.

По нашем скромном мишљењу, ствар је много једноставнија него што изгледа:

Као уман човек, Платон се интересовао за многе проблеме. Будући млађи од Херодота (Платон је рођен само две године пре Херодотове смрти), он је морао познавати списе „оца историје", који је описивао како је настао и повећавао се грчки народ, као и како се развио грчки језик. Уз то, чињеница је, коју је и Херодот потврдио, да се у његово доба у Грчкој говорило још „варварским" језиком, па према томе и за време Платона, о чему нешто дознајемо управо из овог дијалога. Премда Грци нису показивали ни смисао ни интерес за стране и „варварске" језике, Платон је ипак морао имати извесна искуства и сазнања што се тиче бар оног „варварског" говора, који је имао прилике да још и у његово време чује у Грчкој. Осим тога, Платонов учитељ Сократ изнад свега је ценио врлину и истину и, између осталих проблема, о којима је

разговарао и желео да их разјасни, сигурно се постављао и проблем језика. Шта бисмо ми данас дали да имамо само једну репродукцију Сократовог разговора! Јер, тражећи принцип врлине, он је морао ићи путевима истине, а један од путева га је навео и на то да расправља како се грчки језик развио. Приметивши, да Грци већ у његово доба нису могли да са свога становишта разјасне значење многих речи (што се одржало до данас!), Сократ је тражио и нашао једино правилно тумачење:[92]

„Εννοω γαρ οτι πολλα οι Ελληνες ονοματα αλλως τε και οι υπο τοις βαρβαροις οικουντες παρα των βαρβαρων ειληφασιν."[93]

„Мислим да су Грци, а особито они који су потчињени „варварима" многа имена узели од „варвара".

Даље ће Сократ рећи (гл. 421 с), да се:

„Приписује варварски карактер ономе што не знамо."

Па мало даље у истој глави:

„Будући, да су речи биле свакојако преокретане, не би било никакво чудо да се стари грчки језик, упоређен са садашњим варварским, од њега ни мало није разликовао."

„Φαναι, ο αν μη γιγνωσκωμεν, βαρβαρικον τι τουτ ειναι. ... δια γαρ το πανταχη στρεφεσθαι τα ονοματα, ουδεν θαυμαστον αν ειη ει η παλαια φωνη προς την νυνι βαρβαρικης μηδεν διαφερει."

У глави 425. е, долази до изражаја да ни паметни Сократ више не може да схвати првобитни смисао грчких речи, до те мере, да поставља двоструко питање:

„Ου γαρ εχομεν τουτου βελτιον εις ο τι επανενεγκωμεν περι αληθελας των πρωτων ονοματων ... ωσπερ οι τραγωδοποιοι, επειδαν τι απορωσιν, επι τας μηχανας καταφευγουσι θεους αιροντες, και εμεις ουτως ειποντες απαλλαγωμεν, οτι τα πρωτα ονοματα οι θεοι εθεσαν και δια ταυτα ορθως εχει... η εκεινος, οτι παρα βαρβαρων τινων αυτα παρειληφαμεν, εισι δε ημων αρχαιοτεροι βαρβαροι..."

Ево, дакле, шта се Сократ пита:

„Од тога немамо ништа боље, на основу чега бисмо установили истину о првим именима... или, треба ли да као песници трагедија, када су у некој тешкоћи, да прибегнемо машини, која диже богове? Треба ли и ми да се тако извучемо (и да кажемо) *да су прве речи установили богови, те да су зато тачне?... или,* (треба ли да кажемо) *да смо их преузели од варвара, те да су* (према томе) *варвари од нас старији?..."*

---

[92] Platon, Oeuvres complètes, Tome V., Cratyle, texte établi et tradui par Louis Méridier, Paris, 1969., „Les Belles Lettres".

[93] Idem, c. 409. c.

Из наведених текстова ми констатујемо да су у доба Платоново „варвари" били Грцима одвећ добро познати и да су живели понегде и измешани, а уз то, да су „варвари" у самој Грчкој, а видећемо само мало касније, особито жене, још увек говориле тим „варварским" језиком.

Пошто смо већ, силом прилика, толико пута споменули реч „варварски", да овде изнесемо једно веома занимљиво тумачење тога израза. Наиме, западноевропска интерпретација да су Грци чули „варваре" како вичу „бар-бар", па не разумевајући њихов говор, једностанво су их на основу тога прозвали „варвари"... таква интерпретација, дакле, одувек нам је била некако неозбиљна. Међутим, Данковски нас у свом напред цитираном делу „Грци, племенски и језични сродници Словена"; на стр. 15., упознаје с тим, да у Хомера тај израз још не постоји. Наравно, уз документа којима се служио, њему је то још један повод више за тврђење да у доба Тројанског рата још увек није било неке битне разлике између грчког и, како он каже, словенског, те да, према томе, Грци нису ни имали разлога да у то доба Словене називају „варварима". Међутим, наставља он даље у белешци (стр. 14.):

„Es verdient bemerkt zu werden, dass die Slawen, also auch die Macedonier statt „φ", „β" zu gebrauchen pflegen. Z.B. macedonisch „brator" „βρατωρ" griechisch „φρατωρ"; macedonisch „obrv-e", griechisch „ofrüs" „οφρυς"."

Данковски, дакле, уноси ово накнадно обавештење:

„Вредно је да се спомене да Словени, па дакле и Македонци (мислећи на античке Македонце), *уместо „ф", употребљавају „б", на пр. мак. „братор", грчки „фратор", мак. „обрв-е", грчки „офрис"."*

Јасно је да се иза ових речи на горњи начин написаних, налази српско „брат", санкритско „bhrata", а затим српско „обрв-а", санскритско „bhruva"...

На стр. 15. и 16. Данковски допуњава своје тумачење:

„Грци су звали њихове најближе суседе Трачане, у које су спадали и Македонци, и то само њих „барбарос", а касније су ту реч применили на све стране. А реч **„барбар"**, *како нас учи Аристофан („Птице", ст. 200.) долази од гласа „Б". А пошто Словени и њихови потомци, Македонци, употребљавају „б" тамо где Грци имају „ф", они су онда њих тако прозвали..."*

Ово своје тврђење Данковски поткрепљује и именом Фрижана, који су били Трачани, називајући се, док су још били на Балкану, Бризи. Данковски то износи на основу Херодота.[94]

[94] Хер., књ. VIII., гл. 73.

Налазимо да је интерпретација госпође Ружице Борисављевић речи „варварин" врло интересантна, па је стога не доносимо као белешку, већ као део текста. Ево, како она ту ствар разлаже:

„Да је назив **„варвари"** *дошао од тога што су Грци чули* **„барбар"**, *сигурно би и код нас остало* **„барбари"**, *а не* **„варвари"**. *У филологији ствари тако олако не стоје.* **„Вари"** *су још* **сумерски** *свештеници, који су* **„варовали"**, *тј. предсказивали будућност, гледајући у шигерицу и држали власт скоро 3.000 година. Шта је Грцима окренути „В" у „Б", а још лакше учинити обратно! Ово је само потврда да су прави Сумерци такође били Срби.*

У вези с тим да напоменем: Нисмо ми употребљавали уместо „Ф" – „Б", већ су они наше „Б" преиначили у „Ф", а „Б" ставили у број."

Да се сада вратимо Платоновом „Кратилу",[95] где Сократ наставља:

> *„Οισθα οτι οι παλαιοι οι ημετεροι τω ιωτα και τω δελτα ευ εχρωντο, και ουχ ηκιστα αι γυναικες, αιπερ μαλιστα την αρχαιαν φωνην σωζουσι. Νυν δε αντι μεν του ιωτα η ει η ητα μεταστρεφουσιν, αντι δε του δελτα ξητα, ως δη μεγαλοπρεπεστερα οντα."*

„Ти знаш, да су наши стари много употребљавали „јоту" и „делту" (ι, δ), а понајвише жене[96] *које чувају много боље него мушкарци стари говор. Данас се наместо „јоте" ставља „ета", а уместо „делте" – „зета" као нешто много боље."*

У одељку „d, e" исте 418. главе, Сократ најзад даје један пример, исто толико драгоцен за ову нашу тему, колико и „број" Јозефа Костржевског! Да наведемо најпре његове речи:

> *„Και το γε „ζυγον" οισθα οτι „δυογον" οι παλαιοι εκαλουν...*
>
> *Και το μεν γε „ζυγον" ουδεν δηλοι, το δε τοιν δυοιν ενεκα της δεσεως εις την αγωγην επωνομασται „δυογον" δικαιως. Νυν δε „ζυγον". Και αλλα παμπολλα ουτως εχει."*

„Што се тиче (речи) **„Зигон"**, *ти знаш да су га* **стари звали „Двогон"**...

Ако „зигон" не значи ништа јасно, **„двогон"** *је било правилно због „две упрегнуте животиње за вођење. Данас се каже „зигон". Има врло много случајева ове врсте."*

У овом примеру има једна финеса, ако га посматрамо под лупом српскога језика. Сократ се преварио ипак у нечему. Са становишта српскога језика, други део сложенице „гон" не може бити ништа друго до један од превојних облика корена „гн-", који, према превоју, мења и значење, као на пр.: гн-ати, гон-ити, гањ-ати,

---

[95] Гл. 418., b., c.

[96] Цицерон каже готово исту ствар у „De Oratore", 12.: „Facilius mulieres incorruptam antiquitatem conseruant, quod, multorum sermonis expertes, ea tenent semper quae prima didicerunt."

гин-ути. У Сократовом примеру „двогон", заступљен је други случај, дакле „гон-" у смислу „гонити", „терати", а не Сократово „агоге" (*αγωγη*), што значи „радња ношења", радња вођења, од глагола „аго", који је настао од корена „аг-". Тако је и Etymologicum Magnum" запао у исту грешку интерпретирајући „зигос" са „диагос" (*ζυγος–δυαγος*); да је Сократ дао наместо „двогон" пример „двоагос", онда би се такво тумачење могло прихватити. Да је то нетачно и да се то уочи за то ономе, ко добро зна српски језик, није потребно никакво, ни најмање стручно знање. Сваки српски сељак, наиме, зна шта је „двогон", „трогон", „четворогон", „петогон" и то може да иде све дотле, докле иду бројке! „Двогон" је управо као „изгон", „сагон" „прогон", итд., тако карактеристична сложеница српског језика да се њена припадност том језику не може побијати ничим другим, осим незнањем!

Ево, дакле, једног типичног примера који показује да је упоређење српског језика с грчким такође један од хитних императива! Толико много у грчком језику има речи, које су, по западноевропским лингвистичким стручњацима:

„Опскурне, без етимологије, егејске, анатолске, порекла непознатог, чак не индоевропске" итд., итд.

Па с тим у вези да упитамо: Зар Херодот није оставио једно сведочанство, које наука, као и много што шта што је он рекао није ставила под истраживачки микроскоп?[97] Можда то сведочанство само за себе и не би представљало неку посебну вредност, међутим, спојено с Платоновим, оно се ипак утапа у једну речиту целину, која има сасвим одређен значај, намећући такође један сасвим одређен закључак. Ево, како гласи тај Херодотов текст:

„... το δε Ελληνικον γλωσση μεν επειτα εγενετο, αιει κατε τη αυτη οια– χραται, ως εμοι καταφαινεται ειναι. Αποσχισθεν μεντοι απο του Πελασγικου εον ασθενες, απο σμικρου τεο την αρχην ορμωμενον αυζηται ες πλαηθος των εθνεων Πελασγων πολλων μαλιστα προσκεχωρηκοτων αυτω και αλλων εθνεων βαρβαρων συχνων."

Ево, дакле, шта Херодот каже:

„... затим је настао грчки језик, *употребљаван увек с тим истим* (тј. упоредо с „варварским" језиком), *како се мени чини. Уистину, одвојивши се од Пелазгијског* (тј. стабла), *будући слаб, од малог у почетку, повећао се у мноштво, захваљујући Пелазгима, који су му прилазили као и многи други варварски народи."*

А само мало пре у истој књизи,[98] Херодот повезује и варварски језик с Пелазгима:

„... ησαν οι Πελασγοι βαρβαρον γλωσαν ιεντες..."

---

[97] Херодот, I., 58.

[98] Херодот, I., 57.

одн.:

„... Пелазги су говорили варварским језиком."

Према томе, кад Платон спомиње „варварски" језик и пошто нам је јасно дато до знања да су Пелазги били они који су тим језиком говорили, уз пример из – не само ондашњег, већ и савременог српског језика... једини закључак који може да се изведе, јесте: древни Пелазги, називани од Грка „варварима", били су антички Срби и говорили су српским језиком! А пошто се грчки народ бројно повећао, захваљујући особито приласку многих Пелазга, ништа није толико природно као помисао да ти „Варваро-Пелазго-Срби" нису могли за дан, нити само за који месец да измене и свој језик, уневши, не само његово лексичко богатство у новонастали грчки, већ и многе друге његове одлике.

У складу с предњим закључком Ами Буе је у свом познатом делу „Европка Турска" и то у његовом тому II., а на страни 41. споменуто, да се у његово доба:

„... on connaît les travaux de certains philologues pour retrouver des **racines tout-à-fait communes aux langues grecques et serbe.**"

„... знало за радове извесних филолога с циљем да се пронађу потпуно заједнички корени грчког и српског језика."

Међутим, ти радови више не могу да се нађу! Где су нестали? Како су нестали? У току целих мојих студија никада и нико их ни у једној прилици није споменуо! О чему се ради?!

Чини нам се да је у том смислу немачка наука одиграла своју злосрећну улогу. Она је пуонајпре, да би онемогућила Словенима да дођу до изражаја, створила термин „индогермански"... Имамо чак много разлога на основу којих можемо да верујемо да су Немци боље од свих знали да се радило управо о Србима, јер на територији, коју су свом својом крволочношћу освојили, они су водили дуге и непрекидне борбе баш са њима...

Но каснији израз – „индоевропски", који је заменио „индогермански", налазимо да ни он не одговара правом стању ствари. То је скоро исто тако неодређено и лишава нас готово сваке могућности да појмимо, шта се иза те две речи крије, као и грчко-римски „варвари".

С тим у вези налазимо потврду код преводиоца и коментатора Платоновог „Кратила", кога смо при писању овога поглавља морали консултовати, а то је већ споменути Луи Меридие (Louis Méridier), који на стр. 19. свога увода овом Платоновом дијалогу, пише:

„... au lieu de dire comme Socrate, que certains mots ont une origine barbare, la science moderne les expliquerait par la parenté du grec avec le sanskrit ou telle autre langue indo-européenne..."

„... уместо да се каже као Сократ да су извесне речи варварског порекла, савремена наука их објашњава сродношћу грчкога са санскритским, или с неким другим индоевропским језиком..."

У наставку истог овог одломка, Меридие каже (дакле, и поред претходне напомене) да је један велики део (une grande partie) грчког лексичког материјала

„... emprunts étrangers à l'indo-européen...".

„позајмица страна индоевропском".

На страну то, што је наука морала да учини напор, а особито хеленисти, да пронађу које и какве су те „не индоевропске грчке позајмице". Преко тога може некако да се пређе, али не и преко потпуне незаинтересованости и највећих савремених ауторитета за стари грчки у односу на **Херодотове и Сократове „варваре", чију су улогу за стварање славнг грчког језика подвукли и Херодот и Платон!**

У овом погледу дело Грегорија Данковског „Die Griechen als Stamm- und Sprachverwandte der Slawen" – historisch und philologisch dargestellt (Грци као расни и језични сродници Словена – историјски и филолошки приказано), до данас потпуно занемарено и на западу одбачено, морало би се поново изнети на светло дана и узети као база за будућу компаративну студију између грчког и српског језика. Та књига је чудесна, али, да би се потпуно разумела и прихватила, неопходно је беспрекорно познавање српског језика.

Данковски ту најпре пореди краће стихове из Илијаде и из Теокритове поезије с чешким. Тај изванредни познавалац грчког и латинског, немачког такође (ово своје дело је написао на немачком), а од словенских језика је знао сигурно све друге, осим српског, према томе, као упоређење није дао српске примере, међутим, то је управо оно што би требало кориговати, прерађујући ову иначе веома брижљиво и веома зналачки написану расправу. Међу његовим примерима има и Анакреонтових стихова, као, на пр., овај:

„Πιετν δ'εμοι διδωσι τον Foινον",

што се чита:

Пиеин д'емои дидоси тон (в)оинон,

а што значи:

„Пити ми дадоше то вино!"

По јасноћи и једноставности одмах је уочљиво, да је српски испред грчког, тј. исклесан дугом употребом и без иједног сувишног гласа.

Коментари и белешке Данковског обилују грађом која се сва мора прорадити, разрадити и допунити у будућој српској академији.

Након неизмерно корисних коментара следи један упоредни речник у коме је узео у обзир све словенске језике обележивши српски као **илирски**, а хрватски посебно, јер је то било доба када Хрвати још нису били узели српски језик, говорећи или страним језицима или сиромашном чакавштином. После овог речника следи „старо-словенски-грчки", где се, као и у предњем, може констатовати да Данковски ипак српски није знао. На пр., он наводи „цвет" као старословенску реч, затим као чешку, па пољску, не спомињући да је цвет у Срба реч неизмењена... Посао, дакле, који чека марљивог истраживача!

Прелазећи на граматику Грка и Словена он одмах даје као пример именицу „њива", прецизирајући „словачки", али не и српски. Или: „злато„ му је старословенски, „золото" руски, али не каже да је „злато" и српски без икакве измене!

Што се граматике тиче, Данковски улази у детаље: глаголске, именичке, заменичке, у бројеве, предлоге, итд. То је једна невероватно занимљива грађа и било би бескрајно штета не наставити овај неизрециво интересантан посао. Он не може бити интересантан странцима, који српски не знају, али се сасвим сигурно да ће српски истраживачи да се посвете овом послу с највећим задовољством. Тако ће се надокнадити нестали упоредни филолошки радови ове врсте које је споменујо Ами Буе, а уједно ће се потврдити Милојевићево пророчанство тврђење:

„Када се језик грчки почне испитивати, онда ће се открити ствари нечувене!"

Што се тиче другог језика, који се развио из „пелазгијског", а то је латински, и тај посао тек треба да се уради с новог становишта изложеног у овој студији. А за сада ћу се само осврнути на један додатак на крају компаративне расправе Грегора Данковског о српском (словенском) и грчком језику, већ цитиране у току овог поглавља. Тај свој додатак Данковски је написао зато да би се у њему осврнуо на један француски документ, који сам ја нашла пре открића његових дела:

Волтие М. (Vaultier M.) је у доле означеном Билтену[99] писао о историчару Левеку (Hr. Levesque) и о његовој двострукој теорији, која се односи на „афинитет" између словенског, с једне, и грчког и латинског језика – с друге стране.

По овој расправи, Левек је писао о „фрапантној аналогији" између извесних словенских, што ми с пуним правом замењујемо са – српских и одговарајућих им латинских израза. Међутим, ми бисмо на овом месту такође могли ставити и „пелазгијских"; јер, како смо навели мало раније: **латински се, управо као и грчки, по опште признатом учењу, развио из пелазгијског.** А како у нашем тек-

[99] Bulletin des Sciences historiques, antiquités, Philologie, Tome IV., 1825., pp. 396.–397.

сту Левек говори о „афинитету" и о „фрапантној аналогији" између латинског и словенских језика, он тиме признаје и допушта да су стари Пелазги били Словени, што ми, из већ много пута објашњених разлога, мењамо у **Срби.** Ево, како Волтиер приказује најбитније тачке Левекове расправе:

„... que ces mots ne peuvent avoir passé de l'une dans l'autre langue par voie de communication et d'emprunt, et que cette ressemblance ce borne à ces même mots pris dans leur état metériel...

Il a cru pouvoir en conclure:

– que la langue slave a fourni les premiers et les plus anciens elements de la langue latine...

– que les aborigene du Latium ont ete de race slave;

– qu'ils s'y sont etablis a une epoque ou la constituion du langage... se bornait presque a l'expression des premiers besoins."

Другим речима.

„... те речи нису могле да пређу из једног у други језик (тј. из старог српског у латински) саобраћајем и позајмицама и та истоветност се ограничава не смисао речи узет у материјалном стању...

Па је он веровао, да може да закључи:

– да је словенски (српски) дао прве и најстарије елементе латинском језику;

– да су староседеоци Лацијума били словенске расе (Срби);

– да су се они тамо настанили у време док се језик још ограничавао готово само на изразе најпречих потреба."

Левек је у својој расправи споменуо такође граматичку подударност између латинског и словенског (српског)...

Данковски је за ову студију дознао тек у часу кад је његово напред цитирано дело било завршено, те тако није више имао могућности да споменуту расправу прикаже опширније и критички. Стога се он ограничио само на неколико примедби, изразивши своје неслагање с каснијом изменом, коју је Левек извршио, или у заједници, или пак под утицајем Немца Кристиана Готлоба Хајнеа (Christian Gottlob Heyne)[100] на следећи начин:

„Später suchte Hr. Levesque seine Behauptung zu modificieren, und in dem er bemerkte, dass die Züge der Ähnlichkeit, die er Anfangs in der slawischen und lateinischen Sprache wahrgenommen hatte, sich auch in dem grie chischen und in dem deutschen wieder finden, so zog er dieses Mal hieraus den Schluss, nicht dass die Griechen, die Lateiner und die Deutschen der Slawen Abkömmlinge wären, sondern nur **(mit Heyne):**

[100] O.c., p. 79.–80.

„Dass diese vier Völker scheinbarer Weise einen gemeinschaftlichen Ursprung hatten, und ursprünglich (dans le principe) eine und dieselbe Nation gebildet haben müssen."

Ich fühle mich berufen, die Meinung des Herrn Levesque über diesen Gegenstand dahin berichtigen zu müssen..."

Из претходног текста је очито да се Данковски осетио повређен зато, што је Левек у једном погледу **изменио свој став и то под утицајем Немца Хајнеа.** У ствари, сматрам, да је ово **сведочанство први акт германске школе од далекосежних последица,** односно **прво стављање препрека пред једно објективно учење о Словенима** уопште, тако да је касније берлинско-бечка школа само наставила започету „научну" офанзиву наметања њеног гледања на ствари. Ево, како своју мисао излаже Данковски:

„Касније је Хр. Левек настојао да своје тврђење измени запазивши да се сличности, које је он у почетку приметио код латинског и словенског (српског), налазе још јасно у грчком и у немачком, те је он тако овога пута извукао закључак са Хајнеом, не да су Грци, Латини и Немци изданци Словена (Срба), већ:

„Да та четири народа, на изглед, имају заједничко порекло и да су у почетку морали сачињавати једну исту нацију."

Нечувено је у којој мери су извесне успостављене „научне истине" ствар договора и конвенција! Ако је у самом почетку постојао један заједнички језик и ако је од свих из њега произишлих језика **српски онај, који му је остао најближи до те мере да га чак и Шафарик са својим ауторитетом сматра његовим директним изданком, док га госпођа Борисављевић, захваљујући својим дубоким истраживањима, сматра самим прајезиком,** како је онда могуће **српски језик готово потпуно одбацивати?!** На крају, на основу историјских чињеница, ми се прикључујемо Српској Аутохтонистичкој Школи, саглашавајући се с начином на који она изводи и доказује порекло Грка, Латина и Германа, у што, није наш задатак да овде улазимо, али сматрамо задатком да подвучемо да су све те мешавине народа **ушле преко српског језика у тзв. „Индоевропску" заједницу, задржавши као основу својих касније измењених,** или, како стручњаци кажу, „дегенерисаних" идиома – **српски језик!**

Ово је утолико тачније што се зна: када, како и где су се касније у Европи развили сви данашњи европски језици, почев од грчког, латинског, готског и из њих још касније других данашњих идиома Европе, док је српски језик толико стар и долази из тако давне прошлости да се чак ни време његовог постања не може нашим данашњим мерилима установити!

Утолико више подвлачимо потребу једног дубоко студиозног новог прилажења Грегору Данковском, који, сасвим сигурно, предосетивши с касније потврђеном тачношћу кобне последице двојице – Немца Хајнеа и Француза Левека, овако пише на крају свога врло вредног дела:

„Осећам се позваним да мишљење господина Левека о овом предмету коригујем."

Прво: Да су словенске (српске) речи које се односе не само на основне потребе, већ и на истанчанија осећања, а и на више појмове, истог порекла са грчким, као и да је граматичка конструкција оба језика једна те иста;

Друго: Да је латински са словенским (српским) јединствен особито у речима, које су истовремено власништво и грчког, на пр.:

Око, oculus, ital. **occhio, Auge,** *οκος*;
Овце, овис, Schaf, *ο ις*;
Дом, domus, (Haus), *δωμα, δομος*;
Кључ, clavis, Schlussel, *κλεις, κλαξ*;
Небо, nubes, (Wolke, Himmel), *νεβος, νεφος*, и тд.

Данковски затим наглашава:

„Да се грчка и латинска граматика слажу са српском (из предњих примера је више него јасно да се ради о упоређењима са српским језиком!) *тамо где се њих две слажу међусобно."*

У закључку Данковски пише:

„Следеће речи би требало да јасно покажу степен сродства између словенског (српског), грчког и латинског, јер:

Од три рођене сестре једна је остала верна своме наслеђеном материнском језику (српски); Друга је своме материнском језику дала највише знање; А трећа је измешала свој матерински језик с једним страним језиком (латински)."

Из претходнога излази, да је језично српски најдубље везан с прајезиком, јер ни знање, а ни измешаност нису квалитативни епитети за „верност своме наслеђеном језику", пошто се они односе на нешто сасвим друго...

*

Остављајући продубљавање овде овог тек само назначеног предмета, да погледамо шта је у односу на постанак латинског језика рекао Андре Лефевр (André Lefèvre):[101]

„Le latin fut d'abord un groupe central de dialectes, sabin, èque, volsque..."

„Латински је најпре био централна група дијалеката: **сабинског,** *еквиколског, волшанског..."*

А ко су били Сабини? На ово питање одговор нам даје Страбон: (V., с. 3., 1.):

„... εστι δε και παλαιοτατον γενος οι Σαβινοι και οι αυτοχθονες..."

[101] André Lefèvre, Les races et les langues, Paris, 1893., p. 170.

„antiquissima gens est Sabinorum et sunt indigenae..."

„Сабини су најстарији народ и староседеоци (аутохтони...)"

А Сабини су Срби. То је својим научним ауторитетом доказао Милан Будимир у глави посвећеној у овом делу њему!

А то исто, позивајући се на друге елементе, доказује и госпођа Борисављевић, којој, с тим у вези, дајемо овде последњу реч:

**„*Било би исувише једноставно тумачити* Сабини са Србини, Срби. Сабини *је присвојна именица од* Сава *(в = б). Пошто се сами* Сабини *зову и* Сабели, *састављено из* сав *и* бели, *то нас упућује на* Пелазге *и* Бабилон (Вавилон). *А генијални Сима Лукин-Лазић има право:* „Срби сви и свуда"! "

*

Чувена пак **„Отмица Сабињанки"**, уметнички мотив кроз векове сведочи да су прве генерације будућих освајача света родиле од придошлица отете **Српкиње**... Јер су придошлице стигле без жена... А Милоје Милојевић подробно објашњава ко су били отмичари и на какав начин су стигли...

*

Овде тек отпочиње права студија о грчко-римским „варварима", затим о „Пелазгима" и најзад о „Индоевропљанима" савремене науке, којом треба да се покаже, анализирајући реч по реч, како су се и грчки и латински језик развили на бази старог српског језика, замагљеног измишљеним митом о „Индоевропљанима", створених договором западних научника, уз потпуно непоштовање чак и најмонументалнијих дела највећих ерудита словенског порекла!

Када се ради о старим Грцима и њиховим савременицима, античким Србима, ми не можемо да се ограничимо само на питања језика. Јер, формирајући се постепено, како каже Херодот, „приласком Пелазга" Грци су се од њих учили најпре земљорадњи, усвајајући, скупа са знањем о њој, и изразе, који се на њу односе. Само у том погледу вага ће тешко да превагне на српску страну, без „опскурних, непознатих, медитеранских и „по свој прилици" анатолских нејасних етимологија"!

Но познато је да су се Грци од старих Срба научили канализацији, архитектури, па чак и коришћењу рудника и металургији. У неким грчким обичајима и у фолклору до данас су се одржали српски трагови... Све то треба по реду да се испита, преиспита и среди, не у духу псеудо-, већ истините науке. Изгледа смешно послужити се плеоназмом „истинита наука", међутим, наше време у толикој мери кипти разним научним фалсификатима да је овде употребљени плеоназам апсолутно на своме месту.

Затим, једна нова анализа хомерског језика са становишта српског, насушна је потреба, јер од Хомера до српске народне

поезије нашег доба, како тврде познаваоци, очигледно постоји континуитет. Исто тако, сви објективни познаваоци кажу да се у „Илијади" налази цела **трачка митологија**, окарактерисана касније као грчка... Сипријан Робер је назива **словенском**, међутим, како око Грка других Слвоена од вајкада па до данас није било осим Срба,[102] природно је, да је она **српска**, па чак ако је названа и **трачком**, јер су и **Трачани** били Срби, управо као и данашњи **Рашани**, па ћемо у следећем поглављу направити само један веома мали увод за будућу велику студију о **српској митологији у Грка**, с грчким варијантама. И додајмо још да су сви центри канијих „грчких мистерија" и пророчишта, првобитно били **трачки**, одн. **пелазгијски**, или, по Роберу, **словенски**, тј. **српски!**

[102] Бугари, наиме, нису Словени. Они су освојили старе српске области са српским живљем, одакле велика лексичка сродност између српског језика и из њега насталог бугарског. И у томе се сви познаваоци слажу!

СРПСКИ – НЕПОСРЕДНИ ИЗДАНАК ПРАЈЕЗИКА

Један научник прошлог века, како је сам рекао, живео је само зато да пронађе који је народ говорио језиком ведских химни. Он је био на путу да учини то откриће, али – смрт га је пресекла а с њим је пресекла и једини пут, који је ка том открићу водио! Био је то Швајцарац Адолф Пикте.[103] У свом животном делу он је, највећом савесношћу, испитивао реч по реч, загледао је са свих страна, тражио њене паралеле, сасвим се приближавао истини, али, када је смрт дошла, моменат још није био дозрео да се у ту истину проникне. И до данас се остало тамо докле је он био стигао. Истина, створене су велике катедре, заблистала су многа сјајна имена на небу санскритологије и индологије, али сви филолози, лингвисти, индолози и санскритолози заобилазе око Словена као око ватре, а за Србе готово да и не знају. Уколико неко има смелости да им о њима проговори, највећи, најпозванији и најпризнатији ауторитети се према саговорнику односе с непажњом, па чак и с непоштовањем. Због свега овога помисао да постоји једна велика завера ћутања намеће се сама од себе. Та завера се не односи, наравно, само на Србе, него на Словене уопште кроз настојање, да се њихова појава у Европи и даље упорно повезује с навалама азијатских хорди и похода. Због тога Шафарик, огорчен ограниченошћу људских схватања, пише:[104]

„Најезде које су представљале ужас за Европу биле су најезде Хуна, Авара, Бугара, Казара, Мађара и Печенега, који су навaљивали у хордама из Азије као страх и трепет за Европу. Били су то народи монголско-турско-финског порекла. Међутим, ни један од индоевропских народа није тако касно, тј. у IV., V. веку, или касније по Христовом рођењу дошао из Азије у Европу. Тако с потпуном сигурношћу тврдимо и знамо да су Словени део индо-германских народа. А ако су Словени[105] *дошли из Азије у Европу,* **то је било тако давно и у тако далеким временима да их је немогуће сагледати.** *К томе додајемо сродност словенских језика с другим језицима европских народа... Обликовање, изведенице, композиција речи, формирање глагола, затим прозодија, особито у њеним старијим облицима у старогрчком, латинском, немачком и литванском и словенском, толико је у ових пет језика слична, да се кроз то морају препознати сестре, кћери и* **једна прамајка, које су се разделиле тек касније, по доласку у Европу, што се такође десило у једно давно доба.** *Да се та подела догодила у Европи, а не у Азији, за то тврђење је Шафарику доказ чињеница што је*

---

[103] Adolphe Pictet, Les origines idno-européennes, ou les Aryas primitifs; Essai de paléontologie linguistique, Paris, 1877., 2 volumes.

[104] „Словенске старине", немачки превод, I., 40.

[105] Из Азије нису дошли Словени, већ Срби. Име Словен је врло касна појава.

сличност између наведених пет језика много већа од њихове сличности са азијатским језицима исте групе."

Адолф Пикте као да надовезује своја размишљања на Шафарикова када каже, да живи само зато да открије, који је био тај дивни народ, који је за Шафарика, на основу великог мноштва докумената, био Срби.

А да су баш Срби били тај стари народ, каже то и Атињанин Халкокондило, историчар, износећи можда смелије од свих тврђење додатком *παλαιοτατον* тј. „најстарији", који се односи на Трибале, убрајане од неких аутора у Трачане, а од неких у Илире, што потврђује чињеницу о трачкоилирској сродности, па чак и истоветности. Но Халкокондило се не заустављa само на томе, већ пишући:

„Τριβαλλοι ... ο δε εθνος παλαιοτατον τε και μεγιοτον των εθνων..."

„Трибали ... народ **најстарији и највећи** *међу народима..".*

Он додаје, да су **Трибали** *οι Σερβοι*, **Срби,** при чему добијамо један јасан редослед, који намеће једини могући закључак: антички Трачани, Илири, Трибали и др., сви су били једнородни и једнојезични и како кажу и Херодот за Трачане, и Халкокондило за Трибале, имали су сви исте обичаје. А ослањајући се, између осталих, управо и на Грка Халкокондила, ми знамо, да су они уједно сви били Срби, а тек касније Словени, име потврђено тек у првим вековима по Христовом рођењу. Овај закључак је тако јасан и толико логичан, заснован је на разним документима од разних аутора и није последица никаквог договора, као што је био, на пр., онај прошловековни, по коме Трибала једноставно нема...

Према томе, Трачани су живели и на Балкану, и у Европи, где увек постоје њихови бројни потомци, исто тако као и потомци Трибала, Илира итд., а све су то данашњи Словени, од којих су српско име задржали Срби на Балкану и Срби (немачки Венди) у Лижици. А да **Срби** нису дошли ни с једном од азијатских хорди, тј. врло касно, појављујући се као европски уљези, то је потврдио много пута Сипријан Робер, коме је у овој студији посвећена дужна пажња. То су потврдили бројни писци, које наводи Шафарик у „Старожитностима", па у „Пореклу Словена". То је потврдио Француз François Pricot de Sainte-Marie у свом делу посвећеном Словенима југа, с насловом „Les Slaves Méridionaux", стр. 66., где каже:

„Les Slaves établis en Europe depuis la plus grande antiquité..."

„Словени настањени у Европи од најдавнијих времена...",

што се, с обзиром на наслов дела, у првом реду односи на Балканске Словене, тј. Србе.

Н. Фрере (Nic. Fréret) је, како каже Шафарик, имао веома високе идеје о старости Словена, па је чак **словенски језик сматрао мајком**

трачког и грчког,[106] чиме смо се мало детаљније позабавили у поглављима о писму, о Платону, Данковском, итд.

Андре Лефевр (André Lefèvre) у свом делу „Les races et les langues", стр. 170. пише:

„... la culture, relativement moderne des Slaves ne les empêche pas de **remonter aux plus antiques époques du parler indo-européen:** leur grammaire est empreinte d'un caractère tout-à-fait archaïque, surtout dans la déclinaison. Le groupe est très uni..."

„... релативно нова култура Словена не спречава их да се нађу у најудаљенијим временским периодима индоевропског говора; њихова граматика носи печат апсолутне архаичности, особито у деклинацијама. Група представља велико (језично) јединство.."

Словени, дакле, у језичном погледу представљају јединственост, тј. међусобно се разумеју, без обзира ком словенском наречју припадају, што у неку руку, индиректно, објашњава Баварски географ 9. века:

„Zeriuani, quod tantum est regnum, ut ex eo cunctae gentes Slavorum exortae sint et originem sicut affirmant ducant"[107]

„Зериуани (Срби), чије је царство толико да су од њих произишли сви словенски народи и, како тврде, од њих воде порекло."

Павле Јосип Шафарик у „Старожитносима" (I., § 40.) говорећи о Србима, који живе у Европи од најдавнијих времена, или, што је исто, каже он, од праисторијског доба, тврди да један тако распрострањен народ води своје порекло од најдаље прошлости. У вези с тим он прелази на проблем језика и каже (на истом месту), **да се словенски језик развио сам од себе,** те да носи у себи и у својим облицима (in Stoff und Form) један тако снажан печат оригиналности, а та чињеница је доказ, да су **Словени, у неку руку, самоникли, не поставши никаквом мешавином нити у расном, као ни у језичном смислу,** што савршено одговара Пиктеовом тврђењу о његовом

„давном народу, чистом од сваке мешавине, који се, најмање 2000 година пре Христа, пружао од Инда до западне Европе,"

а који он, упркос толикој бројности, нажалост, није успео да пронађе. Шафарикова, иначе снажна мисао, све је снажнија и уверљивија, јер је њена главна карактеристика логика, заснована на његовом великом језичном познавању. Тако, када тврди да:

„Један тако оригиналан, чист, граматички савршен, богат и на многе делове издељен језик, никако није могао да се обликује без постојања једног јединственог првобитног и самосталног народа".

---

[106] Oeuvres ed. 1796. T. I. Mémoire de l'Académie d'Inscription, T. XXI.

[107] München, Hormayrs Archiv, XVIII., p. 282.–283.

Ми у овим његовим речима налазимо потпуну сагласност с оним, што су рекли француски филолози Меје и Вајан. Уверени смо да су ова последња двојица своје закључке направили самостално, не ослањајући се на, према њима, већ давног Шафарика. Па када у оквиру једног тако великог временског распона различити научници тврде једну те исту ствар, онда она мора одговарати стварности, без обзира којим и каквим путевима су до ње дошли. Тако би, када се све до сада речено узме у обзир, могли да сведемо све на следеће:

1. – Древни Трачани и Илири били су антички Срби. Ми смо у овој студији приказали неколико аутора, чија дела су оријентисана у том смислу. Међутим, Милош Милојевић и Сима Лукин-Лазић цитирају, сваки по неколико десетина писаца, сагласних с централном идејом ове расправе. Назив Илир за Србе сачувао се готово до данашњих дана, док назив Трачанин у писменим документима постоји чак до XVI. века. Тако Јован Рајић наводи како мађарски историчар назива Србе уопште Трачанима, а поименце српског деспота Ђорђа Бранковића.[108] Њему прикључујемо ауторитет Мојсија Хоренског који у IV. веку по Христу тврди да су шест провинција Тракије, од којих једна велика (Мезија), насељене Словенима.

2. – Херодот у V. веку пре Христа каже за исте те Трачане да су најмногобројнији народ после Хиндуса... Да сви имају исте обичаје и исти језик, премда носе различита имена од једне области до друге.

3. – Зна се, да су, час међу Трачане, а час међу Илире били убрајани, по Халкокондилу, „најстарији народ" – Трибали. Међутим, госпођа Борисављевић коригује и античке писце који никада нису били начисто где престају Илири, а где почињу Трачани, а и Халкокондила, тиме што каже:

   „Трибали имају своје одређено верско обележје: Три-б-али, *тј.* „Тројство Бога Великога", *па се зато не могу директно убрајати ни у Трачане, нити у Илире, док су, међутим, увек* Срби."

   Њена теза је дакле: монотеизам Трибала, тј. древних Срба, уз појам тројства. А ово њено откриће је веома далекосежно, јер ће се на основу њега морати кориговати многе и погрешне и тенденциозне ствари!

   Дакле, по Халкокондилу Трибали су били не само најмногобројнији међу народима, већ и најстарији, а јези-

[108] Иштванфи

ком, којим су говорили они, говорили су, по њему, Халкокондилу, и други Словени, све до Пољске. А пошто он изричито тврди да су Трибали Срби, значи да он и тај заједнички језик у основи сматра српским!

4. – Баварски географ из IX. века[109] потпуно недвосмислено пише да је

„српско царство тако велико да су из њега произишли сви словенски народи",

који, дакле, од Срба воде порекло.

5. – И Константин Порфирогенит је чак нешто знао о старости Срба, тврдећи у своме спису да су они у централној Европи „живели од почетка". Ја лично на основу свих сведочанстава сматрам да су они живели „од почетка" и на Балкану и да су се, или, како то неки аутори воле да кажу, одатле, а и из Подунавља разишли по Европи, но то се догодило тако давно да се чак и народно сећање о томе изгубило. Међутим, ова се чињеница данас потврђује најновијим археолошким налазима, захваљујући којима се доказује тачност и заснованост дубоког уверења Сипријана Робера да је Дунав био прасрпска река.

6. – Плејади аутора, који и нехотице подржавају нашу тезу, прибрајамо и Пиктеа чије истицање да се тај првобитни данас од науке крштени „индоевропски" народ протезао најмање још 2.000 година пре Христа од Инда до Атлантског океана, може од речи до речи да се примени на српски народ, а на основу, не само археологије, већ и мноштва утврђених историјских чињеница. Такође научно може потпуно да се одбрани и Пиктеова идеја водиља да је језик тог бројног и расно још непомешаног народа био већ савршен и као такав – врело, из кога су потекли сви језици, који се називају „индоевропским". Па не само језици, већ и сви данашњи народи, који њима говоре, па их Пикте и назива „по-томцима" народа, који је говорио језиком Веда.

7. – Шафарик пак, сасвим независно од Пиктеа и коју деценију пре њега, сасвим одређено и јасно говори и у „Старожитностима" и у „Пореклу Словена", где је коаутор са Суровјецким, о Србима као о врло бројном народу још од најдавнијих преисторијских времена. Он период силне распрострањености тог мноштва Срба протеже чак и на време од хиљаду година пре њега, када су Срби у Европи били још увек не само веома бројни, већ су упо-

[109] München, Hormayrs Archiv, XVIII., p. 282.–283.

редо с тим, заузимали и много већа пространства и то не само у Европи, већ и у Азији. У времену на које Шафарик прави алузију постојала је још Балтичка Србија, Бела, или Велика Србија, Панонска Србија, Балканска Србија, итд., да се ограничимо само на ових неколико појединости. И сетимо се овде да је још у доба Карла Великог с оне стране Рајне, све што није било франачко, било Српско, због чега је и била створена **Српска граница**", или, како Руси кажу у њиховој Енциклопедији „Бољшаја" – „Сорбскиј Рубеж". Било је то време када још азијатске хунгарске хорде нису биле пресекле прастари српски средње европски простор и када је од Балтика до Егејског мора „цео свет разумевао српски", па је у српском народу одатле и остала изрека, коју и данас често употребљава, не знајући да је објасни: **„Говори српски да те цео свет разуме!"** Било је то такође доба када други Азијати, – турскотатарски Бугари, још нису били поцепали стари српски народ на Балканском Полуострву! А такође и доба, када се српски језик још могао чути по многим крајевима Мале Азије, па чак и Египта. Тако би, дакле, и ти Шафарикови Срби, Венди, Венети, Хенети, Вани, итд., итд. и бројем и јединственошћу одговарали Херодотовим Трачанима и Халкокондиловим Трибалима-Србима, и трачким Словенима Мојсија Хоренског, а и Пиктеовом безименом народу.

8. – Најзад, сви се у овом делу побројани аутори слажу у томе да је тај „бројни и силно распростртри народ имао исте обичаје и исти језик, премда је уз опште и заједничко српско име, од једне до друге области, носио и обласна или покрајинска имена. За Шафарика је, пошто му је тај првобитни народ био српски, и његов језик био српски. Велики број писаца је исти тај језик назвао илирским. За Халкокондила, коме су Трибали били Срби, наравно, и њихов језик је био српски, док је Пикте рекао да је то био језик Веда, јер је његов мистериозни народ морао говорити језиком поезије, коју је створио.

Према свему напред изложеном, језик тог бројног и распрострањеног народа морао је, управо као и сам тај народ, носити пречат велике старине, јединствености, па према томе и изузетне постојаности, „без наглих криза", какве су имали, по Мејеу и Вајану, грчки, италски, особито латински, па немачки. По њима је те одлике имао прасловенски, што ми допуштамо себи да коригујемо у прасрпски, управо и на основу онога што су њих двојица установили:

„... да је њиме говорио некада један народ, који је поседовао свест о својој јединствености",

што једино може да се односи на **српски народ.**

А да је у питању **српски народ,** то смо видели у одломцима ове студије посвећеним Сипријану Роберу, који Србе назива:

„... почетни народ мајка, а српски језик – језик мајка."

Пре Сипријана Робера исту констатацију је нарпавио Павле Јосиф Шафарик као изузетни познавалац класичног грчког и латинског, савремених европских и свих, без изузетака, словенских језика, што значи, да постоји готово апсолутна могућност да се такав познавалац не превари ... у овом подручју које је целокупно било његова дубока својина. У вези са Шафариком, професор Костић у том смислу приказује једну веома занимљиву појединост.[110]

П. Ј. Шафарик је више пута, а особито у својој српској читанци, изразио један веома занимљив закључак, уз то од највећег значаја. По Белићу (Народна Енциклопедија СХС) у тој читанци је по први пут дат правилан поглед на порекло српског језика и покушај његове кратке историје. Објављена 1833. г. она доноси Шафариково мишљење да је **стари српски језик био сасвим сличан тадашњем, савременом, што представља реткост у историји језика.** Он каже дословно:

„Српски језик има извора и помоћних средстава прастарих (из високе старине) у довољној количини да се питање његове старости ... може да реши најкраћим и најсигурнијим путем. Нама је потребно само да преузмемо просто сведочење и да испитамо српске споменике временским редом... па да дођемо до резултата, да је у Србији од памтивека... постојао поред црквеног дијалекта... у исто време и један **самостално образовани српски национални језик, који се у основним тачкама подудара са данашњим..."**

Овом свом чврсто и солидно заснованом уверењу, Шафарик на стр. 71. „Порекла Словена", прикључујући се Халкокондиловом тумачењу, да су Трибали – Срби, додаје убедљиво:

„Словенски печат географских имена Трибала посебно ћемо обрадити, те ћемо тако из хаоса трачкоилирских народа извући још један словенски народ..."

Критични Шафарик у закључку овог одељка љутито умује:

„Цела ова збрка потиче због тога што је **код Грка и Римљана постојало потпуно непознавање страних језика, а и због склоности новијих историчара да учине да нестану одједном, као лишће у јесен, сви други становници Европе, осим управо споменутих Грка и Римљана, да нестану, изумру и буду замењени онима који навађују из Азије."**

Остајући тако чврсто на својим позицијама, Шафарик користи сваку прилику да докаже, не само постојање Словена кроз Трачане,

[110] Л. Костић, Изјаве странаца о српском језику, 1964., стр. 15.

Илире, Трибале, Венде, итд., него и да пружи доказе, да је једно јединствено име било свим њима „опште и домаће", а то је Србин. Он чак допушта да су нека племена међу Словенима била и „entslowenisiert", тј., да су „изгубила словенско обележје" у језичном погледу, као на пр. бугарски[111], али, што се српског језика тиче, Шафарик упорно тврди:

„... während sich, nach der gewöhnlichen Anname, in **Thrakien und Illyricum gleich alte serbische Sprache im ganzen rein von solcher entartung erhalten hatte...**"[112]

„... *док је, како се обично узима,* **у Тракији и Илирији подједнако стар српски језик остао потпуно чист од такве дегенерације...**"

Па будући, дакле, да је српски језик, по Шафарику: **чист, веома стар, готово неизмењен**", оно што он каже о пореклу и почецима словенског језика уопште, а с обзиром и на друге ауторе, који тврде да је међу словенским језицима **српски најстарији**, у првом реду се може применити на српски језик, као на пр.:

„Die slawische Sprache ist selbtständiger Natur und stammt von keiner anderen europeischer Sprache ab. **So viel man nach langen Jahrhunderten und vielfacher Umstaltung aus ihrem Baue und ihren Wurzeln entnehmen kann, scheint sie ein unmittelbarer sprössling derselben Uhrsprache zu sein, aus welcher die altindische Sanskrita hervorgegangen...**"

„Словенски језик је самосталне природе и не потиче ни од једног другог европског језика. Толико, колико, после дугих векова и после многих промена у њему, може да се проникне у његове конструкције и у његове корене. Он изгледа као непосредни изданак истог прајезика из ког је изишао и староиндијски Санскрит".

Госпођа Ружица Борисављевић је, међутим, својом студијом отишла још даље од Шафарика, јер она својим **прасрпским речником потврђује не само да је српски непосредни изданак прајезика, већ да је он сам прајезик и то самоникао и самотворан.**

---

[111] „Über die Abkunft der Slawen", p. 149. Како Бугари нису Словени, они се нису могли „одсловенити". Тачније би било рећи, да су они покварили српски језик, наметнувши старим Србима своје азијатско име, што сам Шафарик одмах мало ниже потврђује.

[112] Idem.

СРБИ И ПОСТАНАК ПИСМА
СРБИ – ТВОРЦИ ЕВРОПСКЕ ПИСМЕНОСТИ

Читава ова студија, у ствари представља само тек један план низа нових студија. Међу предметима које смо особито подвукли као занимљиве за изучавање јесте (у поглављу посвећеном Апендинију) тврђење тог Италијана да је хебрејско схватање Бога идентично илиро-трачко-српском, јер је код оба та народа Бог онај који јесте:

„... **qui est,** juxta illud, quod de se Deus ipse (Exod. c. 3.) loquutus est Moysi, **sum qui sum...**"

„*који* **јесте,** *управо оно што Бог сам о себи каже Мојсију,* **јесам који јесам...**"

На истом том месту друго изненађење представља Апендинијево тврђење да латински придев хуманус, као и именица хомо, не долази од субстантива хумус = земља, већ од чистог српског придева „уман", изведеног од једносложног „ум", што је много логичније, с обзиром на изванредно снажан трансцендентан смисао обе речи у српском језику, као и с обзиром на чињеницу да је човек на земљи једино умно биће, које се, управо захваљујући своме уму, уздиже изнад свих осталих земаљских бића. Утонули у материјализам сваке врсте људи више не могу да се уживе у духовност тзв. примитивног човека, чија су мерила била различита од наших, за кога су постојале свете ствари и вредности на једном другом, нама данас несхватљивом плану. Јасно је да су и осећања тих давних наших предака била другачија од наших, снажнија и без конфузије у какву често запада модеран човек. У модерном друштву многа реч више не садржи никакав смисао, претворивши се у празно, вербално и напамет научено обележје...

Због предњих напомена, премда смо Ведама и српском језику наменили други део ове студије, ипак ћемо их се дотаћи овом приликом у вези са овом речју изузетно дубоког значења, не само за лингвисте, већ за теологе, филозове, итд.

Вук је у свом „Рјечнику" записао „ȗм"; иста реч постоји и као збирна именица са истим дугим, одн. снажним акцентом: „ȗмље". Уз овај појам је додао једно интересантно народно објашњење:

„Ȗм" (Вуково подвлачење) *царује, а памет имају и све живо-тиње.*"

Ова дефиниција понавља наше предње тврђење да ȗм поседује само човек, откуда и латински придев (х)уман-ус, што је српски ȗман. Филозофски и песнички „ȗм" је особито обрађивао Његош, који је имао дубок осећај елементарне снаге овог једносложног појма створеног, како би рекао Сипријан Робер, „*у временској ноћи*", тј. тако давно да га временски не можемо лоцирати. Међутим, колико нам је познато, пишући расправе у вези са Ве-

дама и санскритским језиком, модерни научници уопште не узимају у обзир српски језик, а у расправама о „Индоевропљанима" тек само ретко ту и тамо спомену „старословенски", дајући готово редовно примере из српског. Стога је потребно много смелости да би се кренуло путем којим смо ми пошли овим нашим радом. Сматраће се можда нечувеним уздизањем српског језика до ведског, али, надамо се, другим део наше студије тај подухват ће потпуно оправдати...

Јер српски „ȗм" је изван сваке сумње ведски „ôм, за који санскритолози кажу, као на пр., Emile Burnouff у његовом санскритско-француском речнику, да је то мистична једносложна реч настале спајањем а+у+м, одакле њен дуг и снажан акценат и у Ведама и још данас у српском језику. Да је стварно ведско а-у-м, или како се уобичајило писати ôм, српско ȗм, показује нам једна карактеристична ведска реч убележена мало даље од ом као ôстà, што је српско у́ста. Ево, баш код овога израза, састављачи речника, у немогућности да дају други пример, пишу:

„Словенски **уста,** *лат.* **ostium.**

Сасвим је очигледно да овде расплинут појам „словенски" треба заменити са „српски". У прилог оваквој замени иду многа сведочанства о старости српског језика, којима је посвећена цела ова студија.

Вратимо ли се даљем тумачењу појма „ом", одн. „а-у-м" код Бирнуфа, наћи ћемо објашњење да он својом фонетском и графичком јединственошћу представља индијско тројство: Браму, Вишну и Шиву. Даље: сваки верски чин, сваки озбиљан подухват, свака књига, без обзира на њену важност, отпочиње речју ом. Затим, дознајемо да се приписује снажно деловање изговору и мисли, чији садржај је исто то „ом"; мисли се на психичко и духовно дејство ове речи. Њој се придаје својство да је „једна и недељива". ... Бирнуф сматра, да „ом" долази из зенда и његовог појма авам (што је српско: **овај, ова, ово**), који означава **оно, или ово,** што треба да следи... Но од свих његових објашњења за нас је најважнија његова реченица:

*„***Ом** *је много старије од специјалних верских обреда, па и од сједињавања сва три споменута божанства",*

дакле, старије од времена када су записане Веде и од када потиче писана реч на језику зенд. „А-у-м" значи припада првој младости човека, када је он, окружен кристално чистом атмосфером првог стваралачког заноса, ношен радосном и дубоком снагом људске свести, која га је везивала с космичком моћи самога Бога, отпочео градити и развијати појмове и мисли, уткивајући их у своје погледе на свет изнад њега, око њега и у њему...

У вези с тим давним временом госпођа Ружица Борисављевић, допуњујући ово моје поглавље својим примедбама и белешкама,

каже, да су још тада створени **знакови и симболи,** док права азбука још није ни постојала. Међу тим првим знацима налази се „о" означујући, дакако по њеном тумачењу, **„Оца небеског"** и знак „м", који је значио **„Мислиоц".**

Jean Varenne[113] на стр. 145.–146. свога доле цитираног дела разлаже у духу напред наведеног објашњења једносложне речи „ом", настале од „а-у-м" да је она изванредно погодна за развијање унутрашње снаге којом се присиљава људски дух да се сконцентрише сам на себе, да би се на тај начин уздигао до јединствености бића и битности, налазећи се и једно и друго изван разноврсности постојања. Своја разматрања Жан Варен проширује следећим коментаром:

„... prononcé **„om"** se décompose en trois éléments: les deux voyelles **„a"** et **„u"** qui, prises ensembles, deviennent **„o"** selon les lois de la phonétique sanskrite, et la résonance nasale notée **m** que prolonge une sorte de „point d'orgue"... Comme l'enseigne la Dhyânabindu Upanishad:

„... versée en un jet continu,
pareille au bourdonnement
d'une cloche sonnant au loin
est l'indicible résonance
de la syllabe **„om":**
qui la connaît, connaît le Véda."[114]

„... **„ом"** *се у изговору раставља на три елемента: два самогласника* **„а"** *и* **„у",** *који, изговорени заједно, постају* **„о"** *према законима санскритске фонетике а назални одјек обележен као* **„м"** *продужава се као нека врста звука оргуља... Како то учи Џанабинду из „Упанишада":*

„... избачена попут непрекидног млаза,
слична брујању
звона, које звони у даљини,
таква је неизрецива јека
слога **„ом":**
ко њу познаје, познаје Веде."

На предње је веома лако надовезати интерпретацију Monier Monier-Williams-[115]:

„... a word of solemn affirmation and respectful assent, sometimes translated by: „Yes, verily, so be it", and in this sense compared with Amen..."

[113] „Le Yoga", 1977., Retz.

[114] Dhyânabindu, Upanishad, 1., 18.

[115] Sanskrit-English Dictionary, Oxford, Clarendon Press, 1970.

„... реч свечаног потврђивања и пристанка пуног поштовања која се каткада преводи са: „Јест, уистину, тако је!" и у овом смислу упоређује са „амин..."

Нашавши овакво тумачење, нисам се могла отргнути осећању потребе да мало погледам у један приручник хебрејског чији је наслов „La langue hébraïque restituée"[116]. Ово дело се састоји од два тома, од којих је први посвећен језичним коренима хебрејског, откуда и назив књиге.

Ово апсолутно није прилика да се расправља о хебрејским језичним коренима, али је прилика да се каже да се ради о још једном крупном задатку, који се налази пред српском науком! Јер, сећам се да никада нисам потпуно схватила „збрку језика" о којој говори Библија. Међутим, када се једном дубоко испитају и преиспитају санскритско-ведски језични корени и упореде с оним што пише Фабр-д'Оливе о „реституисаном хебрејском" с његовим кореним можда ће се тиме бацити светло на оно што се догодило у Вавилону, где су се, како сведоче старе хронике, којима се служио Нестор Кијевски, налазили и Срби! Студија такве врсте уједно ће објаснити, који је то јединствени језик био којим се говорило у прадавним временима и како су се њиме сасвим у почетку послужиле поједине људске групе...

Док куцне час да се тај епохални посао уради, прасрпски речник госпође Борисављевић биће већ сигурно остварен, тако да ће он пружити истраживачима огромно олакшање њеним минуциозним разлагањем не само о сваком корену, већ и о сваком слову, чија старост, како је она записала:

„... иде у недоглед..."

*

Да се после ове, чини нам се, корисне дигресије, повратимо Апендинијевим „изненађењима", од којих свако може да се обради као нова студија. Његов навод молитвеног позива древне Орфејевске верске церемоније:

„Evoe Hyesates ... nihil aliud significabunt nisi **ecce deus pater,** vel – **ecce adest pater...**"[117]

---

[116] Fabre-d'Olivet, Edition l'âge d'homme, Collection Delphica, 1975.

[117] За Evoe Hyesates г-ђа Борисављевић каже да је молитвени позив Орфејевске верске свечаности са значењем: **ево сјаја Вишњега!** Она тумачи, да је у том изразу записано „х", уместо „с", тј. „h" = „s". Након овога госпођа Борисављевић раставља по својој методи фразу на следећи начин: **„evoe-h-yes-ates"**, прецизирајући да је у **evohe „h" = „j"**, дакле, по њеној коначној интерпретацији: *„Ево је (знајте)! Светиња Постоји Вишња Сила."*

Водећи у тим својим белешкама неку врсту дијалога са мном она додаје: *„Сада ћете разумети колико је тешко протумачити реч ако свако слово није на своме месту."*

Упућенима је јасно да је ово алузија на све грешке, које су направили Грци и Римљани својим непознавањем њихових савременика „варвара", чије име им је чак било немогуће изговорити. А исправљање тих грешака је један веома тежак и незахвалан посао с обзиром да су се оне, кроз дуго време и прелазећи с генерације на генерацију, предубоко укориниле.

Јер на српском на грчки начин изобличен орфејевски узвик гласи:

„Ево јес(т) отац!"

Остатак латинског текста је понављање истог тог узвика:

„Ево Бога Оца! или – **ево јесте отац!"**

Ето, изван сваке сумње, једног предмета за изучавање са становишта с ког он после Апендинија, колико знамо, никада у том смислу није био изучаван! У данашње материјалистичко доба, нажалост, не поклања се потребна пажња ни српском језику, ни српској прошлости, нити традицијама српског народа, које су у првом реду одраз духовних вредности једне некада велике и веома распрострањене нације. Стога, радећи на овој студији првој ове врсте, ми сматрамо да испуњавамо један свети задатак покушајем уношења мало светлости у хаос, који су у односу на извесна подручја створили грчки и римски писци.

Једно од подручја на коме влада особита забуна јесте **писмо.** Прилазећи овом веома важном проблему, неминовно повезаним с развитком културе уопште, отпочећемо с Орфејем.

Оно што налазимо о Орфеју по енциклопедијама небулозно је и не може да нас задовољи. Међутим, Јован Деретић је у тому I. своје „Историје Срба" посветио једно веома садржајно поглавље Орфеју, назвавши га „Орфеј и његово дело".

Ту на основу обилне библиографије, на основу кратких података нађених код Еурипида, Аристофана, Паузаније, итд., Деретић настоји да изврче најпрецизније закључке о том трачком, или, како он каже, рашком краљу, који је „упалио луч мистерија", „успоставио чишћење од грехова", „пронашао како да се лече болести", док је својом лиром заносио људе, кротио дивље звери... Уз све то, Деретић Орфеја назива и „великим просветитељем, који је учио ратарству, употреби биља, који је предавао **вештину писања,** мудрост вере и лепоту љубави." Укратко, историчар Деретић Орфеја назива „дивом стваралаштва", о коме је мало да се напише само једно поглавље. Тај дивовски стваралац је рођен у пределу између Олимпа и реке Струме, као син краља те области, па је и сам постао краљ, како се често налази у записима – „трачки краљ". Деретић каже да су Орфејеви преци били из племена Кикона, а да се Орфеј представља у рашком оделу тога давног времена, које се састојало од лисичје шубаре, од дугих чизама, дуге кошуље и од кабанице...

Међутим, Деретић особито подвлачи, како он пише „Орфејску веронауку" по којој постоји један врховни Бог, господар неба и земље, коме су подређени остали богови, па додаје:

„Још пре Орфеја Срби су веровали у једног врховног Бога... а после Орфеја ово веровање је било званично и једино... Претеча Светог Писма била је Орфејева Света Историја, написана на ме-

талним плочицама, које су чуване у неком храму на планини Балкану."

Платон каже, даље нас обавештава Деретић, да је Орфеј открио поезију, да је своју мудрост изражавао кроз пророчанства и да је оставио једну космогонију по којој је у почетку била само вода и чврста материја. Затим је најпре постало време...

Свој верски занос, каже Деретић пишући о Орфеју, Срби су изражавали узвиком „евое", а Грци са *ολολυγη* = „ололиге", чиме, на основу других извора, потврђује Апендинијево обавештење о Орфејевом језику и о његовом пореклу, које није било грчко.

Најзад, упућујући заинтересоване читаоце на ово врло занимљиво поглавље Деретићеве историје, ми дајемо последњи цитат о Орфеју из пера овог упорног и доследног српског истраживача, који гласи (стр. 167.):

„Као велике тековине орфизма истичу се учења о бесмртности душе, о казни и награди у загробном животу и о моралној и телесној чистоћи. Поред осталог, Орфеју се приписује **усавршавање писма и ширење писмености."**

Спомен писма и писмености уводи нас директно „in medias res", тј. у саму срж предмета, којим желимо да се позабавимо у овоме поглављу, посвећеном покушају разјашњавања тешког проблема о **пореклу писма.** С тим у вези, ми ћемо поћи путем страним истраживачима запада, који су у својим делима редовно пропуштали, да при интерпретацији феномена из области културе и развитка цивилизације нашег континента, узму у обзир било који словенски народ. Међутим, на основу свега изложеног у току ове студије, сваки покушај објашњавања најзначајнијих момената развитка цивилизације нашег континента, чији су још и данас управо најмногобројнији житељи Словени, изгледа неизводљив. Међу Словенима пак, ми се особито усредсређујемо на Србе, као на њихово најстарије стабло.

Не желећи, дакле, да упадамо у исту грешку као и извесне гране западне науке, које при својим истраживањима не узимају у обзир ни једну грану некад кроз Србе јединственог Словенства, ми ћемо први део овог нашег поглавља управо о „Србима и постанку писма", да посветимо једном, како се то данас каже, западно-европском истраживачу, о чијој студиозности и истраживачким квалитетима имамо високо мишљење, Јиргену Шпануту.[118] Упоредо уз њега, дотаћи ћемо се једне друге популарне личности, особито у Америци, чији је стил рада другачији од Шпанутовог, но који такође може да нам буде од помоћи при тражењу истине. То

[118] „Die Philister – das unbekannte Volk, Lehrmeister und Widersacher der Israeliten, Otto Zeller Verlag, Osnabrück, 1980.

је Имануел Великовски.[119] По именима те двојице писаца ми смо и назвали први одломак нашег одељка о „Писму и Србима".

а) ЗАКЉУЧЦИ О ПОРЕКЛУ ПИСМА У ДЕЛИМА ЈИРГЕНА ШПАНУТА (JÜRGEN SPANUTII) И ИМАНУЕЛА ВЕЛИКОВСКОГ (IMMANUEL VELIKOVSKY)

На страни 169. свог веома документованог дела, немачки научник поменут у наслову, Јирген **Шпанут**, у поглављу бр. 13, названом „Филистинци и азбука", даје нам једно изненађујуће обавештење:

> „Im Juni 1976., wurde in Izbet Sarta, östlich von Tel Aviv, in der Philisterschicht eine Tonscherbe gefunden, die Professor Demsky von der Universität in Jerusalem als „sensationelle Entdeckung" und „als das fehlende Glied in der Geschichte der Schrift" bezeichnet hat. Auf dieser Tonscheibe sind alphabetische Schriftzeichen, die sich von allen anderen Schriftsy stemen unterscheiden, eingeritzt. Diese alphabetischen Schriftzeichen gleichen in erstaunlicher Weise Buchstaben des griechischen Alphabets; sie sind in fünf Zeilen von links nach rechts geschrieben."

А то значи:

„Јуна, 1976. г., у (месту) Избет Сарта, источно од Тел-Авива, у слоју из доба филистинаца, нађена је једна глинена плоча, коју је професор јерусалимског универзитета, Демски назвао „сензационалним открићем" и „беочугом, који је недостајао у историји писма". На овој глиненој плочи урезана су азбучна слова која се разликују од свих осталих система писама. Та су слова изненађујуће налик на слова грчке азбуке и написана су у пет редова с лева на десно".

У наставку овог описа дознајемо да су прва четири реда исписана на једном несемитском језику, вероватно на филистинском. Но, пошто се не зна којим језиком су филистинци говорили, натпис још није преведен. Међутим, последњи ред тог натписа садржи потпуну азбуку од 21 слова и једног празног места за слово „м". Та таблица, тврди Шпанут, због филистинске керамике, с којом је нађена заједно, може да се укључи у дванаести век пре Христа.

Горњим налазом, сматра писац, скида се с дневног реда једно загонетно питање које се покушавало решити на најфантастичније начине.

---

[119] „Peoples of the Sea", The concluding Volume of the Ages in Chaos Series, Garden City, Doubleday & Co, 1977.

Наиме, пре око 90 година, швајцарски египтолог Едуард Навил (Edouard Naville), ископао је око 32 км северно од Каира рушевине палате Рамзеса III. Зидови те палате некада су били украшени бојеним и глеђосаним плочама. Те печене плоче биле су богато украшене већином цвећем, док су неке од њих носиле хијероглифски натпис имена Рамзеса III. Међутим, на задњој њиховој страни били су урезани, вероватно пре печења, знаци који представљају, мисли аутор, по свој прилици иницијале имена зидара и радника. Шпанут затим тврди:

„Viele dieser Zeichen sind Buchstaben des frühen griechischen Alphabets. Der Orientalist T.H. Lewis schrieb: „Am bemerkenswertesten ist die Tatsache, dass bei mehreren Platten auf der Rückseite griechische Buchstaben zu finden sind, die offensichtlich im Verlauf des Herstellungsprocesses angebracht wurden." (T.H. Lewis: „Tell el Jahoudeh" in: Transactions of the Society of Biblical Archelogy VII, 1881.)".

Дакле:

„Многи од тих знакова су слова ране „грчке азбуке". Оријенталиста Т. Х. Луис је написао: „Највише је вредна помена чињеница да се на више плоча, на њиховој задњој страни, налазе „грчка слова", која су очито тамо била написана у току њиховог прављења". Та „грчка слова" Великовски је репродуковао у свом делу на следећи начин (о.с.р. 10):

ΛΕΙΛΜΟΣΤΧ

На овом месту Шпанут по први пут у овом поглављу спомиње Великовског, износећи да Великовски баца та слова тек у четврти век пре Христа, померајући тиме годину њиховог урезивања, као и владавину Рамзеса трећег, за осам векова па наставља: (стр. 169.):

„Грчка слова на плочицама палате Рамзеса III, у IV веку пре Христа, то је немогуће! То је изазвало почетак решавања велике загонетке. Тако је Флиндерс Петри (Flinders Petrie) *изнео хипотезу да су и сами Египћани поседовали овај систем писма, премда су у то доба још увек писали својим хијератским, или хијероглифским писмом. Шпанут додаје, да се та слова никада и нигде не појављују у египатским натписима, или у њиховим текстовима на папирусу, те је тако, тврди он, то мишљење брзо одбачено.*

Такође је брзо отпало и мишљење да су грчка слова на плочицама палате Рамзеса III фалсификована и тек накнадно урезана. Будући да су она одвише бројна Шпануту се то чини утолико сигурнијим, што су и други научници пронашли у рушевинама палате Рамзеса III, у Тел-ел-Јехудијеху, иста та „грчка" слова такође урезана у глеђосане украсне плочице."

На овом месту Шпанут прелази у оштар напад излажући своје мишљење да Великовски – „подзиђује", или „подупире" своју хи-

потезу извртањем историјских чињеница, у овом случају померањем за осам стотина година унапред нападе „народ с мора" против Египта.

Ту Шпанут спомиње део текста са корица књиге Имануела Великовског, који треба да привуче својом занимљивошћу пажњу читаоца. Тај текст је, у ствари, део резимеа о сензационалној књизи овог савременог аутора и он гласи:

> „... Velikovsky, however, presents evidence that Ramses III lived 800 years later: that the events in question took place in the first part of the fourth century before the present era..."

Каже Шпанут:

„А за то су му, главни доказ „грчка слова" на керамичким плочицама из времена Рамзеса III."

Шпанут затим прелази на други приговор у односу на још једно тумачење Великовског:

„(Назив) **Прст** *из времена Рамзеса III не идентификује с Филистинцима, већ с Персијанцима. „А зракасте круне"* (одн. зракасти војнички шлемови – наше објашњење) *северних поморских народа треба да буду исте, одн. изведене од перасто направљене тијаре великих персијских краљева и сатрапа."*

Затим Шпанут цитира, с тим у вези, Великовског, који тврди:

„Ови типични и особити шлемови, који се исто тако виде код персијских стражара и коњаника, као и код персијских војника, па на тијарама великих краљева и сатрапа, а који се овде налазе код официра „Пересет", јак су аргумент помоћу кога могу да се идентификују Персијанци с „Пересетима"."

Претходну изјаву Великовског Шпанут коментарише на следећи начин:

> „Velikovsky kennt offenbar die Wandbilder von Medinet Habu nicht gut, denn er schreibt: „Sie (die Tiaren) sind allergings nicht(!) (Шпанутов знак усклика) währen des Schlachtverlaufes Abgebildet".

Што ће рећи:

„Великовски очито не познаје добро зидне слике из Мединет Хабу-а, пошто пише: „Оне, тј. тијаре, свакако нису насликане за време борбе."

У вези с тим Шпанут даје следеће тумачење:

„Уистину, **„Прст-Филистинци"** *носе зракасте шлемове приликом сувоземне и поморске битке."*

Као поткрепљење он наводи табле под бр. 34. и 39, откривене у Мединет Хабу-у. У својој књизи, с тим у вези, Шпанут је, између осталих, приложио и следеће фотографије, од којих је прву он сам снимио:

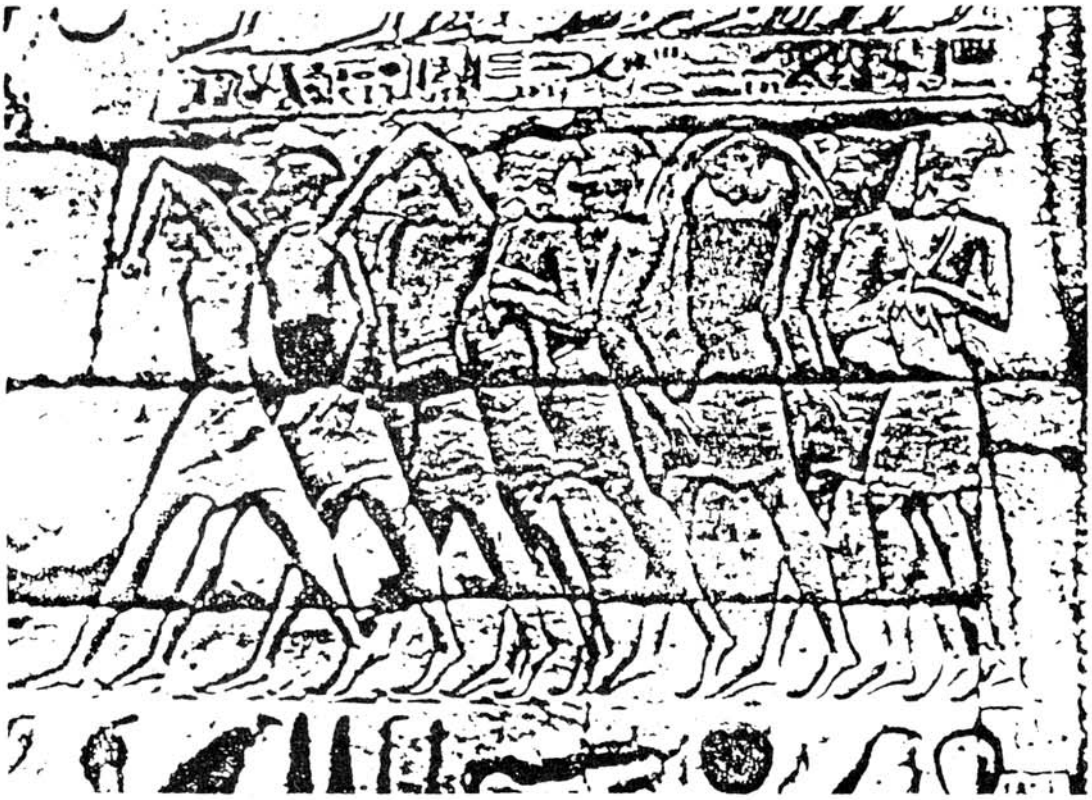

(Слика 14. из Шпанутовог дела)
Одвођење заробљених и везаних ратника северних поморских народа.
Мединет Хабу, 2. двориште. (Фото Шпанут)

(Слика 42. из Шпанутовог дела)
Ратник „северноморских народа" са „зракастим" шлемом. Из: Earlier Hist.
Records of Ramses III. The University of Chicago Press

Ево још једне лепе репродукције из дела Имануела Великовског, која приказује **„Пересет"** као заробљенике египатског фараона. На глави сваког заробљеног војника види се „зракаста круна", како је назива Шпанут, која је била, по свој прилици, нераздвојни одевни део неегипатских војника, који их је у свакој ситуацији разликовао од Египћана. Као да су, захваљујући управо тој „круни", давни ратници тако поносито и достојанствено држали главе, чак и у заробљеничким везама. Испод ове слике Великовски је додао: „Vol. I, University of Chicago Press".

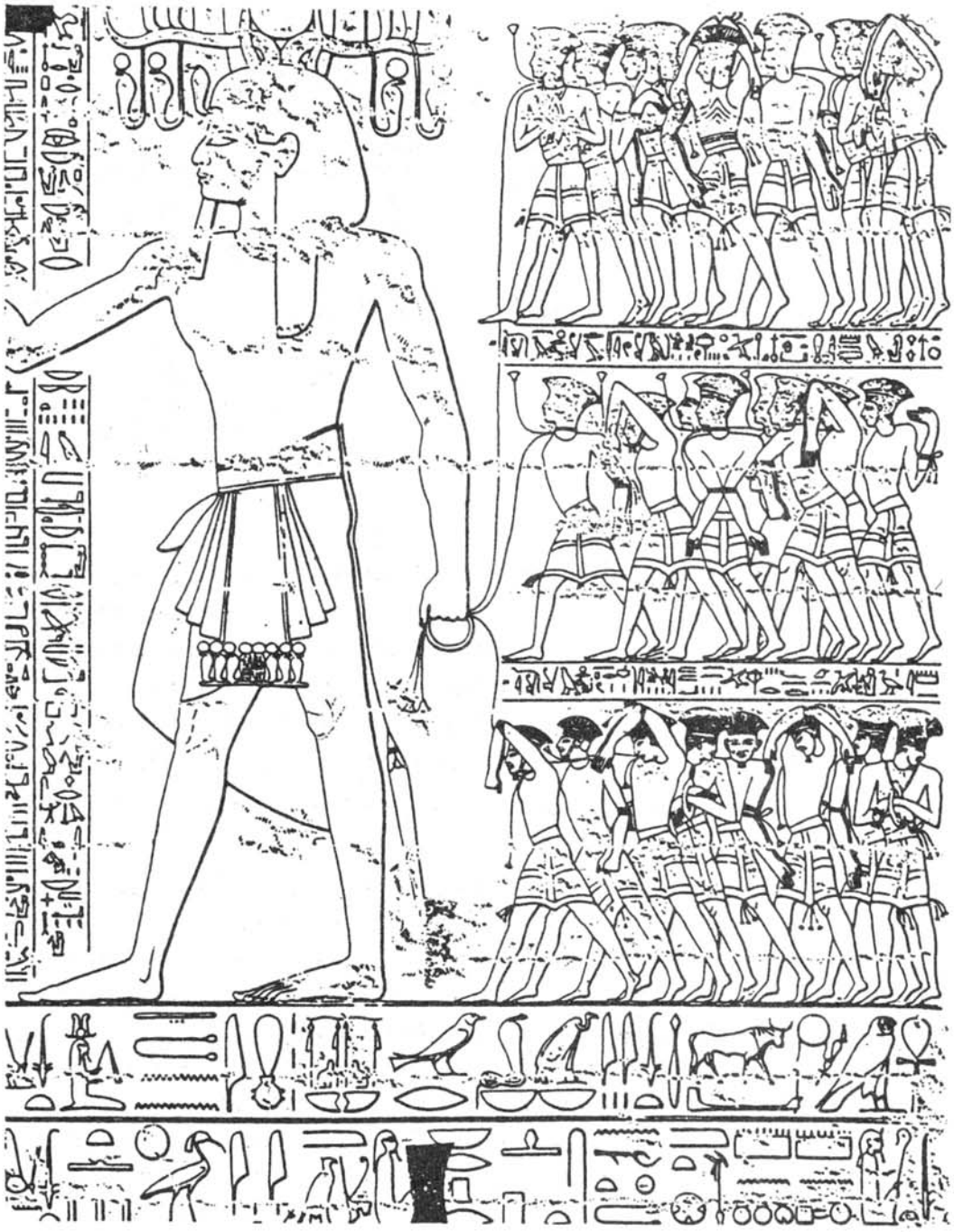

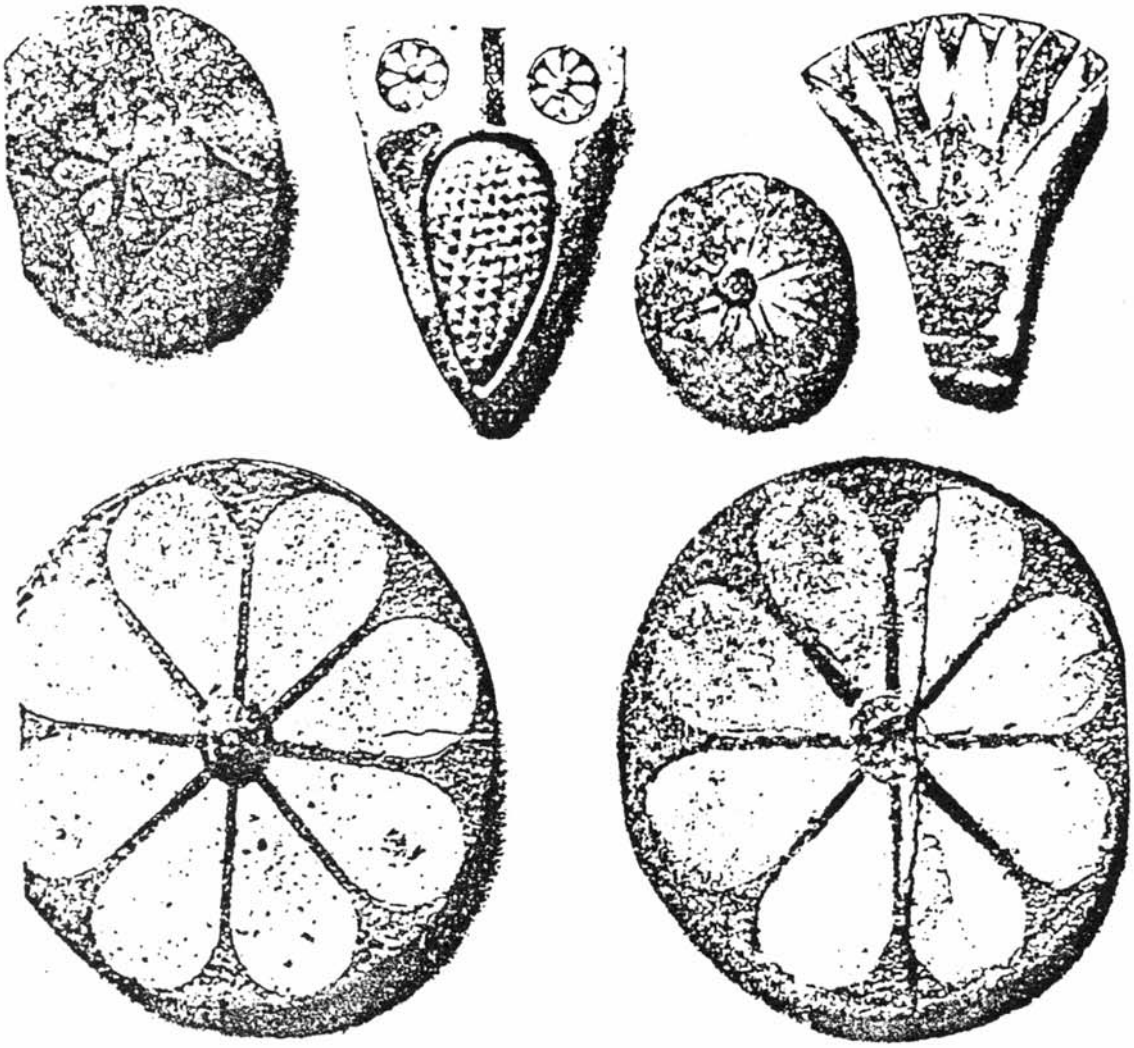

ПРЕДЊА СТРАНА

На ових шест плочица, које на предњој страни садрже различите мотиве, на наличју видимо најпре слово Λ, на првој левој, малој и округлој плочици; за њом следи плочица троугластог облика на којој је урезано слово Х; после тога, на другој малој, округлој и на секирастој плочици видљиво је слово Λ; на доњој левој, урезано је, како тумачи Великовски „грчко слово" I (јота); на доњој, пак, десној, округлој плочи, јасно је урезано слово Е.

Откриће свега овога, изазвало је велику забуну, па Великоваки пише:

> „Greek letters, found on objects in Egypt ascribed to a time some four or five hundred years Before Homer and belonging presumably to the age either preceding or contemporaneous with the half-legendary time of the siege of Troy, did not cease to evoke consternation. Did Achilles and Odysseus use the Greek alphabet as we know it, and the working-class people too. Why have no Greek inscriptions in the script derived from the Phoenician been found in Greece of Asia Minor of the thirteenth and twelfth centuries? And, most important of all, how could Grek labores in Egypt in the twelfth centrury before the present era write letters of an eight – or nine – hundred years later design?"

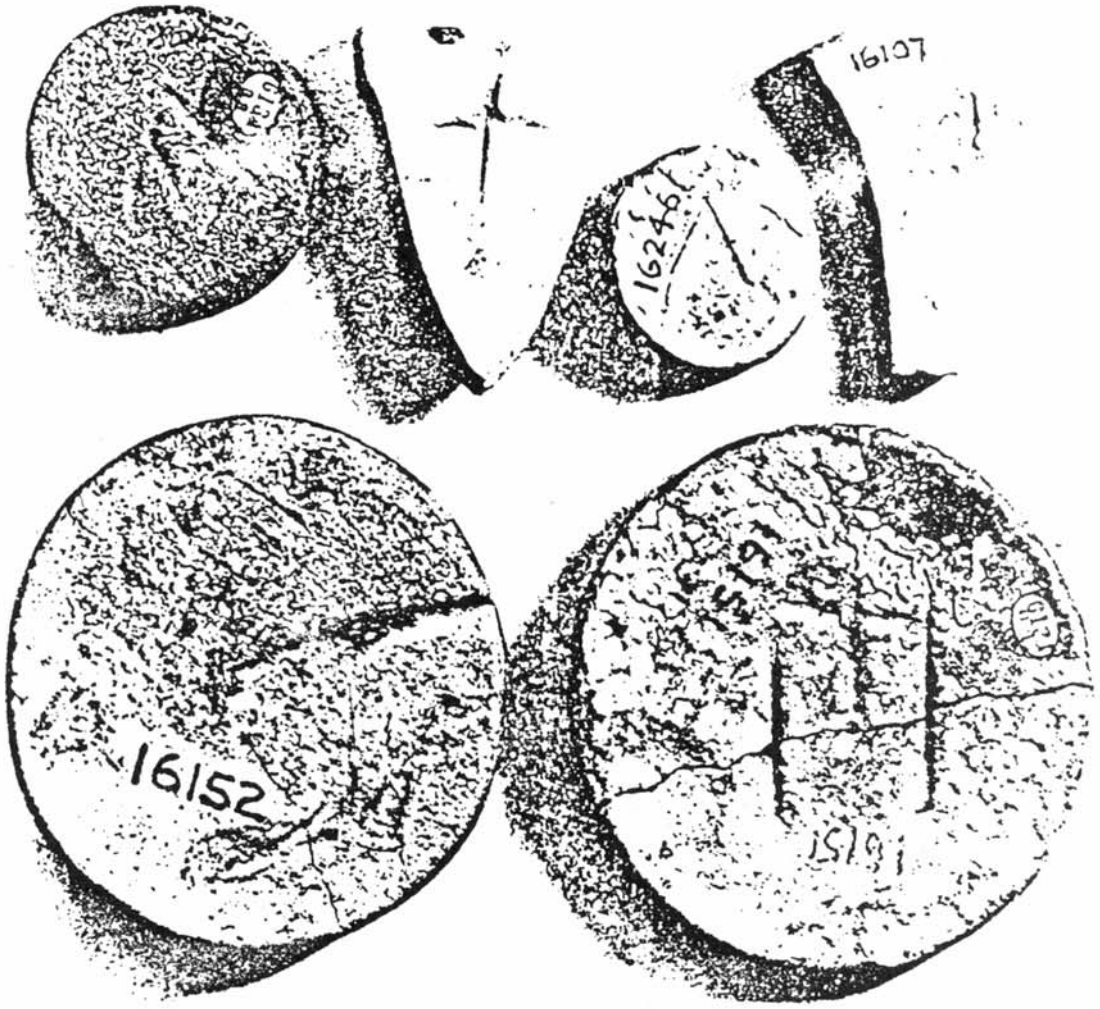

НАЛИЧЈЕ

Ево, дакле, горњег, интересантног коментара из књиге Великовског, на стр. 22., у преводу:

„Грчка слова, нађена на предметима у Египту, којима се приписује неких 400 до 500 год. пре Хомера, из периода; који је претходио, или који се пак поклапа с полулегендарним временом опсаде Троје, нису престала да изазивају запањеност. Да ли су Ахил и Одисеј употребљавали грчку азбуку, коју ми данас знамо? Да ли су се њом служили и радници тог времена? Зашто нису грчки натписи, који потичу од Феничана, нађени у Грчкој, или у Малој Азији тринаестог, или дванаестог века? А најважније од свега је то, како су могли грчки радници у Египту, да у дванаестом веку пре Христа пишу словима, која су створена осам или девет векова доцније?"

На истој (11-ој) страни и на следећој, Великовски наставља свој коментар уз констатацију да проблем управо споменутих грчких слова, како из XII, тако исто и из века пре тога није решен. Но не само да тај проблем није решен, закључује Великовски, него је претворен готово у неку врсту „парапсихолошке теме". Он каже даље, да су већ прошле три генерације научника, али да још ни

једна није бацила зрак светла на тај феномен. Уз то, појавио се и један нови моменат кроз анализу швајцарског археолога Навила,[120] који „грчком проблему" додаје и један нови, „персијски проблем", тврдећи да су исте плочице, какве су нађене у рушевинама палате Рамзеса III, правиле и праве у Персији и то у много већем броју него у Египту, из чега произлази још једна нерешива појединост, а та је, да су те плочице у Персији израђиване више од шест векова пре него што је Камбиз поробио Египат. Друго, за Грке се зна да су се у Египту, населили тек за време Псаметика, у VII веку пре Христа, што сведочи и Херодот, који је Египат посетио у V веку. Што се тиче Персијанаца, они су у Египат дошли тек у другој половини VI века, да би их одатле изгнао Александар Велики, 332. г. пре Христа.

У вези с претходним текстом, пре него што наставимо с приказом резултата до којих је дошао Јирген Шпанут на подручју порекла писма, а у вези са питањем Великовског, како да у Грчкој, или у Малој Азији нису нађени натписи с „грчким словима" из XIII, или XII века пре Христа, ми ћемо овде навести један одломак из дела француског истраживача Робер-а Шару-а (Robet Charroux): „Le livre du mystère inconnu", штампаног у Паризу 1969., где он пише да је феничански историчар Санчонијатон, који је отприлике био савременик Тројанског рата, оставио сведочанство о постојању још у његово доба једног старог храма у земљи, који су касније населили Феничани. У том храму, пише Шару, Санчонијатон је видео златне плочице из времена, које је далеко претходило његовом и на којима су биле урезане речи тек касније створеним „феничанским писмом", из једног њему непознатог језика, који француски истраживач назива:

„La langue universalle pour nous aujord'hui perdue",

„свеопшти језик, за нас данас изгубљен".

После овога, Робер Шару у посебном пасусу наводи те речи, које је сачувао феничански историчар захваљујући разним преписивачима и компилаторима старих дела. Ради се о свега четири израза, али чија иматеријална тежина надилази било какву тежину злата, или материјалних драгоцености. Ми ћемо их навести оним редом, којим их наводи Шару, дајући и њихово значење:

1. – **Мама** = mère,
2. – **Дама** = maîtresse de la maison
3. – **Дева** = une divinité
4. – **Див** = un dieu

Супротно Шаруу, ми бисмо рекли, да „универзални језик" није ни до наших дана изгубљен, те да он чува још увек нит кон-

[120] Великовски овде наводи: Griffith in Naville, The Mound of the Jew, p. 41. and p. 6. His autority is T. H. Lewis. Trasactions of Biblical Archeology, VII 1881 (1882), 188, Lewis.

тинуитета све од оних давних времена на која је мислио Санчонијатон, па и његов поштовалац, Робер Шару. Јер, у језику српског народа све те четири речи су до дана данашњег неизмењене и по форми и по значењу, пошто за „мама", уз још неколико облика, постоји управо и облик „мама". „Дама" је део сложене речи „дома"-ћица, што има исто значење као и израз, који је записао Санчонијатон, тј. господарица дома (куће). Реч „дева" је израз „par excellence", који се данас односи на Богородицу, најчешће називану у народном говору „Света дева...". „Див" је остао див, само што то данас није у народном говору паганski бог већ биће грандиозних димензија, али и карактера и свих врлина уопште; од овог значења до појма о божанству нема ни један корак! Надамо се да читаоци неће на ово у наставку заборавити, јер и то доказује, да је тзв. „феничанско", одн. касније „грчко писмо" највероватније постојало и пре времена Тројанског рата. Уосталом, у истој овој глави цитирамо стихове из „Илијаде" и др., који то потврђују. Уз то, овде се морамо подсетити на историјску појединост, а у вези с једном вешћу, сачуваном такође из доба Рамзеса III. Наиме, на једном папирусу из времена тог фараона, или врло кратко време по његовој смрти, говори се о томе да је египатска земља била поробљена „споља" од једне стране силе, те је била „лишена права". У том периоду појављује се у Египту, једна мистериозна личност по имену Арса, кога спомиње исти папирус, но без већих појединости о њему самом. Том лицу Великовски посвећује поглавље „Egypt Tributary to Arsa, a Foreigner" (стр. 17.). По папирусу, како обавештава Великовски (стр. 17.–20.), цела египатска земља била је уређена по вољи тог Арсе, владавина је била сконцентрисана у његовим рукама... Иста та вест каже, да су Арса и његови људи правили богове у људском облику, али да им нису приносили жртве у храмовима. Папирус говори о дугом периоду без краљевске власти, у току кога Арсина моћ достиже врхунац. Најзад је власт непознатог „страног" узурпатора била уништена. Тај део египатске историје без довољно података, назван „чудним", одувек је привлачио пажњу многих историчара. Да би се установио идентитет Арсин, те његово порекло и врста његове улоге и моћи, било је у том смислу више различитих предлога... Ми у то овде немамо потребе да улазимо, али желимо ипак да подвучемо, да је једно, по ономе што износи Великовски, сасвим сигурно: Арса је био странац, који није имао никакве везе с египатским фараонима... Има их пак који мисле, да је он био из Сирије, или он, или његова мајка. У белешци, на стр. 18, Великовски доноси и предлоге за читање Арсиног имена, које због неизвесности обележавања хијероглифима може да буде Арса, или пак – како сугерира J. Breasted „Yarzu, Arizu, or Arzu..."

Писац ових редака се ипак задржава на облику Арса, јер он постоји апсолутно без икакве измене у српском језику и данас.

Па стога ћемо се, у овој прилици, осврнути на нешто, што је детаљније обрађено у поглављу о Франциску-Марији Апендинију, а што би могло, у односу на тајанственог Арсу, да се узме у обзир као једна од можда поузданијих могућности интерпретације споменутог „чудног" дела египатске историје. Знамо да је Апендинијево сведочанство предмет за историјско изучавање, међутим, такође знамо да на данашњем ступњу науке уопште ни једно подручје не може да се изучава апсолутно изоловано, па смо мишљења, да ће оно, што је у својој библиографији открио Апендини, бити од користи будућим истраживачима, за које овде узимујемо још један камен темељац. Јер Апендини, пишући свој веома студиозни предговор за илирско-талијанско-латински речник Дубровчанина Јоакима Стулића, тврди да Словени заузимају не само велики део Европе, већ и део Азије, па уз то надовезује следећи текст:

„Sunt et versus mare Hircanum Circassi, gens Bellicosissima, quae longe tempore Aegypto et Syriae sub Servorum nomine imperavit..."

Шта нам, дакле, овде писац саопштава? Чини нам се, да је после Апендинијевог нестанка ово сведочанство остало потпуно занемарено, те привлачимо на њега пажњу како историчар, тако исто и лингвиста и теолога; оно гласи:

„Према Хирканском мору (тј. према Каспијском Језеру) *налазе се Циркаси, најратоборнији народ, који је дуго времена владао над Египтом и над Сиријом под именом Срба..."*

Даље дознајемо, да бројна племена:

„... ex Slavorum gente originem traxere, linguaque utuntur slavonica..."

„...вуку порекло од словенског стабла и говоре словенским језиком..."

Мишљења смо да је Апендинијево сведочанство од веома великог значаја, јер би оно коначно могло да наведе научнике, особито западног света, да приликом изучавања разних области отпочну да узимају у обзир Словене или бар најстарији језик, језик-мајку целог тог разгранатог стабла човечанства. Тиме желимо да подвучемо потребу да се приликом испитивања најразноврснијих проблема из подручја медитеранског базена узме у обзир у првом реду језик, да тако кажемо, медитеранских Словена, одн. Срба. Одмах ћемо и рећи зашто.

Посматрамо ли приказ „грчких слова" из времена када она још нису могла бити „грчка", која је Великовски, управо као и Шпанут, представио следећим редом:

А, Е, И, Л, М, О, С, Т, Х,

ту ћемо наћи не само неко ређање слова без посебне намене и смисла, већ и целу именицу мост, пред којом је скраћени везник или, у облику ил, који се употребљава подједнако као и потпун

облик. Та реч – мост – с обзиром на њено значење сасвим лако је могла да се употреби у практичном, дневном животу, па и при изградњи једне фараонске палате, на којој је сигурно било разних прелаза, веза и мостова. Именица мост је карактеристична и не постоји сигурно ниједан полуписмени Србин, који је у „скупу грчких слова" не би уочио. Ми се чак и питамо да ли се ту ради о ређању азбучних слова ради самих слова, као што мисле наша два аутора, Шпанут и Великовски, или се ради о ознаци на плочици, која је требало да се нађе на неком спојном делу палате као спој, прелаз, одн., како на њој пише, мост? Јер, да је онај, који је та слова урезао, хтео да прикаже азбуку, он би је приказао по реду и у потпуности. Будући да плочица садржи свега девет слова, што није ни половина чак ни првобитне азбуке, није нам ни далека ни страна помисао да су се радници, који су се служили том азбуком, давно пре него што је она постала „грчка" служили њеним словима у практичне сврхе, нпр. као ознакама за место на једној архитектонски компликованој краљевској палати. Полазећи од ове претпоставке та називи „грчка слова" могла су тачно да значе да је плочица могла да се употреби за место означено словом А, или Е, или пак за мост, који носи као ознаку слово Х. Оваква интерпретација одговара потпуно тврђењу. Т. Х. Луиса, које наводи Великовски на стр. 7.

> „The most noticeable feature is that several of the rosettes have Greec letters at the back, evidently stamped on during the process of making."[121]

Како је при том послу требало да има што мање грешака, ознаке словима су стављене пре печења, јер би их после тога било теже урезивати, а и плочице би се оштетиле. Да је неко ставио слова само на једну, или две плоче, могло би се и помислити да се то десило забаве ради, па зато нам изгледа много вероватније да су зидари и њихови помоћници у послу тражили тим ознакама неко практично, свакодневно решење, без тежње, да потомству остављају иницијале својих имена. Уосталом, ми можемо само да жалимо што нису дошли и на помисао да урезују своја имена, јер би нам она могла што-шта објаснити и то са сигурношћу, као нпр. странац Арса.

Има још једна појединост која би ишла у прилог повезивања слова нађених у рушевинама палате Рамзеса III с писмом и с језиком претхришћанских Срба, којих је у то давно доба, по озбиљним историчарима, било свуда по медитеранском базену, било са европске, било са северноафричке стране. Било би то слово С, које у напред наведеном натпису, у речи мост има облик не грчке „Σ" (сигме), већ српског „С". Како историчари, на пр., доказују, исто

[121] T. H. Lewis, „Tel-el-Yahoudeh", Transactions of the Society of Vivlical Archeology, VII, (1882.) 182.

то „С" понавља се четири пута на српском грбу, на следећи начин ⊕ и то од најдавнијих времена. А да је облик тог слова веома давног порекла, изостављајући овде археолошке налазе и пажљиво студирајући дело Јиргена Шпанута, који је много што-шта лично истраживао и испитивао, морамо доћи до истог закључка као и он, тј., да је писмо уопште настало много пре него што се то обично мисли. Уз то, судећи по целокупној нашој у овој студији сабраној документацији, оно је тако-рећи од вајкада било повезано с првим Словенима, с краја на крај Европе, тј. њиховом најстаријом граном – Србима. Та распрострањеност Срба као најстаријег словенског стабла долази до изражаја не само кроз писмо, већ и кроз онај „првобитни универзални језик", о коме говоре Шару, Пикте, Меје-Вајан (Charroux, Pictet, Meillet-Vaillant) и др. Управо нам ово ствара прилику, да се на овом месту вратимо другој речи, којом се баве у својим делима и Великовски и Шпанут; то је израз **Прст**, нађен на папирусу већ познатог нам Рамзеса III. Како се књига Великовског појавила три године пре Шпанутове, Шпануту се указала прилика да у својој студији с Великовским поведе полемику. Цела та полемика води се, у ствари, око питања да ли се **Прст** односи на име Персијанаца или Филистинаца. Чини нам се да оваква дискусија са становишта српског језика не би била могућа, а ево зашто.

Прелазећи у потпуности преко Шпанутових историјских тачних сведочанстава на којима он заснива своје тврђење да су **„Прст"** Филистинци, насупрот Великовском, који сматра да то нису Филистинци, већ Персијанци, ми ћемо дискусију да пренесемо на један други терен, излажући ово питање кроз призму српског језика. При томе ћемо се најпре послужити неким аргументима Великовског који о речи **„Прст"** са папируса Рамзеса III пише као и народу чије би име било **„Пересет"**. Ту нам Великовски саопштава ово:

> „On the murals of this temple at Medinet Habu the Pereset and their allies, the Peoples of the Sea, are easily recognisable by their apparel. The Pereset wear crownlike helmets on their heads and are dressed in rich garments. The soldiers of the Peoples of the Sea have horned helm mets sometimes with a ball or disc between the horns. The Pereset were a rich and cultured people, judging by their elaborate and colorful attire."[122]

Мало даље пак, Великовски доноси још нека објашњења:

> „In some instances the petals on the crown-helmet of the Pereset are embossed with a „feather design, this caused historians to speak of „Feather crowns" of the Philistines in the manner of the American

[122] Великовски, о.ц., п. 31.

Indians. But from Ammianus we learn that the iron scales of the Persians were fashioned to imitate feathers."[123]

„На зидовима овог храма у Мединет Хабуу, „Пересет" и његови савезници, народи с мора, лако се препознају по њиховој опреми. **„Пересет"** *носе на главама шлемове у облику „круне" и богата одела. А војници народа с мора носе шлемове с роговима и с куглом, или круном између њих. Пересет би били богат и културан народ, судећи по њиховој опреми и бојеним украсима."*

Други одломак Великовског гласи:

„У неким случајевима на листовима на круни шлема **„Пересет"**-*а уцртана су пера. Ово је навело историчаре да говоре о „круни" са перима Филистинаца, што подсећа на америчке Индијанце. А од Амијана смо дознали да су гвоздени листови Персијанаца били израђени у облику имитације пера..."*

Сви разлози које је навео Великовски довели су га до закључка да су **„Пересет" – Персијанци.** Међутим, наводећи доста опсежна и прецизна историјска сведочанства, Јирген Шпанут тврди да су **„Прст" – Филистинци.** Дакле, обојица узимају **„Прст"** са египатског папируса као властиту именицу, која би представљала име народа...

Међутим, када чак и једно српско дете види овако написано **Прст**, оно не може да помисли ни на једно властито име, будући, да је **Прст** у српском језику заједничка именица, која означава **„Прст"** на руци, или **„Прст"** на нози.

Од именице **„Прст"** пак изводи се придев **„прстаст"**... Између осталог, „зракаста круна" (Strahlenkrone), која, како је приказују египатски барељефи, на српском језику може да се назове **„прстаста"**, јер има форму, у нашем случају, испружених и раширених прстију. Међутим, захваљујући Великовском, који даје свој коментар о „feather crowns", можемо да проширимо наше тумачење, додајући овде још један придевски облик српског језика, овога пута, направљен од именице **Перо**, коју он употребљава на енглеском. Тај придев би на српском – гласио **пераст**. Наиме, чини нам се – по контексту Великовског – веома је лако да се закључи, да египатско **Прст** – с обзиром на барељефе, или слике, испод којих се налази, не мора да има значење властите именице. Другим речима, полазећи од српског језика, скуп сугласника – **„Прст"** може да се односи на неку видљиву карактеристику војника, код којих је најупадљивији био шлем **„пераст-ог"** облика. Додајући томе, да српски језик има три рода, према томе, од именице **перо** могу да се добију придеви; **„пераст"** (мушки род), **„перастa"** (женски род) и **„перасто"** (средњи род). Из овога произлази, да би мушки род придева **„пераст"**, неодређени вид и **„перасти"**, одређени вид, мога

[123] Великовски, о.ц., п. 34.

да се употребљава управо у том облику, тако, да би, нпр., **„перасти"** војници били такви војници, који на себи имају неко обележје у облику **пера.** – Интерпретирајући текст Великовског, ми долазимо управо до тог закључка, тј. да је египатски запис **„Прст"** био, како се то у граматици каже – „субстантивирани придев", уз који – у српском језику – иде и промењена интонација, тако да би тај придев, претворен у именицу, звучао у изговору као права именица: дакле – **перасти.**

И још једна појединост. Како – по Великовском:

> „In the Egyptian script there is no letter L and the letter R may be pronounced also as L. Yet in almost all cases where the letter appears it is usual to pronounce it R, and thus we read Ramses, not Lamses." (O. c., p. 29).

Држећи се, дакле, прецизно правила, које наводи Великовски, **„Прст"** не могу да буду **Филистинци.** Међутим, у називу **Персијанци** ни на једном језику не постоји на крају консонант „Т", којим се завршава **Прст.** Како се онда може објаснити тај феномен, тј. одбацивање крајњег сугласника из једног општепознатог имена још у античко доба? Не улазећи у историјско објашњење, кад је настала држава Персија, ако се осврнемо само на њено име, теза **„Прст–Персијанци"** изгледа нам неодбрањива, те се морамо упитати одакле елеменат „Т" у египатском папирусу? Јер ево шта у најкраћим потезима о персијском имену каже:

> „The Lincoln Library of Essenciel Information: „Persia. Historical name of Iran. Named for the Parsa, an Indo-European people who lived here. Their name probably derives from Sanskrit „parashu", „battle axe, and refers to their use of these weapons in battle."

Полазећи од ове и сличних појединости треба написати једну потпуну монографију, како би се ово питање у потпуности и заувек рашчистило. Јер, по свему изгледа, као што већ рекосмо, интерпретација спорног **„Прст"** Великовског и Шпанута, под лупом српског језика ни из далека не представља споран проблем.

Премда би ова тема овако схваћена могла и даље да се развија, ми ћемо се овде зауставити, уз констатацију да би се оваквим закључком могла прекинути велика и оштра полемика пуна неизвесности. Ова наша претпоставка је одржива утолико више што се неки народ **„Прст"** и не спомиње међу нападачима Египта, већ народи обележени као: **Тјкр, Склс, Трс, Всс и Срдн.** Уз овакве податке, а уз потпуно одбацивање свих словенских језика као помоћног средства, веома је тешко стварати закључке, па је зато и проблем „поморских народа", који су напали Египат, до данас остао нерешен. Уистину, веома је тешко снаћи се с уобичајеном транскрипцијом: **Tjeker, Shekelesh, Teresh, Weshesh, Shardan,** чему додајемо још и: **Luka, Turusha, Aqjawasa...** Узмемо ли у обзир тврђење науке да су нападачи Египта били Индо-Европљани и најбољи

познавалац индоевропских језика мора у највећој недоумици да застане пред наведеним именима! Уколико пак иста та наука буде прихватила и Словене с њиховим заједничким прајезиком као пуноправне чланове индоевропске групе народа, биће олакшано изналажење решења за многе нерешиве „мистерије" на подручју историје, лингвистике, географије, етнологије, археологије, итд.

У прилог наше поставке **„Прст" = „Перасти"** приказујемо још једну репродукцију цртежа из Шпанутове књиге, у којој он носи бр. 8. и представља „Филистинска борна кола". На овој репродукцији изванредно долазе до изражаја **„Перасти"** шлемови бораца у разиграном, борбеном ставу на карактеристичним борним колима:

А да би доказао, да се не ради о персијским борним колима, с којима Великовски повезује **„Прст"**, Шпанут додаје пећински цртеж прототипа истих тих борних кола у северној Европи, у Кивику, (Данска) а затим фотографију исте врсте ратничких кола из Флоренце (Италија).

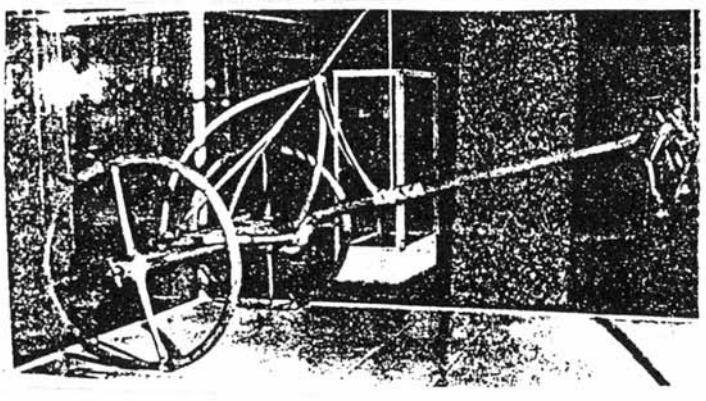

Следеће три репродукције су: из књиге Имануела Великовског. На свима се налази назив **Пересет,** што се увек односи на **прстасте,** одн. **перасте** шлемове, који тако јасно издвајају стране војнике од египатских, па чак и од оних, који на својим шлемовима имају рогове и куглу, или колут. Јасно је да све ове слике приказују цртеже барељефа из Мединет-Хабу-а, на којима се јасно разликују Египћани од странаца **„Прст" – „Пераст-их".**

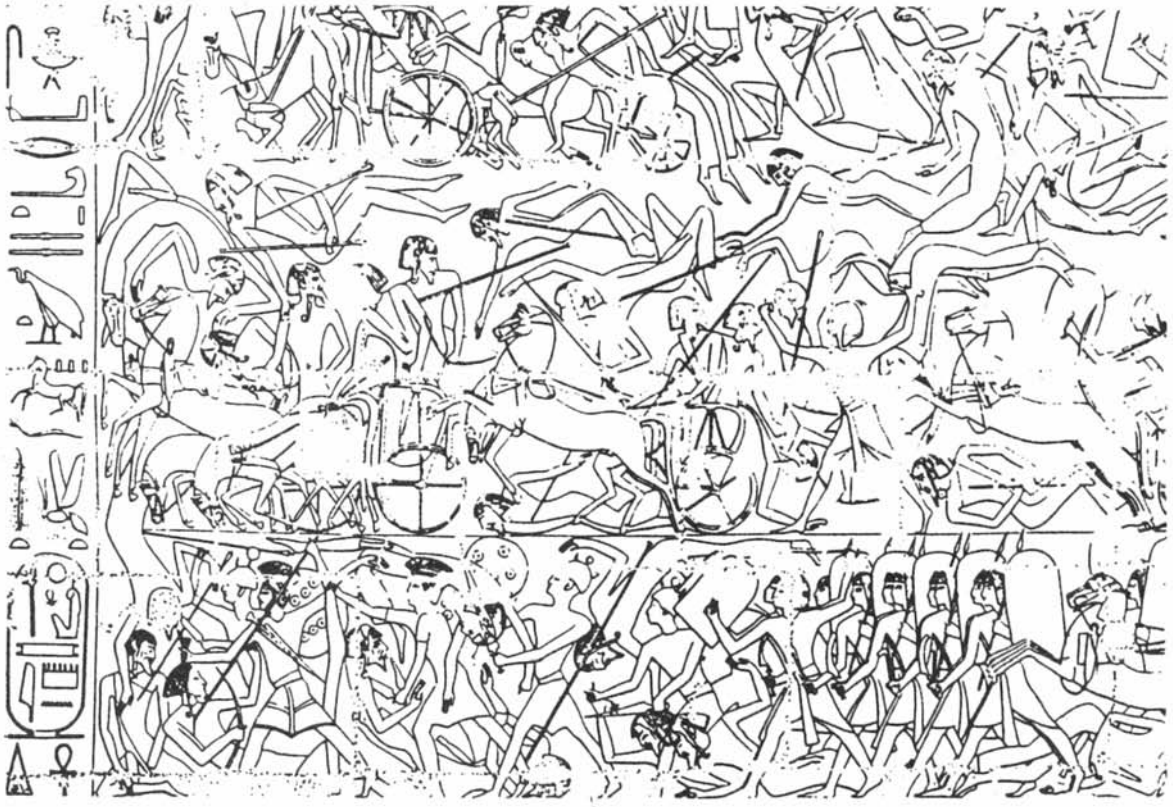

Medinet Habu, Vol. II., University of Chicago Press

Na sledećem crtežu uočavamo u desnom dowem uglu borna kola s trojicom ratnika, prikazanih na prethodnoj strani.

Medinet Habu, Vol. I., University of Chicago Press

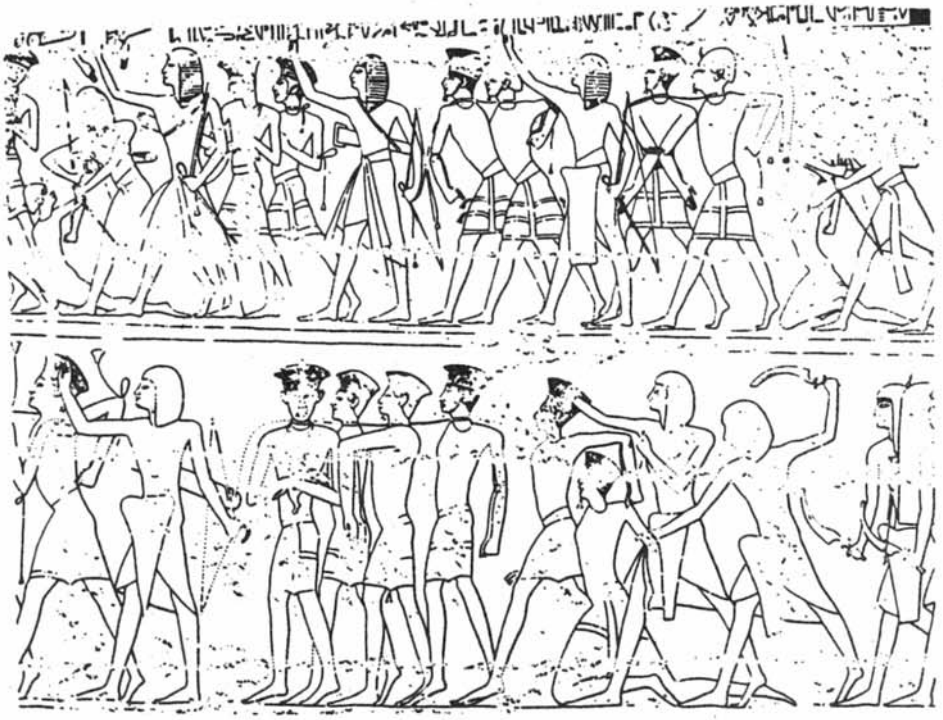

Medinet Habu, Vol. I., University of Chicago Press

Далеко од тога да сматрамо да је овај предмет нашим претходним претпоставкама и опаскама исцрпљен, мислимо, напротив, да он тек треба да се истражује, испитује и анализира, под овим у ствари потпуно новим углом, из аспекта једног језика, који је до дана данашњег увек остављен по страни, што је изазвало многе тешкоће, конфузије и често од најједноставнијих ствари направило нерешиве проблеме.

С том сврхом, прикључујемо свему што претходи још једно сведочанство.

Наиме, на старим картама, а и у књизи Имануела Великовског, на задњој корици са унутрашње стране налази се једна географска карта. Између осталога, на њој се, уз јужну обалу Средоземног мора јасно види и језеро **Сербон.** Историја је установила да су се у том језеру које је у Херодотово доба било скоро исушено потопиле многе војске, што Страбон објашњава једним импресивним описом, који смо ми у овој нашој студији у потпуности цитирали. Е па за то језеро историчари тврде да је добило име по потопљеној војсци Срба! Зар није сасвим могућа чудна игра судбине и људских живота?

После једне неуспеле војне, део војске је могао да се повуче, али један њен део је допао заробљеништва. Зар се међу заробљеним **„Прст"**, тј. међу војницима с **пераст**-им шлемовима по којима су они највероватније у своје доба и добили име **Перасти,** нису могли налазити и антички српски војници, за које Апендини изричито тврди да су завојштили на Египат?! Али их у једној

прилици срећа није послужила, па су са многим другима остали овековечени на каменим плочама Египта, са свом њиховом отменом војничком опремом и достојанственим држањем. С поносом, који је египатски уметник ухватио као камером за навек, управо као и српски народни песник, који је тако лепо опевао витешке **перјанице** које су, као реч, никле на истом корену као и **„пераст-и"**, одн. египатско **„Прст"**. Српски народни певач је ваљда зато и знао да их опева с толико величине и душевности, што су оне од вајкада обележје јунака и витезова, који су то били на бојном пољу, али и онда када их је несрећа бацила у непријатељске везе, ланце и окове. После једног таквог пораза, можда више него десетковану давну војску Срба, оних, које спомиње Апендини, прогутало је полуисушено, песковито језеро прозвавши се именом својих жртава: ево те карте, на којој је уцртано језеро **Сербон,** а на историчарима је да уђу дубоко у тај догађај, пошто је све до сада овде изложено тек само, како стоји у Илијади „сенка дима", тек „сенка сенке", која треба савесним радом, да се претвори у опипљиву стварност.

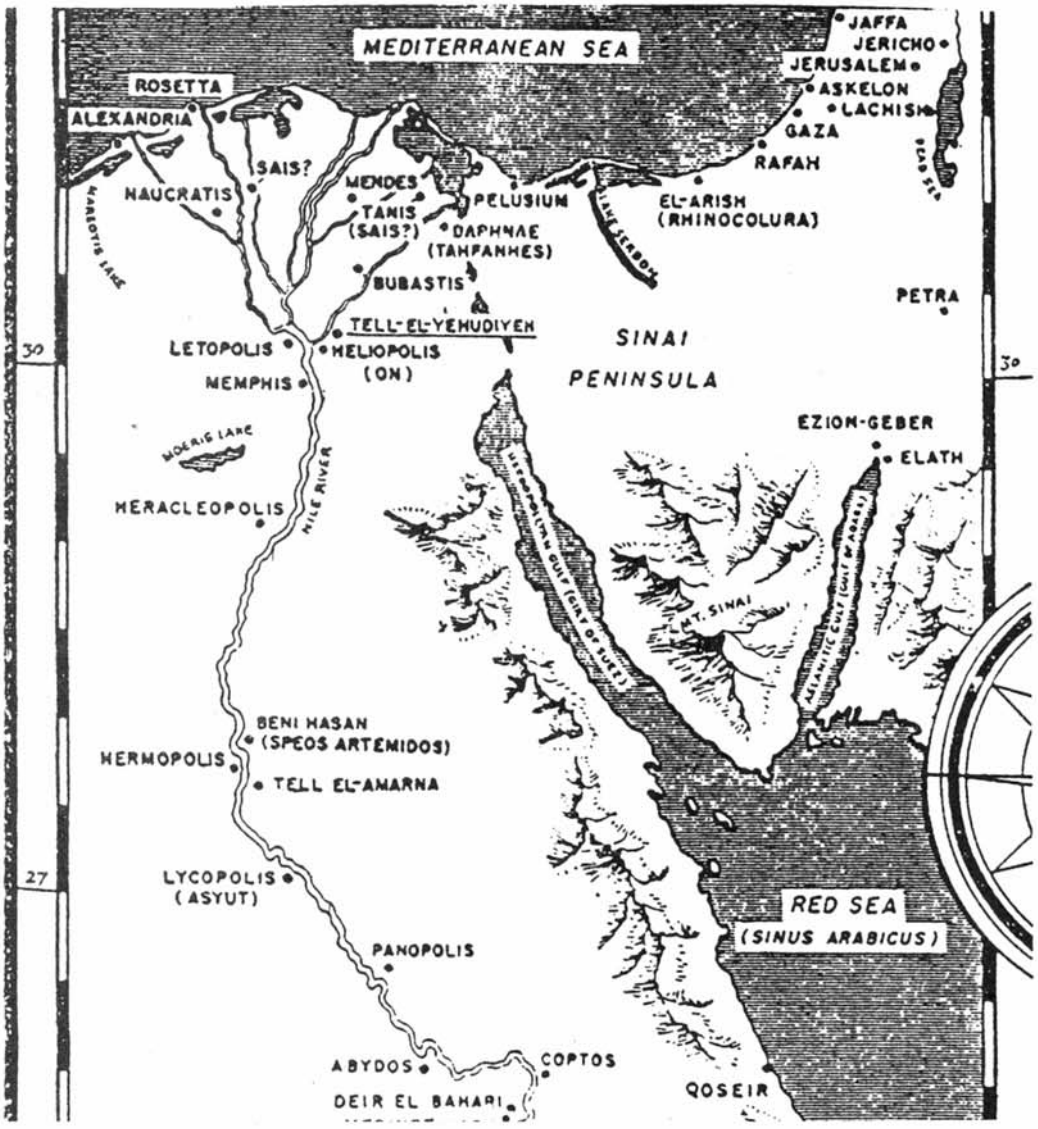

После својих историјских аргумената у прилог његове тезе „Прст-Филистинци", Шпанут наводи бројком „Hunderttausenden", тј. „стотине хиљада" заробљеника, припадника војске „народа с мора и са севера". Он затим изражава своје мишљење да су ти заробљеници сигурно морали да раде у Египту у разним занатским гранама, затим по рудницима и на палатама Рамзеса III, као нпр., у Тел-Ен-Јехудијеху. Од рудника, аутор спомиње рудник бакра, по имену Тимна, који се налазио близу залива Акаба, Шпанут затим спомиње „урезане руне", одн. „грчка слова" управо по зидовима рудника Тимне, која на жалост не може да датира зато што се по истим тим зидовима налазе и старији и млађи хијероглифи. Међутим, каже Шпанут, ако се може двоумити у односу на старост „грчких слова" у рудницима Тимне, то никако не би био случај с једним одломком разбијеног лонца из XII века, нађеним у месту Избет Сарта и с другим сличним налазима, који се сви могу временски локализовати у доба између XII и X века. Он затим спомиње једну ствар, која изискује сасвим посебну пажњу, а то је „сељачки календар" у Гезер-у. Тај календар би био из X века пре Христа, а написан је на хебрејском језику, али „грчким словима". Ту се, уз хебрејска имена месеци спомињу земљорадднички производи сваког дотичног месеца. Нас би тај календар занимао особито зато што Апендини у свом напред наведеном предговору спомиње прастари „славо-илирско-српски календар" и имена месеци, која у потпуности одговарају управо земљорадничким производима, или природним изменама годишњих сезона.

Настављајући разматрање дела Јиргена Шпанута, после гезерског календара, наилазимо (стр. 173) на име Sir Charles-a Marston-a, који је у Лацис-у (Тел-ед-Дувер), око 30 км јужно од Гезера, ископао урне са истим „грчким" словима, чија старост иде до XII или XI века пре Христа. За сам Гезер Шпанут вели да су га у XII веку заузели Филистинци и од њега направили своју тврђаву. У истом том подручју нађени су и мали споменици, мале надгробне „стеле", прецизира Шпанут, на којима су такође длетом и истим „грчким" писмом урезани натписи, посвећени неком божанству, а сви ти натписи „личе један на други готово у длаку" („gleichen sich fast aufs Haar"). У месту Тел Деир Ала, на северу, у долини Јордана, такође су нађени печени глинени остаци филистинске керамике и сви ти комади носе увек слова истог, „грчког" писма. Ни ти натписи још нису дешифровани, пошто припадају неком несемитском језику, за који З. Мајани тврди, да је индоевропски, вероватно језик Филистинаца („wahrscheinlich die der Philister").[124]

Сви су ови подаци и занимљиви и драгоцени, па ћемо навести још неке оним редом којим их излаже Шпанут. Тако, одмах после „таблица" с натписима на „неком несемитском језику" он спомиње

[124] Mayani Zacharie, In apport a la discussion di tehte Deir'Alla, in: VT 24, 1974., 318.–323.

још једно откриће: осам манускрипата исписаних увек истим писмом. Од тога је пет фрагмената написано некаквим „мастилом" на кожи, а три су урезана на пергаменту. Све те фрагменте професор G. E. Medenhall означава као „Philistine-Documents"... „that is quite an Indo-European dialect."[125] Шпанут затим спомиње украшени поклопац једног каменог саркофага нађеног у Либану. На том поклопцу је такође натпис „грчким" словима. Веома студиозни Јирген Шпанут се на све могуће начине труди да своју тезу поткрепи што убедљивијим аргументима, па у вези са либанским саркофазима (још из V и IV века пре Христа) тврди да сви њихови ликови у рељефу имају изразите европске, а не семитске црте. Уз то додаје (на стр. 175.) да у свим тим крајевима, нпр. на подручју касније Палестине и самог Либана, пре појаве „северних народа" није још постојало тзв. „грчко писмо"... Бранећи свој став, Шпанут пише да пре доласка „народа са севера" нигде нема ни једног знака онога, што се обично назива феничанским писмом, па дословно каже:

> „Man darf sich also wegen der allgemein üblich gewordenen Bezeichnung dieses Alphabets als „phönizisches Alphabet" nicht dazu verleiten lassen, die Ureinwohner Phöniziens als Urheber dieses Alphabets zu bezeichnen."[126]

Дакле:

„Не смемо се због уобичајене ознаке овог писма као „писма Феничана" дати завести и мислити да су најстарији Феничани творци тога писма".

Тачност овога тврђења Шпанут доказује наводом једног одломка Диодора Сицилијског (V, 74.), а затим и Тацита (Анали, XI, 14.), који дословно каже:

„Феничани су стекли славу да су пронашли слова, која су они сами прихватили"

(тј. од неког другог; на жалост, ни Тацит не каже од кога!) Шпанут се пак ни једном приликом не устручава да устврди да су писмо проширили „народи са севера", Филистинци, Сакар из Либана, који су истог порекла, итд., па на стр. 178 пише:

„Јер северноморски народи већ су у бронзано доба односили безбројне товаре ћилибара на обале Европе, Египта, Вавилоније, у царство Хитита, на Крит, у Грчку, што доказује постојање светске трговине."

---

[125] G. E. Mendenhall, The „Philistine" Documents from the Hevron Area, in Annual of the Department of Antiquities of Jordan = ADAJ, 1971., 99.–102.

[126] Spanuth, o.c. p, 176.

Писац даље излаже да је било немогуће водити такву светску трговину без познавања писма, које он редовно назива филистинским.

„Von wem haben die Phönizier die Bushstabenschrift empfangen?"

„Па од кога су Феничани примили писмо?"

– пита се он (стр. 179.), подвлачећи да се на то питање увек одговара:

„Die Phönizier haben die „Sinai-Schrift" übernommen und daraus ihre Alphabetschrift gemacht". Was steckt hinter dieser Hypothese?"

То значи дословно:

„Феничани су преузели „Синајско Писмо" и од њега су направили своје".

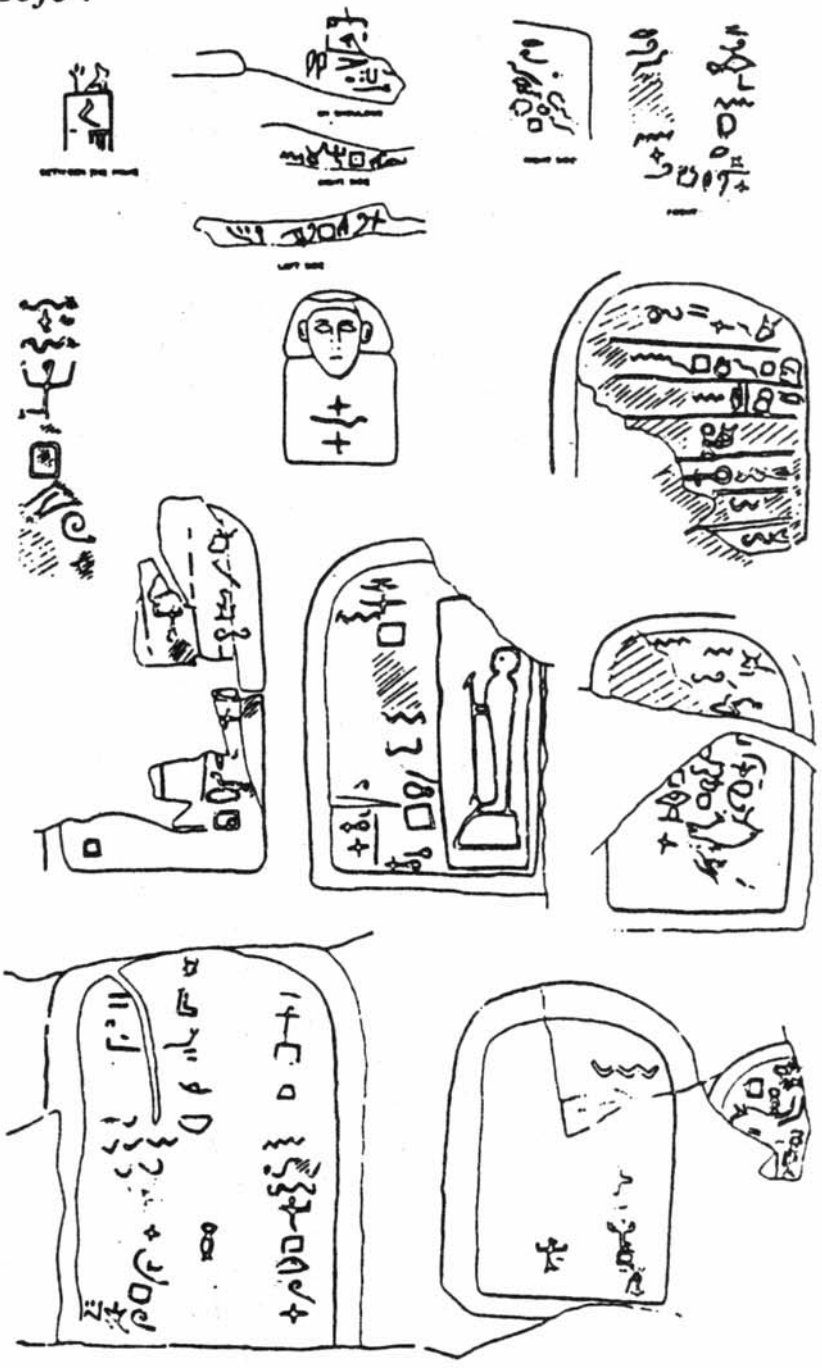

Уз свој текст Шпанут је приказао то „чувено синајско писмо", о коме многи немају јасну представу, па га и ми, из његове књиге, у којој тај документ носи број 102., преносимо овде. Шпанут објашњава, да се, у овом случају, ради о копији тог „писма" коју је направио Flinders Petrie. Он затим додаје да је и сам овде цртеже узео из Грима, „Старосинајски натписи" Берлин, 1929., или, како он тачно пише:

„Aus. Grimme, Die altsinaitischen Buchstabeninschriften, Berlin, 1929".

Иначе доследни и савесни Шпанут, ни у овом случају није желео да читаоца остави у недоумици, па у вези са споменутим и приказаним „синајским писмом" поставља кратко питање:

„Шта се крије иза ове хипотезе?"

Тј. иза претпоставке, да су Феничани узели „синајско писмо", мало га преудесили и усавршили, па предали даље, на начин на који се то још увек учи. На сопствено питање, писац одмах и одговара на следећи начин (стр. 179.–190.):

„На Синајском полуострву (нешто око 30 км северно од Еилата), још од четвртог миленија (пре Христа) били су изграђени у области Тимне рудници бакра, где је он и растапан. Од тог времена, тамо је било изграђено најмање 5000 тунела, на површини од шездесет квадратних километара, који су се пружали и под брдом..."

...После овог интересантног приказа, дознајемо нешто још интересантније: да управо у овом пределу има око 11000 налаза и натписа, које су ту оставили робови принуђени да раде у рудницима под најтежим условима. Ти робови, који су радили у области Тимне, оставили су различите натписе и цртеже урезане у стене. Било је ту египатских цртежа и хијероглифа, али и знакова и слова непознатог порекла, па и слова филистинског писма, тзв. „грчких слова". Одмах након предњих објашњења следе докази да су се ти рудници обилато експлоатисали у доба Рамзеса III. Истовремено, тврди Шпанут, бакар су из рудника за Египат транспортовали људи са севера, који су имали сопствене бродове и велико искуство у пловидби. Уз то, око 1200 г. пре Христа, у истом овом крају, јавља се један нови систем обраде и топљења метала, исти, каже Шпанут, као у Средњој Европи. На стр. 48. Шпанут и графички представља врсту „револуционарне пећи" заједничке у том периоду Средњој Европи и рудницима Тимне, а затим поткрепљује своју тезу између осталог и доказима из Старог Завета да су ту новину увели Филистинци. Њихово присуство не потврђује, увек по Шпануту, само Стари Завет, већ и предмети од гвожђа, „филистинска керамика" и она „грчка слова". Најзад, сматрајући, да је дао довољно доказа, он пише:

„Auf die Frage, von wem die Philister die Buchstaben empfangen haben, kann es nur eine Antwort geben. Die Philister haben diese Bushstabenschrift, fälchlich „phönizische Schrift", oder „griechisch Buchstabenschrift" genannt, um 1200 v. Chr. aus ihrer Heimat mitgebracht",

А то значи:

„На питање, од кога су Филистинци примили слова, постоји само један одговор: Филистинци су то писмо, погрешно названо „феничанско", или „грчко", донели из њиховог завичаја, око 1200 г., пре Христа."

У наставку своје студије, Шпанут прелази на расправу о „рунама", тј. о готово праволинијским словима са сасвим незнатним изузетком, за које извесни научници мисле, да потичу тек из времена око 200., г. пре Христа. Међутим, наш аутор даје, почев од стр. 184. свога дела, бројне доказе да су руне у областима северног мора постојале већ много пре тога периода. У ту сврху он спомиње и скандинавске легенде, које праве алузију на писмо. У овом тренутку не можемо да избегнемо, а да по први пут откако се бавимо Шпанутовим разматрањима, не приговоримо овом врсном и бескрајно савесном истраживачу, недостатак објективне ширине у његовом прилажењу деликатном проблему писма. Доводећи непрекидно појаву писма и писмености у везу са северном и северно-морским простором Европе, Шпанут систематски избегава да тај простор повеже са Словенима, који су управо у времену, које он третира, били по тим северноевропским и северно-морско-балтичким областима. Осим тога, постоје студије (што ћемо ми посебно да обрадимо) о скандинавским легендама, управо о онима, које Шпанут спомиње, а које извесни познаваоци доводе у везу с тим северноевропским давним Словенима, чији су мудраци били учитељи младим скандинавским принчевима. У овом одељку Шпанут спомиње и Тацита који, као што је то случај код грчких и римских писаца, брка географске и етнографске појмове; тако он у глави III „Германије" обавештава читаоце да су у области Реције и Германије налазе споменици и гробни натписи „грчким словима" и не покушавајући да ту појаву објасни. Ми на овом месту можемо за сада само да кажемо, да то сигурно нису били натписи Германа. Исто тако, иначе веома савесни Јирген Шпанут, чини нам се, не тражи објашњење, откуда сродност између „умбријских руна" у Тоскани, на обалама Лигурије и у горњој Италији? Даље дознајемо да су с умбријским рунама веома слична прототиренска, етрурска, оскијска, фалисцијска, архајско-латинска и латинска слова. Аутор затим пише да се по падинама и увалама Камонике (Шпанут пише Camonica, што је сигурно нека давна Каменица!) налази „прерунско писмо северног порекла", што ствара прву нејасну слику у његовом делу, које наиме у целини несумњиво показује његове високе квалитете великог истраживача. Па ипак

врхунац конфузије Шпанут ствара наводом Фр. Бена (Fr. Behn), који говори о:

„...häufigen Zeichen auf Gefessen des ostdeutschen, illyrischen Bronzezeitkultur."

А то дословно значи:

„...мноштво знакова у виду писма на посуђу источнонемачка, илирске културе бронзаног периода."

Неупућени читалац сасвим сигурно неће знати шта је то „источнонемачка, илирска култура"... Но, пре веома кратког објашњења у односу на ту културу, да споменемо, да Шпанут као најстарији предмет ове културе наводи један бронзани бријач из другог миленија пре Христа. Стил руна на том бријачу, каже Шпанут, одређен је тврдим материјалом, на коме су могле да се урезују само праве црте. Ј. Бренстед (J. Brönsted) је, дознајемо даље, 1962. г. објавио текст и коментар о рунама, које је пронашао на шест места у Данској. Напомињемо при овоме, да се полуострво, на коме се данас налази Данска, у давно време називало српским именом, попут језера Сербон, означеног на карти у делу Имануела Великовског. Од тих северних, некада силно распрострањених тзв. балтичких Срба, до данас је преживело само једно језгро Срба Горње и Доње Лужице у источној Немачкој. Бришући њих, истребљењем и германизовањем, агресивни дошљаци Немци, малобројни у почетку, брисали су и све трагове њиховог боравка у крајевима које су силом отимали, таманећи житеље староседеоце на најстрашније начине, о чему постоји документована литература. Германизација је обављана тако систематски да извесни научници тврде да су 75% данашњих Немаца погермањени Словени. У оваквим случајевима ми израз „Словен" нерадо употребљавамо, будући да тај назив у време којим се ми бавимо није постојао. На другом месту смо то опширније објаснили, а овде ћемо само поновити, да је, по науци, име

„Словен",

како тврди Шафарик

„заменило некадашње домаће, старо и свеопште име Срби".

Тако ће сваки историчар, који те ствари познаје, моћи да брани ове историјске чињенице пре извесним одломцима текста Шпанута Јиргена, који, изгледа нам, избегава да каже ову историјску истину. Нпр. када он на стр. 191. свога дела говори о „једном делу германских предака", који су још 3000 година пре Христа оставили руне по својим великим каменим гробовима у јужној Шпанији, Португалу, у Бретањи и у западној Немачкој, он у ствари говори о данашњем словенском стаблу, а некада српском. Период, о коме у напред наведеном тексту Шпанут пише, припадао је млађем каменом добу. Међутим, у наставку, на истој, 191. страни, он иде и даље, тврдећи да су руне постојале још раније, при крају дилу-

вијалне ере, кад су, изгледа, смело мислећи (ограничава се Шпанут), пећине била нека врста школе, где су се деца учила рунским знацима, означавани на камену белутку. Најважније откриће у овом смислу извршено је у Француској, у пећини у месту Mas-d'Azil, где је нађено више стотина белутака, обележених црвеним знацима. Шпанут каже да ти знаци не представљају имитирање природе, јер су то већ конвенционалне црте, тачке и слике, које показују збуњујућу сличност с каснијим грчким и латинским словима. Шпанут мисли да је на бази археолошких открића установљена развојна линија писма, почев од леденог доба све до раноисторијског времена, при чему се белутци из француског Азила славе као његови први преци.

У наставку свога дела, почев од стр. 191., наш аутор се осврће на један случај због ког је у Француској текло много мастила, што ни до данас није сасвим престало. То је откриће у месту Глозел (Glozel), 1924. г., много већег броја „грчких слова" него у споменутој пећини. Ту, у Глозелу, 20 км јужно од Вишија, ископано је на једном сеоском добру камење по коме су урезани јелени, медведи, неке животиње, које би могле бити пантери, дивљи коњи, дивљи бикови, али изнад свега мноштво знакова, који изгледају као слова из Азила, или као писмо филистинаца, тј. као тзв. „грчка слова", па „синајско", или она из места Избет Сарта. Ископине из Глозела датиране су на десет или девет хиљада година пре Христа, одн. отприлике као и откриће у пећини Азила. Француски археолог Морле (Dr A. Morlet), обавештава у наставку Шпанут, саставио је од бројних урезаних знакова тзв. „азбуку Глозел", која по француском истраживачу зачуђујуће личи на азбуку Филистинаца.

Додајемо да је своједобно „афера Глозел" изазивала у Француској много узбуђења и вике, па чак и судске процесе, јер су, у једном моменту, гласови о фалсификовању целог тог налаза надвладавали. Међутим, Шпанут, каже да већина глозелских цртежа, који приказују животињски свет с краја дилувијалног доба, побијају тврђење о могућности фалсификовања. Том аргументу Шпанут додаје још један, а тај је: да би се идеја о кривотворењу могла прихватити, морало би се доказати да је власник терена, на коме је тај археолошки материјал нађен, онда осамнаестогодишњи Емил Фраден (Emile Fradin) познавао, како постдилувијални животињски свет, тако исто и филистинско и „синајско писмо".

Кад се све то узме у обзир, онда је, сматра Јирген Шпанут, лакше схватити тврђење скандинавских Еда, по којима су руне настале „пре почетка дана", у „прастаро време", када их је човеку дао један бог. Наш аутор даље наводи Макалистера (Macalister, 1913., 130.), по коме су они, који су измислили писмо, поставили камен темељац наше цивилизације, па закључује:

„Kann es sein, dass wir diese Gabe unter allen Völkern den Philistern verdanken".

Односно:

„Може да буде, да ми овај дар међу свим народима дугујемо Филистинцима."

Целер је, у духу великог и стрпљивог истраживача, упоредио многе азбуке, откривене у Европи и по Малој Азији, дошавши, како наводи Шпанут, до закључка да ако се упореде поједина слова тих разних азбука, она личе једно на друго као јаје јајету. Дефинитивна Целерова реч у вези с тим је:

„Alle betrachteten Alphabete in einer gemeinsamen Wurzel entsprungen."

„Све проучаване азбуке настале су од једног заједничког корена." (Гл. 4. Целерове књиге, пп. 95.–120.)

Према томе, може се рећи, по Целеру, како наводи Шпанут, морало је постојати једно место и одређено време настанка писма, а исто тако и „народ носилац,", који је то писмо проширио и разнео по Европи и по великом делу Азије.

На стр. 194. Шпанут даље излаже резултате Целерове студије, по којој су „народи са северних мора" за време (некакве) велике сеобе испунили огроман простор, почев од западне обале Француске, па преко Шпаније до Црнога мора и до Тигра и Еуфрата, па на југу до северне Африке и до Црвенога мора. А Рамзес III је, у свом папирусу, (Мединет Хабу, табла бр. 46.) оставио сведочанство, које Шпанут наводи:

„Sie legten ihre Hände auf alle Länder bis zum Erdrand",

„Они ставише своје руке на све земље до краја света".

А у извештају о Атлантиди, који је понављање египатске приче из времена истог фараона, потврђује се каже Шпанут горње тврђење. По тим египатским записима, како је донео Платон у дијалогу Тимеј (25., а-б):

„Они (тј. десет атланских краљева) владали су оним острвом (Краљевским), а такође и многим другим острвима и сувом земљом. Осим тога, владали су ови краљеви, почев од Средоземног мора и Либије до Египта и у Европи до Тиренског мора. Читава ова сједињена сила имала је у плану, да вашу и нашу земљу (тј. Грчку и Египат) исто тако као и све земље с ове стране мореуза (тј. Гибралтара) једним јединим ратним походом подвргне под њену власт."

После овог сведочанства, Јирген Шпанут као да ставља потпис, тврдећи:

„Die archäologische Forsschung hat auf grund überaus zahlreicher Funde diese Angaben in jeder Hinsicht bestätigt".

Дакле, Шпанутове речи налик су на некакво задње слово, на неку врсту аманета онима који треба да наставе тамо где је он стао:

„Археолошко истраживање је својим веома бројним налазима ове податке у сваком погледу потврдило."

Значи, археологија је потврдила и тврђење у последњем пасусу дела Јиргена Шпанута, који евоцира хладнокрвна Целерова истраживања, сматрајући их научним достигнућима највишег степена. Наш писац изражава уверење да је Целер својим радом окончао један давнашњи спор око питања односа између руна и раних знакова за слова, па пише своју последњу реченицу:

„...die „Philisterschrift", die fälschlich als „phönizisches Alphabet" bezeichnet wird, aus der Runenschrift der Atlanter-Nord-meervölker hervorgegangen ist".

Што значи, да је:

„...Филистинско писмо", које се погрешно назива „феничанском азбуком" произашло из рунског писма Атлантиђана, тј. северноморских народа."

Чини нам се, да те своје речи Шпанут сматра неком врстом печата свега, што је у целом свом делу написао. За нас, међутим, тек се овде поставља главни проблем, па ћемо покушати, да се од ове, последње Шпанутове стране поглавља о „Филистинској азбуци", вратимо на стр. 187., где је он употребио један назив, а да га није по иначе његовом редовном обичају објаснио. То је придев „илирски", који је у контексту тог свог одломка ставио уз придев „источнонемачки". Откуда сада наједном да он повезује са источним делом Немачке, нешто „илирско", појам у принципу везан уз Балканско полуострво? Чини нам се, да би нам иначе овај симпатичан и одвише савестан истраживач био много ближи да је и у наведеном тренутку показао своју високу свест великог научника, давши пригодно објашњење и образложење ове нагле употребе једног у овом поглављу јединственог случаја (хапакс). То је био за Шпанута императив, утолико пре, што је данас пољска археологија на високом ступњу, а археолошки између данашње Пољске и Немачке, било источне, коју овде спомиње Јирген Шпанут, или западне нема разлике. Ми ћемо стога, уместо Шпанута, да дамо најкраће објашњење чудећи се недостатку његове научничке искрености. О „илирско-источнонемачкој" култури бронзаног доба може да се говори захваљујући установљеној чињеници да су преци свих данашњих Словена, некадашњи Срби, живели на једној огромној евро-азијској територији, о чему историја говори у детаљима. Да је Шпанут хтео само мало да се осврне на резултате истраживања његових пољских колега и толико би било довољно за потпуно разумевање његовог текста. То би такође помогло да се схвати, ко су, не само делимично, већ једним вели-

ким процентом (по неким научницима 60–70%), преци Немаца? У ту сврху, довољно је да се чак и данас пропутује једним крајем Немачке, уз пажљиво посматрање географских и породичних имена, упркос свим деформацијама и изменама. Такође су речите и мало старије географске карте, на којима се види, чак и по тврђењу неких немачких научника, који су у овој студији цитирани на пригодним местима, да су извесна словенска, одн. српска имена једноставно са Балкана пренета на север Европе. Како је до тога дошло, читалац ће моћи разумети, када се упозна с главом посвећеном Нестору Кијевском, Сипријану Роберу, Шафарику и Суровјецком, Шулцу, итд. Но у овој прилици, с обзиром да Шпанут подвлачи, цитирајући Целера, како су северноморски народи – ти, по њему, делимични преци Немаца, некада „испунили огроман простор"... од западних обала Француске, преко Шпаније до Црног мора, до Тигра и Еуфрата и на југу до северне Африке и „Црвеног мора", ми ћемо да кажемо сасвим одређено, који је то народ био на тако огромним пространствима. С тим циљем цитираћемо овде текст из књиге Илије Живанчевића, без икаквог коментара, јер је он довољно и јасан и речит.[127]

Отпочиње Живанчевић одломак који нас овде интересује:

„Овом приликом, нас занима искључиво један део беле расе – Словенство.

Растурено од Владивостока до Јадрана, огромним својим делом... *оно и данас личи на огромну сфингу.*

На средини Евроазијског копна, између схватања истока и запада, оно је и бројно и географски као кичма човечанства и његова стремљења су од огромног значаја, а не само по њега, него по цело човечанство уопште.

Вијући се под истовременим и бесомучним ударима западног материјализма и летаргичног сањарења истока, Словенство чини утисак да је у непрекидном и сталном уобличавању. Од куда долази оно и шта је његова далека прошлост?

Словени нису писали своју рану историју... а страни извори још на првом кораку срећу их као многобројан народ... Летопис Несторов... Словене је нашао у Сенару као неимаре Вавилонске Куле, етнолошки као Јафетове потомке, а на Балкану их је нашао у прастара времена... као Илиро-Словене...

Осим словенских летописа... постоји и тзв. Баварски летопис, по коме су Словени дошли из праотаџбине преко јужне Русије... Крај осамнаестог и деветнаести век заинтересовани су необично живо историјом уопште и истраживањем прошлости Словена и њиховог порекла. Ослањајући се најпре на летописну књижевност и традицију, на Словенском југу створила се вема заслужна исто-

[127] Илија М. Живанчевић, „Новом Покољењу", Београд, Изд. Штампарски Завод „Орао", 1934. г.

ријска школа – Српска, како би се могла назвати по томе, што су јој Срби били најизразитији представници, или јужнословенска по томе, што су је примили готово сви историчари са Словенског југа, или, најзад, аутохтонистичка по томе, што Словене налази у давним временима као староседеоце на Балканском Полуострву. Ова школа је сматрала да су они народи, који су живели на данашњој словенској територији: Дачани, Трачани, Илири и сви остали, који се спомињу на Балкану, у јужној Русији и у Средњој Европи, само разна имена Словена и њихових племена.

Идентификујући Винде, Виниде, Венде, Венете са Херодотовим Сарматима и Енетима и са Хомеровим и Цезаровим Венетима, ова школа је нашла Словене не само на Балкану и у Централној Европи, већ и у Италији, на Пиринејима, у Бретањи, Хелвецији, Скандинавији, готово у целој Европи. А ослањајући се на ономастику и филологију, нашла их је и у Северној Африци, Египту и Малој Азији. Најизразитији представници ове школе су Јован Рајић, Милош Милојевић, Марво Орбини, Качић–Миошић, Грубишић, Раковски и др. Ова школа извршила је огроман утицај и на руске раднике на историји Словенства: Татишчева, Ламанског, Болтина, Данилевског и др. А од Пољака припадају јој добро позната имена Адама Мицкијевића, Суровјецког, Лелевеља, Мацјејовског, Клечевског и др. Међу Словацима и Чесима истакли су се Папанек, Шафарик и др.

Против ове школе појавила се као реакција немачка, берлинско-бечка школа, која данас тријумфује на свим нашим катедрама историје и... стала је на гледиште да се Словени имају тражити као „варвари" на оним местима на којима их је означио готски калуђер Јорданис у шестом веку, а њихово надирање на Балкан има да се рачуна од Јустинијанова доласка на престо, после године 527. Према овоме, теза о атухтонисти Словена и тзв. аутохтонистичка школа имају отпасти и насељавања данашње сло-венске постојбине има да се схвати као предодређено кретањем Хуна и њиховом пропашћу.

Али, намачка школа пала је у још већу грешку придруживши се другим летописима, који се не могу узети као тачни и непристрасни извори за словенску историју због тога, што су верски и национално припадали оним таборима из којих се на Словене гледало крвавим очима...

Према филолошким претпоставкама Немци су стали на непозитивистичко гледиште да су Аријевци подударни са Германима. Овим немачким тврђењем Словенство је потискивано из индоевропске групе, његова се прошлост поново обавијала тамом, а оно и његова стара култура имали су да се потраже негде међу Монголо-Татарима..."

Међутим:

„Досадашњи резултати из филологије систематски прегледани и срећено изложени, довољни су да разреше овај проблем и да на сасвим нов начин представе историју древних Словена исто као и историју уопште...

Филологија је стала на гледиште да су словенски и ирански – произишли из истог дијалекта аријског језика и да су, према томе, ова два језика у прошлости били једно. Затим, изналазећи архајске облике јако заступљене код словенског, санскрита и јерменског... филолози су нашли необично блиску сродност сло-венског, санскрита и јерменског. А упоређењем словенског са балтским, закључено је да су и та два језика морала постати из истог дијалекта... Што се пак тиче сродности словенског језика са германским, немачки филолози Фик и Шлајхер закључили су да и један и други језик произлазе из истог аријског дијалекта...

Из ових карактеристичних факата, да словенски стоји, с једне стране, у тако блиском сродству са сатем језицима... и у тако блиском сродству са кентум језицима, а с друге стране германски и индоирански су тако далеко међу собом да се мора закључити да се тзв. индоевропско лингвистичко сродство германског и индоиранског заснива само преко словенског и његовим посредством. **Другим речима, словенски језик заузима централно место у групи индоевропских језика и филолошки и географски, и у колико му је који индоевропски језик географски ближи, у толико му је ближи и филолошки...**

Према овим закључцима до којих су дошли страни филолози *(Фик, Шлајхер, Грирсон, Џајлс и др.)* **за нас је потпуно и несумњиво јасно да су Словени староседеоци готово на целој својој данашњој територији, да су са те територије, као географске централе, вршили утицај на суседе, и на западу... и на истоку, давши и једнима и другима реч... због тога је словенски језик централни језик измишљене идноевропске групе.**

Да су Словени *као* **Аријевци, вршили своја надирања ка висијама иранским и даље ка Инду и Гангу традиционалним путем преко Босфора, јасно излази из скорашњих открића старих докумената у Кападокији...**

Али, као што се извор *тзв.* **индоевропских језика налази у словенству, тако се први, за сада, познати аријански обичаји налазе очувани у Ведама... а обичаји древних Словена, уколико су познати, забележени,** *или* **иначе очувани, подударни су са обичајима из ведске и готово ведантске књижевности, из чега излази да су и Веде и Ведента, као прва позната аријанска предања, творевина Словена као носилаца аријанизма, као народа који је аријанизовао и** *тзв.* **индоевропску групу.**

...Инди ни сами не мисле да су Веде њихов производ, већ да су их добили од богова, посредством мудраца, који су били „Мантрадрашћа"...

Кад се, *дакле,* Словенство непристрасно посматра са научно-филолошког гледишта и када се детаљно испитају његов претхришћански живот и древни обичаји, онда и његова и општа историја добијају други изглед.

Историја словенства тиме престаје да буде историја народа или расе, која се има сматрати као удаљена од културе за читаве векове и просторе, напротив, као историја народа који је дао реч, Веде и Веданту, она постаје општа историја".

Овим закључујемо избор текста из Живанчевићевог дела, од стр. 9.–24., који је, као што смо подвукли, у толикој мери јасан и речит да није потребно да му додајемо било какво тумачење. Тако, уместо да отпочнемо једну вербалну одбрану његових тврђења, ми ћемо у наставку приказати неколико географских карата – одн. сведочанства речитија од десетина исписаних листова. Прва приложена карта, узета из „The Atlas of World History, The Classical World",[128] представља, како стоји испод саме карте „Стари Свет из 300. г. пре Христа". По службено усвојеним историјским и географским појмовима, на једној карти из 300. године пре рођења Христовог не би уопште требало да буде Словена. Међутим, ми их овде видимо дубоко у срцу старе Европе, док су Германи само на територији данашње Данске и мало јужније од ње. У ствари, у далеко предхришћанско доба историдни Балти и Келти још нису били издвојени као неке нове етничке групе, а нити Јитланд није био германски, јер је цела та огромна територија била насељена Протословенима што, између осталога, најбоље доказује и само име Балтичког мора, коме у потпуности одговара и назив језера Балатон, у Централној Европи, у много касније формираној Мађарској, коју је населио народ туранско-турског порекла. Мислимо да присталице фалсификованог учења о касној појави Словена у Европи у односу на ову карту немају шта да кажу. Али уз нашу примедбу да онај истобојни део јужно од „Slavs" све до црноморских и јадранских обала треба такође да буде означен црно са „Slavs".

Дубоко жалимо, што на овом месту нисмо у могућности да прикључимо неку пољску археолошку карту, будући, да су Пољаци на територији око Балтичког мора дошли до таквих открића, која доказују присуство Словена у северно-балтичкој области чак до 2000 година пре Христа. Ето, још једног новог задатка пред будућим српским научним радницима, с обзиром да су ти балтички Протословени стварно били Срби, чији су далеки потомци данашњи Срби Лужичани, а још даљи Срби из Подунавља и са Балкана. А на основу чега то кажемо, то је јасно из целе ове студије, у којој се у више махова истиче значај Подунавља за праисторију Европе. Додаћемо још овде да се на старим картама, које репро-

[128] Colin and Sarah McEvedy, Macmilan Publishing Co, New York, 1973.

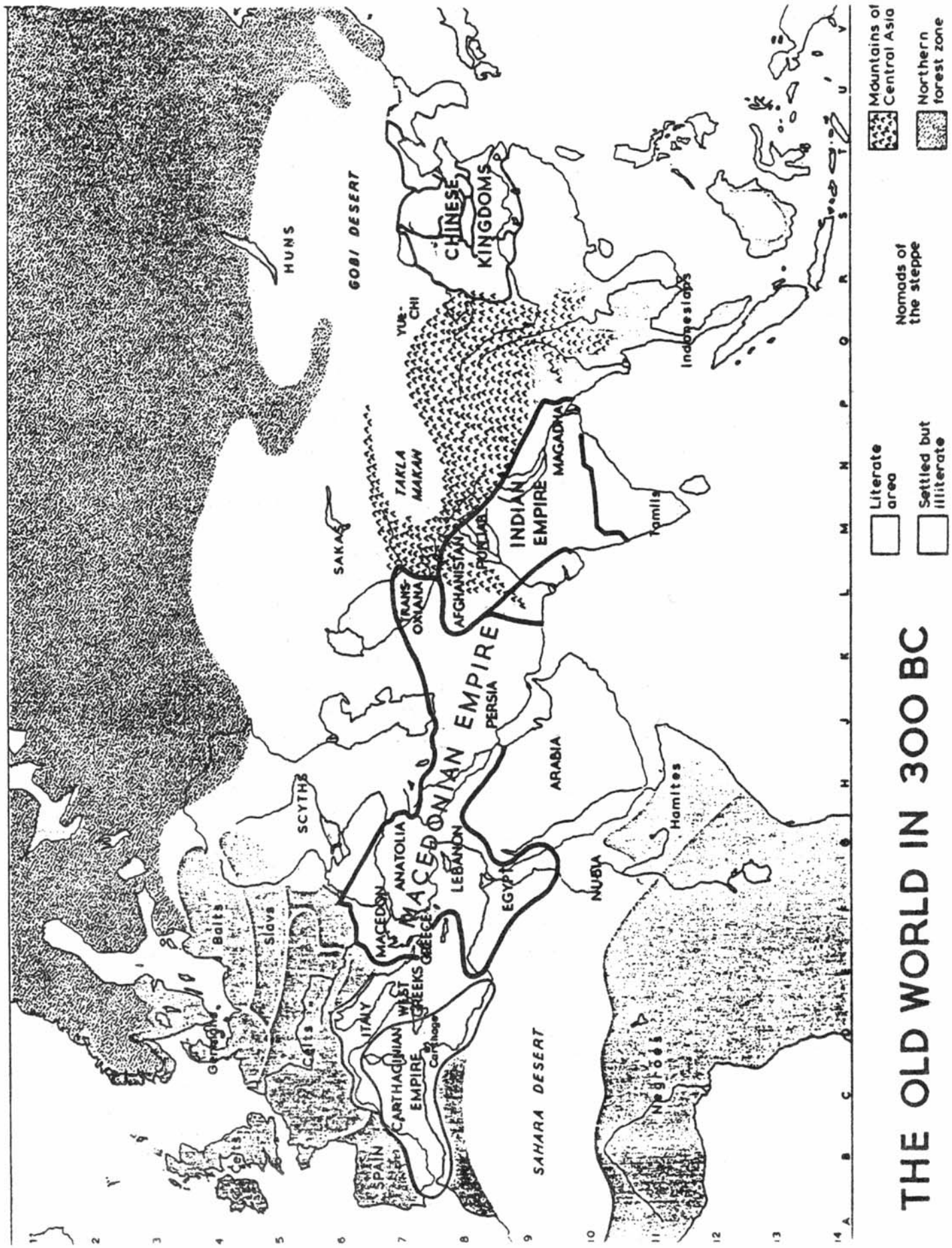
THE OLD WORLD IN 300 BC
Literate area
Settled but illiterate
Nomads of the steppe
Mountains of Central Asia
Northern forest zone
HUNS
GOBI DESERT
CHINESE KINGDOMS
YUE-CHI
Indonesians
SAKAS
TAKLA MAKAN
TRANS-OXIANA
AFGHANISTAN
PUNJAB
INDIAN EMPIRE
MAGADHA
Tamils
PERSIA
ARABIA
SCYTHS
ANATOLIA
MACEDON
GREECE
LEBANON
EGYPT
NUBIA
Hamites
Negroes
Balts
Slavs
Celts
Germans
ITALY
WEST GREEKS
Carthage
CARTHAGINIAN EMPIRE
SPAIN
SAHARA DESERT

дукују Птоломејеве, цео источни део Балтичког мора назива Sinus Venedicus, тј. Венетски залив, а Венеди, Венети, Венди, итд. је име којим су странци називали северне, балтичке Србе, као што Немци још и данас називају Лужичке Србе.

Следећа карта из истог „Атласа светске историје" приказује стање у Европи 145., г. пре Христа. На њој је избрисана граница између „Балта" и Словена, а Германи се још увек налазе само на територији Јитланда, некадашњег „Сербонланда" и мало јужније од њега. У ствари, најновија историја Немачке ставља појаву Германа у каснијој Германији, одн. данашњој Немачкој, тек у годину 143. пре Христа, када су Словени по свим тим северним областима имали своје градове, своје храмове, своје богове и своју веру, као и уређен породични живот на високом етичком нивоу. Милош Милојевић каже да када су први Германи у то доба видели двоспратне куће тих Протословена, мислили су да су Словени ставили кућу на кућу. Између осталога и то сведочи какав је био ниво културе Балтичких Словена, одн. Срба. Сачувани су и описи њихових величанствених храмова, а позната је и њихова везаност уз земљу, коју су волели и коју су обрађивали на такав начин, и с таквим познавањем да су све касније европске придошлице учили земљорадњи, што и данас сведочи терминологија, која се на њу односи.

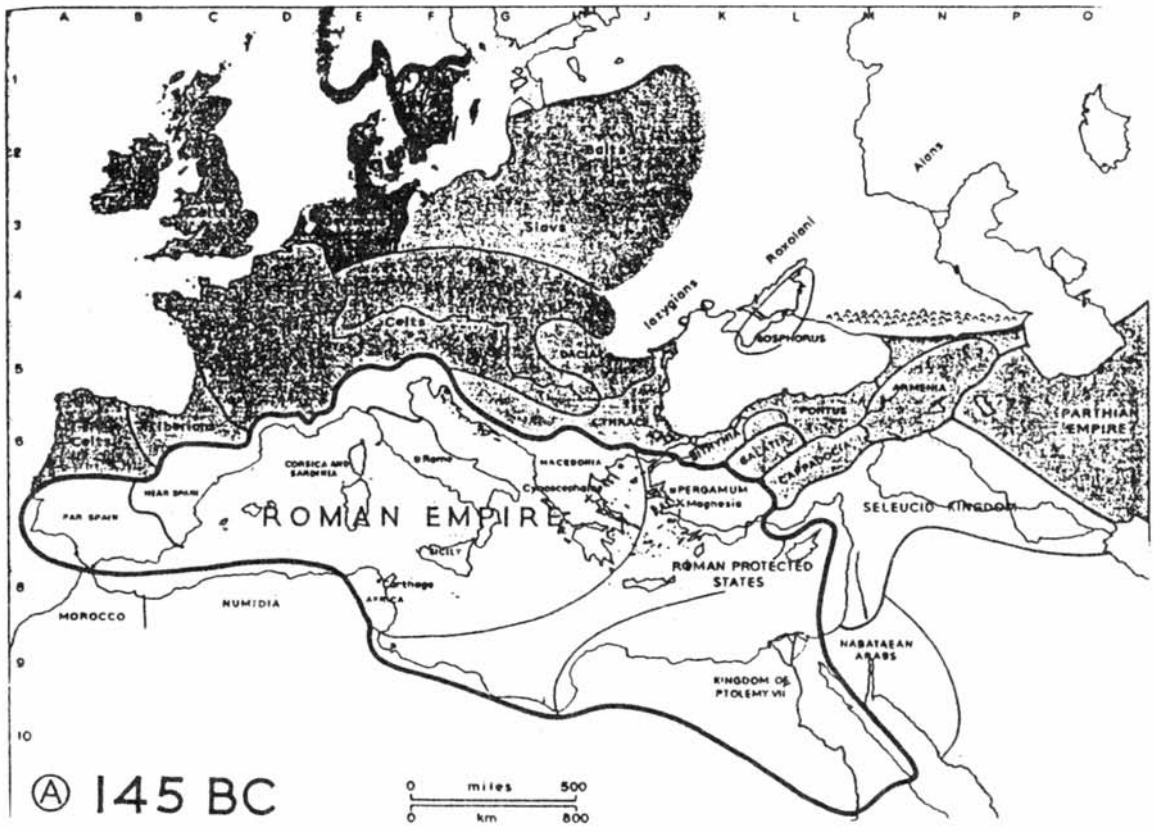

Следеће три карте, опет од истих аутора, показују да историја у све већој мери открива присуство Словена свуда у Европи. Прва карта је из прве половине шестога века, друга из прве половине седмог, а трећа с почетка деветог века, а то је историјски период на коме је Сипријан Роберт (Cyprien Robert) засновао своје тврђење, да је:

„...у доба Карла Великог све са оне стране Рајне, што није било франачко, било словенско".

Историја је, дакле, коначно схватила, да су Словени „свуда по Европи", на југу, чак до Пелепонеза и по њему, сежући северно у непрекинутој линији до Балтичког Мора, будући, да још није било ни Мађарске, ни Аустрије, нити Румуније, а азијатски Бугари се још не беху превише удаљили од Дунава. Већ само један површан поглед на приложене карте доказује, да је Живанчевић тачно констатовао да кроз овакав начин прилажења прошлости Европе **историја Словена, као и општа историја европског континента добијају други изглед.**

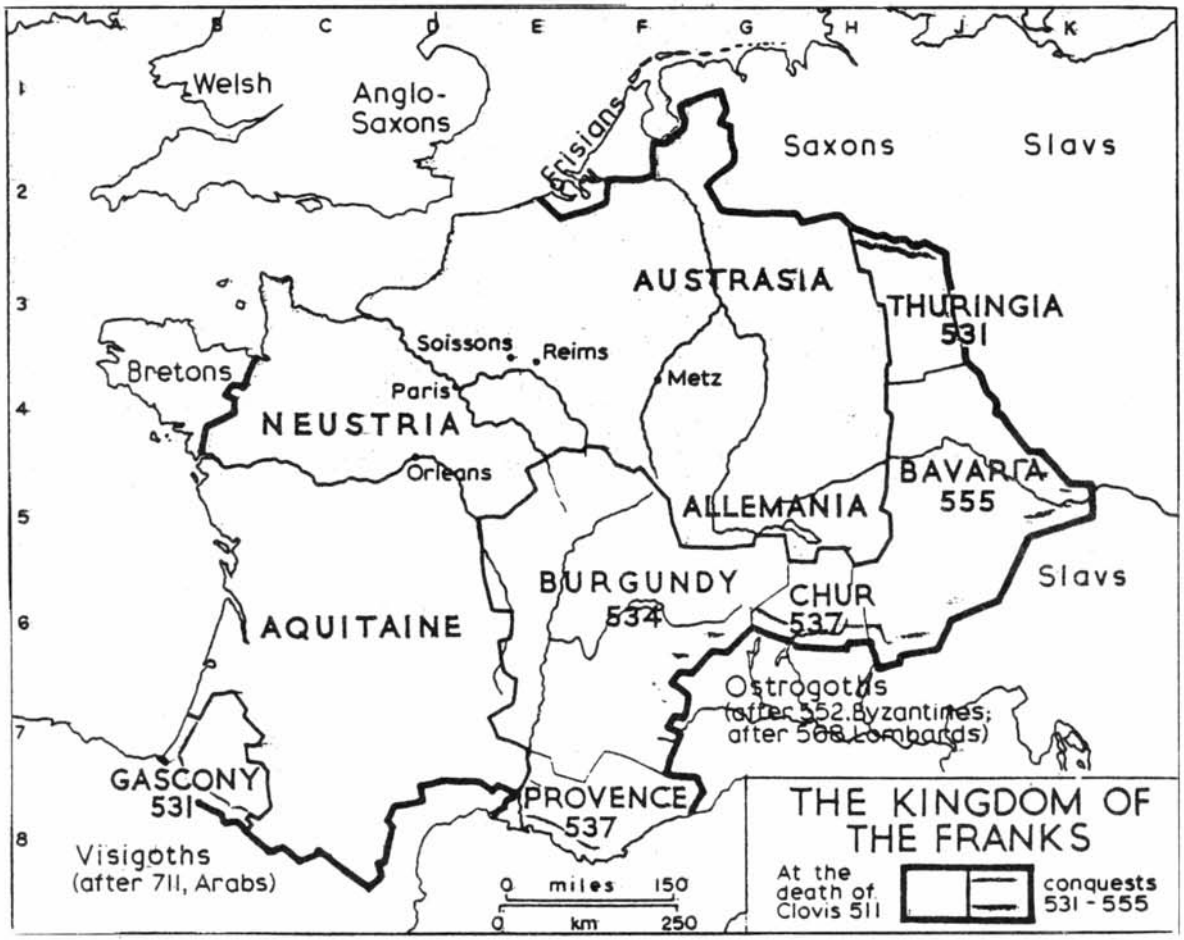

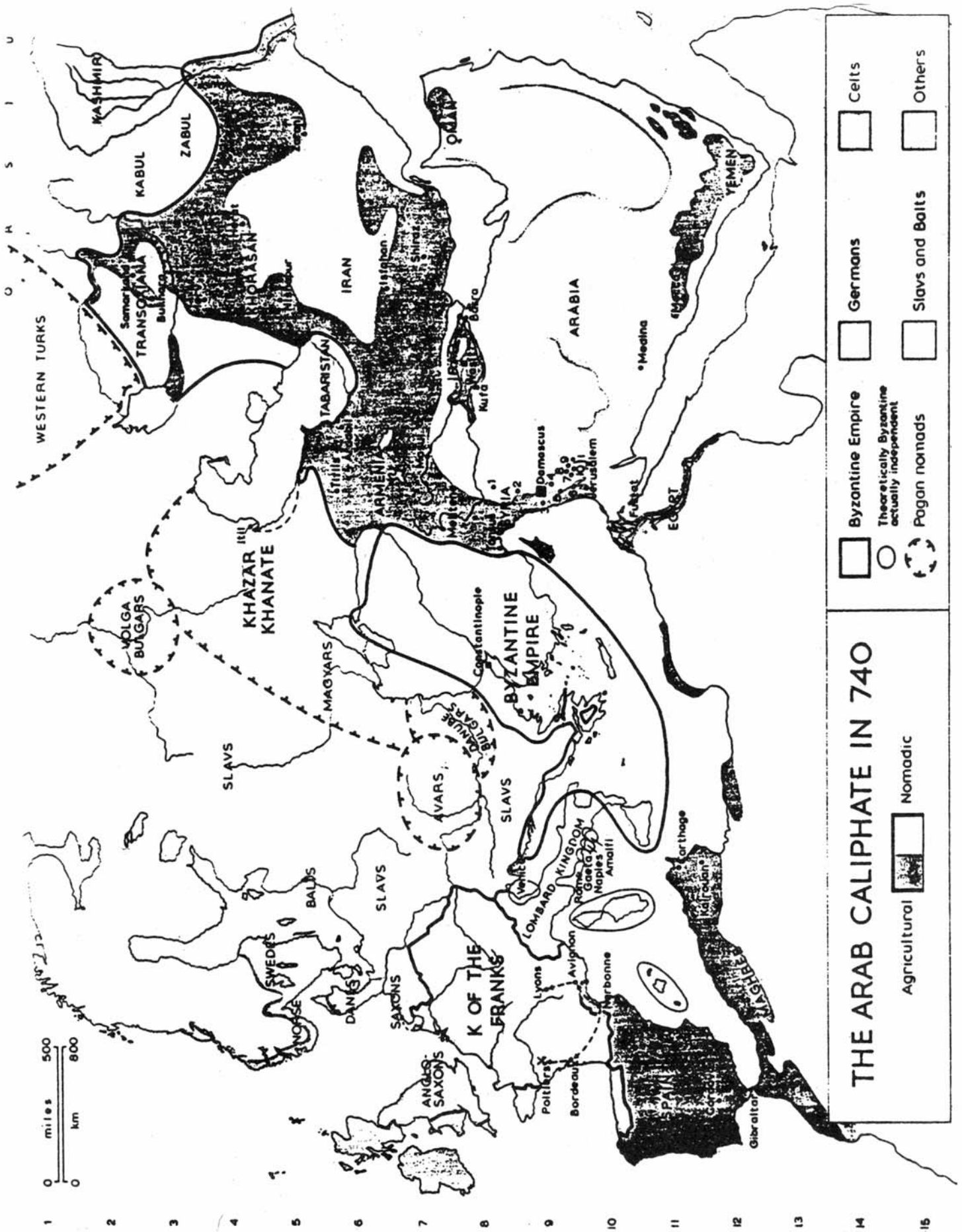
THE ARAB CALIPHATE IN 740
Agricultural
Nomadic
Byzantine Empire
Theoretically Byzantine actually independent
Pagan nomads
Germans
Slavs and Balts
Celts
Others
WESTERN TURKS
KASHMIR
KABUL
ZABUL
TRANSOXIANA
KHORASAN
IRAN
TABARISTAN
ARMENIA
SYRIA
ARABIA
EGYPT
YEMEN
Damascus
Jerusalem
Medina
Mecca
Kufa
Basra
Isfahan
Shiraz
Herat
Balkh
Samarkand
Bukhara
KHAZAR KHANATE
VOLGA BULGARS
MAGYARS
SLAVS
AVARS
DANUBE BULGARS
BYZANTINE EMPIRE
Constantinople
LOMBARD KINGDOM
Rome
Naples
Amalfi
Carthage
Kairouan
IFRIQIYA
MAGHREB
SWEDES
NORSE
DANES
BALTS
SAXONS
ANGLO SAXONS
K OF THE FRANKS
Lyons
Avignon
Narbonne
Poitiers
Bordeaux
Gibraltar
0 miles 500
0 km 800

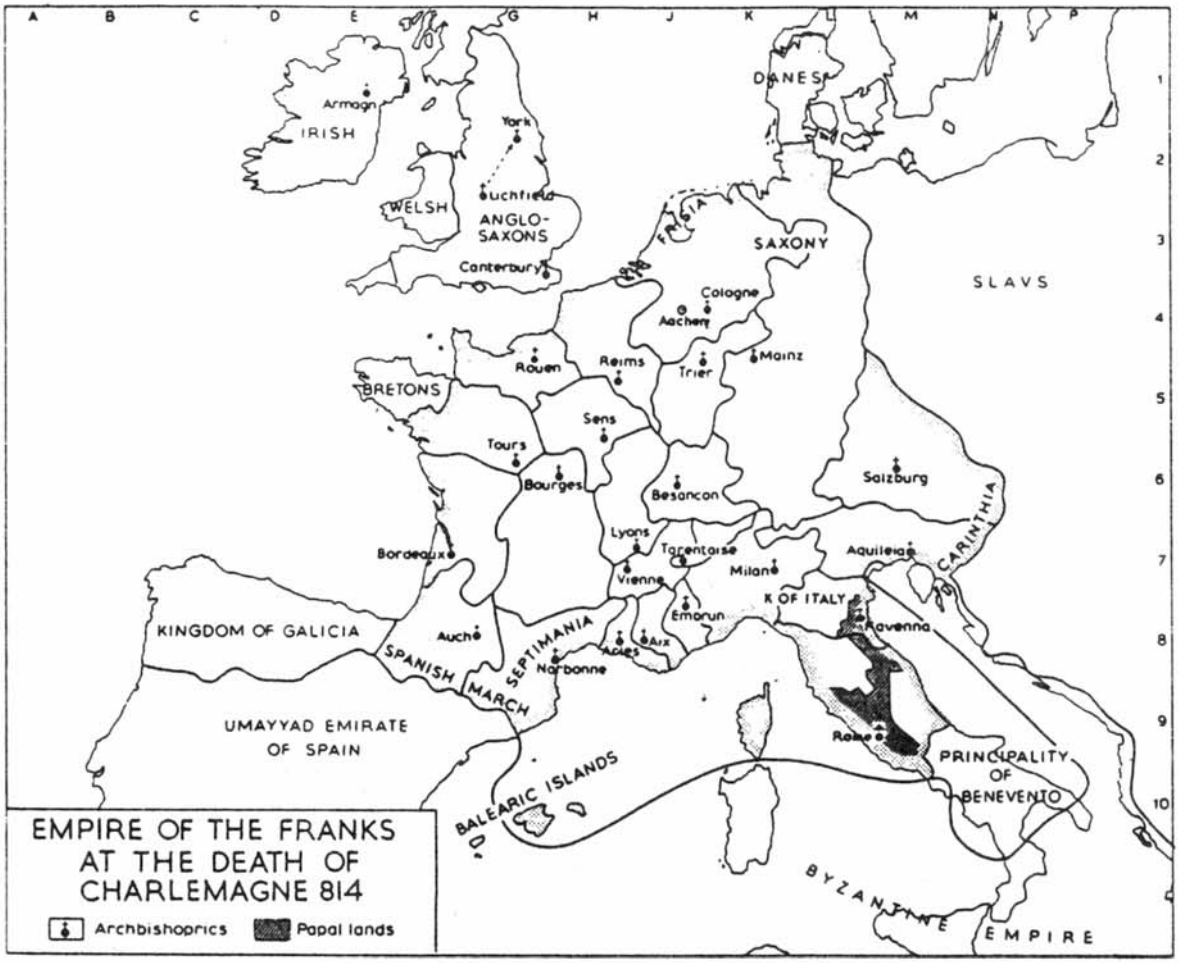

Из претходних карата очигледно је да се уопште не може говорити о некој „великој сеоби народа", захваљујући којој су се Словени нашли уз аварско-хунско-татарске хорде, које су их довеле у Европу. Јер, на карти „Арапског калифата", из 740. г., јасно се види да су се Авари сместили као на неком острву, окруженом Словенима, док се татарски Бугари још нису били удаљили одвећ од Дунава према југу. Ту су и Мађари још далеко од њихове данашње територије, којом су пресекли прастаре словенске земље. Словени на тој карти, дакле, нису ни на репу, ни на глави азијатских освајача, они су једноставно свуда, и на северу, и на југу, и на западу и на истоку. А да су некада на европском западу били и на Атлантику, где их је Цезар дословно утаманио у Галији, ипак је остало нешто, што не може да доведе у заблуду: то је језик Баска, који садржи сигурно између 30 и 40% српских речи. Но далеко од тога да овде чак и покушамо да се упустимо у тај проблем, ми га само предлажемо као предмет једне велике будуће студије. Напомињемо још једну ствар: зна се да баскијски језик не спада у групу индоевропских идиома, но утолико је занимљивије да се установи, одакле Србима и Баскима тако велики проценат истоветног и сличног лексичког блага?! Биће да је то нека мешавина између оних прастарих Срба у исто тако старој Иберији и тамошњих прастановника, но на будућој науци је, да о томе каже

коначну реч, а ми ћемо овде да се вратимо питању писма и његовог порекла.

Имајући сигурну базу за уверење да су данашњи Словени, а некадашњи Срби, који су носили разна покрајинска и обласна имена (због чега је код странаца дошло до конфузних појмова о њиховом имену и о њиховом постојању уопште), били, како рекосмо, староседеоци на огромним пространствима, па будући да су они од најдавнијих дана водили трговину и својим бродовима обилазили велики део старог света, немогуће је да су један такав начин живота могли водити без евиденције, записа, подсетника... У студијама о српском писму има доста појединости, које указују на то да је српски народ од вајкада умео да се изрази различитим знацима, који су урезивани у тврд материјал имали изглед онога, што наука назива „рунама". На основу открића извесних старих сведочанстава, имамо разлога да закључимо, да су у историји небулозно представљени Пелазги, били Словени античког времена, или, тачније, медитерански Словени, што се опет своди на Србе. А пелазгијско писмо се спомиње у античким изворима и ми се чудимо да се савесни Јирген Шпанут није на та сведочанства осврнуо, будући, нпр., да је више пута цитирао Дионисија Сицилијског... Тај његов пропуст веома подсећа на аустријског филолога Wüst-a, који, говорећи о свим Србима Азије и Европе, мимоилази Србе Балкана и саме Аустрије... У наставку овога поглавља читалац ће наићи на та сведочанства, али ми ћемо овде најпре приказати нешто, што представља, не знамо још тачно од када, али верујемо од времена старих „Пелазга", а то је писмо, из ког је највероватније произишао грчки алфабет. Ради се о **глагољском писму, или глагољици**, назив, који долази од старијег појма за **„реч" – „глагол"**. Према томе, име **глагољица** би означавало појам о нечему, или неком, ко **говори**. У српском језику се каже **„благоглагољив"** за некога, ко зна лепо и умилно да говори. **Певачица** је или птица, или особа која пева и која зна да пева. **Глагољица**, формирана по истом принципу, може да буде само она **која говори, која зна да говори, а то је, у нашем случају, скуп слова**, захваљујући коме може да се преноси **жива реч**, да се **„глагољи"**. У српском језику је тзв. фигура етимологика (figura etymologica) лепа стилска фигура, као нпр.: лов ловити, песму певати, пој појати, итд., или, у нашем случају: **глагол глагољити**, што би било исто што и **реч рећи**. У српском језику се такође може та „фигура етимологика" проширити, па је, нпр., могуће рећи: писац пише писмо, пишући писмена, итд. А како нас овде интересује азбука, назив који такође има своје прецизно значење, можемо на српском језику да се изразимо и на следећи начин: **глагољица глагол глагољи глагољиво**, а резултат тог акта је **глагољивост**... Ова тема би могла да се развије нашироко, но у овом случају нам је и толико довољно, да бисмо схватили дубок смисао назива за оно, што се

обично назива „а-бе-це-да", или „алфабет" код западних Европљана, уз напомену, да ни један ни други израз нису ништа друго, до ређања првих неколико слова.

Морамо овде да напоменемо да у српском језику за „алфабет" постоји и један други назив, а то је **азбука**, но о томе говоримо у овој истој глави на пригодном месту, где спомињемо и други назив – **буквица**. А **буквица** и **азбука** могу да буду и **глагољица** и **ћирилица**, тј. оба српска писма, но ми се за сада нећемо удаљити од **глагољице**, коју овде приказујемо у једној од њених старијих облика, из књиге „Слованка" од Клем. Грубишића.[129]

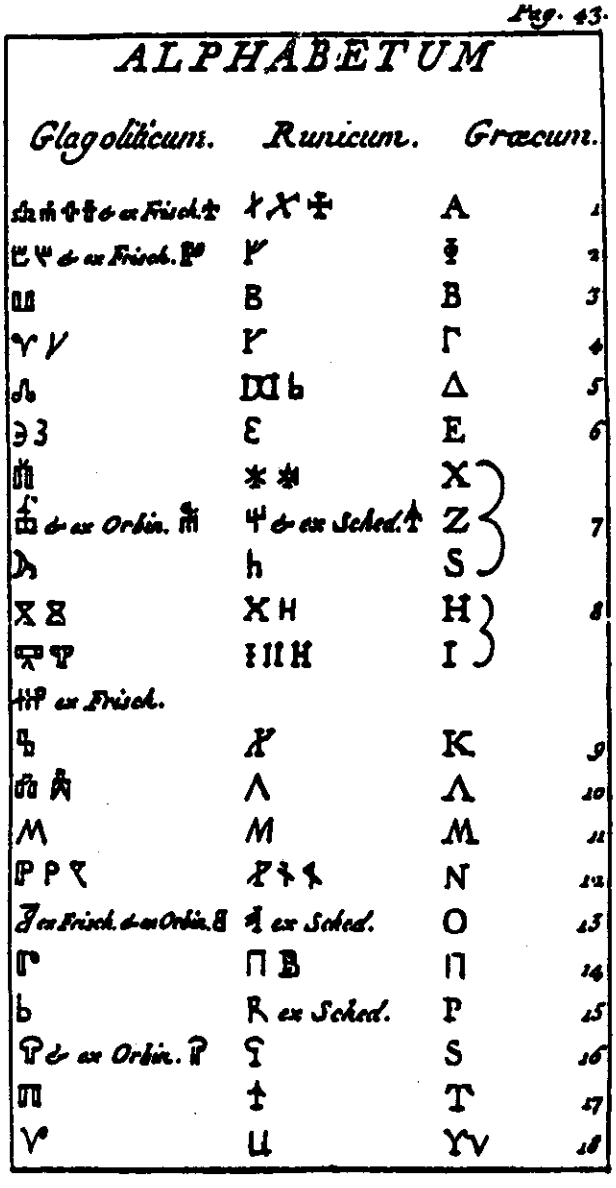
Pag. 43.

ALPHABETUM

Glagoliticum.	Runicum.	Græcum.	
		A	1
		Φ	2
		B	3
		Γ	4
		Δ	5
		E	6
		X	
		Z	7
		S	
		H	8
		I	
		K	9
		Λ	10
		M	11
		N	12
		O	13
		Π	14
		P	15
		S	16
		T	17
		Y	18

Чини нам се да уопште није могуће написати једну потпуну студију о писму, а да се не узму у обзир обе српске азбуке, **глагољица** и **ћирилица**, ова друга по њеном новијем називу. Ми овде и за сада још не можемо да закључимо која је од ове две азбуке старија, јер су мишљења о томе подељена. На будућој науци је да се овај проблем до краја испита и разјасни. С једне стране треба да се установи тачан однос између **руна** и **глагољице**, па између **глагољице** и **ћирилице** и најзад између **глагољице**, **ћирилице** и онога најстаријег „филистинско-грчког" писма.

Осим тога, сматрамо да треба да се рашчисти и проблем, ког се дотиче Бехрам Питавала (Behram D. Pithavala),[130] који у свом доле цитираном делу пише о постанку и развоју знака за познато ведско и индијско „АУМ", о чему је било говора у почетку овога поглавља. Мишљења смо да је решење тога проблема много једноставније од оно-

[129] Clem Grubissich, „In originem et historiarum alphabetici slavonici glagolitici... disquisitio populorum septentrionalium...", Veneti, MDCCLXVI.

[130] „The Iranian Basis of the Devanagri Sanskrit Alphabet, the numerical Signs and the sacred word „AUM"; its. Symbol.

га, што предлаже Питавала. Наиме, он сматра да би „свети слог" АУМ био синтеза од „АХУ" и „РАТУ", што би били облици за Ахура Мазда, а те две форме, деградиране или покварене у Аухар Мазд, прихватили су, по Питавалином учењу, хиндуски риши узевши АУ од АУ(хар) и М од М(азд), па су тако дошли до АУМ, речи „изговорене пре стварања".

Како овде није место за расправу ове врсте, ми смо тај проблем ставили одмах уз приказ старе српске глагољице, која би се, чини нам се, морала упоредити са знацима писма Авесте и Деванагари, пре неког коначног суда о овој ствари. Испитујући пажљиво глагољицу ми налазимо у њој готово идентичан облик симболу за свету реч АУМ... која је „постојала пре почетка"... одн., „била изговорена пре стварања света..." А да би била изговорена, морао је постојати УМ. Није ли то управо оно што у Питавалиној интерпретацији недостаје? Чини нам се да глагољица чува једну још неразјашњену тајну о улози народа, у чијем крилу је настала реч УМ, појам толико значајан у развоју људског бића и људског друштва.

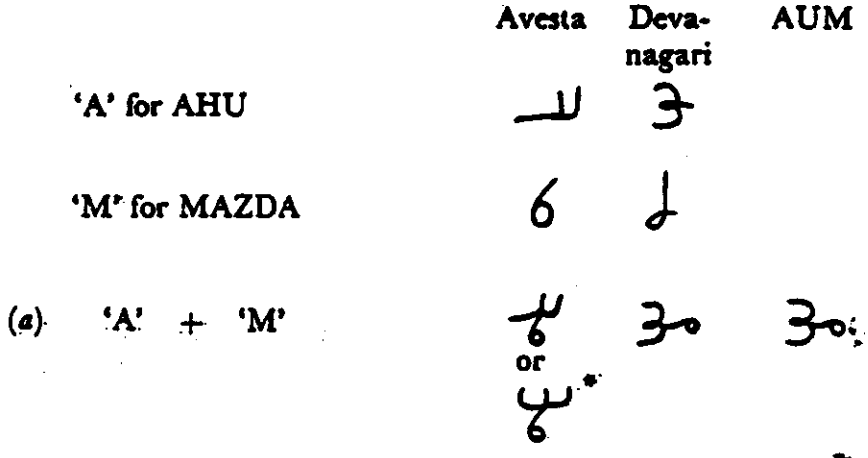

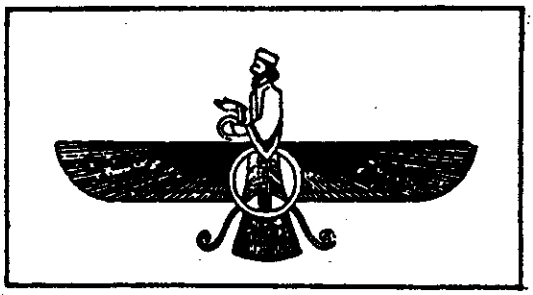

Derivation of 'AUM'

Chart 'D'

Посматрајући глагољицу и руне, чак и површно, није могуће не опазити сличност између једне и друге, па зато претходну репродукцију слова глагољице додајемо табели Јиргена Шпанута, приказаној у његовом делу, с објашњењем да је ту табелу израдио Целер са жељом и уверењем да помоћу ње илуструје своју идеју о заједничком пореклу писма. Ми ни у ком случају никако не можемо да сумњамо да су и Шпанут и Целер свој предмет дубоко проучили. Међутим, обојица су учинили и поновили исту грешку као и толики научници Европе, који врше своја истраживања под утицајем германске берлинско-бечке школе, тј. потпуно су елиминисали у своме раду Словене. Добро гледајући глагољицу не можемо а да се не упитамо: Није ли можда она онај први беочуг, на који су се надовезали разни мање, или више измењени облици свих каснијих слова у разним крајевима широке територије, по којој су се временом проширили Протословени, одн. Срби?

Доња табела носи у делу Јиргена Шпанута бр. 105. и он је уз њу додао следеће:

Zeller, Der Ursprung der Buchstabensschrift und das Runenalphabet, Osnabrück, 1977.,

тј. Целер, Порекло писма и руне, Оснабрик, 1977.

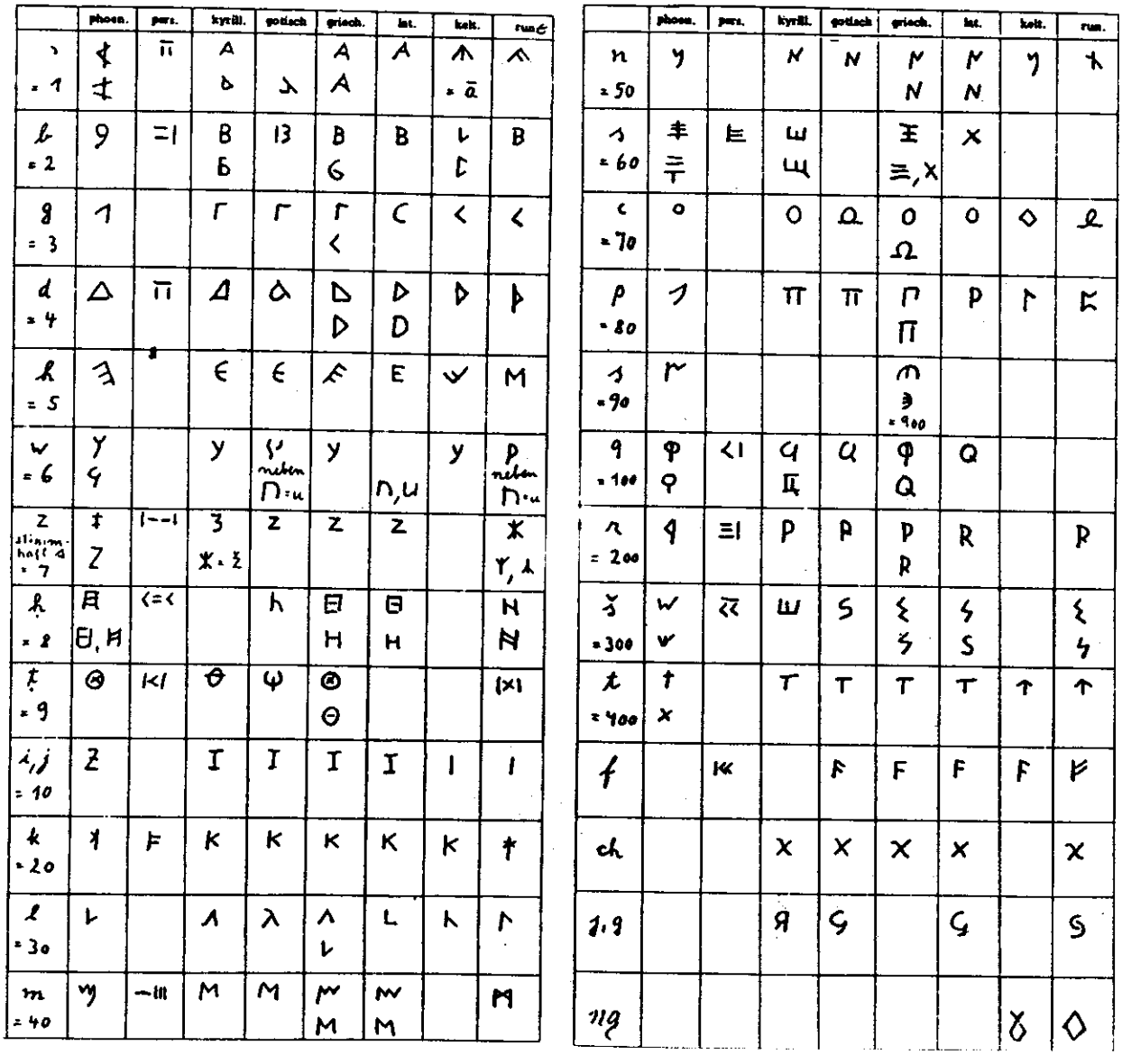

Упоређење између Целерове табеле, с једне стране и српске **глагољице** и **ћирилице,** с друге стране, утолико је императивније, што Целерова ћирилица има свега 22 слова, док старосрпска **ћирилица** има 44 слова, а **глагољица,** која је или **обла,** или **угласта,** показује следећи број слова: **угласта глагољица** се састоји од 33 слова, а **обла глагољица их има 40.** Ово је свакако предмет не само за размишљање, већ и за једну дубоку студију, коју смо ми у овој прилици тек само назначили у оном делу, где упоредо приказујемо те две азбуке и грчко писмо у његовој класичној форми, са 24 слова. Као што је јасно, разлика у броју слова, одн. графички означених гласова је тако велика у прилог оба српска писма да то изискује а и треба да привуче пажњу највиших научних кругова.

Чини нам се, а на основу историјских аргумената, да имамо и разлога, а и право, да бар претпоставимо да стварање једне од ових двеју азбука, ако не и обе, иде у веома давну прошлост... Јер у историји Срба се по најскромнијим објективним историчарима пење за неколико миленија.

Грчки историчар, коме смо посветили у овој студији једно поглавље, Лаоник Халкокондило, Атињанин, тврдио је у својој, такође у овој књизи цитираној, историји да су **Серблои** или **Трибалои** „најстарији и најмногобројнији народ на целој (њему онда познатој наша пр.) земљи". За илустрацију тог његовог тврђења, при коме Халкокондило није изразио никакво двоумљење, ми прилажемо карту кретања Срба кроз неколико последњих хиљада година, коју је фалсификована наука германске школе успела потпуно да одбаци.

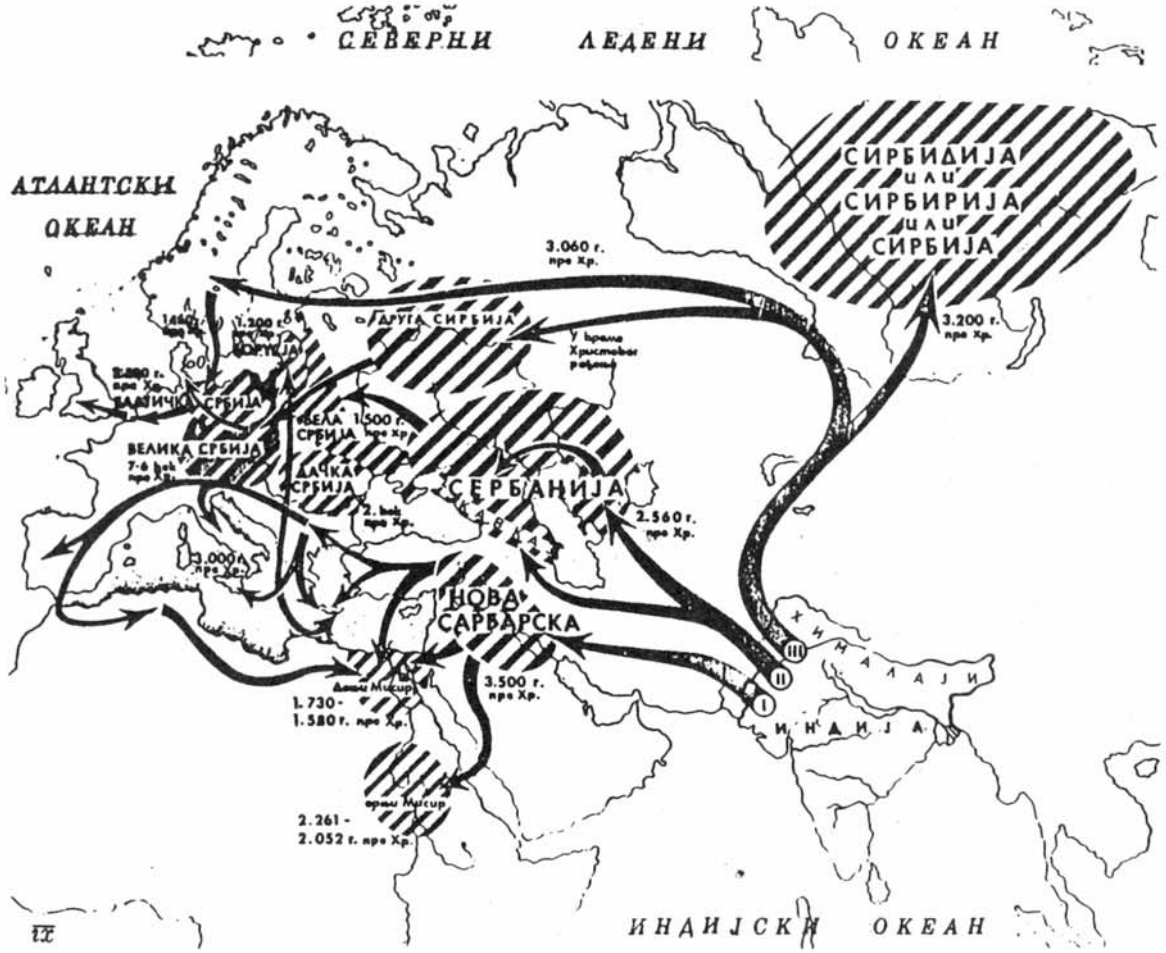

Захваљујући тој карти, лакше је схватити како је било могуће да се писмо истог порекла нађе у свим оним деловима света, где је Шпанут установио да су у давној прошлости живели „делимични преци" Германа. Из исте ове карте је јасно да је данашња немачка река Елба, некадашња српска Лаба (истоимена с реком Лабом у балканској Србији), од Римљана названа Албом, била српска река, која и данас тече достојанствено као нека давна занемела краљица, делећи некадашње полуострво Сербон (данашњи Јитланд) од европског копна. С друге стране, од ушћа Елбе, према истоку, живи древни град Срба Љубица, под измењеним именом Либек (Lübeck)...

И многа имена су нестала, или измења, или су пак потонула заједно са земљом у море, где је ишчезло и Краљевско Острво, чије су име Грци предали код Басилеиа... Уз то острво Јирген Шпанут повезује Филистинце, па и све оно што је он кроз своје дело означавао под знаком навода као „грчка" или „феничанска" слова, која по њему, како то јасно излази из целе његове студије, нису била ни „грчка" ни „феничанска", већ **филистинска**, пренета тамо, где их данас археолози налазе, од самих **Филистинаца**... То Шпанутово тврђење може да објасни појаву истог писма тамо где су се Филистинци нашли, али не објашњава његову појаву по другим крајевима Европе и једног дела Азије, а понајмање објашњава данашња „грчка" слова из Мас-д-Азила у Француској, за која сам Шпанут тврди да су из постдилувијалног периода. Та слова, исцртана црвеном бојом по белим каменчићима, далеко су од онога, што се мисли и што се зна о „пећинским" људима. Њихова форма је одвећ уобличена, а да би се могло мислити на неко бесмислено шарање, по светлој подлози. Осим тога, она су запањујуће налик на знаке слова, која, веровали смо и учили, потичу из много каснијег времена.

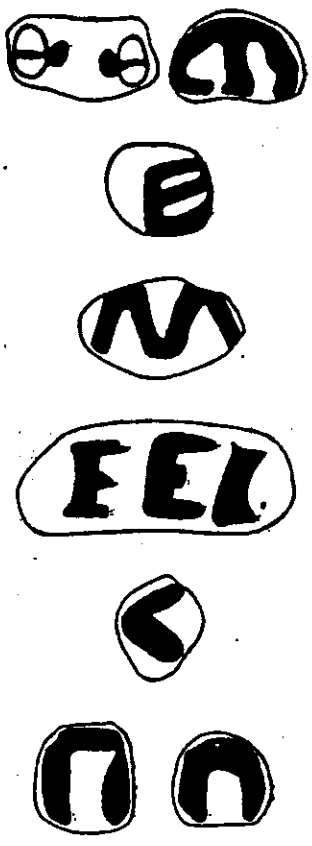

Репродукција тих „пећинских" слова налази се у Шпанутовој књизи, под бројем 108. где стоји још и: „Nach Piette, aus Behn, Vor-und Frühgeschichte, Wiesgaden", 1948., тј. слике су израђене према копији, или фотографији Пиета, а узете су из књиге Бенове, под насловом „Преисторија и рана историја", издате 1948. г.

Разбацана налазишта знакова једног истог писма по удаљеним крајевима једних од других, чини нам се, неминовно нас воде до помисли о једном народу, који је и сам живео, да тако кажемо, разбацан и по удаљеним областима, што, уосталом, стари писци и кажу кад говоре о преисторијским и античким Словенима чије трагове модерна археологија све више потвр-

ћује, као и сви научници, који се тим археолошким истраживањима служе. Само, на жалост, као по неком прећутном договору, нигде се у науци не изговара словенско име... Додуше, назив Словен, као готово неодређен појам се и спомиње, управо као и „егејска", „анатолска", „медитеранска", или „обскурна" етимологија грчких израза... Магловито и као у тами, али не: Србин, Србија, итд.

Lautwert	Westgriech	Prototyrrhen	Etrusk. Gruppe			Latein. Gruppe		
			Etrusk.	Umbr.	Osk.	Falisk.	Archaisch. Latein	Klass. Latein
a	A A	A	A	A	Λ	Я	AA	A
b	B B	B		B	B		B B	B
g (c)	⋀ ⟨ C	⟨ C	Ↄ		>	Ↄ	⟨ C	C
d	Δ D	D			Я	D	D	D
e	E	E	∃ ∃	∃ ∃	∃	∃	∃ E ∥	E
v (f)	₹ C	₹	₹]	] ⊐	⊐	↑	F ⅂	F
z	I	I	≠ ±	≠	I	≠	(I)	Z
h	B H	B	B	⊘	B	B H	H	H
th	⊕ ⊙	⊕ ⊙	⊗ ⊙	⊙				
i	I	I	.I	I	I	I	I	I
k	K	K	⊀	⊀	⊀		K	K
l	L	L	⅃	⅃	⅃	⅃ ⅃	⅃ ⅂ L	L
m	M	M	Ш Ш	Ш Λ	·H	Ш	Ш M	M
n	N	N	И Ч	И ⋀	И	И	N N	N
s ?		⊞						
o	O	⊙ O				O	O	O
p	Π	P	⅂	⅂	Π	⅂	⅂ Γ P	P
s		Ч M	M	M				
q	Q	Q q					Q Q	Q
r	P R R	P	q d	d	d	Я	q P R	R
s	⟆ ⟅	⟅	⟆	⟆	⟆	⟆ ⟆	⟆ S	S
t	T	T	⊀ T	+	T	⊀ ⊦	T T	T
u (v)	Y V	Y ⊦	V ⊦	V	V	V	V	V
x	X +	+				⊀	X	X
ph	Φ Φ	Φ	Φ Φ					
ch	Ψ Ψ	Ψ	↓					
f			8 8	8	8 8			
rs				9				
ś				d				

Па ипак, многе чињенице говоре у прилог тачности тезе коју заступамо... Између осталог, о распрострањености давних Срба, а данашњих Словена, по целом пространству о коме више пута говори и Јирген Шпанут... Јер, ако узмемо у обзир само овај проблем писма и примедбу Јана Колара, који је рекао да је језик Италије израстао на словенском стаблу (о чему више говоримо на одговарајућем месту ове књиге), па додамо томе ову табелу, такође узету из Шпанутовог дела, где она носи број 106., тиме ћемо се дотаћи још једног тешког и деликатног проблема.

На табели је, као што видимо, приказано западногрчко, прототиренско, етрурско писмо, итд., али западна наука, покушавајући да реши етрурски проблем и да дешифрује етрурско писмо, тражи решења чак и међу афричким идиомима, али избегава да се с тим у вези дотакне Словена и било ког словенског стабла. Судећи по овој табели, коју је Шпанут такође узео из напред споменуте Целерове књи-

ге о „О пореклу писма и руна", све овде поређане азбуке имају један извор, заједнички с натписима нађеним у Француској, на северу, Европе, у Малој Азији, у Египту итд., а тај извор сигурно припада много ранијем времену од онога, уз који је наука до данас везивала писменост. Ту писменост могао је да прошири по тако великом простору само народ врло бројан, покретљив, па према томе, веома распрострањен. А ни један други народ за који историја зна на подручју Европе и Азије, на ком је откривено писмо, о коме је овде реч, није био тако бројан ни у прошлости, а ни у садашњости, као Словени, узети у оном смислу у коме их карактеришу филозофи Меје и Вајан (Meillet-Vaillant):

„...као један јединствени народ, који је говорио јединственим језиком и имао свест о својој јединствености..."

Западни научни свет није био заинтересован за Словене, па их није ни изучавао, колико је, нпр., изучавао Грчку, Рим, Египат, итд.

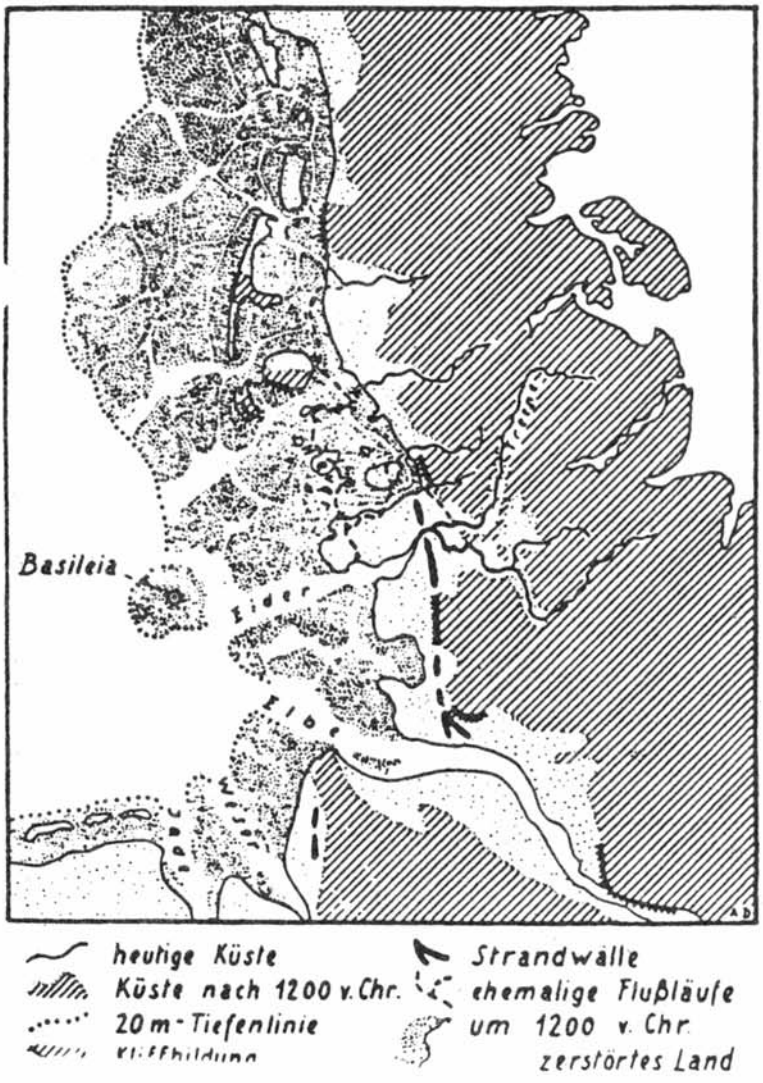

Па пођемо ли од свега напред изложеног и кренемо стопама Јиргена Шпанута све до Краљевског Острва, које је он представио на овде приложеној репродукцији карте у његовом делу о „Атлантиди", запазићемо, пре свега, да то острво није удаљено, ни од давне Лабе – Албе, а нити од Сербон-ланда, садашњег Јитланда. По историчарима, који Словене налазе свуда по Европи као староседеоце још далеко пре XII века пре Христа, када је, по Шпануту, то острво задесила катастрофа, која је присилила „Филистинце" да га напусте, можда заједно са „другим народима севера", како овај аутор често понавља. У то доба, дакле, у том делу северне Европе, по обалама, полуострвима и сигурно на том острву, као и по неким другим, које писци спомињу, живели су древни да кажемо – Словени, огрешујући се о давно нестале људе, који онда себе нису тако називали. За те Србе старих времена Шафарик каже у својим „Старожитностима" да су били на обалама северних мора давно пре него што је Мојсије добио Законе на гори Синајској. Па, судећи по ономе, што је сачувао Платон у своме дијалогу „Критија", што спомиње Шпанут, а што ни најмање не личи на легенду, већ, напротив, на оно, што је сачувано о словенским мудрацима старих времена, на том острву се не само знало за писмо, него је оно било урезивано и овековечено на стубовима и на плочама од злата. Ево, најпре, тог текста онако, како нам га је Платон приказао:[131]

„Εν δε τη στηλη προς τοις νομοις ορκος ην μεγαλας αρας επευχομενος τοις απειθουσιν.[132]

Ως ο νομος αυτοις παρεδωκεν και γραμματα υπο των πρωτων εν στηλη γεγραμμενα ορειχαλκινη η κατα μεσην την νησον εκειτ εν ιερω.[133]

Δικαοαντες δε, τα δικαοθεντα, επειδη φως γενσιτο, εν χρυοω πινα– κι γραψαντες μετα των οτολων μνημεια ανετιθεσαν."[134]

Горњи одломци Платоновог текста у преводу гласе:

1. – „На стубу, осим закона, (било је урезано) велико проклетство за свакога, ко би се (о њих) огрешио.

2. – ...њима је то закон налагао и слова (натпис) првих (краљева), исписана на стубу од орихалка, који се налазио у средини острва, у храму...

3. – Пошто би пресудили, када дан настане, пресуду би урезали на златној плочи, коју су, заједно са оделом, остављали за успомену."

Какво је било писмо Краљевског острва? Којим језиком су говорили становници тог давно потонулог дела земље, претворе-

[131] Platon, Critias ou Atlantique.

[132] О. с., 119e.

[133] О. с., 119d.

[134] О. с., 120c.

ног у земаљски рај, захваљујући поштовању традиција, реду и законима? Платон каже, да су ти још у његово доба давно ишчезли људи имали мисли истините и велике, показујући доброту при суђењу о догађајима, а и једни према другима. Исто тако, они су презирали све друго осим врлине, не ценећи никакво богатство у злату, не губећи власт над самим собом и држећи се увек правог пута...

Овај Платонов опис слово по слово се слаже с оним, што се зна о старим Словенима, посебно о Србима, што је сигурно дало повода да се још од најдавнијих времена створи појам о „небеској Србији"; што је служило као основа васпитања младих српских нараштаја, којима је мајка говорила, попут мајке Јевросиме:

„Немој, сине, говорити криво!...
Боље ти је изгубити главу,
него своју огрешити душу!"

И на то је сигурно мислио Живанчевић, кад је писао о:

„...људској мисли, која и данас, зрачећи, извире из безгранично простране и несравњиво чисте, бесмртне Словенске душе, осветљујући остали део човечанства."

Сличне мисли сигурно су биле записане на златним плочама Краљевског Острва, несталог заједно с његовим племенитим и праведним житељима... Како су те златне плоче изгледале нека нам о томе да неку представу слика, коју Јирген Шпанут доноси на стр. 185. свога значајног дела. Испод те слике пише: „Златне плоче, лево: филистинско писмо, десно: етрурско писмо." Ова слика носи у Шпанутовој књизи број 104. а узета је из текста под насловом: „Проналазак писма", објављеног, Тајм-Лајфу (Die Erfindung der Schrift" – Time-Life).

А којим словима су писали и на ком језику, да ли ће та тајна Краљевског Острва остати заувек прекривена водом?

Човек који ради, он верује. А рад кроз веру у оно што се ради, најчешће доноси плодне резултате... особито, када унутрашњим погледом успевамо да обухватимо, бар на кратке тренутке, и време и простор. Тако смо дознали, да је, отприлике у исто доба, када је потонуло Краљевско Острво, на другом крају Европе један народ писао и певао, под именом, који је сачувао Диодор Сицилијски... А ако се неким писмом и писало, и ако су се њим писале и друге епске песме, претпостављамо да је такво писмо бројем својих слова морало превазилазити број руна... Биће да је то исто оно писмо о коме је реч у VI певању „Илијаде": о коме је реч у Еурипидовој „Алкести", тамо, где се спомињу „Трачке таблице", везане уз име Орфеја, трачког краља. Судећи по ономе, што нам је сачувао Платон у „Критији" о језику „варвара", који су још у његово време говорили „варварским језиком", на територији Грчке и то особито жене, као већи чувари традиције, судећи по

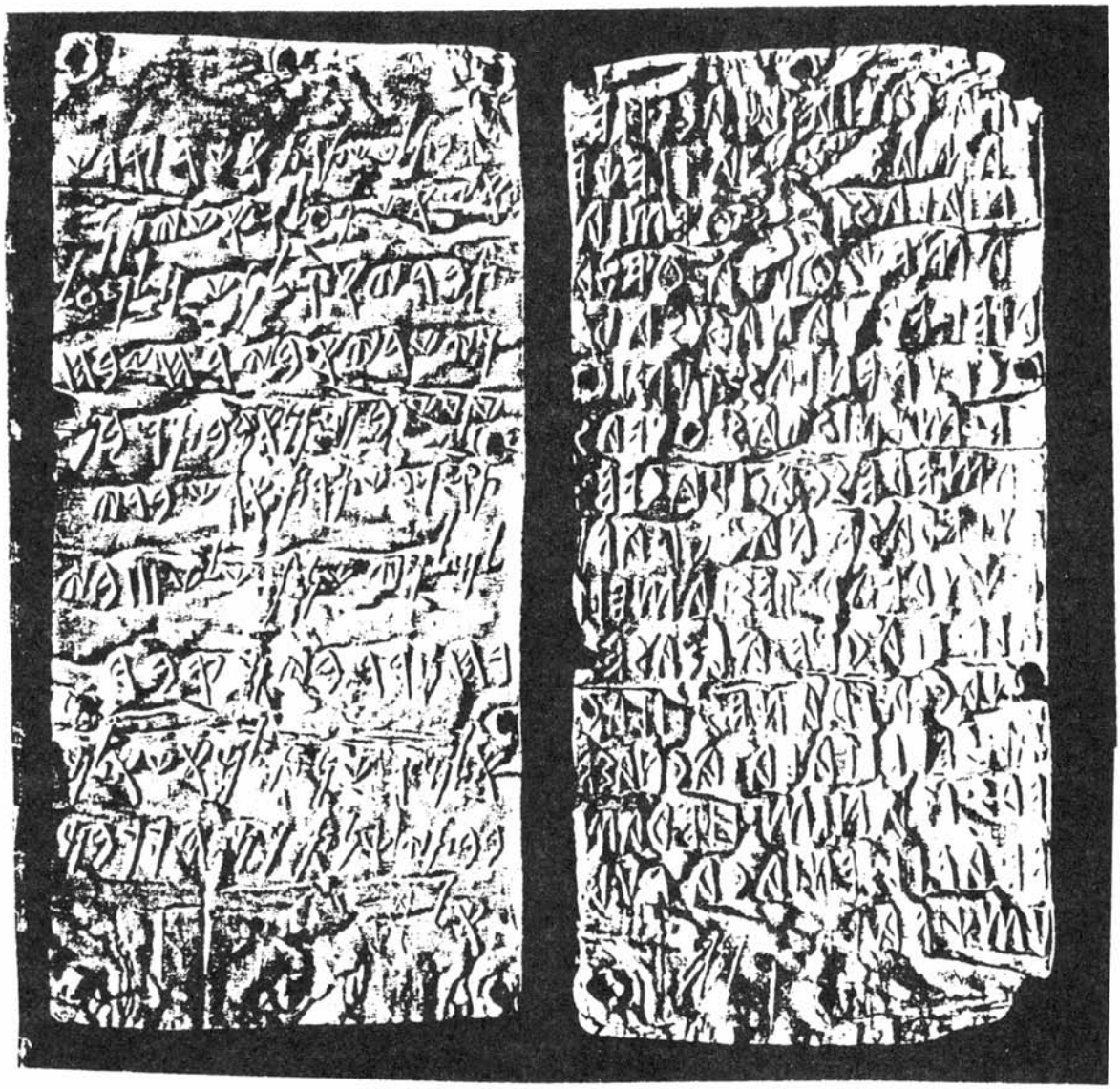

ономе, што он о том некад потпуно заједничком језику Грка и „Варвара" каже, нама тај језик ни данас није непознат... Био је то језик оних, чије су име Грци и Римљани проширили као „Пелазги", који су, по многим писцима, Хеленима били истински учитељи, јер су их научили земљорадњи, искоришћавању руда, архитектури, градњи канализације, епском певању и, како кажу старе књиге – писмености. У прилог те идеје говоре јасне, једноставне и пуне смисла и логике чињенице, које ћемо изложити у наставку овога поглавља.

Није било само на северу мудрих, племенитих и светих људи. Многа сведочанства нам сасвим нехотице говоре, да је таквих људи било и на југу европског континента. Људи, који су се удаљавали од света, да би медитирали, живели чистим животом и постали слични боговима. И они су били духом отмени, чином племенити и мудраци, који су уливали поштовање... Такви људи, код којих је ум доминирао целим њиховим бићем, приближавајући их космичкој духовној сили били су она надахнута – митска лица, која су зидала успон човека као супериорног бића... Ми с таквима

повезујемо и стварање писма, које од оних давних дана игра најодлучнију и најузвишенију улогу при остварењу везе човека с човеком и генерације с генерацијом. Тиме ћемо да прећемо на излагање грађе, коју смо до данас открили о **српском писму: глагољици и ћирилици.**

б) ГЛАГОЉИЦА

Будући, да ово дело није посвећено искључиво писму, већ писму једино у вези са Србима,[135] ми ћемо се осврнути на најнеопходније и само у најкраћим потезима. Тако ћемо најпре да размотримо како је резимирао своје знање о Глагољици лингвистички ауторитет Александар Белић.[136]

У самом почетку свога извештаја, Белић је веома далеко понајпре од правилног објашњења имена Глагољице, па тај његов одломак нећемо ни узети у обзир. Одмах затим дознајемо да се ово писмо употребљавало у најстаријим и, по чистоћи језика, најлепшим споменицима старословенског језика. Веома је занимљива чињеница да се Глагољица употребљавала у Моравкој и Чешкој (Кијевски Листићи, Прашки Одломци), да би из Панониje прешла и на западни део Балканског Полуострва. Иста та глагољица је допрла и до Русије где се сачувала у натписима саборне цркве у Новгороду, па у руском запису попа Упира. Међутим, наставља Белић да излаже иначе уобичајено мишљење, вероватно још од X. века Ћирилица је отпочела да потискује Глагољицу, која се употребљавала још неко време паралелно с Ћирилицом, тако да је од краја XI. века она наставила своје постојање само код покатоличених Приморaца у северној Далмацији, на Кварнерском острвљу и у Истри, где се сачувала и до четрдесетих година XIX. века, од почетка до краја у немилости код римске куриje.

По своме изгледу глагољско писмо је имало два облика: старији – обли и млађи – угласти. Својим облицима она је сложенија од Ћирилице, за коју Белић мисли, како је то као по неком договору прихваћено, да је настала од грчког писма. Међутим, наставља да излаже своје закључке Александар Белић, сличности између глагољског и ћирилског начина писања налазе се особито тамо, где **Србима грчка азбука није била ни од какве користи,** што значи: у односу на **гласове, које Грци немају.**

Даље нам Белић каже да је готово два века било спорно питање, која је азбука постала пре, одн. која је старија? Најзад је тај проблем решен дефинитивно тиме, што је установљено да су глагољицом писани најстарији споменици, тј. они, који садрже

[135] „Историја Срба", Ница, Том I., стр. 147.–169.

[136] По Белићевом чланку у Станојевићевој Енциклопедији.

најстарији језик, као што је Зографско Јеванђеље, а нарочито они „одлични" старословенски споменици, свакако из X. века, настали у Чешкој и Моравској. Чињеница, да глагољица има примитивнији и сложенији изглед, такође иде у прилог њене старости. Осим тога, наставља даље Белић, сва најстарија обавештења, на пр. Црнорисца Храбра,[137] могу се тумачити много згодније, ако се претпостави, да је Ћирило саставио глагољицу, а не ћирилицу...

Мишљење да је глагољицу створио свети Јероним одбачено је.

Па ипак, уз проблеме који се сматрају решеним, остао је као нерешен главни проблем – порекло глагољице. Тим питањем се бавио Исак Тејлор (Isaac Taylor), истраживач порекла азбука уопште и 1880.г. је изнео мишљење да је глагољица створена према грчком брзопису IX. века. Тејлор је сматрао да су се Словени већ пре Ћирила и Методија служили грчким писмом, комбинујући два и три грчка слова, кад је требало представити неки глас, који Грцима недостаје. Тако је Тејлор створио комбинације о постанку глагољских слова од по неколико грчких слова, што је Јагић касније допунио. Те комбинације су биле тачне, мисли Белић, за велики број слова...

Међутим, признаје Белић, известан број слова глагољице је на тај начин могао да буде објашњен, али, код неких су постојала велика натезања. Тако је најзад дошло до закључка, наиме, пошто све није могло да се објасни полазећи од грчког непотпуног писма, да је Ћирило можда узео нека слова из неке источњачке азбуке, с обзиром, да је он добро познавао различите источне језике. **Тако су поникле теорије о позајмици извесних слова из** Авесте (Вс. Милера), из јерменског и грузијског језика (М. Гастера, Абихта), из јеврејског и самаританског (Шафарика, Вондрака), из коптског (Фортунатов, Ламански). Неки су мислили, као Фортунатов, да се Ћирило угледао у самом стилизовању глагољице на источњачке азбуке, на пр. на коптску, која је и сама представљала стилизовану грчку азбуку. Али је ипак и даље остао велики број оних (Лескин, Дилман, Тејлор, Амфилохије, Фр. Милер, Јагић, Бељајев), који су сматрали да се и само из грчке азбуке могу извести (или из простих шара, или из комбинација већег броја шара) сва слова глагољице.

Мишљења смо, да се горње тврђење не може сматрати строго научним. Као да су слова вез, који се изводи комбиновањем шара! То чак није ни озбиљно! А зашто мора да се узме као основа грчка азбука уз толика натезања? Ми сматрамо да је ту по среди други један проблем, на који се нико није усудио да мисли. А како би се неко и усудио при упорном понављању:

[137] Црноризац Храбар, бугарски калуђер IX., или X. века. Његов спис „О Писмених" врло је вешта и ватрена одбрана словенске књиге од грчких напада.

„Срби су дошли на Балкан у VII. веку по Христу, а северно од Грчке су били само некакви „варвари", о којима није вредно говорити, чије име је чак римским и грчким устима било „одвратно" изговарати?!"

На овом месту унећу извесна тврђења у вези са српким писмом госпође Ружице Борисављевић, јер премда се нас две уопште нисмо знале, живећи у различитим државама и идући у науци сасвим независно једна од друге, различитим путевима, ипак њена и моја студија представљају извесну јединственост и надопуњавају се. Уз то, њени и моји закључци се у принципу подударају, као, на пр. и онај, који се односи на Србе и писменост, само што је она цео тај предмет обрадила на други начин, са становишта њеног прасрпског речника, као и захваљујући њеној посебној обради митологије и митолошких мотива. Ја сам пак стигла до исте тачке сабирајући оно, што се сачувало од писаних сведочанстава. Но, пре него што наставим тим писаним сведочанствима, да најпре поновим оно, што се налази у коментару госпође Борисављевић у вези с мојим текстом и с разним произвољним мишљењима о српском писму, које сам мало више навела. Она каже:

„И Етрурско писмо и Ћирилица су са Халкидике. У Солуну су постојали **експерти** (њено подвлачење) *за прављење азбука, али они нису били Грци, већ* **Срби.** *Правили су чак и азбуке за поједине грчке градове, па се поставља питање, ко је уопште створио грчку азбуку?*

Како су Тејлор, Белић и Јагић могли да закључе, да су глагољска слова комбинација од по неколико грчких слова???

Поред тога, што они немају најосновнијег смисла за цртеж, њима није било могуће ни да појме да су азбуке састављали **духовни људи мудраци** (подвл. Р.Б.). *Азбуке су много значајније од онога што се мисли! Ући у суштину сваког слова представља велики проблем! (Ви лепо кажете: „Нису слова вез, који се изводи комбиновањем шара...")*

Други су претпостављали било шта и правили су претпоставке свих врста.

Поредећи грчку азбуку са етрурском, може се закључити да је етрурска старија, али је ово посебан проблем, који није у вези са глагољицом.

Далматинци нису Хрвати и неправилно је њихову угласту глагољицу називати „хрватском"."

Ова примедба госпође Борисављевић улази у оквир хрватских научних фалсификата.

Па да се управо у овом тренутку повратимо Белићу, који примећује да је Глагољица по својим палеографским особинама старославенска, одн. црквеносрпска, или обла и угласта, употребљавана у Далмацији, у њеним манастирима. Белић даље тврди, да је обла Глагољица старија и да се угласта развила из ње, као и да се ова

друга, тј. угласта разликује од старословенске управо тако као и српска ћирилица од старословенске ћирилице тиме, што ни једна ни друга нису садржавале она слова, која у српском језику не постоје. То је врло значајна чињеница, која заслужује веома велику пажњу! Истраживања у том смислу, колико нам је познато, још нико није вршио. А то што овде дознајемо о глагољици, на неки начин нас наводи на помисао о Вуку и на његово главно правило:

„Пиши као што говориш!"

Није нам знано, да је овај феномен објашњен. Исто тако овде морамо да подвучемо и поновимо један одломак из Станојевићеве Енциклопедије под насловом „Глагољско богослужење":

„Првобитно су све литургијске словенске књиге написане у глагољском писму..., а касније, када је, после смрти Св. Апостола, тј. Ћирила и Методија, сложено ново писмо, много лакше и читкије (од Св. Клемента Величкога?), почели су књиге источнога обреда писати овим новим, „ћирилским" писмом, па је за мало времена потиснула ћирилица код свих иточних Словена старо глагољско писмо, те му после XII. века у источној цркви и нема ни трага."

У наведеном тексту се скрива мноштво необјашњених ствари, којима се српска наука још није свестрано позабавила!...

в) CYPRIEN ROBERT О ЋИРИЛИЦИ И СРПСКОМ ПИСМУ УОПШТЕ

Сасвим другојаче од Срба, којих се ово питање тиче, држао се Француз Сипријан Робер, кога исто то питање није морало да се тиче. У овој студији ми смо више пута споменули његово дело у два тома „Словенски свет", па то опет чинимо и овде, задражвајући се искључиво на тому II.

Говорећи на стр. 229. о напорима латинских мисионара, да Словене привуку себи кроз веру, Сипријан Робер изражава мишљење, да је **већ у самом почетку хришћанске ере морало бити књига писаних словенским језиком.** Истина је, каже он, да северни слависти одбијају то тврђење, гледајући као прве изумитеље писмености Ћирила и Методија. Али, што се тиче слависта словенског југа:

„Les slavistes du Midi soutiennent, au contraire, que Cyrille n'a fait qu'enrichir, compléter par la liturgie, une littérature déjà existante... Cette opinion paraît plus raisonnable."

Другим речима:

„Слависти Југа, напротив, сматрају, да је Ћирило само обогатио и допунио литургијом једну књижевност која је већ постојала... Ово мишљење се чини разумнијим."

Одмах иза тога, С. Робер наставља своја излагања, тврдећи, да изгледа невероватно да један народ као Балтички Срби (које су странци звали Вендима), који су били врло активни, који су се бавили трговином, који су имали своје богате градове, своје лепо украшене храмове, итд., невероватно је, дакле, по њему, да такви људи нису поседовали писменост.

„Но, рећи ће ми неко: Зашто од те писмености није нешто остало? Да су имали писаних споменика до нас би доприли бар најкраћи натписи."

Наставља Сипријан Робер,

„Ја на то одговарам, да су ти натписи могли да постоје, да они могу да постоје и данас, а да се за њих не зна."

Пита се он,

„Ко је, обраћао пажњу, на пр., на натпис чувеног лава у Венецији, видљивог свакоме, док слависти нису на њега упозорили? А наш словенски манускрипт у Ремсу, писан глагољицом, нисмо ли га ми кроз векове сматрали за коптски рукопис? А бугарски учени монах Храбри из десетог века, није ли он рекао:

„Les premiers Slaves n'avaient point des lettres, mais ils lisaient et devinaient à l'aide de lignes et d'entailles (tchrtami i riezami). On ne peut désigner plus clairement les runes."

То значи:

„Први Словени нису имали слова, али су читали и прорицали уз помоћ црта и реза (чертами и рјезами). Не могу се означити јасније руне."

Ова врста писма, наставља одмах после горњег навода Сипријан Робер, налази се, уосталом, урезана на великом броју посуђа и предмета који су стигли до нас од Венда са Балтика. Но још више од тога: када се исцрпно анализирају фрагменти паганских песама чешког народа, које је открио М. Ханка, запазићемо с изненађењем у њиховом стилу већ једну формирану и прецизну синтаксу и граматичке конструкције много правилније од оних, које налазимо на споменицима из периода после тог првобитног језика. Из тога несумњиво произилази да су те паганске песме заостатак неке школе, можда на високом нивоу, која је цветала код Словена пре њиховог преобраћања у хришћанство.

С осетљивишћу, која је, после Сипријана Робера, изгледа, недостајала српским научницима, он по сваку цену настоји да докаже постојање словенске и српске писмености пре хришћанске ере. У ту сврху, он на страни 230. „Словенског света", спомиње:

„... једног ученог Илира, Соларића, који је оставио један необјављени рукопис под насловом „Хијероглифика слованска", у коме је сабрао сва позната сведочанства с циљем да докаже да су

доиста пре Христа постојали словенски хијероглифи.[138] *Ми можемо да сумњамо, да су Словени имали један потпун хијероглифски систем, али руне*[139] *су познавали, а ако постоји само мали број натписа ове врсте, криве су зиме и мразеви, који далеко преко две хиљаде година прелазе преко стења и преко гробова давних словенских јунака."*

Даље дознајемо, увек из истог Роберовог дела „Словенски свет" (стр. 231.) да је извесни M. Fraehn из Петровграда 1835.г. објавио једну занимљиву дисертацију о најстаријем писму Руса. Писац цитира у тој својој расправи једног арапског аутора, по имену Јакуб-ел-Недим, који је писао своје дело 987. г. Ел-Недим говори о једном посланику своје расе, посланом руском цару, у ствари, Робер каже „краљу", и о томе шта је тај посланик видео у далекој руској земљи. Ел-Недим је том свом обавештењу додао и једну копију писма којим су се Руси у то доба служили. M. Fraehn, каже Сипријан Робер, објављујући копију тога писма, засновао је на њему један систем, који је апсолутно вероватан.

Нажалост, тиме је ово врло занимљиво обавештење исцрпљено. У часу док ово пишемо нама више није могуће да потражимо дизертацију петровградског истраживача, а још мање Јакуб-ел-Недимов спис. Остаје, дакле, да се та сведочанства пронађу и уради, ако не цела једна нова студија, онда бар један њен део, који би се уклопио у рад о античкој српскословенској писмености. С обзиром на слутње писца ових редака о пореклу српскословенске писмености, не би смео да се пропусти ниједан документат, који би поткрепио закључке, које ћемо покушати да изведемо на крају ове главе! Уздамо се да ће се међу младим српским научницима наћи и таквих, који ће с љубављу и с вољом хтети да се подухвате оваквог једног посла! А награда ће бити, тако мислимо, неочекивано велика, јер би откриће те закопане истине имало недогледне духовне и моралне последице на највишем нивоу![140]

Што се тиче светог Јеронима и глагољице, Сипријан Робер је мишљења да се тај црквени отац, како га он назива, могао служити тим писмом, али да га није он изумео. Исто тако, Робер претпоставља да су његови директни или индиректни ученици

---

[138] Претпостављамо, да Сипријан Робер мисли на Павла Соларића, који је живео од 1779.–1821. г. Соларић је био коректор у штампарији Грка Теодосија у Млецима. Сматра се књижевником, без неке велике вредности. Међутим, занимљиво му је „Земљеописаније"; писао је и дела с историјском тенденцијом; ми мислимо, да се међу њима налази „Хијероглифика словенска".

[139] Руне су, сматра се, најстарије германско писмо, направљено према латинском. Сачувано је у натписима по оружју, предметима, накиту, па по камењу. Употребљавало се од IV. до VII. века, а на крајњем европском северу још и много доцније.

Госпођа Борисављевић, међутим, прави једну дистинцкију, па каже у вези с Роберовим тврђењем: *„Ја мислим, да „Руне" нису вендске, већ пруске, што никако не значи немачке, већ опет српске.* **Подвлачим, да рунско писмо има корен у Средоземљу."**

[140] У ову сврху неопходно се мора проучити и Соларићева „Хијероглифика славјанска". Сигурно је, да она садржи драгоцена сведочанства!

писали извесне његове проповеди за „Илире" глагољицом, тј. српским језиком, што је јасно, будући да се назив **„глагољица"** изводи из „илирске", а ми ћемо рећи опет **српске речи – глагол,** што је синомим за **реч;** ако има разлике између та два израза она се састоји у томе, што је **„глагол"** чешћи у античкој и црквеној употреби српског језика, док у савремено доба преовладава **„реч", „израз",** итд. По Сипријану Роберу, глагољско писмо би представљало једну врсту савршености првобитних руна...

Робер је веома заинтересован за разлоге нестанка глагољице, готово без трага. Он сматра да је до те немиле ствари дошло, захваљујући особито „латинизираним Словенима", који су вршили праве прогоне оних који су се глагољицом служили; уједно, што логично излази из претходне констатације, они су уништавали све што је било написано глагољицом. Тако се још у његово доба у прошлом веку веровало да је најстарији сачуван глагољски споменик један псалтир из 1220.г. Међутим, захваљујући руским научницима који су желели да установе постојање светог и обредног језика код Словена пре Ћирила и Методија, дошло је до открића. Наиме, учени Копитар се у вези с тим покретом дао на истраживања и после других напора је успео да открије глагољицу, како Сипријан робер пише – Klozianus, у Крањској, у Чмарној Гори (Робер пише: Chmarna–Gora), у старом манастиру на Сави, чије су име Немци превели на њихов језик са Maria–Stein, што би било „Маријин Камен". Тај манускрипт, писан глагољицом, био је, према предаји, написан руком самог светог Јеронима, ако се поклања поверење натпису на насловној страни, који је био додат тек у XV. веку. Тај манускрипт је наводно пренео један далматинкси свештеник са далматинског острва, чије име Сипријан Робер пише Veglia.[141] Међутим, наш коментатор не верује да је та глагољица била писана руком ученог светог Јеронима, јер начин на који је била написана, показује, каже он, пре руку навикнуту на плуг и на тежак рад, пошто упркос дебљини пергамента на извесним местима је он био готово пробушен пером, због тешке руке онога који је писао. Између осталога, писац је био толико невешт да је вукао линије за писање лењиром. Међутим, сматра Сипријан Робер, а и ми скупа с њим, све то није битно. Битно је да је писмо глагољско, да је језик „илирски", одн. српски, али од свега је најважније то, што тај текст неопорециво потиче, наглашава Робер, из врло давног времена, чак из оног временског раздобља, када је „илирски" народ примао хришћанство. А то је било давно пре Ћирила и Методија. Тако тај рукопис садржи молитве за неофите, тј. за новопокрштене. Судећи по садржају тих молитава, тврди Сипријан Робер, оне су настале чак у време, док се још водила борба између крштених и некрштених. Тако једна

[141] Вељa (Крк).

од тих молитава упућује вернике да избегавају сваки додир с идолопоклоницима и при њеном завршетку се каже (Робер је приказао текст само на француском, па ћемо га ми овде с француског превести; међутим, што би за нас било много корисније, то је оригинални српски текст из тог врло интересантног раздобља, које је далеко претходило оном упорно и тенденциозно понављаном „доласку Срба на Балкан у VII. веку" по Христу!)

„Нема никакве јединствености између светла и мрака, нити између хришћанске деце светла и пагана. Треба веома много поштовати свето Крштење и никако не треба имати нечисте односе с крштеним девојкама, јер би такво понашање било осуђено од свих светих синода целога света... а они, који се томе одају, биће послати у вечну ватру. Сваки хришћанин треба да се сачува чист као Божији храм; он мора да се задовољи својом женом, не мислећи ни на једну другу и не треба да се подаје, као животиња, својим неумереним жељама. Када је Исус Христос упитан, да ли је допуштено отерати супругу, одговорио је: да сваки човек, који отера своју жену, осим у случају невере, постаје сам прељубником..."

Текст је, каже Сипријан Робер, овде нагло прекинут због четири листа који недостају. Но без обзира на нестанак завршетка, расуђује наш писац, потпуно је јасно да је он био састављен за један народ још упола утопљен у паганску разузданост и у чулна уживања.[142]

Копитар, да би био сигуран у оно што тврди, упоређивао је „клоцијански" рукопис с друга три „илирска" текста, о којима на овом месту немамо потребе да говоримо, сва три писана од једног „Илира" по рођењу... Вршећи то упоређење, он је изјавио, да је у „клоцијанском" рукопису констатовао постојање једног начина писања, једног одређеног стила, различитог од стила светог Ћирила и старијег од времена у коме су Ћирило и Методије живели.

У наставку, Сипријан Робер изражава, да није паметно, да се прихвати мишљење Востокова и руских слависта, по којима није било словенских људи од пера пре Ћирила и Методија. Међутим, каже Робер:

---

[142] Да бисмо олакшали онима, који желе да се посвете продубљавању овог врло занимљивог језичног проблема, будући, да се ради о српском језику од „пре доласка Срба на Балкан", или бар о једном његовом дијалекту, ми ћемо овде приказати у целости оригинални текст Сипријана Робера, који, у ствари, може да представља само превод рукописа, којим се, или он сам бавио, или је пак консултовао сређен текст неког слависте, уколико то није сам Копитар. Дакле, на француском предњи савети гласе („Словенски свет", том II., стр. 233.–234.):

„Il n'y a point de communion entre la lumière et les ténèbres, ni entre les enfants chrétiens de la lumière et les païens. Il faut tenir en grande vénération le saint Baptême et ne point avoir des rapports impurs avec des filles baptisées, car cette conduite est condamnée par tous les synodes de l'univers... et ceux qui s'y livrent seront envoyés au feu éternel. Tout chrétien est tenu de se conserver pur comme un temple de Dieu; il doit se contenter de sa femme sans penser à aucune autore, et ne pas se livrer, comme les animaux, à ses désirs déréglés. Jésus–Christ, questionné s'il était permis de répudier sa compagne, répondit: Que tout homme qui renvoie sa femme, hors le cas de l'infidélité, devient lui-même adultère..." „... cette homélie fut évidemment composée pour un peuple encore à moitié plongé dans les désordres et la sensualité du paganisme."

„Les premiers disciples de saint Cyrille furent eux-mêmes, à ce qu'il semblerait, d'une autre opinion, puisque l'un d'eux, le moine Chrabr dit formellement: Les premiers chrétiens slaves écrivirent forcément jusqu'à l'arrivée de Cyrille... Ainsi, d'après le témoignage même du moine Chrabr, son maître Cyrille n'aurait fait que perfectionner une littérature déjà née avant lui. On est surtout porté à le croire, en voyant les Goths... posséder déjà les évangiles dans leur langue plusieurs siècles avant Cyrille."[143]

Ево, шта тврди напред Сипријан Робер:

„Први ученици светога Ћирила били су, баш они, како изгледа, другојачег мишљења, пошто један од њих, калуђер Храбри, каже изричито: Први словенски хришћани, наравно, писали су до појаве Ћирила... Тако, по тврђењу самог монаха Храброг, Ћирило је само усавршио књижевност створену већ пре њега. У то верујемо утолико више што су Готи ... већ поседовали јеванђеља на своме језику више векова пре Ћирила."

Даље дознајемо од Сипријана Робера, да „Илири", одн. антички Срби сматрају да су, као и Грци, примили хришћанство директно од апостола Павла, приликом његовог преласка Балканског Полуострва, на путу за Рим. Исто то тврди и Нестор Часни Кијевски. 34. г. пак по Христу, свети Јован, на путу из Грчке у Шпанију, заустављa се у Срему где оставља као епископа свога ученика Андроника. А папа Урбан VIII. (изабран за папу 1623. г.) у својој були, која се односила на оснивање једног „илирског колегија", каже за Илире да су „првороћенчад" у крилу цркве...:

„Nationem illyricam primogenitam in gremio... ecclesiae..."[144]

А то значи, коментарише Сипријан Робер, без сваке сумње, да се горње речи односе на прве покрштене међу „варварима".

У наставку Сипријан Робер каже да би неко можда могао да му изнесе примедбу, како су градови тога времена били или грчки, или римски и да нема доказа, да су Словени тада играли било какву улогу. На ту примедбу могу да одговорим да су тадашњи Илиро-Срби по градовима можда били претопљени било у Грке, било у Римљане, међутим, села, а особито планине нису никада биле престале да буду илиросрпске и да говоре илиросрпским језиком. А како би било могло да буде другојаче, пошто Римљани планинце и кршне илирскосрпске горштаке нису ни могли да потчине, па чак их никада нису ни сматрали својим робовима. Уосталом, сам свети Јероним, чији ауторитет се не би могао порицати, каже на више места у својим делима да су се „Илири" његовог времена служили једним особитим „варварским" језиком. Уосталом, како

[143] „Le monde slave", p. 235.

[144] Колико нам је познато, горње тврђење, да су **Илири**, или како Сипријан Робер више пута пише **илирски Срби**, били први који су примили хришћанство, о томе је први говорио папа Јован X. у X. веку, како би то покрштавање спојио с много каснијим покрштавањем Хрвата, уврштавајући их тиме против сваке историјске подлоге – у Илире.

је и сам био „Илир", рођен у Далмацији, он је говорио тим „илиросрпским" језиком, којим се у његовој родној покрајини и данас говори, о чему је дао сведочанства Себастијан Сладе-Долчи, коме смо у овој студији посветили једно поглавље. Иначе је познато да је тај син Далмације за своје време био полиглота. Сладе-Долчи каже да је говорио пет језика. Сипријан Робер каже:

„Il y a du Slave en lui..."

„Има нешто словенско у њему,"

при чему западњачки слависта вероватно није мислио само на ватрену природу Јеронимову коју је овај морао као свештено лице да обуздава, већ сигурно и на његову способност за учење страних језика, што ће у наставку овог излагања бити много јасније. Јер, ако бисмо овде завршили наш текст, остала би једна велика празнина, што је Сипријан Робер изванредно добро осетио, када је дошао на идеју да се поближе позабави, после глагољице, и српском ћирилицом.

Говорећи о покрштавању Словена уопште, Робер је, премда западњак, показао велику осетљивост у односу на поступке римске цркве према Словенству. Ништа мање није био огорчен и против германских насиља у име хришћанства, а у ствари с пакленим политичким циљевима гажења античких Срба, чије су територије они отели и по њима се населили. Последњу главу свога дела „Словенски свет" Сипријан Робер је назвао: „Des deux alphabets slaves et du dualisme littéraire et religieux qui en résulte", тј. „О две словенске азбуке и о књижевном и верском дуализму, који из њих произлази". Одмах у почетку тог дела своје студије, Сипријан Робер пише:

„Mais le clergé latin d'alors n'écouta que son ambition qui lui disait d'asservir à ses rites le plus de Slaves possible, sans s'inquiéter des conséquences qui pourraient en résulter."

А то значи:

„Тадашње латинско свештенство слушало је само своју амбицију, која му је налагала да потчини својим обредима што је могуће више Словена не мислећи на последице, које би из тога могле да произиђу..."

Дакако, на овом делу Роберове студије ми не можемо да се задржавамо, јер то није сврха нашег рада. Хтели смо само најкраће да подвучемо како је један западњачки католик мислио о насиљима политичке природе католичке цркве, која су се завршила геноцидом над српским народом за време последњег рата, у коме су битну улогу играли баш католички хрватски свештеници и сам Ватикан, који ништа није ни покушао да учини да тај геноцид заустави! Ми бисмо ипак желели да упозоримо на значај, не само овога одломка Роберове књиге, већ целог његовог дела за свакога истраживача, који би желео да оствари што потпуније лингвистичко-историјске студије.

На страни 334., после дужег увода, Сипријан Робер закључује:

„Тако су се мало по мало створиле код Словена две супротне литерарне тенденције, које су се разликовале једна од друге чак и самом азбуком.

Могло би се помислити у првом тренутку, да те разлике у писму нису имале озбиљне последице. То је варка... Јер... код Словена – слово има врло велику важност, слово је спољни знак идеје, оно је скоро сама идеја. Латинска азбука је код тог народа постала синоним латинске вере; а ћирилица је означавала оне, који су се њом служили као припаднике источњачке литургије."

Када се мало удуби у порекло слова разних раса, откриће се скоро увек, да су она, у самом почетку, била блиско повезана с вером и с природом... Првобитна имена (будући, да је говор о **српској ћирилици,** а не **словенској!** – ми ћемо још једном заменити Роберове Словене именом које у овој прилици једино одговара – првобитна имена, дакле, српских слова, представљају сасвим особите алузије. Слависти су нагомилали много претпоставки с циљем да српској азбуци нађу одређено верско значење, које је она у самим својим почецима морала имати, али, прави кључ објашњења још нико није могао да открије. Међутим, сам назив те азбуке – **буквица** – (бук + вид) симболичан је и означава букву пророка или свештеника бога Вида.

Смисао првих слова српске азбуке делује на свако словенско ухо, па чак и данас, јер ево, шта дознајемо:

Аз, бук, веди, глагол, добро, јест, као, људи, мислите, реци, слово, тврдо!

Ево, како је Сипријан Робер превео речи, чији почетак се односи на известан број слова српске азбуке:

„Je suis le hêtre de Vid (l'arbre de la science); la parole est un bien; pensez comme le peuple; prononce une parole solide."

Пошто је тако **очевидно да се ради о српској ћирилици** и о њеним словима израженим од прадавних времена одређеним изразима, мислимо да је сасвим на своме месту редовна замена Роберовог „словенски" и „Словен", са „српски" и „Србин"! Па ево, шта он даље каже:

„Ако данас више не може да се пронађе прихватљив смисао српског писма (јасно, Робер пише „словенског"), *узрок треба тражити само код првих хришћанских мисионара. Они су, долазећи код Срба, потпуно изменили ред њихових слова и изобличавали су их што су могли више да би учинили да народ лакше заборави на паганске идеје, које је уз њих неизбежно везивао...*

Ако одстранимо облик слова, **та српска азбука је у толикој мери национална да не можемо да верујемо да је настала из грчке. Јер, осим слова која су заједничка буквици и Грцима, она садржи и гомилу других, која грчки никада није познавао. Може да се каже, да српска**

азбука садржи у себи отприлике све гласове расуте у различитим европским језицима. Отуда долази крајња лакоћа код Срба при учењу наших језика, који изгледа као да се сви налазе у њиховом језику."

Мислимо да би било важно навести цео овај текст Сипријана Робера у оригиналу, који гласи:

„... abstraction faite de la forme de ses lettres, cet alphabet est tellement national, qu'on ne peut le croire dérivé du grec. Car, outre les sons que la boukvitsa possède en commun avec le grec, elle en renferme une foule d'autres que le grec ne connut jamais. On peut dire que l'alphabet serbe réunit à lui seul à peu près toutes les articulations éparses dans les diverses langues de l'Europe. De là vient l'extrême facilité des Serbes à apprendre nos langues, qui semblent toutes être renfermées dans la leur."[145]

Претходном одломку није потребан никакав коментар! Осим примедбе: толики број српских интелектуалаца је студирао у Француској! Како је могуће, да се нико од свих њих није заинтересовао за дело Сипријана Робера?!

Пре него што напустимо студију Сипријана Робера, желимо да упознамо читаоце само још с једним Роберовим тврђењем, које се односи на разорно деловање католицизма у односу на старо српско писмо, што такође представља посебан предмет који мора дубоко да се изучи. И тај текст је толико речит да о њему уопште не треба дискутовати; уз то, он је оптужујуће сведочанство које тешко терети латинско свештенство, које се борило на свим пољима и свим средствима против српског народа. Ево, шта нам то сведочанство каже:

„Nous venons de voir combien la boukvitsa cyrillique réunissait d'avantage et aurait pu devenir utile pour donner un développement harmonique et unitaire aux langues slaves. Mais l'anarchie produite par le schisme fit croire à la nécessité de réagir d'une manière violente contre le cyrillisme. Les évèques latins, au synode de Salone, déclarèrent donc la boukvitsa une invention diabolique, et ils interdirent l'usage sous peine d'excommunication. La Pologne, la Bohême et la Croatie se détournèrent du cyrillisme, et partout s'ouvrit la lutte entre les lettres slaves et les les lettres latines. Cette guerre des deux alphabets s'est prolongée comme la guerre des deux églises, à travers les siècles, jusqu'à nos jours."

Пише у предњем наводу Сипријан Робер,

„Видели смо, у колико мери је ћирилска буквица уједињавала словенске језике; исто тако, она је могла да буде корисна проузрокованьем складног и јединственог развоја истих тих језика. Али, анархија до које је дошло због расцепа створила је веровање

[145] „Le monde slave", томе II., pp. 336.–337.

да је потребно да се реагује насилно против ћирилице. Латински бискупи су за време синода у Салони прогласили буквицу ђаволовим изумом и забранили су њену употребу под претњом искључења. Пољска, Чешка и Хрватска су напустиле ћирилицу и свуда је отпочела борба између српских и латинских слова. Ова борба између две азбуке продужила се као борба између две цркве кроз векове – све до наших дана."

Као врхунац те борбе може да се узме хрватски геноцид над голоруком српском децом, женама и људима за време последњег рата, који можемо да надовежемо на грозоте, варварство и дивљаштва инквизиције католичке цркве... давног средњег века!

Сипријан Робер је тако писао око половине прошлова века. Ситуација се у том смислу до данас није ни изменила, ни побољшала. Напротив, на најлукавије начине дошло се до тога, да се, у правом смислу, обезглављени српски синови сами одричу свога националног писма у корист писма, које је свуда у Европи наметнуо Рим кроз своја завојевања, заједно са римском црквом, која је наметала своју веру. Те је и писмо један од проблема у коме фалсификовање истине игра убитачну и разорну улогу у односу на српску нацију. А да би се један народ разорио, довољно је, пре свега, уништити његову свест кроз замагљивање његове прошлости. У овом случају разарање онога, што Робер назива „националним писмом", важан је степен при утамањивању народне индивидуалности. Међутим, да је највише научно тело Срба, Српска Академија Наука, учинила у том смислу искрен напор до тог наметнутог заборава не би могло да дође. Да је с вољом и с љубављу према земљи на којој је поникла, покушала да проникне у давну прошлост исте те земље, данас би српска наука била на другом нивоу! Видели смо напред, докле сеже знање највећег лингвистичког ауторитета те Академије у односу на **глагољицу**. У односу на **ћирилицу** оно такође не иде даље. Резимирано, све што се зна о **ћирилици**, гласи овако:

„Име јој је од једног од Браће Просветитеља, од Св. Ћирила, за кога се држало да ју је он саставио, 863. г., када је са братом Методијем отишао у Моравску да тамо организује словенску службу. Међутим, вероватније је да је **глагољицу** *саставио, или стилизовао Св. Ћирило, која је старија, а не* **ћирилицу**, *која је млађа од ње. Професор Лавров, један од последњих испитивача* **ћирилице** *мисли да ју је могао изумети брат Ћирилов, Методије и то 885. г. Међутим, могуће је и да ју је створио когод од њихових ученика..."*

И то такође пише велики члан Српске Академије Наука и највећи лингвистички ауторитет, исти Александар Белић!!!

Далеко од земље, ми не знамо, да ли се у овом смислу одмакло кроз две-три последње деценије! Изгледа – није! Нису српски научници писали о ономе, о чему су морали да пишу, већ странци,

већи пријатељи Срба од самих синова српске земље. Видели смо, какве је идеје имао Француз Сипријан Робер у вези са српским писмом, а у наставку ћемо се позабавити расправом о српском писму једног другог странца, Италијана, који се звао:

Г) FRANCISCUS – MARIA APPENDINI

Неколико деценија пре Сипријана Робера писао је о глагољици Franciscus-Maria Appendini оквиру свога предговора Стулићеву речнику (1806. године). Он је чак још смелији од француског слависте тиме, што иде даље у прошлост од њега, везујући њен постанак за трачко-илирски род, управо за античке Србе. Ево, шта он пише на страни X. , 2. тог свог значајног предговора, који представља једну врло озбиљну научно продубљену студију, засновану на бројним сведочанствима:

„Glagolitici autem alphabeti inventor, quem e ... thraco-illyrico genere ortum ferunt (v. Clem. Grubissich), eiusmodi fuit industriae, ut illyrica litterarum nomina sibi succedentia quasdam sententias complecterentur, orbesque verborum perfecte clauderint; dum in aliis alphabetis nec characterum appelatio, nec eorundem ordo quidquam significat. En litterarum nomina, earumque dispositio:[146]

А	аз	ego
Б	бук (Бог)	deus
В	Вид	Vitus
Г	глаголье	loquor
Д	добро	bomun
Е	ест	est
Ж	живит (од)	vivere (de)
С	села	rure
З	земље	terrae
И	иже	–
И	и	et
К	како (као)	sicut
Љ	људи	viri
М	мислите	cogitare
Н	наш	nostra
О	он	illud
П	покој	requies
Р	реци	dic
С	слово	litteram
Т	тврдо	fortiter
У	ук	V”

[146] „In originem et historiam alphabetici slavonici glagolitici... disquisitio populorum septentrionalium...” a Clemente Grubissichio, Venetii, MDCCLXVI. = „О пореклу и историји словенске глагољске азбуке” ... истраживање о северним народима од Клемента Грубишића, 1766. године.

Ево, дакле, шта каже Апендини у односу на глагољицу:

„Изумитељ пак глагољске азбуке, која је, кажу, настала код трачко-илирског народа, поступио је тако да имена илирских слова, следећи једно за другим, изражавају неку мисао и савршено обухватају смисао речи; док код других азбука ни назив слова, нити њихов ред ма шта значе. Ево назива слова и њиховог распореда."

Што се тиче табеле са словима, њиховим називима и латинским преводом ту је све јасно, без посебних објашњења. Но ипак, има у вези с приказаном азбуком једна важна напомена:

Сиѝпријан Робер је, обележавајући назив сваког слова, којих је у њега мање, него код Апендинија, те називе повезивао искључиво с ћирилицом. Међутим, Апендини тврди, да наведена имена нису имена гласова ћирилице, већ глагољице. По њему – и назив азбуке је значајан, јер **ћирилица** се зове зато, што се њен изум приписује светом Ћирилу. Међутим, **глагољица** носи име, или управо тако – **глагољица**, по четвртом називу по реду – **„глагоље"**, а зове се и **бук-вид-са**, одн. **буквица**, што је, увек по Апендинију, сложеница од другог и трећег назива.

Што се тиче прве три речи, постоје две варијанте њихове интерпретације. По Сипријану Роберу би се ту радило о алузији на пророчко дрво „букву", посвећену богу Виду: **аз, буки, вједи.** Међутим, по Апендинију би те прве три речи изражавале у првом лицу, у неку руку, самоафирмацију, или – аутоафирмацију бога: **Ја (сам) Бог Вид.** Додамо ли к томе, да он изводи порекло **глагољице, или буквице** од **Трако-Илира** – ево још једног огромног посла за марљивог истраживача! Јер управо тврђење о постојању таквог порекла одводи нас право у давну прошлост, у којој је живео Орфеј, трачки краљ, на што ћемо се вратити пошто будемо завршили приказ Апендинијевог одељка о **глагољици.**

Ево и тумачења госпође Борисављевић за називе српског писма:

Глаголица – значи Речита
Буквица = Боја-свевидећи видик
Ћирилица = Силна весника (С-мр-мл = Силни весник)

На овом месту нас још занимају Апендинијеви закључци о Глагољици, које је изнео у више тачака. Тако он у тачки првој каже:

„Primo: Nomina litterarum alphabeti utriusque a Dalmatis et Serblis minus corrupte, quam ab aliis Slavis pronuntiarii.

„Имена азбучних слова, код Далматинаца и Срба мање су изобличена, него у изговору осталих Словена."

„**Secundo:** Vetusta alphabeti huius elementa ex Dalmatica et Serbliana litterarum pronuntiatione esse cognoscenda, atque a noviter inventis distinguenda."

„Стари елементи азбуке препознају се по далматском и српском изговору гласова, разликујући се од новијих."

После овога Апендини објашњава, да стари називи слова следе један за другим у једном одређеном смислу, формирајући моралну поуку, или изражавајући мудрост стечену искуством. Међутим, новододана имена не значе ништа и стварају осећај неодређености.

Ми смо ту азбуку, која садржи старе и нове називе, нашли у напред цитираном Грубишићевом делу, који на стр. 45., пре навода слова, пише:

„Serblorum[147] vero dialecto ita pronunciatur",

„У српском језику овако се изговарају (слова)":

„az, buk, vjede, glagolje, dobro, jes, živjeti, selo(m), zemlje, ise, i, ie, kako, ljudi, mislite, naš, on, pokoj, reci, slovo, tvrdo, uk, fi, hier, psi, o, od, zi, ciarv, cierv, scaj (čaj), staj."

„Dalmatica enim et Serbliana pronunciatione id assecuti sumus, ut litterarum nomina inanes non esse voces, casusque..."

Уистину, у горњој азбуци, тако како ју је навео Грубишић, јасно долазе до изражаја стари називи, пуни смисла и нови, који су нам чак неразумљиви. Тако и овде морамо да поновимо, да овај проблем апсолутно намеће потребу једног студиозног рада са становишта српског језика, будући да с њим у вези и Грубишић, а и Апендини, спомињу редовно **српски језик, а не ни српскохрватски, а још мање хрватски, што непобитно доказује да у време, када су, најпре Грубишић, а затим Апендини, писали своје расправе, Хрвати нису говорили оним језиком, којим су говорили Срби, свуда где су се налазили, па и у Далмацији.** Зато Грубишић по наводу старих и нових имена слова глагољице, а касније ћирилице, пише:

---

147 У вези с овим Апендинијевим коментаром о Глагољици, да се осврнемо на још један хрватски научни фалсификат.

Познато је на какав начин и уз какве изјаве о „браћи Србљима" је Гај присвојио српски језик за Хрвате, који се нису зауставили само на томе. Налазећи начина да присвоје разне српске области, они су нашли начин да прогласе и Дубровник хрватским градом, као и да целу дубровачку литературу и друге културне творевине овога града узму као своје власништво, што је веома добро простудирао професор Лазо Костић у своме делу „Краља дубровачке културе".

На овом месту ми привлачимо пажњу читалаца на најновију југословенску енциклопедију, штампану латиницом и у потпуности уређену у прохрватском духу. У тој таквој енциклопедији, која је скроз тенденциозно политизирана и то увек на штету српског народа, налази се и обавештење да је Стулић израдио „први речник хрватског језика". Међутим, нити Стулић, а нити писац његовог предговора, који сам пажљиво проучила од почеетка до краја, ред по ред и слово по слово, **нигде и ни на једном месту не кажу** да би то био хрватски речник. Напротив, они говоре о илирском, словенском и далматинском језику, који стављају упоредо уз српски, као на пр. у горе наведеним одломцима о Глагољици.

„Држали смо се наиме **далматског и српског изговора,** *како имена слова и падежи не би били без смисла..."*

Сада најзад можемо да пређемо на **трећу** тачку Апендинијевих закључака о глагољици и ћирилици, у којој он примећује да се стари називи односе на слова, која у најстаријем облику једне и друге азбуке показују најсличнији редослед и исте бројне вредности као и стара грчка азбука. С тим у вези он цитира аутора Клемента Фреретиуса (Cl. Freretius), који је у „Расправи о галској дипломатији..." („Tractatu diplomatico Gallico...") рекао следеће:

„Assez semblables au premier alphabet grec par le nombre, par l'ordre, par la valeur",

„Доста слична првој грчкој азбуци по броју, по редоследу, по вредности."

Ова Фреретиусова опаска је од огромног значаја. Ако су Срби дошли на Балкан у VII. веку по Христу и ако су се Словени уопште појавили у Европи касно, у доба инвазије азијских завојевача, како је могуће да српска глагољица (из целог контекста је јасно да је Фреретиус на том месту мислио на глагољска слова) личи на најстарију грчку азбуку? Дакако, ово овде су тек само напомене, које упућују на неопходност једне савесне студије и о глагољици, и о ћирилици, а до краја ове главе видеће се зашто. Уосталом, крајњи наш закључак није без везе с четвртом тачком Апендинијевог закључка, коју ћемо због њене важности цитирати у латинском Апендинијевом оригиналу:

„Quarto: auctorem alphabeti glagolitici **thracio,** seu **frigio** genere extitisse."

А то ће рећи:

„Творац глагољске азбуке појавико се у **трачком,** *или* **фригијском** *народу."*

Ако узмемо у обзир да су Фрижани Трачани, који су у једно давно време делимично отишли са Балкана у Малу Азију, онда сасвим логично следи да се азбука појавила код Трачана. Но то није све. У тачки петој, Апендини тврди, да:

„Auctoris vetusti alphabeti glagolitici nomen ignotum non esse... Tamen Phrygios litteras fuisse etiam Herculo isto Aegyptio antiquiores, Herodotus apud Clementem Alexandrinum memorat; inquit enim Clemens: „Herodotus refert Herculem cum esset vates et naturalis scientiae studiosus, ab Atlante Barbaro Phryge mundi suscepisse Columnas."[148]

Пре него што преведемо горњи текст, сматрамо, да је потребно, да кажемо нашто о Египту, који се спомиње одмах после Хер-

[148] Strom., lib. I., num. 132. De Atlantis regno, et historia multa apud Platonem (in „Critia") scripta extant. (Strom., књ. I., бр. 132.), О Атлантовој владавини и многе приче у Платоновим списима (у „Критији"). Р.Б.: „Тајанствене приче (скривене)."

кула. Египат, о коме је овде реч, име је Данајевог брата. Обојица браће, Данај и Египат, владали су истовремено Доњим Египтом, премда су били рођени у Горњем Египту од оца Белог. Међутим, Данај је покушао да смакне свога брата Египта, у чему није успео те је тако био присиљен да бежи, као се сматра, око 1572. год. пре Христа, или, по неким античким историчарима, један век касније. То је онај познати Данај, који је постао владар Арга у Грчкој, по коме су се Грци прозвали Данајци. Милош С. Милојевић, дакле, пишући о пореклу Грка, износи чињенице, које одговарају историјској истини. А његова документација је обимна, уверљива и необорива. Међутим, свет не показује добру вољу, да прихвати истину, јер стварно, како рече Волтер:

„Лакше је веровати у лаж која се чула по хиљаду пута, него у истину, која се чује први пут."

Ради се, наиме, о чудном пореклу Грка, но то питање овде не смемо ни да дотакнемо, пошто би нас то одвело врло далеко. Најзаинтересованији читаоци нека прочитају „Одломке историје Срба" од Милоша С. Милојевића, дело документовано до невероватности и занемарено до најтежег греха великана овог света, који су себи узурпирали право да уништавају на разне начине витезове мисли, рада, духа и срца и то на један невитешки начин!

Да се повратимо напред наведеном латинском тексту Франа-Марије Апендинија, који изјављује:

„Име ствараоца старе глагољске азбуке није непознато... Иначе, фригијска слова била су старија од Херакла, па чак и Египта, о чему извештава Херодот код Клемента Александријског; вели, наиме, Клемент: „Херодот каже, да је Хераклe, пошто је био пророк и познавалац природне науке, прихвтио од Атланта Варварина Фрижанина стубове света."

Колико нам је познато, све ово није продубљено, ни обрађено како треба. Хераклe је мит, могао би неко да каже; Данај такође. Међутим, у вези с Данајевом појавом постоји један датум: година 1572. пре Христа, или свега један век касније! А што се тиче Херакла и прича о њему, овде ћемо само подсетити на српског Марка Краљевића. Не постоји ли права митологија испредена око његовог имена? Међутим, Краљевић Марко је историјско лице. Сигурно је да је исти случај и с Хераклом. Што се њега тиче, сматра се, да је он основао више градова, који су носили његово име: у Тракији, у Битинији, на Црном мору, у Италији, на обали Јонског мора, на јужној обали Сицилије, на месту данашњег француског Сен-Тропеза, итд. А то је веома значајна чињеница, која указује на његово стварно постојање. Но осим градова које смо споменули, Хераклово име носи и више пристаништа, сва изван Грчке, што је необично занимљиво, па ипак још увек недовољно проучено! Од тих је пристаништа данашњи Порто-Ерколе, на тлу

некадашње јужне Етрурије, близу града Коса, чије је пристаниште и био, под именом Herculis Cosanis Portus. Друго пристаниште које је носило Херкулово име, налазило се у северној Етрурији, на ушћу реке Арно; име му је било „Херкулова Либурнијска Лука". Трећа Херкулова лука је била на месту данашњег Монака, у области званој Лигурија, у близини старе Никеје, данашње Нице... Све је то чудно и недовољно проучено, али од свега је најчуднија прича о томе да је Хераклe раздвојио две планине, Абилу у Африци и Калпе у Шпанији, како би спојио Средоземно море с Атланским океаном... С друге стране, култ божанства Хераклa, источњачког је порекла... А био Хераклe божанство, или стварна личност, приче о њему су веома давног порекла. Апендини пак, стављајући фриго-трачко писмо пре Хераклa и Египта (брата Данајевог), хтео је тиме свакако да подвуче изузетну старост тога писма. А будући, да се он у одсеку, којим се овде бавимо, осврће на порекло глагољске азбуке, сасвим је сигурно да Италијан Апендини приписује тој азбуци управо такву, историјским мерилима, необухватну старост, што индиректно потврђује у свом закључку у тачки шест:

„Sexto: Hieronimus slavonicarum litterarum nomina non invenisse..."

Апендини, дакле, овде категорично каже, да свети Јероним није створио имена глагољских слова, да би у следећој тачки, под бројем 7, спомињући Ћирила и Методија, изнео још једно тврђење, које служи као објашњење за оба. Ево, шта Апендини каже:

„Septimo: Cyrillum et Methodium Slavorum Apostolos, aut litterarum slavicarum nomina non invenisse; aut si invenisse dicantur, e sanctorum ... esse expugnendos."

„Седмо: Ћирило и Методије, словенски апостоли, или имена словенских слова нису изумели, или ако су изумели, каже се, ... били би избачени из (круга) светитеља."

Значи, пошто нису избачени из хришћанске цркве, нити су одстрањени од оних, које је она прогласила свецима, није то учињено зато, што они стварно имена слова нису измислили. А зашто је то толико значајно? Сматрамо, да је значај управо последње Апендинијеве оштроумне констатације неописив, а ево зашто:

Прве три речи азбучних слова су следеће:

„Ја (сам) Бог Вид." „Вид" је паганско божанство и хришћански апостоли, оба брата из Солуна, тј. Ћирило и Методије, управо као и њихов давни претходник, такође светитељ и један од најзначајнијих римских црквених отаца, свети Јероним, нико од њих не би на прво место, или уопште на ма какво место у азбучном низу, ставио име једног многобожачког бога, особито још с обзиром на

њихове врло значајне улоге у крилу цркве. Грубишић је у вези с богом Видом успео да нађе међу балканским Србима, и то на најчистијем српском језику, једну праву многобожачку молитву, коју је записао на стр. 68. свога напред цитираног дела. Ми претпостављамо да је ово молитва пастира који стрепе за своја стада, јер ево, како она гласи:

„Свети **Виде**, *који видиш, свети Лука, који лучиш,*[149] *свети Паравија (Правија), који тату руке вежеш и вуку зубе побијеш, ти ушчувај овце моје!"*

По Италијану Апендинију, било да се ради о глагољици, било о ћирилици, и кроз једну и кроз другу азбуку увиђа каквом љубављу, каквим осећањима и каквом елементарном снагом је стварано слово по слово. А свако то слово носи једно особито име; скуп тих назива бисмо могли да интерпретирамо на следећи начин:

Како у животу, тако и у писму прва мисао посвећена је **Богу.** Друга мисао се односи на највећи дар, који је Бог подарио човеку и који га уздиже изнад свих других живих бића, а то је **реч.** А реч је **добро,** она потиче од Бога и као таква мора да се поштује; она је истовремено радост, јер олакшава однос човека према човеку. Друго људско добро јесте **земља,** од чијих плодова, добијених марљивим радом, треба да се **живи.** Но човек није на земљи само зато да живи физички, као животиња, већ у првом реду зато, да **човечански мисли,** а човечански мислити и добро говорити, то доноси унутрашњи мир – **спокојство.** А човек човечан, спокојан и оплемењен лепом речју, коју прати узвишен осећај припадности једној одуховљеној и продуховљеној заједници, такав човек држи до своје речи, која мора бити **чврста,** како српски народ каже – **као кремен.** А изнад свега тога стоји, у неку руку као круна, оно, што је формулисано с прве три речи: **аз – бог – вид,** који све то **видим, чујем и осећам,** па, према томе, **знам,** представљајући **врховно сазнање о свемиру,** у коме је земља и дотле, док **човек буде поштовао својом мишљу и својом речју законе, које сам ја установио и над којима ја бдијем, све ће бити добро.** Међутим, узмакне ли се пред силама мрака, не поштујући више ни **Бога, ни реч, ни мисао,** ни **земљу,** која доноси **плодове кроз предан рад** – човечанство ће се духовно стрмоглавити...

Кроз прастару **српску азбуку,** дакле, **изражена је цела филозофија српског човека:** његов однос према Богу, према људима, који су сви за њега били **браћа,** његов однос према **земљи, мајци хранитељки...** И тај древни Србин био је срећан и миран хиљадама година на земаљском тлу. Међутим, када су се појавили они, који све набројане вредности више нису поштовали, газећи их под раз-

[149] Р.Б.: „лучиш" = „осветљаваш" од: „луч = бакља, буктиња"...

ним изговорима, Србин је био скршен, а велика Србија од Балтика до Егејског мора била је раскомадана и растргнута као од дивљих звери. Србинова филозофија је била од најдавнијих дана:

„Живи и пусти друге да живе!"

У ствари, у народној души је она до данас остала неизмењена. Но људи задахнути другим духом и уверењем да само они имају право да живе, самим тим су се претворили у највеће српске непријатеље, који се по дивљаштвима могу поставити раме уз раме: Немци, Мађари, Бугари, Хрвати и уз њих данас Шиптари!

Само толико поводом животне филозофије изражене кроз стару српску азбуку, чије свако слово има своје одређено значење. Апендини каже, да то више није случај ни с једном, јер ни а, бе, це, де у латинској, као ни алфа, бета, гама, делта, итд. у грчкој азбуци – не значе ништа. Ако бисмо на основу тога закључивали о старости, несумњиво је старије оно, што је једноставније, логичније, јасније. Стара српска азбука, упоређена са грчком има све ове три одлике. Обожаваоцима Грка и Грчке то може да изгледа као неко богохулство, но само под условом ако се том проблему прилази с површношћу.

Д) РУЖИЦА БОРИСАВЉЕВИЋ О ПИСМУ И ПРАСРПСКОЈ ГЛАГОЉИЦИ

Придајући огроман значај студији и доприносу госпође Борисављевић у односу на расветљавање збрке створене у науци око појма „индоевропски"; „протоиндоевропски", итд., ја јој у овом свом раду посвећујем посебно место, представљајући читаоцима њено оригинално писмо, упућено мени као надопуна грађе, коју сам сама пронашла у прилог старости српског писма.

И овде морам да подвучем, да госпођа Борисављевић и ја у овом смислу нисмо имале никакав договор. Радиле смо свака за себе, чак и не познавајући се у почетку и живеле смо у две различите државе. Међутим, на просторно удаљеним путевима, водила нас је иста мисао, иста љубав и иста жеља за **васкрс Србије!** Иста духовна снага, та једина стварност, пред којом је материја само трошни прах, који време брзо односи и брише. Обе запојене оном пословичном народном:

„Земаљско је за малена царство,
А небеско увек и до века!"

Ми смо обе на Србију гледале кроз вечност и налазиле је у вечности! Па нека би њени следећи редови зрачили кроз вечност откривеном **истином,** коју Србија треба да научи да брани и да чува од поганлука сваке врсте! И нека би начин, на који је она формулисала своје писмо, био подстицај будућим младим српским научницима да с распламсаним одушевљењем прихвате и наставе

и њене и моје резултате рада, рашчлањавајући сваки феномен, сваку реч и свако слово онако, како су то чинили обожаваоци Грчке и Рима!

Сасвим у почетку овога дела морам посебно да се захвалим госпођи Ружици Борисављевић, која је ову студију с највећом преданошћу и стрпљењем прочитала, обележивши на рукопису своја запажања. Она је тај посао тако савесно обавила да је потом све своје маргиналне белешке руком преписала, проширивши своја објашњења и расподеливши све тачно по поглављима на 75 страна.

Овакав њен огроман труд и пријатељско залагање дају ми повода да њено име често цитирам, чиме сам, уједно, изразила и своју апсолутну сагласност с резултатима њеног рада.

Посао који сам овом књигом само делимично обавила, у овом смислу још никада нико није остварио, будући да је прошловековна српска аутохтонистичка школа била угушена чак и од стране Српске Академије Наука прихватањем тенденциозног германског, берлинско-бечког учења. Захваљујући многим сабраним сведочанствима целом овом студијом сам покушала да докажем, не само древност српског језика, већ и да покажем да је језик српског народа **једини самоникли идиом** од свих европских тзв. „индоевропских" идиома, да се, у овом случају, ограничим само на наш континент.

Оно, што се на мој предмет логично надовезује, а што је, у ствари, **основа свега,** јесте: **који и какви су стварни корени српскога језика?** Ето, управо тај је задатак себи поставила госпођа Борисављевић, остваривши **први прасрпски речник** уз који ће западњачка наука бити приморана да схвати да се не ради ни о каквом магловитом „протоиндоевропском", већ о **српском језику мајци, из** чијег корена су изашли језици тракозваних **„Индоевропљана".**

Према томе, ако овај мој рад представља за науку „новост", рад госпође Борисављевић изазваће свакако прекретницу на филолошком пољу. Сматрала сам зато за сходно да читаоци те белешке треба да упознају, јер су оне само увод у бескрајни временски пролом до ког ће нови **„Прасрпски речник" одвести српски језик постављајући га на тај начин дефинитивно на приоритетно место у односу на све језике.**

По речнику праарпског "Језика Мајке"
Руперце М. Горисављевић
"тумачење слова Глагољице":

☥	А - А	-(аз)ас	- ego	- први творац
Ш	Б - Б	- бук	- deus	- бог свезнајући
♈	В - В	- веди	- vitus	- види
♉	Г - Г	- глагоље	- loquor	- реци
♊	Д - Д	- добро	- bonum	- добро
♋	Є - Е	- ести	- est	- Он Јесте
♌	Ж - Ж	- живети	- vivere	- живи
♍	S - С	- сила	- fortia	- сила
♎	З - З	- земље	- terrae	- земаљског
♏	Н - И	- иса	- spatium	- простора
♐	І - И	- и	- et	- и
(♑?♑)	j - J	-(ме)-је	- sapere	- зна
♑	К - К	- како	- sicut	- како

Ѧ Л - Љ - људи - viri - људи

Ѫ М - М - мислите - cogitare - мисле

Р N - Н - наш - nostro - наш

Э О - О - он - illud - Оче Небески (Бошсе)

Ҁ П - П - покој - requies - Свемира

Ь Р - Р - реци - dic - реци

Ѯ С - С - слово - litteram - слово

Ѵ Т - Т - тврдо - fortiter - потврдно

Ѹ ОУ - У - ук - sapientia - учења

Глаголица = речита

Први Творац, Бог Свезнајући види реч добре. Он јесте јрива сила земаљског простора и зна како људи мисле. Наш Оче Небески Свемира реци слово потврдно учења.

Објашњење неколико предходних слова:

А = први
С = сила
} прва сила = творац.

Б =
УК =
} када у једносложној речи Б предходи УК то је у значењу боја свезнајућег.

Г = у овом случају значи глагоље, иначе је његово главно значење Градитељ.

Е = (ј) есте = означава боље постојање као силе изнад света.

И = иса - прастари назив за земаљски простор.

О = Он - Библијско Он као прво име Отац Небески.

Т = тав - тавај - тај - или нешто што стоји одозго. У овом случају уз-тврдо-мила значење - потврдно.

У = УК = учење, знање

Научно историјска расправа, професорке Др. Олге Луковић-Пјановић, изванредно документована, стиже нескоро провођењем у тачно време, као предходница

лојих револуционарних теорија на пољу филологије.

Двадесети година утврђен раја, када нам дозвољавају да, са сигурношћу можемо тврдити, да је исконски српски језик био универсални и да су првобитне речи биле једносложне.

Дошли смо до тачке, коју смо себи поставили и која је изгледала недостижна, јер су се сва дела истраживача на том пољу завршавала са: "Када би се прочитао Језик Вида?".

Подвлачимо, да је било изузетно тражити такозвани - протоиндоевропски - српски језик - заобилазним путем, преко грчког и латинског, па чак и преко, нама најсроднијег, санскритског. То су биле споредне стазе, које нису могле довести до извора. Главни пут заобишли, водио је недвосмислено преко српског језика.

Да би се дошло до првобитних речи, било је пре свега потребно познавање српског језика и обичаја литијског, а неопходно и познавање старих карата, топонимије и хидронима, а нарочито тајанствена - азбука.

Није се могло избећи ни знање оне тако често погрешно учене историје. Познавање неколико језика

било је од велике користи, искључујући при томе тако-
зване класичне, грчког и латинског, баш тога
камена спотицања.

Збрка је била генерална. Она је изазвана не
само подмлађивањем лексике и политичким дневним
жетом и "азбукама", које су мењале вредност слова
и тиме поново као једну од последица, разлико-
вање у међусобном разумевању и стварању
нових језика. Баш те "азбуке", које су епатирале
као полазна тачка културе.

Савладали смо многе потешкоће да разазнамо
хиљаде тих написаних претпоставки и деви-
јација, да би дошли до суштинске истине.

Није било довољно прочитати те толико тражене
речи, било је неопходно собрати их у палитету про-
тресьвно
Удони се много дуже, па под енциклопедијском призмом
и закошила митологије, те врхунске културне
дуже
епохе прошлости, тек се могло ући до тачног
значења касније изопачених речи.

Речник прворбитних речи, са којима се народно отварају врата прошлости и откривају најфантастичније тајне, постао је стварност.

Састављени речник је довољан да из основа промени наше досадашње учење преисторије и историје. Он нам јасно указује, да се најстарији језик, извор свих језика - језик Праја - не може више називати ни - протоиндоевропски - ни - аријски, већ само прасрпским језиком.

Речник отвара сасвим нове хоризонте прошлости и представља ново поглавље знања, којим ће моћи да се користе лингвисти, археолози, историчари и енциклопедисти.

Читави сектори досадашњег рада, на тим подручјима, стављена су под упитник, или постали неважећи.

"Прасрпски речник" има циљ да сруши многе лингвистификације и да на крају дозволи истини да истиче из мрака.

Из предходног тумачења слова Платонице ми сазнајемо, да предхришћанска вера српска није

биле - патањска - јер само реч долази од еријске речи - лоџани, већ узвишена. Она представља једно предхришћанско "Вјерују". Што нам такође даје право да закључимо, да је и само хлаћење чисто предхришћанско.

Хоризонти постају бескрајни.

Ми смо сада у могућности да тумачимо и компликовања имена владара Египта, Вавилоније, Асирије, па и цивилизација Централне Америке. Ево једног примера: вавилонски владар Навукодоносор значи: Небеским учењем од бога обарен.

Дознајемо да је титула египатског владара - фараон - у одређеном сфорју значењу:

- Кецакоатил = Једини Творац Величанствено Узвишен, није био перјана змија, коју су клањале старе цивилизације Централне Америке, већ је змија била симбол - Надзорника - бога Јединога.

Ми имамо сигурности да тврдимо, да су богови, којима су Грци приносили жртве, говорили грчки и чисто грчкој граматици, у нарочитом случају у вокативу: - Зевсе Оче: Своје! Оче своје! (Nouveau petit Larousse illustré 1940, page 1209).

Нова основа филологије, доцнији назив, да дође до јасне слике предхришћанских религија великих старих цивилизација.

Из наше ближе историје српске сазнајемо, да скитетари нису Илири и да Далматинци нису Хрвати.

Замишљеном предчињеницом да Келти нису "Арије", у смислу како је то Хитлер замишљао, а да је њихов тачно значење тих речи и коме она припада, можда неби дошло до II Светског Рата. "Арије" нису означавале расу.

Речник је састављен од речи из времена, када су сви људи под окриљем - Сунца - као симбола бога Свемира, били браћа и звали се Срби.

Мале Србе из сунца истиче.

Наведено писмо госпође Борисављевић заслужује да буде крунисано старим српским легендама о постанку писма. Те легенде је сабрао Звонимир Кулунџић,[150] који због тенденциозности своје књиге не заслужује нашу пуну пажњу. Он не само да својата у хрватском смислу и Марка Краљевића и српску народну поезију, него чак, из његових политичких разлога, и босанску ћирилицу, коју, премда се зна какав негативан став заузима католичка црква с њеним верницима Хрватима према ћирилици, ипак без двоумљења назива „хрватском ћирилицом". Но то га не спречава да пева славопојке латиници

„као најсавршенијем и најпрактичнијем писму читавог човечанства" (стр. 94.),

да би мало касније осудио ћирилицу преко руске ћирилице (стр. 104.) на следећи начин:

„... И ако се данас већ у читавом свијету увелике употребљава латиница, и ако се њоме служе, или је бар познају... сви интелек-

[150] Загреб, 1959., „Научно популарна библиотека"; књига 6.

туалци читаве кугле земаљске, ипак на појединим и то веома широким територијама још преовладавају нека друга, мање савршена писма. Тако на пр. на територији големог СССР преовлађује ћирилица..."

Према томе, њему и српска ћирилица спада у исту категорију, што је потпуно јасно из његове предње примедбе, која се састоји из крупних речи у односу на „најсавршеније писмо читавог човечанства!" Из овога је у потпуности очито зашто се у земљи која је колевка ћирилице, те прамајке и самог латинског писма, ћирилица све више утамањује! Наиме, зна се, коме ћирилица смета и из којих разлога према њој постоји вековна нетрпељивост.

Међутим, независно од пишчеве необјективности у расуђивању, сматрамо да је он ипак учинио нешто корисно, а то је, да је сабрао доста историјске, а и митолошке грађе, која нас у нашем случају и интересује.

Почев од стр. 228., под под насловом „Код старих Славена и у „нашој" (да би избегао да каже „српској") народној поезији", Кулунџић говори о веровањима у богове као изумиоце писма. Па опет, да не би рекао у српским, он пише у „славенским легендама" налазе се појединости које су ушле у Ћирилову биографију, из чега и јесте јасно да је легенда српска. По тој причи:

„... Ћирило је изумео писмо милошћу и објавом Божјом."

Затим налазимо обавештење о познатом Чернорисцу Храбром, који је, како се Кулунџић изражава:

„... у свом трактату о словенском писму изријеком рекао да писмена наиме, сва по реду, бивају од Бога (Кулунџић пише Бог увек малим словом!), *а не од кога инога."*

Остављајући по страни Кулунџићево упоређење старе српске митологије у извсном погледу с германском, па грчком, ми се заустављамо код „главног бога" Сварога, или још, како писац разлаже, Сваруна, Прабога, Старибога, Свевида, или Вишњегбога (и код Кулунџића написано заједно), који је по некадашњем

„славенском" веровању „словио као створитељ читавог свијета: Свемира, Земље, животиња, биља и човјека."

То је био **свезнајући Бог, који је познавао сваки миг свакога човека и који је штитио праведне.** Тај прастари врховни Бог је живео у највишем, седмом небу, одакле је заповедао другим боговима потеклим од његове крви. Као Бог богова он је био **Сварун,** а остали, њему послушни богови, имали су утолико већи значај, уколико су њему били ближи. **Сварун** је просуђивао и одлучивао о сваком људском чину, разлучујући добро од зла, па је, према томе, био и законодавац.

Сварун се у једно давно доба кретао међу људима као обичан смртник, путујући од места до места и проучавајући живот људи. Чинећи то, он је људима остављао поруке и поуке, **урезујући пи-**

смена у кору од дрвета, те је тако створио писмо. То његово писмо могли су читати само изузетни појединци и посебно учени, као: гатари, пророци и свештеници.

Касније је **Сварун** научио словима свога сина **Перуна, или Громовника,** који је такође обилазио људе прерушен у смртног човека, остављајући људима писмене поруке, усецајући тајне знаке у коре стабала по шумама и уз путеве.

Како је српска народна поезија по својој инспирацији и по својим мотивима такође веома стара и у њој Бог „надахнућем учи писму заслужне појединце." Тако у тој „нашој" народној песми, записаној пре стотину година у Херцеговини, каже Кулунџић, Турци су због лепоте уграбили чобаницу Ану од оваца и одвели је цару у Стамбул у његов харем, где она одбија да се потурчи, па макар јој „оштром ћордом и главу одсекли", или је пак у Дунаву утопили. Кад ју је цар због тога бацио у „ледену тамницу", да је у њој „змије кољу, а мрамори гризу", у тамници лепу Ану дочекује сама Мајка Божија, која:

„У руке јој Оченаша дала,
Оченаша и књижице свете."

Из наведеног произлази, да је Ана писмо научила захваљујући надахнућу, што нам даје разлога да закључимо да је овај мотив у српској народној песми из веома давних времена.

На Дебелом Отоку у Далмацији забележена је народна песма са сличном темом. Када је цар након девет година ушао у тамницу, да види кости девојачке, силно се зачудио, кад ју је нашао живу и с књигом у руци, премда јој кроз све време нико није давао ни да једе ни да пије. А кад јој је поставио питање:

„Ко л' те храни, ко л' те од зла брани?
Ко ли те је књигу научио?"

Девојка је одговорила:

„Бог ме храни, Бог ме од зла брани,
Госпа ме је књигу научила!"

Нису наведени примери интересантни само због спомињања књиге, него су они драгоцени и као пример специфичне српске етике, по којој је увек било:

„Боље ти је изгубити главу,
Него своју огрешити душу!"

Осим тога, у оба наведена примера се ради о девојци, о женском бићу, које „књигу штије" и то у доба за које се сматра да жену није ценило... А врхунац етике српске народне поезије, која тако снажно избија кроз оба примера, јесте да чистота спашава! Да дух побеђује крхко тело и да сјајем свога божанског порекла баца у засенак сваку земаљску силу и моћ! Предњи стихови су

дивно сведочанство за нашу тему, али су они и дивно огледало душе целог једног народа и свих његових врлина...

У везу с с књигом народ је довео и Краљевића Марка, па се Кулунџић пожурио да каже да је то записано у Горњој Крајини у Хрватској, што за упућене не изискује никакво објашњење.

„Књигу пише сам Бог из небеса,
Па је шаље Марку прико мора."

У другој једној народној песми „Бог преписује царство":

„Ведро беше па се наоблачи,
Из облака бела књига паде",

Књига, коју је једино могао да прочита калуђер Јован.

Ово су тек само примери, који показују да је српски народ од најдвнијих времена знао за писмо, да је познавао његова дубока и далекосежна својства, да га је сматрао духовним даром и да је кроз тај дар знао да сачува чистоту својих јунака, уздижући их на непојмљиви етички пиједестал, створивши ликове, какви, како каже Живанчевић у делу „Новом Покољењу", не постоје у тој узвишеној форми у целој светској литератури!

И да додамо само још две појединости, које доноси Кулунџић. На стр. 231. он спомиње Герасима Зелића, који је живео од 1752. до 1828. г., али не каже, да је он био калуђер манастира Крупе, да је замењивао епископа у Боки, а особито, да је живо бранио православље у Далмацији од аустријских унијатских тенденција... Зелић је у своме „Житију" (штампаном први пут у Будиму, 1823., а трећи пут у Београду од 1897.–1900. г.) написао:

„Писмо, прелијепи дар небесни, што је вишња премудрост словесности удијелила человјеческој." („Житија", стр. 14.)

Сасвим узгред и случајно на истој тој 231. страни Кулунџић спомиње да Албанци 1783. г. још уопште нису имали писмо...

На истом том месту писац спомиње Вука, који је рекао, да:

„... писмо готово превазилази могућности, до којих би се могао довинути људски ум...",

Или, да додам, ако их се довине, довине их се кроз божанско надахнуће, као што је то случај госпође Борисављевић и њене **„глагољице – речите"...**

*

И још само једна појединост у вези с приказаним писмом:

Пошто у својој библиотеци поседујем споменуто мало издање чувеног „Ларуса", зажелела сам да видим у каквом контексту су француски високи стручњаци приказали узвик:

„Ево је Бахе!"

И нађем да тамо пише сасвим тачно:

„Evohe! Bacche, evohe!"

Но, преводилац је допустио себи нечувену слободу, тумачећи два узвика и један вокатив, па је, уистину, с много самоуверености написао:

„Bien! Courage, Bacchus!",

што би дословно значило:

„Добро! Храброст (ваљда: храбро!) и француски вокатив: *Бахус!"*,

Те се с чуђењем питамо:

Где је сарадник славнога „Ларуса", па макар и малога, нашао: „добро" и „храброст!?! Чиме би он могао да оправда овако нетачан и произвољан превод? Јер, у овом случају грчко „Υ" се налази на месту српског „В", управо као и грчки назив за женско име **„Ева"**, који они пишу на исти начин као и *„ευοη"*, тј. „Ευα" = Eya.

Али, има у овом примеру још једна појединост. Будући, да су Бахове „мистерије" веома старе, као и да су их Грци преузели од староседелаца Срба, они су задржали тачно првобитни узвик:

„Ево је!",

што Французи тачно, или готово тачно пишу:

„évoé!"

Међутим, у каснијем грчком имао се сигурно осећај, да је та форма страна грчком језику, па је, на пр., Софокло у својим „Трахињанкама" (стих 219.) променио тај узвик у

„euoi!", odn. *„ευοι"*.

Међутим, ово „еуои" тако написано аутори ауторитативног речника Bailly пишу као:

„évoé!"

О чему се ради? У овом случају, претпостављамо, о произвољном решењу у недостатку дубоке и прецизне анализе!

ђ) ДРЕВНА СВЕДОЧАНСТВА

Да у наставку размотримо, има ли каквих античких докумената о старости српског писма, који подупиру најпре наше претпоставке, а затим и наше закључке.

Пребацимо се стога за око две хиљаде година унатраг! Између осталих, ево једне интересантне личности из тога времена – Диодора са Сицилије.[151] Сигурно је, да су га латинисти и хеленисти

[151] Диодор Сицилијски је грчки историчар, који је живео око Христова рођења. Био је писац „Историјске Библиотеке", једне врсте опште историје, у којој има података и о српским земљама античког доба.

по ко зна колико пута читали, анализирали, проучавали, не проучивши га никада до краја и не придавши апсолутно никакав значај његовим сведочанствима. Тај Диодор Сицилијски тврдио је у својим списима, да су најстарије митолошке приче које се односе на Амазонке, Атланте, Аргонауте, итд., преузете од епских песника, Хомерових савременика, који су **писали своје песме на пелазгијском језику и уз помоћ старог писма.**[152] Као првог песника, који је писао **пелазгијским језиком и старим писмом,** Диодор је навео Орфеја.[153] По њему, Орфеј је, дакле, претходио Хомеру и, као и Хомер, једно време је провео у Египту. Но Емил Бирнуф је мишљења, да је Орфеј[154] живео више векова пре Хомера и да је писао на једном језику, по коме се не би дало закључити да се служио и певао језиком Грка, нити да је припадао грчким прецима. Ево тачно навода Емила Бирнуфа, чији текст је резултат озбиљног, дугог, преданог и зналачког рада тог опште-признатог француског санскритолога:

„La haute antiquité de la période des hymnes orphiques nous permet de croire qu'à cette époque si reculée, la langue grecque n'existait

---

[152] Диодор Сицилијски, књ. III., гл. 67.

[153] Понајпре, име Орфеј је грчка изобличена форма. Грубишић у свом напред споменутом делу пише:

„Solebant enim Graeci veteres et Aegyptii barbarica nomina in propriam linguam convertere."

То ће рећи:

„Стари Грци и Египћани су уобичавали да изврћу варварска имена према њиховом сопственом језику." (О. с., стр. 57.)

Тако Емил Бирнуф у своме изванредном „Есеју о Ведама" (Emille Burnouff, „Essai sur le Véda"), тврди, стр. 174.–175, да је име Ribu, које се у Ведама односи на припаднике једне породице која је извршила реформу ведске жртве:

„... lettre pour lettre identique à celui d'Orphée",

„... слово по слово једнако имену Орфеј..."

Но полажећи са становишта српског језика, ми се не бисмо потпуно сложили с Бирнуфом. Познато је, да је српско „б" у грчком замењено консонантом „ф", као, на пр., грчко „феро", према српском „берем", или грчко „офр-ис", према српском „обр-ва", дакако, са истим значењем. Према овоме је јасно, с чим се слаже и Бирнуф, „Орф-" из имена Орфеј, дало би „Орб-"... Међутим, с обзиром на грчку непрецизност при писању „варварских" имена, сасвим је вероватно да је дошло до метатезе и да је уместо „Офр-" на грчком написано „Орф-"; уколико би се ово доказало једном продубљеном анализом, Орфејево право, негрчко име било би присно чак и данашњем српском језику, који поседује и особна имена, и заједничке именице, глаголе, итд., који почињу слогом „обр-". Но то је посебна тема.

Међутим, госпођа Борисављевић сматра, да је Орфеј, Орфео, Орао Бео, дакле Гласник Бео, Бели Гласник; Ор-би, дакле, био Гласник, јер симбол Гласника је **Ор'о, Орао.** Пошто је Зора Гласник, то је Орао и њен симбол.

На овом месту – међутим – да се вратимо још на нека обавештења о трачком краљу, песнику, певачу и мудрацу Орфеју, сачувана у списима Дионисија Сицилијског, по коме никако не бисмо могли да закључимо да би Орфеј био само митско, измишљено лице. Јер, у својој књизи IV., гл. 25. Дионисије са Сицилије пише:

„Орфеј је био Трачанин (дакле, не Грк – наша примедба). *Он је својим познавањем певања и поезије надилазио све људе, о којима је сачувано сећање. Састављао је славне песме и особито дивне по складности стихова. У том је погледу он достигао такав ступањ савршенства да му је приписивана моћ да је лепотом својих песама деловао на животиње, па чак и на дрвеће.* (Зар у наше доба не постоје студије о деловању музике на биље?) *Пошто је посветио много времена учењу, олликовавши се особито познавањем теологије, Орфеј је отпутовао у Египат, где је стекао још велики број нових знања. Захваљујући свему томе, он је постао најславнији човек свога времена, како својом теологијом, тако и својим доктринама о мистеријама, а уједно је био и највећи песник и музичар доба, у коме је живео."*

[154] Р. Б: „Ор-бео" – пелазгијско име = Бели Гласник, Бели Орао.

pas sous une forme voisines de la langue classique, et qu'ainsi Orphée a peut-être composé ses chants dans la langue primitive elle-même. En ce cas les traditions helléniques, relatives à une période antique remplie par des hymnes, ne prouveraient pas que ces hymnes aient appartenu en propre à des ancêtres grecs..."[155]

Ево проницљивих примедби Емила Бирнуфа, о којима – по свему судећи – нико није водио рачуна:

„Велика старост периода орфичких химни, дозвољава нам да верујемо да у то тако давно доба, **грчки језик није постојао у облику блиском класичном грчком језику, те да је Орфеј, можда, компоновао (писао) своје песме на самом првобитном** (тј. ведском језику, надопуна писца ових редака) **језику. У том случају, Грчке традиције, које се односе на једно давно време испуњено химнама, не би доказивале да су химне спадале у власништво грчких предака."**

Није могуће изразити своју мисао јасније, па ипак, Орфеја као и Александра Великог мање-више сви убрајају у Грке! Да ли ће се икада искоренити ово застрањивање само зато, што су, по нашем дубоком уверењу, систематски уништавана сва сведочанства, која су била изван грчких хоризоната! Отуда оне празнине и прекид континуитета ведских традиција код „Индоевропљана!" На страни 31. свога „Есеја о Ведама" Емил Бирнуф каже да су Орфејеве химне изгубљене; међутим оне, које су писали александријски имитатори, служећи се вероватно аутентичним остацима Орфејеве поезије, констатује Бирнуф, биле су повезане, с једне стране с Ведама, а с друге стране с најстаријим балканским традицијама, које:

„... portent la marque évidente d'une influence védique..."

„... носе очит печат ведског утицаја..."

А оно што су износиле Орфејеве химне, разлаже Бирнуф на страни 159. свога „Есеја о Ведама", било је толико старо да је неодређено дуго времена претходило првим „хомерским" певачима. Јер, наставља даље Бирнуф, грчко-азијатска предања представљају нам чињенице, које се односе на Орфеја и на друге свештенике-певаче, као нешто, што се одвијало дуго времена пре Тројанског рата... Будући, да је и ово предмет, који са ове тачке становишта није разрађен, ми га овде напуштамо са жељом да једном и та веома корисна студија угледа светло дана, како би се на исто то светло појавила и једина неприкосновена истина о античким Србима, аутохтоним житељима Балкана, или тачније: житељима Балкана од тако давних времена, да се могу сматрати аутохтоним.

[155] E. Burnouff, „L'essai sur le Véda", p. 99.

Да се сада вратимо Диодору са Сицилије, који је, пошто је најпре устврдио, да се **пелазгијским писмом служио Орфеј,** додао дословно, да је **пелазгијским словима писао и Лин,**[156] Орфејев учитељ. Лин је, по Диодору, на том **пелазгијском писму** оставио причу о „првом Дионису", но сачувавши од заборава и друге приче. Диодор Сицилијски затим реч по реч каже:

„Такође се тим пелазгијским словима служио Орфеј и Пронапид, Хомеров учитељ."

Навешћемо тај Диодоров текст у грчком оригиналу због његове велике важности за оно, што желимо овим поглављем да прикажемо, не само као предпоставку у односу на постојање једног древног **српског писма,** већ као **неопорециву истину о правим коренима, како грчке, тако и касније римске, па европске писмености.** Најпре, дакле, да видимо Диодоров оригинални текст:

„Τον δ ουν Λινον φασι τοις Πελασγικοις *γραμμασι συνταξαμενον τας του πρωτιου Διονυσου πραξεις και τας αλλας μυθολογιας απολιπειν εν τοις υπομνημασιν. Ὁμοιως δε τουτοις χρησασθαι τοις* Πελασγικοις *γραμμασι τον Ὀρφεα και* Προναπιδην *τον Ὁμηρου διδασκαλον..."*

Преведемо ли реч по реч, ево, шта ћемо наћи у овом готово заветном аманету Диодора са Сицилије:

„По предању, Лин је, **пишући пелзгијским словима,** *оставио причу о делима првог Диониса, као и друге приче. Такође се служио тим* **пелазгијским словима** *Орфеј и Пронапид, Хомеров учитељ".*

Несхватљиво је да толики изванредни хеленисти и људи жедни знања у Европи никада нису узели у разматрање ово Диодорово обавештење, прихвативши, на исти начин као што је прихваћена нечија претпоставка о албанском „илирству", причу о феничанском пореклу грчке азбуке. Исто тако је невероватно, да неколицина великих професора грчке лингвистике и литературе, било у мојој родној земљи, било на парискоj Сорбони, никада нису могли да се макну, што се овог проблема тиче, даље „од погубних знакова", који се спомињу у „Илијади", о чему ће бити речи мало ниже, питајући се сваки на свој начин: „Да ли ти „погубни знаци", које је носио Белерофон означавају некакво писмо?!" То је вероватно зато што су и најнаучније професорске главе биле заслепљене, као и ја, уосталом, све док нисам почела да се бавим овим истраживањима, некаквом грчком величином, изван које нису видели више никога и ништа! Зато, што сви они, које су Грци на-

---

156 Лин је био славни трачки музичар и песник. Његови ученици су били Орфеј и Тамир. Традиција каже, да изум ритма и мелодије припада његовом стваралачком дару. Линова смрт је била прослављана од најдавнијих времена жалобним песмама, које су носиле његово име. Тамир је такође Трачанин и песник...

зивали „варварима", нису у очима прогрчке науке представљали ништа, а особито зато, што је германска школа наметнула свим катедрама сасвим погрешно учење о прошлости Срба као предака свих Словена! Захваљујући напорима те берлинско-бечке тенденциозне школе, Европа је покопала сва античка учења о Србима и о њиховој идентичности с Трачанима и Илирима! Тако се догодило, да је све што се зна о та два „мистериозна" народа", обавијено некаквим непрозирним и тајанственим велом, иза кога су сва врата позатварана; управо као и о „Пелазгима". Међутим, врло трезвено написане речи Диодора са Сицилије о давном **пелазгијском писму** не носе печат никакве замагљене тајне, осим можда једино по томе што уз њега спомиње Орфеја и Лина, које су Грци претворили у митска лица. Међутим, чињеница, да он уз Орфеја и Лина ставља и Хомеровог учитеља, бар је она могла да пробуди пажњу истраживача! Нажалост, остало се на мртвој тачки! Истраживала се свака ситница у вези с Грцима, анализирала се свака реч њихових писаца, али, не с циљем давања вредности другим народима, већ искључиво с циљем још веће славе, већ толико и тако дуго слављене Грчке!

Но није Диодор са Сицилије једини, који је оставио сведочанство о постојању једне писмености, која није била грчка, али која је претходила Грчкој. Уз то, премда Диодор за писмо каже да је **пелазгијско**, он га спомиње у вези с **трачким** песницима, што значи, да су се **Трачани** (дакако, по грчкој терминологији) њим служили. Исто то тврди други један грчки великан, писац трагедија, Еурипид. **А ако су се Трачани служили пелазгијским писмом, зар то није сигуран доказ да су они имали исти језик као и Пелазги, те да је то писмо одговарало гласовима и говору једних и других?!** Ево, дакле, још једног сведочанства у коме се сасвим сигурно поново мисли на исто **пелазгијско писмо**, будући, да се у њему опет спомиње Орфеј. Рекосмо, да то сведочанство спомиње Еурипид и то у својој трагедији „Алкеста", од стиха 966.–969. Ради се о стиховима кроз које умује хор, јер је у трагедијама хор увек носилац мудрости, савета, познавања тајни и прошлих ствари, о којима грчки јунаци или имају оскудно, или пак никакво знање. У ствари, **хор је несумњива персонификација духовних достигнућа древних Пелазга**, од којих су, по тврђењу Херодотовом, Грци највећим делом и постали, о чему опширније говоримо у одељку о Платону и Данковском. Уосталом, не смемо да мимоиђемо на овом месту изванредног Емила Бирнуфа, који је, паралелно са Ведама, обрађивао и грчкоримске, одн. грчко-латинске проблеме. Ми ћемо овде, пре него што се вратимо на Еурипида, да цитирамо три значајна и кратка одломка из дела „Есеј о Ведама" споменутог Емила Бирнуфа, најпре одломак са стране 21., па са стране 77. и најзад 57.:

a) „... Et nous sommes forcés d'admettre que la migration pélasgique fut commune à la Grèce et à l'Italie, qu'elle n'a pas précédé de beaucoup les temps héroïques, et qu'ainsi la séparation des deux langues n'a pas demandé beaucoup de temps pour s'accomplir."

b) „Or l'histoire des symboles gréco-latins est souvent difficile à suivre; leurs origines sont obscures; leur signification primitive n'étant constatée, on en est souvent réduit à des conjectures et à des interprétations hasardées. Il en est autrement du Véda..."

c) „En effet ... on vit ... que le grec et le latin, à peu près contemporains l'un de l'autre, dérivent également du pélasge..."

Предњи одломци нас воде веома далеко; међутим, истина која из њих избија веома нам је блиска и чврсто скопчана с нашим настојањима, као да је изречена јуче, данас, овога тренутка, док нижемо ред за редом о њој! Ево, шта закључује санскритолог Бирнуф, који је истовремено био и изванредан познавалац грчког и латинског, скупа са свим оним, што су оставили, или боље рећи, што је остало од грчко-римских писаца. Његови су погледи, према томе, били много шири од професора грчког и латинског и његове могућности упоређења далеко веће; укратко: хоризонти Емила Бирнуфа су, у неку руку, планетарних размера. На основу онога што је урадио, ми му дугујемо много и постављамо га на највиши ниво истинске елите духа. Ево, дакле, његових закључака:

а) „... И ми смо присиљени да прихватимо да је сеоба Пелазга била заједничка Грчкој и Италији, да се она није догодила много пре херојске епохе, те тако **раздвајање ова два језика није изискивало много времена.."**

б) „Дакле, историја грчко-латинских симбола често може тешко да се прати; њихово порекло је нејасно; њихово првобитно значење, будући необјашњено, често присиљава на прављење претпоставки и на сумњиве закључке. Сасвим је, што се тога тиче, другојаче с Ведама.."

в) „Истину... видело се... **да грчки и латински, отприлике истовремени један с другим, произилазе из пелазгијског језика..."**

У поглављу о Платоновом дијалогу „Кратил" и о Данковском види се да је „пелазгијски" језик из ког се развио језик Грка језик античких Срба, а овде ћемо на најкраћи начин да прикажемо шта о латинском и српском мисли Апендини, у његовом предговору Стулићевом речнику. Но пре него што прикажемо сасвим кратко његове закључке у том смислу, морамо и овом приликом да подвучемо да је Апендини био Италијан, рођен у Торину; он је студирао у Риму; у Дубровник је дошао у својој двадесет четвртој години, по завршеним студијама, па је вероватно тек тада отпочео да учи српски језик. Како се Апендини сматра-не само добрим педагогом и професором, већ и научником, заинтересованим за археологију, историју и паралелно за латинску и италијанску литературу, његове коментаре можемо да сматрамо као веома озбиљ-

не и засноване на дубоком познавању српског, латинског, италијанског и грчког. Ево, дакле, шта он пише почев од стране XI. стубац 2.:

„Међу свим језицима ни један други се не приближава толико српском језику, што се тиче порекла речи и синтактичке сродности, колико латински... Да изоставимо овде аналогију израза... у томе има толико примера; заједнички су им и падежи и деклинације, а ни један ни други немају члана, што је несумљиво знак старине. Наиме, новији језици сви скупа немају промене именица, јер им као основа за деклинације служи члан. Међу старим језицима хебрејски има члан и не мења такође именице, док грчки мења именице и члан. Српски је заиста у овоме једноставнији. Стога Прокопије с правом „варварски" језик, који је за њега „словенски", зове „ατεχνην", тј. једноставним, природним, без вештачких додатака, који се налазе у другим језицима. Осим тога, и латински и српски поседују дуал, који је све више запостављен, док ни један ни други не подносе временске аугментативе. Упадљиво је да у другом падежу женског рода и српски и латински имају наставак **-е** *(у латинском дифтон* **-ае**, *а у српском једноставно* **-е**). *Придеви код оба језика имају три рода, који се разликују по наставицима:* **чаран, чарна, чарно,** *према:* **нигер, нигра, нигрум.** *Компаратив придева се прави додавањем, Апандини пише латиницом, на латинском – наравно, консонанта* **и** *(у ствари* **ј**) *испред вокала* **и**, *као:* **чарнији, чарнија, чарније,** *према:* **нигриор, нигриус.** *У прављењу придевних суперлатива такође може да се изведе компарација, а што се тиче заменица, сличност је очита:*

Суус, суа, суум = свој, своја, своје
Меус, меа, меум = мој, моја, моје
Qui, quae, quod = који, која, које
Туус, туа, туум = твој, твоја, твоје, *итд., итд.*

Што се глагола тиче, до данас се у неких српских глагола задржао наставак **-у** *за прво лице једнице, као на пр.* **могу'**, *према латинском* **поссум, хоћу**...*У северном српском језику, по сведочанству Frenceli-јевом (In Origin. Ling. Sorabicae = О пореклу* **сорабског језика,** *тј. језика Лужичких Срба), скоро сви глаголи до данас завршавају се на* **-у**, *као:* **беру, добиду, виду,** *што је у балканском српском* **видим,** *у латинском* **видео**... *Фреквентативни (учестали) глаголи добијају се и у српском и у латинском додавањем једног слога, као на пр.:* **живети, живуцкати,** *према:* **вивере, виктитаре.** *У српском језику се пасивни облик глагола прави од глагола* **бити = esse** *и од партиципа пасивног активног глагола као:* **Ја сам љубљен,** *у латинском* **его амор;** *и српска и латинска форма се мењају као придеви. Прављење безличних глаголских облика такође може да се упореди:* **снежи, нингит**... *Партицип презента, као на пр.:* **учећи,** *према латинском* **доценс** *одликује се тиме, што може да се мења попут придева, управо као и одговарајући латински облик..."*

Ако бисмо се пак прихватили идентичности ведских, српских и латинских корена, као **вид, видети** према **видере, врт, вртети** према латинском **вертере, ум, уман** према **хуманус**, итд., итд., то би се пружило у бескрајност. Али једном тај посао мора да се обави јер само кроз једну такву анализу моћи ће се јасно, недвосмислено и једном заувек показати, шта је тај маглом обавијени „пелазгијски језик, из ког су се, не само по закључцима француског научника Емила Бирнуфа, развили и грчки, и латински. Што се грчког и српског језика тиче и неопходности њиховог компаративног проучавања, о томе ћемо писати на другом месту.

Ако се опет вратимо Апендинијевој анализи, овога пута на стр. XII., стубац 1.–2., наићи ћемо на једну његову констатацију њега рођеног Италијана, италијанског ђака и врсног познаваоца, како смо већ рекли, не само свог савременог италијанског, већ и старог латинског и грчког језика над којом се европски научници сигурно никада нису зауставили, ни покушали да се њом позабаве. Та његова констатација односи се на **елеганцију** српског језика, која, увек по Апендинију, у том смислу, захваљујући граматичким финесама, надилази друге европске језике. Тако он каже да свако ко је упознао граматику српског језика (нема никаквог значаја његов израз „илирски", или „словенски", будући да су примери које наводи редовно **српски!** (свако, дакле, ко је упознао граматику српског језика (grammaticae peritus), наћи ће да су извесне ствари у готову веома елегантне и да уздижу српски језик изнад грчког и латинског:

„... quaeque ... dictionem re ipsa elegantissimam demonstrant et supra Graecam, Latinamque lingua extollunt..."

На стр. XIII., стубац 2., Апендини упућује на једну ствар преко које не сме да се пређе олако, а то значи да и та напомена треба да служи као база за једну нову студију. На овом месту нас тај рођени Италијан, који је, изгледа, научивши у Дубровнику његовог времена српски језик, према њему гајио дивљење једног истинског познаваоца, упућује на Томазинијев Глосар, који, између осталога, особито води рачуна о „извесним траговима светог језика"

„... aliqua linguae sacrae vestigia reperiantur, ut Thomasinus in Glossario satis, superque ostendit."

Нажалост, још нам није било могуће да се позабавимо овим глосаром, но то постављамо себи као прву дужност по завршетку ове студије, у уверењу, да ћемо у њему открити бар донекле још неистражене „тајне", помоћу којих ћемо с још већом лакоћом доказати континуитет: Веде – антички Срби, тј. Трачани-Илири и савремени Срби.

И најзад, на истој тој страни и у истом ступцу, Апендини изводи јасан и недвосмислен закључак:

„Thracia lingua antiquissima, primigenia et matrix censebitur",

„трачки језик је најстарији, првонастали и мајка – сматра се",

Јер је, како каже Апендини то доказао Себастијан-Сладе Долчи не само историјским фактима, већ и језичним, а и захваљујући извесним споменицима. Уосталом, наставља он, по Плинијевом тврђењу (књ. IV., гл. 11.), као и по сведочанству које је оставио Мела (II., гл. 2.), на целом простору у тзв. правој Тракији, која се простирала између Црног и Јадранског мора, па између Дунава и Егејског мора, говорило се истим језиком, што доказују сачуване трачке речи, које потпуно одговарају данашњим српским...

Овде подсећамо читаоце да горње тврђење дословно одговара ономе, што је писао Француз Пејсонел и његов земљак Миле, чије речи имају готово пословични изглед:

„И то је нешто – од Црнога до Јадранског мора упутиће вам „добар дан" на српском језику!"

У овој књизи смо на одговарајућим местима писали више о оба ова француска истраживача.

Тако, дакле, Италијан Апендини свом жестином, као да се ради о његовом материнском језику, доказује, да је језик „Трачана" у ствари језик античких Срба и да је то исти онај „илирски" језик, одн. српски, **који је он научио у Дубровнику.**

Да се сада вратимо за неколико страна унатраг, до **„пелазгијских слова"**, којима су се служили **Трачани Орфеј и Лин,** чиме се **Пелазги, преко писма, идентификују с Трачанима.** У осталом, по свим вестима из старине, велика маса Пелазга, која није отишла за Италију, проширила се преко целог Балкана, на читавом простору јужно од Дунава, убрајајући ту и саму Грчку с Пелопонезом. Значи, касније су Грци и Римљани били само придошлице и неупоредиво малобројнији од Пелазга, већ староседелаца, па је стога веома лако схватљиво, како је Емил Бирнуф дошао до тако сигурног закључка, да су се **грчки и латински развили из пелазгијског језика...** А тим истим језиком и пелазгијским писмом, биле су исписане **„Трачке таблице"**, у које су биле урезане Орфејеве речи, или тачније, савети за лечење духа и тела. Те таблице спомиње трагичар Еурипид у својој „Алкести", у стиховима 966.–969. Нама овде није задатак да анализирамо текст, без обзира на што се он односио, већ да подвучемо постојање једног писма на Балканском полуострву, пре него што је формирано грчко. Ево, дакле, Еурипидовог сведочанства:

„... ουδε τι φαρμακον
Θρησσαις εν σανισιν, τας
'Ορφεια κατεγραψεν
γηρυς..."

Горњи стихови део су размишљања хора који говори да се од судбине не може побећи, као ни да од ње нема лека. Дакле, од ње, тј. од судбине, или неминовности:

„... *нема лека ни*
у трачким таблицама, *на којима*
је **исписана** *Орфејева*
реч..."

Коментатор ове Еурипидове трагедије у белешци испод текста даје следеће примедбе:

„*Традиција је приписивала Орфеју целу једну збирку филозофских и мистичних списа. У тим оквирима налазили су се и прописи за лечење душевних и телесних болести. По физичару Хераклиду таблете овакве врсте чувале су се у Дионисовом светилишту, у Тракији, на планини Хемусу*" (данашњи Балкан).

Ни ово сведочанство ни у ком случају не може да се одбаци као нешто што би припадало подручју митологије. Наиме, наука, је, на неки чудан начин заведена, веома склона да све што је у вези с Орфејем одбаци као „obscure" – мрачно и, у неку руку, фантастично. У до сада наведеним сведочанствима о **пелазгијском писму,** којим су се у време, кад Грци још нису имали писмености, служили **Трачани,** одн. антички Срби, нема ничега што би личило на плод маште. Напротив, сваки досадашњи „извештај", или порука из давних дана подсећа на део реферата доброг ученика, који се трудио, да се изрази с **потпуном прецизношћу.**

Вратимо ли се на обавештења Диодора са Сицилије, у истој књ. III., гл. 67., наћи ћемо још једну обавест, која по реалном начину излагања личи на какву историјску забелешку. Уосталом, његово дело се и називало „Историјском библиотеком", а обухватало је четрдесет књига, које су садржавале општу историју од почетка света до 180. Олимпијаде, тј. до 60. г. пре Христа. Првих пет књига су се односиле на Египат, Асирију и на најстарије доба Грчке и српских земаља Балканског полуострва. Према томе, његове извештаје можемо да узмемо као потпуно трезвено написане и сасвим реалне. У запису, о коме овде говоримо, Диодор каже да је Тимотије, син Тимотијев, а унук Лаомедонов, који је живео у Орфејево време, направио велико путовање, прешавши велики број места земаљске површине, као на пр., западне крајеве Либије, све до Океана. Тако је стигао до града Никеје на обали Океана од чијих становника је чуо целу причу о Баху, која је излагала „све прилике његовог живота". На основу онога што је чуо, каже даље Диодор Сицилијски, Тимотије је написао спев „Фригија" и то на древни начин, како по језику, тако исто и по писму, тј. **пелазгијским језиком и пелазгијским писмом.** Ево тог навода:

„... *ιδια δε των* Πελασγων *πρωτων χρησαμενων τοις χαρακτηρσι* –Πε– *λασγικα προσαγορευθηναι...*" (III., 67.)

А то значи:

„Служећи се **„знацима" првих Пелазга и (служећи се) пелазгијским говором."**

Привлачимо у претходном наводу особиту пажњу на грчки израз *χαρακτηρ, – ηρος*, који, између осталога, значи и уцртан, урезан знак!

А има и још једно сведочанство о писму, које је постојало дуго времена, **пре него што су се Грци описменили.** Насупрот ономе што је оставио Диодор са Сицилије, а што је углавном чак и тзв. хеленистима непознато, овај други документ је и одвећ познат, а о њему се и много писало, па ипак – без икаквих одређених закључака. Будући, да се, по некаквом чудно установљеном закону, сматрало да пре Грка као да није било света, преко тог сведочанства професори прелазе сумњичаво, несигурно, готово са страхом и да замисле да би се оно могло односити на писмо и на слова. То сведочанство је славно, јер је славан и спев у коме се налази. Оно је записано у VI. певању „Илијаде", стих 168. и 169.:

Антија, Претова жена у Ефири, у Арголиди, желела је, да је обљуби Белерофонт:

„Којем су лепоту дали и милу срчаност бози."

Но, храбри и часни Белерофонт се није дао завести, те Антија у жељи за осветом обрати се своме мужу с једном лажју:

„Умри, краљу о Прете, ил' убиј Белерофонта,
Који је мене хтео обљубит', ал' нисам се дала!"

На то је Прета обузѐо бес, али, премда пун гнева, није се усудио „бојећи се у души", да дигне руку и Белерофонта убије:

„Већ га у Ликију пошље и жалосне даде му **знаке,**
***којих је погубних* много на сложеној напис'о дасци."**

Да прикажемо сада ова два стиха на грчком:

„*Πεμπε δε μιν Λυκιην δε πορεν δ'ο γε σηματα λυγρα,*
Γραψας εν πινακι πτυκτψ θυμοφθορα πολλα..."

Упозоравамо на обе подвучене речи: *γραψας* од глагола *γραφω* и *σηματα*; прва реч, одн. наведени глагол значи „писати", „урезивати", а друга, именица, множина је од *σημα*, што значи знамен, знак. Особито подвлачимо следеће: велики француски професор грчке лингвистике, европски ауторитет, Pierre Chantraine, није могао да објасни етимолошки са становишта грчког језика ни једну, ни другу реч. У своме, како се сматра најбољем грчком речнику (последње издање, 26. по реду, од 1963. године!), које је он, тврди се у предговору, обогатио, код „графо" он са зведицом, тј. хипотетично (под претпоставком) ставља, дакле, замишљени облик „гербх", а свему томе додаје знак питања и скраћену примедбу „техн.", тј. технички израз за „inciser" = „засећи";

Када се потсетимо на оно што је речено у почетку о Орфејевом имену, у коме је српско „б" у грчком претворено у „ф" учинимо ли, дакле, исто то у случају глагола „графо", добићемо „грабо" и узмемо ли још у обзир грчку непрецизност, биће нам јасно да „а" може да представља и неки други вокал, те ћемо тако с највећом лакоћом доћи до српског глагола **„гребати"**, како се вероватно у почетку и „писало" „гребући" неким предметом по воску, или по смеси, на којој су лако остајали трагови. Друга пак реч „сема", изван сваке сумње је српски „знамен", с тим, што је Грцима и њиховом начину изговора више одговарало мукло „с" од звучног „з" и што им је сметао скуп „зн", који су поједноставили, избацивањем ликвиде „н", будући да су ликвиде у сваком језику непостојане. Код ове друге речи, Шантреново објашњење гласи тачно овако: „skr. dhyama?", тј. санскритско „дхиама", уз знак питања, што значи: „Претпостављам". Додамо ли к томе да он одмах испред тога цитира дорски облик „сама", а не као претходни „сема", онда се српски лепи „знамен" сасвим једноставно може узети као објашњење грчког израза са истим значењем, али по форми изобличен...

Шта значе ове претходне примедбе у вези с глаголом негрчког порекла „графо" и именице „сема", одн. „сама"? Значе сасвим сигурно да је „Илијада" била писана језиком који још није био грчки, те да су многи њени изрази грецизирани у школама, у којима се она проучавала и објашњавала! А то значи, да све док њена певања нису била касно (за време Пизистрата 560.–528. г.) преуређена и језично, а и што се тиче песничке форме (на пр. подела на 24 певања, итд.) Грци тај спев, по коме су се прославили, нису разумевали. О „Илијади" је написано на хиљаде књига. Ми овде не можемо да улазимо у тај проблем; то је посебна студија! Још једна! Али морамо да нагласимо оно, што је прилично познато одувек: **цела митологија у Илијади трачког је порекла!** Има само један народ који може тако да пева и тај народ још увек пева на исти начин; то су Срби! Не долазе узалуд научници из целога света да слушају српске гусларе, како би објаснили извесне „хомеровске проблеме"... Но и то је посебна студија!

Па ипак, поновимо овде оно што је написао познати професор латинског језика на београдском универзитету, Милан Будимир, у својој студији „De Olympi Homerici imagine contraria" (Контрадикторне слике хомерског Олимпа), приказаној на скупу VII. Одељења литературе и језика, одржаном 13. септембра 1958. г.[157]

„Хомерски језик је вештачка творевина..."

Објашњавајући затим, да су певања „Илијаде" била донета на острво Дел, на чије светковине су долазили:

[157] Глас Српске Академије Наука (САН), Одељење литературе и језика, бр. 4., 1959. г.

„... и представници „Хиперборејаца са далеког севера, а разуме се и трговци са осталих страна света. То би значило да је дијалекатска мешавина у „хомерском језику" релативно позна појава... На острву Делу сусретала су се не само грчка племена, већ и многи странци са обала медитеранског базена и из њихових залеђа..."

Осим тога, увек по Милану Будимиру и на истом месту, у Илијади постоји и:

„Дијалекатска мешавина, коју у хексаметру прати и мешавина фундаментално различитих метричких система..."

Према томе, после свих студија „о Хомеру", требало би написати једну, која није још написана и која би ту дивну поезију вратила у крило народа коме је припадала и од кога је потекла! Зар би сви најузвишенији морални квалитети били на страни Тројанаца, а сви пороци на страни Грка, који су послужили као тема првобитним писцима славних „грчким трагедија", а да културни свет данас уопште више и не мисли на то да реч „трагедија" није грчка! Да је њено објашњење са становишта грчког језика смешно до неозбиљности, јер трагедија се сигурно није развила из „јарчје песме"... То је још једна студија! Она мора да се уради да би се стало на крај извесним заблудама!

Па да се после свих ових неколико неопходних дигресија вратимо сведочанству „Илијаде" о „погубним знацима" написаним на „сложеној дасци".

Разни професори и коментатори мисле да се ту уопште не ради о писму, већ о „нечему, што би било налик на хијероглифе" старих Мисираца (Египћана), нека врста сликовитог писма. Међутим, нико и нигде не каже на основу чега то тврди... по некаквој логици, по којој је покопан и „најмногобројнији Херодотов народ после Хиндуса – Трачани", по којој би „Албанци били потомци древних Илира", итд., итд.

Нека нам буде допуштено, да, на основу свега до сада изнетог, закључимо и, у неку руку, затворимо један још веома непотпун круг наших разматрања.

При закључивању, узећемо у обзир једно сведочанство, о ком вероватно никада ни један хелениста није говорио ни на једној универзитетској катедри, и то у дубоком уверењу да је Белерофонт однео на дасци, која је била из два дела и склопљена као књига поруку, написану, или угребену знацима, који су – а зашто не? – представљали слова. Историчар Диодор са Сицилије је говорио о пелазгијским словима на један врло реалан начин. Своју тезу о постојању писма код античких Срба образложио је на свој начин и Сипријан Робер. А Италијан Апендини је показао какав значај имају предхришћански називи тих слова, која су употребљавали древни Трачани. Да су ти знаци предхришћански, доказ је име једног паганског бога, бога Вида. А назив „Вид" био је и остао до данас реч српског језика, која је до данашњега дана остала неизме-

њена. Такође знамо да је вид део и ведског језичног блага, што намеће закључак о идентичности овог ведско-српског израза, но не само спољне језичне форме, већ и унутрашњег, или метафизичког значења. Како је опште познато, да су најстарије Веде биле у Индију донете, ми сматрамо, полазећи од континуитета ведског језика и ведских традиција тако очитог у српском језику и у српским традицијама, да између древних Срба и најстаријих Веда постоји једна чврста, вишеструка веза, коју, између свега осталога, сачињава и писмо.

Тиме почиње једно ново поглавље и један нови велики посао. Наиме, убеђени, да су, или стара српска глагољица, или ћирилица приближне оном Пелазгијском писму, о коме је говорио Диодор Сицилијски, Еурипид и о коме се сигурно ради и у стиховима Илијаде о Белерофонту и осим тога, водећи рачуна о свему, што су о глагољици писали Сипријан Робер и Италијан Франциксус-Мариа Апендини, скупа са сведочанством монаха Храбра о „чертами и резами", којима су се Срби служили пре Ћирила и Методија, изводимо закључак, да српско писмо није постало од грчког. Истина мора да буде управо супротна. Апендини је наглашавао исти редослед српских и грчких слова и њихову исту бројну вредност, слутећи само истину, но не изговоривши је. Међутим, ми сматрамо да та истина треба да буде речена и написана, како би се могла испитати, проверити, доказати и потврдити. Како би се уклониле заблуде, Апендини каже, да називи слова свих других азбука, осим српских не значе ништа. Међутим, српска имена гласова, не само да имају значење, свако за себе, већ она сва скупа представљају повезане и логичне мисли о вери, о речи, или духовним људским вредностима, о земљи, мајци хранитељки. У неку руку, српска азбука је животни правилник античких Срба, који није био нарушаван све дотле док нису почели да насрћу на аутохтоно древно српско становништво у Европи други, који нису поштовали исте вредности. За њих земља није била мајка-хранитељка у истом смислу. Марљиве руке, којима је управљала мирољубива мисао, требало је или да се претворе у ропске руке, или да нестану са лица земље. Уништавано је све што је потицало од њих, сваки плод и свако дело њихових руку. Све што се на њих односило, или је насилно уклањано, или изопачавано, и само је каквом чудном околношћу сачуван тек по који наговештај истине о њима.

е) СХОЛИЈАСТ ДИОНИСИЈА ТРАЧАНИНА „ГРАМАТИЧАРА"

У збрци у односу на разна подручја, коју су направили грчки и римски писци и у недостатку обавештења, која они или нису знали, или нису хтели да дају, догоди се да ту и тамо сине по један јаснији зрак. Такав један светао зрак у тами представља

спис Дионисија Трачанина, названог Граматичаром. Ова Дионисије је по пореклу Трачанин, значи антички Србин, но рођен у Александрији, у Египту, око 100. г. пре Христа. Био је Аристархов ученик, а кад се нашао у Риму, ту је постао учитељем „лепе књижевности". Овај Дионисије Трачанин је написао једну граматику, која се све до средњег века сматрала класичном и коју је објавио Фабрицију у тому VII. његове „Грчке Библиотеке".[158] У вези с стом граматиком, учени Clavier Etienne, у свом делу „Anciens peuples de la Grèce", I., с. 16. (Том II.)[159] доноси нешто запањујуће, с обзиром на оно, што се предаје већ вековима по школама и универзитетима:

„Denys de Thrace. – Les scolies qui accompagnent le traité de ce Denys, contiennent un passage remarquable, rapporté par Fabricius que voici:

„Quelques uns prétendent que **les caractères, dont nous faisons usage,** dessinés avec les feuilles du phoenix, ou du palmier, se sont repandus parmi les hommes et que c'est pour cette raison que les lettres sont appelées phéniciennes. Ce serait donc, d'après cette version, sur un jeu de mots, tiré du même nom donné par les Grecs aux palmiers et aux Phéniciens que se trouverait fondée **l'opinion admise** communément que les lettres grecques seraient d'origine phénicienne..."

У вези, дакле, с Дионисијем Трачким, граматичаром, Клавие пише нешто од значаја таквог и толиког да она надилази готово све проблеме дотакнуте у овој студији. Уједно, својим обавештењем Клавие подстиче на нова истраживања без конца и краја, с обзиром на давнину расутих докумената, која се морају пронаћи, проучити и употребити за исправку једне грешке, која се провлачи као научна истина кроз толике стотине година. У ствари, Клавие не каже да би то била „научна истина", већ

„l'opinion admise",

„допуштено, или прихваћено мишљење",

што значи, да је оно резултат не документима доказане материјалне истине, већ договора, конвенције. Ево овог бескрајно важног саопштења:

„Дионисије Трачки. – Сколије (тј. објашњења, напомене уз његов текст) које прате спис овога Дионисија, садрже један значајан одломак, пренет од Фабрицију и то овај:

„Има их који тврде да су се слова, којима се ми служимо, цртана с лишћем феникса, или палме, проширила међу људима

[158] Fabricius (J. Albert), рођен у Лајпцигу, некадашњој српској Љубици, 1668. г. Умро је 1736. г. Његова најзначајнија дела су „Bibliotheca Latina" и „Notice des auteurs latins et de leurs éditions" „Bibliotheca Graeca" (1705.–1728.).

[159] Klavier, „Стари народи Грчке", или „Историја најстаријег доба Грчке", издата 1809. г. у два тома.

и да су она зато прозвана френичанским. По овој верзији, дакле, радило би се о једној игри речи, која произилази из чињенице да Грци имају исто име за палму и за Феничане, на основу чега је створено опште допуштено мишљење, по коме би грчка слова била феничанског порекла."

Ми овде морамо да подсетимо на Шафарика, који је претпостављао да су Срби већ донели писменост из Индије. Уосталом, Милош Милојевић широм својих „Одломака српске историје", Том I., говори о тамошњој српској просвећености! А у Индији се готово до наших дана пише по лишћу специјалних палми. О томе доноси сведочанство Кулунџић у својој, овде већ споменутој књизи, од стр. 143.–147. Ево неких појединости, о којима, по свој прилици, никада нису размишљали сви они ауторитети, који су учинили, да се о грчком описмењавању створе тако површни и незасновани закључци, у које треба веровати без икаквих убедљивих и јаких доказа!

Понајпре (према Кулунџићу), на основу историјских података, у Индији су палмини листови били омиљен писаћи материјал још пре 2.500 година. Како је то пропадљив материјал, до нас нису допрли листови из тога давног времена, међутим је историјски установљено да је индијски краљ Ашока у III. веку пре Христа, наредио да се све будистичке књиге истишу на палминим листовима. И има још једно сведочанство, у које се, каже Кулунџић, можемо уверити још и наших дана: као врло добар материјал за писање, кога у Индији има у довољним количинама, палмини листови су се задржали у употреби све до наших дана особито за црквене потребе. А енглеске власти су се донедавно истим тим материјалом служиле за прогласе становништву, док су поште преносиле и таква писма.

Пошто је описао технички поступак при припреми палминих листова за писање, Кулунџић затим каже, да њихова употреба није ограничена само на Индију, где се у познатој библиотеци Addujar још у наше доба налази 17.500 примерака књига од палминих листова. Таквих књига има и по другим библиотекама и музејима Индије и других земаља, а један њихов већи број је смештен и у Британском Музеју, у Лондону.

Но није само палмино лишће служило за писање, наставља Кулунџић. Тако кинески песник из XII. века нашега времена, Чан Тију Лин, пева у једној својој лирској песми како је једна млада Кинескиња исписала његово име на листу „врбе пролећне". Други пак Кинез из VIII. века, Фуцивара Но Хирогоцугу, нуди својој драгој пролећну гранчицу, на чијем је сваком листку исписао по неку реч љубави...

Најзад, не можемо, а да не подвучемо да се и у српској народној поезији, која се дотиче свих људских проблема, такође го-

вори о писању по листу, као на пр. у „Женидби Максима Црнојевића", где налазимо следеће стихове:

„... Па ћу хватат листак љесковине,
А моје ћу лице нагрдити,
Док прокапље крвца из образа,
По листу ћу писати јазију."

По Вуку – јазија (тј. слова) спада у турцизме, а то значи, да обрада ове српске народне песме припада времену, када се није више писало по лишћу. Према томе, можемо и у овом случају да закључимо да се ради о мотиву, који потиче из давних времена и који је, на овом месту, уклопљен у један нови контекст. Колико знам, ни ова тема, узета из свеукупног оквира српске народне поезије, није обрађена, те и она чека на младе српске научнике!

У закључку овога одломка да наведемо још неколико историјских бележака, које је Кулуцић унео у своје дело, на стр. 146. Ту он каже, да Плиније (23. г. пре Христа до 79. г. по Христу) доноси у своме делу „Historia Naturalis" (13., 69.) да се у Грчкој као најстарији материјал за писање такође употребљавало лишће од биљака:

„In palmarum folii primo scriptantum..."

Плинију може да се прикључи и Вергилије (70. до 19. пре Хр.) који у својој „Енеиди" (III., стихови 441.–452.) пева:

„А кад већ онамо дођеш и до града Куме кад стигнеш,
И до језера божанских и авернских шуштавих шума,
Врачару видећеш тамо, где препуна заноса гата,
У пећини дубокој и на лишћу пророштва пише.
Када пак прорекне штогод и на лишће упише она,
Слаже по реду и ставља да онде лежи на миру
И све то стоји онако, како је стављено тамо.
Дуне ли лагани ветрић и макне и отвори врата,
Те их одмакне тако, да нежно се лишће разлети,
Никад се не брине она, да скочи и покупи њега
И да га среди ко раније. А свет коме савета треба,
Куне Сибилину кућу, где пророштва ни за ког нема."

Кулунцић, не упуштајући се, попут професора Костића, у тешке и деликатне још нерешене проблеме, спомиње већ напред наведеног Диодора Сицилијског, али не узимајући уопште у обзир његово сведочанство о пелазгијском писму, већ нешто сасвим друго. Наиме, Диодор је у својој књизи XII., 35. оставио сведочанство да је судија у Сиракузи исписивао имена изгнаних на маслиновим листовима. Сличан обичај, закључује Кулунцић, постојао је и у Атини.

Како нас је у овој глави наше студије занимало само писање по листовима биљака у вези са сведочанством схолијаста у граматици Дионисија Трачанина, ми напуштамо Кулунцићево дело,

да би смо се упитали: Како то да се, иначе на свим пољима, марљиви европски научници нису подухватили истраживања и проверавања у смислу неких овде цитираних докумената?! Објашњење може да буде само следеће:

Будући, да су сви, у ствари, некритички прихватили једно учење створено уистину „по линији најмањег отпора" – по домишљању, а не на основу стварног истраживања, будући, да се онда такво учење предаје кроз векове и да су се људски мозгови у неку руку над њим успавали, не мислећи више уопште, да би се могло наћи неко друго објашњење, зашто би се онда оно мењало и зашто би се претраживале прашњаве књиге и записи?! Јер то заиста представља ново и огромно поље рада, које би могло да преокрене многе стране историје, лингвистике, етнографије! Које би уздрамало многа учења и присилило највише културне установе да нека подручја људског знања отпочну преиспитивати од самих почетака! Но, проблем је толико значајан и његове последице су толико недогледне да је један овакав труд унапред оправдан! А за тај истраживачки посао, сматрамо, добро познавање српског језика је неопходно.

Па вратимо се на схолију уз спис Дионисија Трачанина. У њој се говори о забуни због хомонима „фоиникс" – „*Φοινιξ*", „Феничанин" и „*φοινιξ*", „палма", дрво од палме, али и лист од палме. То је једна врста палме, о којој је писао Теофраст, филозоф и природњак из IV. и III. века пре Христа, у своме спису о „Мирисима". Фоиникс је такође био и некакав прашак, који се добијао од цвета палме. Међу овим обавештењима, најзначајније и најзанимљивије је оно, по коме је

„Фоиникс могао да буде и предмет изрезбарен људском руком",[160]

као што је то случај у књизи пророка Језекиља, г. 41., стих 26.:

„και ειχε φοινικας, ενα εντευθεν, και ενα εκειθεν, επι των μετωπων αυτης ."

Преводиоци Библије, а и Вук, преводе „фоиникас" (овде у четвртом падежу множине) као палме. Међутим, по контексту, не ради се о палмама, него о урезаним украсима на, вероватно, дрвеним плочама, даскама, или таблама; оно што је било урезано као украс, било је сигурно обојено црвеном бојом... Први преводиоци Библије на грчки, морали су познавати нека давна предања о бојеним дашчицама, при чему димензије не играју првенствену улогу. То су могле бити оне дашчице на којима Белорофонт у „Илијади" односи поруку у Малу Азију, а и дашчане, или земљане, камене, или металне плоче и плочице, што треба истраживањем да се установи. У овом библијском примеру претпостављамо да се ради о

[160] Dict. Grec-Français, Bailly-Séchan-Chantraine.

дрвету, којим је здање у питању обложено, што се у претходним стиховима изричито каже. Па се и реч „фионикос" понавља у истој глави, стих 16.:

„ησαν παραθυρα και εσωθεν κυκλω κυκλω. εφ εκαστου δε μετωπου φοι – νικες."

„Била су покрајна врата унутра у кругу. На сваким (од њих) биле су „фионикес"...

Ми ћемо овде да направимо једну претпоставку, која се може оценити као одвише смела. Узмемо ли у обзир да је српско „б" у грчком дало најчешће „ф", као „**обрв-**" – „**офр-...**", „**бер-ем**" „**фер-о**", итд., итд., па применимо ли то правило на „фои...", добићемо „**бои...**" Додамо ли к томе, да у грчкој азбуци, као ни у изговору Грка не постоји консонант „**ц**", стручњак може лако да изједначи „**фоиникес**"[161] са српском речју „**бојеница**"... Наравно, овде је то само претпоставка и много више од тога: **предлог за једну студију у томе смислу**, која би била поткрепљење, а уједно и потврда схолије на спису Дионисија Трачанина... „**бојеница**" је данас у Срба вуна, одређена за „**бојење**". Она остаје „**бојеница**" и после „**бојења**", управо као што је могла да буде „**бојеница**" „склопљена даска с погубним знацима" у „Илијади", или било каква друга обојена даска, или дашчица, на којој су извесни знаци, или извесни украси, као у овом библијском примеру, урезани, па обојени...

Види се, дакле, да проблем прве писмености у Европи не изгледа тако једноставан, како га је прихваћена наука решила. Направити, у неку руку, конвенцију по линији најмањег отпора, то није изискивало никакав напор, особито никакав научнички напор. Међутим, овде предложено истраживање биће веома тешко, понајпре због укорењеног мишљења, друго због мноштва изгубљених докумената, одн. због њихове реткости.

Вратимо ли се преводу схолије уз текст Дионисија Трачанина, треба особито да обратимо пажњу на реченицу:

„... *да су слова којима се служимо, цртана* „**са**" (писац каже „avec") **лишћем палме.**"

Дакле, не „**на лишћу...**".

Па да размотримо и ту могућност. Како се то „цртање" могло обављати? Не може се помислити, да се листом цртало по тврдом предмету, а још мање, да се истим тим листом могло урезивати. Процес је можда био следећи: лист, или цвет од палме се сушио, а онда се ситнио до претварања у прах, који се затим растварао

[161] Госпођа Борисављевић каже, да Феничани нису грчки Фоиникси, Феникси, јер су они Fenici, па с обзиром на замену и код Грка и код Римљана „П" са „Ф", што су од њих сви остали прихватили, излази, да је право име било „**Пеники**", а не Фенићи, јер су се стварно проширили по обалама Средоземља као „**пена**". Она затим додаје: *„Не могу Грци претендовати, да су по птици египатској, коју они зову „фоиникс", били кумови на крштењу Феничанима – Пеникима! То исто важи и за палму."*

– можда у води, а можда у некој другој течности. На тај начин била је спремљена „боја", којом се могло приступити остварењу „бојенице". Вероватно се у Срба још до недавно по истом принципу справљала боја од биљке „броћ", што нам је дало повода за поглавље о „Јозефу Костржевском или о томе, да Костржевски у својој студији и нехотице потврђује речи Сипријана Робера о старости „илирских Срба". У овом тренутку би нам неизмерно била потребна подршака тог преданог мислиоца и истраживача, с обзиром да данас у свету постоји толико много људи и фактора, који се супротстављају истини!

Намеће се питање, каква и која палма би била „фоиникс"? Где је она расла? Треба проучити Теофрастов спис „О биљкама", који је сачуван. Ову палму он спомиње у одељку о „Мирисима". Зна се, да му је отац био ваљар на острву Лезбосу, а то значи, да је Теофраст још као дете морао стећи знање о биљкама, које се употребљавају за справљање и боја и мириса. Управо у свом спису „О мирисима", он говори о праху, који се добија од цвета палме.

Исписујући ове ретке, не можемо да зауставимо бујицу мисли. Јер Милош Милојевић каже да су Срби донели „рујну боју" као своју боју још из Индије. Они су знали и да је праве од онога, што им је природа давала. Па и Грци су, да кажемо тако, својим највећим делом Пелазги, а мањим придошлице, према томе, од Пелазга староседелаца научили, како се она добија још пре њихове везе с Феничанима. Уз то, има црвене земље, па разних црвених плодова, црвеног семења, црвеног цвећа и других биљака, од којих је могуће добити црвену боју. Има и људи који се црвене од сунца, од врућине, од болести или од здравља. Црвено је и вино, које је код њих било и познато и цењено, па и само сунце је, у игри са облацима и небеским даљинама утицало на људску машту и мисао чудесним руменилом јутра, зажареношћу подневног неба, или чаробним црвеним, далеким одсјајима вечери. Зар је при свему томе требало чекати вековима, док нису дознали за Феничане, или док ови нису дошли к њима као трговци, да би по њима прозвали црвену боју црвеном, или научили шта је црвено? Уистину, у данашњем грчком језику „фоиникс" уопште не постоји као назив за црвену боју, па би се могло закључити, да се црвена боја повезивала с именом „Феничанин" само у списима, или пак од лица, која су некада себи могла дозволити луксуз да скупо плаћају или црвену боју, или црвене тканине, које су довожене из велике даљине. Будући, да нам приручници, доступни, наравно не показују да се грчки народ служи овом речју, можемо да поставимо питање, да ли се грчки народ и у оној давној прошлости тим изразом служио у оном смислу, који му се придаје теоретски, да не кажемо – професорски?...

... Постоји дакле једно мноштво проблема, који морају да се истраже, а један од императива, који нам тај посао налаже, јесте и синтеза, коју доноси велики „Ларус" о постанку писма; а то је

синтеза последњих достигнућа на том подручју, поткрепљена и археолошким налазима. Па ипак, писац одговарајућег чланка у „Ларусу" не изражава сигурност, коју очекујемо, када се ради о чињеницама научно установљеним. Ми стога цитирамо тај део текста најпре онако, како је он забележен на француском:

„Il fallait encore analyser la prononciation pour en ramener les élćments à un petit nombre de son, jugés fondamentaux. Ce travail d'analyse et de simplification, fut, semble-t-il, l'oeuvre des Phéniciens. C'est eux qui paraissent avoir établi le modèle de tous les alphabets en usage dans le monde..."

Ево превода „Ларусових" закључака о томе, како је постало писмо; наравно, ми овде наводимо само оно, што нас тренутно занима:

„Требало је још анализирати изговор, да би се елементи свели на мали број гласова, који су се сматрали основним. Овај посао анализе и поједностављења био је, **изгледа,** *дело Феничана. Они су,* **чини се,** *створили модел свих азбука, које су у употреби на свету..."*

Тако се мисли да су се Феничанима инспирисали стари Персијанци при стварању њиховог писма, дакако Грци, где су чак и градови стварали своја посебна писма, а од Грка су, мисли писац чланка, узели писмо Етруро-Италци, који су га онда у облику латинице пренели целој Европи.

Видимо, дакле, како се тражи феничански утицај у погледу постанка писмености у свим земљама по којима су некада живели антички Срби, који су, по Адолфу Пиктеу (в. поглавље о њему) били онај народ, који се око 2000. г. пре Христа протезао од Инда и Ганга до Атлантика. Тај назив је врло касно, како је у овој студији речено више пута, замењен именом Словени. Па и оно, што је рекао Херодот о Трачанима, који су, како најновији историчари доказују у складу с историчарима онемогућеним од германске школе –

„после Хиндуса били најмногобројнији на свету",

а особито тврђење логографа, Херодотових претходника, све то може да нам служи као полазна тачка у истраживању почетака писмености и писма, које је, та мисао је у нама непоколебљива, вероватно повезано с древним Србима. С тим у вези и с обзиром на оно, што изјављује Платон у дијалогу „Кратил" о идентичности „варварског" и грчког језика у самом почетку, дајући као примере још и данас постојеће речи српског језика, ми можемо да закључимо: ако су „грчки" и „варварски" језик били исти и ако се та негдашња истоветност још и данас лако открива у грчком, с тим, што је грчки сиромашнији у броју гласова, **онда је и база грчке „писмености" „варварска".** Имамо разлога, да верујемо, да су древни Срби поседовали писменост, без обзира на њен спољашњи

облик, још у доба, када су однели најстарије ведске химне на обале Инда! Или су је пак, како мисли Шафарик, донели из Индије.

Шафарик, наиме, излаже у том погледу своје мишљење у „Историји словенског језика и литературе"[162], преко кога не треба прећи ни олако, ни с површношћу. Ево, шта он пише на стр. 18. тог свог иначе веома занимљиво писаног дела:

„Es ist **wahrscheinlich,** dass die Slawen eine Buchstabenschrift aus Indien mitgebracht haben; aber die Schriftkunde, die, wie natürlich, nur wenige besessen haben mögen, musste wohl durch die ewige Wanderschaft unter so vielen Stämmen der Slawen bald verloren gehen, und es ist ungewiss, ob von diesem Uralphabet etwas auf das kyrillische übergegangen sei, oder nichts. Dass die uralten Gesänge, die erst in der neuesten Zeit bei den Böhmen und Russen glücklich entdeckt, und bei den Serben gesammelt worden sind, durch ihre Originalität und Gediegenheit auf eine **viel frühere geistige Bildung der Nation hinweisen,** als man gewöhnlich bis jetzt anzunehmen sich für berechtigt hielt, das fällt wohl jedem in die Augen, deren viele ihrer Abfassung nach in die heidnische Periode gehören..."

„Вероватно је, *да су Словени донели слова из Индије; али, знање писања, које су, природно, поседовали само малобројни, морало се изгубити због вечитог лутања толиких племена; неизвесно је, да ли је од тог прастарог писма нешто прешло у ћирилицу или не. Прастаре песме, које су тек у најновије време срећом откривене код Чеха и код Руса, док су код Срба сабране, указују кроз њихову оригиналност и чистоту на* **много раније духовно формирање народа, него што се то обично узима.** *Свакоме упада у очи да многе (од тих песама) припадају паганском (претхришћанском) периоду..."*

У наставку, Шафарик назива остатке те давне поезије драгуљима, да би одмах након тога привукао пажњу на прве преводе Библије, који носе печат усавршености језика у језичног богатства Балканских Срба, што је апсолутно незамисливо без једног другог процеса, који је морао да траје стотинама година. По њему, српски језик је тако срећно обликован да у песми и поезији подсећа на звук виолине:

„Ich möchte den Klang der Serbischen im Gesang und in der Poesie mit dem Ton der Violine vergleichen,"[163]

Да би на истом месту у белешци додао:

„Unstreitig ist die serbische Mundart im türkischen Serbien und österreichischen Dalmatien die vokalreichste unter allen Slawinen und kommt in dieser Hinsicht der italienischen Sprache am nächsten."

---

[162] Geschichte der Slawischen Sprache und Literatur, Ofen, 1826., стр. 18.

[163] Шафарик, Ист. слов. литературе, стр. 204.

„Неопорециво је да је српски језик у турској Србији и у аустријској Далмацији најбогатији вокалима међу словенским говорима и у том погледу је најближи италијанском језику."

За Милојевића је богатство српскога језика одраз ступња на коме се српски народ налазио још у Индији[164], а његова музикална лепота, по њему, потиче понајпре од

„чистих звукова у изражајима, без полуживотних, носних, шуштећих и пиштећих као у осталих".

Милојевић, који је добро познавао друге словенске језике, а уз то је још студирао у Москви, на истом месту тврди, да:

„Српски језик у томе надмаша и све друге словенске данашње језике, имајући више гласова, који се оличавају у писменима ћ, ђ и џ, која налазимо да сушташтвују још од десетог века, а не као што неки неупућени наводе, да су тек пре неколико десетина година створена.."

Јасно је да та „слова сушташтвују" на касним дукоментима, јер је она, која су морала постојати у време Орфеја, његових претходника, савременика и следбеника, уништило или време, или непријатељска тотална деструктивна делатност међу „варварима"! Пелазгијско писмо, које се у античких грчких писаца спомиње, не може да буде ствар измишљена! Они чак и набрајају лица, која су се тим писменима служила, па чак спомињу и списе написане **пелазгијским писмом и пелазгијским језиком.** А Фабрицију је сачувао обавештење које се може узети као надопуна тих вести! Та **„пелазгијска" слова, као и сами „Пелазги" и њихов језик прометнули су се у грчки...** То су нам рекли сами грчки писци, а то је потврдио на свој начин и Херодот, али, при поручавању грчких старина, нико то није узимао у обзир, јер се од почетка узео криви правац! Зато још једном морамо да пођемо од почетка! А оно, што се у овом случају императивно поставља као задатак јесте најпре сравњивање српске и грчке азбуке почев од првих остатака. Затим се морају пронаћи најстарији трагови писма у Индији, па српску глагољицу и ћирилицу анализирати упоредо с њима! При овоме су од највећег значаја најстарији налази саме грчке азбуке и особито њених изгубљених знакова... Каже Милош Милојевић:[165]

„Грци се хвале својом старином, својим знањем и вештином. Старина им је, као и све остало, претерана.. сила преувеличана, итд. **Прва писмена постала су им око 600. г.** *до рођења Христова (в. Плиније, Nat. Hist. I., V., c. 29.), а први писци били су им: Ферикад, Акузилај, Еланик Лезбијски, Хекатеј и Дионисије Милећанин, од којих је последњи живео у 65. Олимпијади, или око 520. г. пре*

[164] „Одломци", стр. 19.

[165] Милош С. Милојевић, Одломци историје Срба и српских земаља, свеска I., стр. 179.–181.

Христа. Но не гледајући све измишљене, Бог зна какве старине, на њихову мниму коренитост и остало, остаје оно, што смо напред навели: Стари Грци нису ништа друго до остаци војених чорда асирских, које су се, као и Рамзеси у Италији, **смешали са српским племенима** *живећим ту, а тако исто и остаци војених трупа Рамзесових, или Сезостриса II., египатског цара..." „...* **А кад се језик и остало овог врло важног, а ни најмање неиспитаног и неизученог народа проучи, онда ће се многе ствари открити, о којима нисмо ни сумњали.** *Навод наш тврди још сам Иродот (тј. Херодот), који вели, да је очима својим гледао статуе подигнуте Рамзесом. Ево његових речи из Вебера Г., стр. 128.:*

„Од многих подигнутих споменика, у разним покореним државама, Сезострисом, већи део већ несуштаствује (= не постоји). У сирској Палестини, а то је баш око еврејског првог населења у „објетованој земљи" – ја сам сам собом видио неке са писменима – јероглифима – и женским удовима. А у Јанији – баш где су Грци – налазе се два изображења тога мужа, јер су исечена на литицама, и то крај пута, идући из ефеске провинције у Фокеју и из Сарда, идући у Смирну. На оба места исечен је човек од шест педљи, држећи у десној руци копље, а у левој лук. Све остало оружје и у једног и у другог је једно и исто, египатскога и етиопскога происхођења. Од једног рамена к другом, преко прсију, иду египатска света писмена која значе: „Ја сам покорио сопственим рукама ову страну." „Ми смо још раније казали, да су се Грци настанили у српским земљама као војници и војне страже семитске и етиопске расе и да су као такови морали састојати се из разних народа, који су управљани једним језиком испочетка, и то на 2100. г. пре Христа асирским, а после, од 1445. г. па даље, опет етиопским... Тако исто навели смо и да су се борили међу собом баш зато, што су се састојали из првобитних војника, припадајућих разним народима, па као такви и језике су асирски и етиопски разно произносили и изговарали... Зна се, да им је по њиховом причању, највећи део народа населио из Египта Кекропс и Данај, од којих је први основао Атину, а други Аргос. Кадмо, Феничанин, основао је Тиву (Тебу), а Пелопс им је дошао из Фригије и потомци његови, смешавши се с потомцима египатског Данаја, основали су силне државице пелопонеске, међу којима прву улогу игра Шпарта (Спарта). Стога су се Аргос и Спарта дуго поштовали као главе свих грчких земаља... Само оснивање грчких храмова, њихових богова и остало, није ништа друго до чиста египатска, или етиопска ствар, као и постанак најзнатнијег храма њиховог, о којем се прича ово у басни: „Да је црна голубица слетила са египатских храмова у Тивама (Теби) и долетила у епирски Теспрот, стала на грм, или дуб, па проговорила човечијим гласом, да ваља направити храм Јупитеру, а житељи Додоне покорили су се тој божијој вољи, направили храм, итд." имена Тива (Теба) и тамо

амо, јупитера тивских, једнаких обичаја, закона, државних устројстава – нашу ствар већ исувише доказују... По закону Ликурговом казнио је се онај, код кога је нађена ствар, а не онај који је исту украо..."

Ми ћемо овде да прекинемо с цитирањем овог веома занимљивог текста, који је Милојевић писао на основу сведочанстава нађених по најудаљенијим европским и другим библиотекама.

Укратко, како каже Милојевић:

„Кад се језик... овог народа проучи, онда ће се многе ствари открити о којима нисмо ни сумњали."

У досадашњем нашем раду је непрекидно, баш у том смислу, било много изненађења, јер смо се већ много пута уверили да су се грчка хетерогена племена ујединила преко српског језика, а касније преко српског писма. То може да изгледа врло смело, али ми то кажемо на основу онога, чему нас учи испитивање језика и писма... Па зар већ нису пале претпоставке, да би **ћирилица била формирана по мало од свих источњачких азбука,** дакако, углавном од грчке. Истина ће бити супротна оваквом гледишту. Како је Сипријан Робер пронашао, да су српска слова расута по свим „абецедама" и азбукама, врло је вероватно, да ће се научно дефинитивно установити и усвојити, да су касније грчка слова састављена према прастарој српској азбуци.

У прилог свега напред реченог, у наставку ћемо навести још једно тврђење, које потиче-не само од Шафарика, већ и од Суровјецког у њиховом заједничком делу „Порекло Словена":[166]

„Словени су имали своју азбуку, која се звала **буквица,** *или* **богвиедца,** *несумњиво зато, што су њеним посредством објављиване божанске забране и сазнања за време верских обреда. А да су* **од прадавних времена писали своје законе на таблама, за то постоје вишеструки и несумњиви докази! Између осталога, у северним** *причама –* ***„Загама",*** *важили су још у давно доба Словени уопште узев као* **просвећени** *– (... als aufgeklärt). Тако су, на пр., Нормани слали у* **„земљу Вана"** *(Wanaheim), тј. северних Срба, чији су остаци данашњи Лужички Срби, које Немци још увек називају* **Вендима,** *своје богове и своје славне људе да код њих стекну знања и мудрости. Тако је дошло до тога да су они од „Вана" узели не само мноштво речи, већ и више божанстава, чија имена су раније употребљавали као синониме упоредо са својим."*

У овој студији о старом српском божанству „Прија", које носи најчистије српско име, чак и са становишта данашњег српског језика, ми смо се на тај проблем осврнули...

Претходно Шафариково тврђење је драгоцено такво какво јесте, али би нам оно било још драгоценије да је тај свестрани

[166] „Über die Abkunft der Slawen", nach Lorenz Surowiecki... c. 46.

слависта, чији углед је био и остао огроман, дао више примера, или бар да је упутио заинтересоване на најважнију библиографију. Те тако и овај проблем остаје као још једна тема која неизбежно мора да се уради... Морао би се учинити један свеопшти напор да се дође до било каквих докумената о писаним законима и код Балканских Срба. Душанов Законик није могао да буде створен из ничега. Из поглавља у коме смо се осврнули на тај Српски Средњевековни историјски споменик од велике вредности, видели смо, да српско право није настало ни од византијског, а нити од римског...

Остављајући и овај огроман и тежак предмет за посебну упоредну студију, која би обухватила и северне, Балтичке и Балканске Србе, да се сада вратимо писму и различитим азбукама, приказујући стару српску „облу глагољицу", па далматинску, с одговарајућим вредностима у бројкама, затим стару и нову ћирилицу, обе такође с бројним вредностима; паралелно уз ове две српске азбуке стављамо и грчку, код које је на први поглед јасно, да она представља осиромашење српске или старословенске ћирилице, која има 44 слова:

Глагољица			Ћирилица		Грчка азбука	
обла	угласта	бројна вредност	Старосрпска	бројна вредност		
ⰰ	ⰱ	1	а	1	Α	α
ⰲ	ⰳ	2	в		Β	β
ⰳ	ⰲ	3	в	2	Γ	γ
ⰴ	ⰴ	4	г	3	Δ	δ
ⰵ	ⰵ	5	д	4	Ε	ε
ⰶ	ⰶ	6	е	5	Ζ	ζ
ⰷ	ⰷ	7	ж		Η	η
ⰸ	ⰸ	8	ѕ	6	Θ	ϑ
ⰹ	ⰹ	9	з	7	Ι	ι
ⰺ ⱚ	ⰺ	10	и	8	Κ	κ
ⰻ	ⰻ	20	і	10	Λ	λ
ⰼ	ⰼ	30	(ѣ)		Μ	μ
ⰽ	ⰽ	40	к	20	Ν	ν
ⰾ	ⰾ	50	л	30	Ξ	ξ
ⰿ ⱀ	ⰿ	60	м	40	Ο	ο
ⱁ	ⱁ	70	н	50	Π	π
ⱂ	ⱂ	80	о	70	Ρ	ρ
ⱃ	ⱃ	90	п	80	Σ	σ ς
ⱄ	ⱄ	100	р	100	Τ	τ
ⱅ	ⱅ	200	с	200	Υ	υ
					Φ	φ
					Χ	χ
					Ψ	ψ

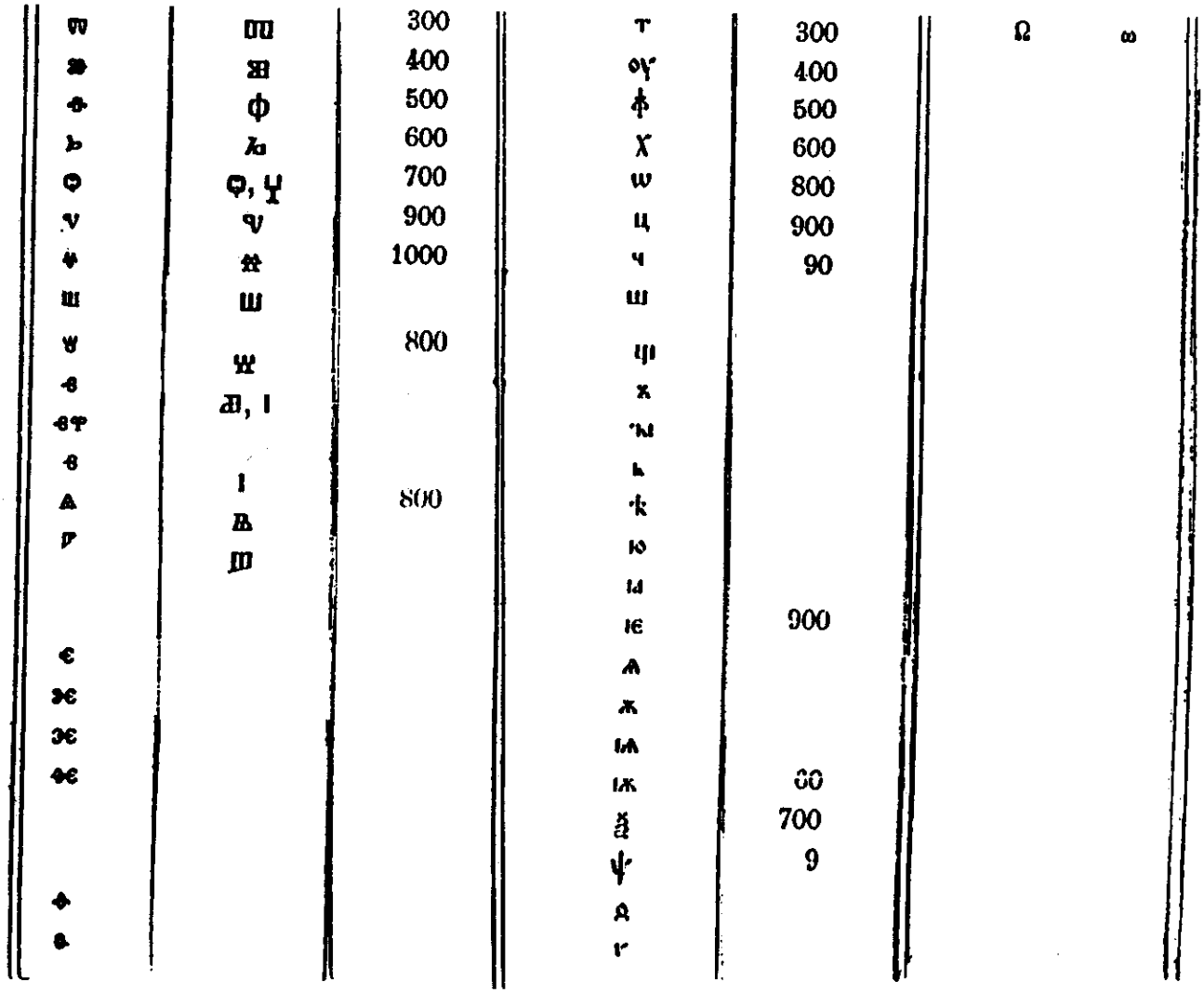

Не изгледа ли невероватно да је српска азбука с њеним бројним словима постала од осиромашене грчке азбуке? Српска ћирилица има 44 слова, а грчка азбука свега 24!

Међутим, направимо ли једно друго упоређење, нећемо имати исти утисак. То је писмо, којим су писани санскритски списи. Нажалост, ми овде немамо најстарије облике тога писма, то тек мора да се истражи. Јер за наш рад од највећег значаја је, не последња, већ првобитна форма. Ако се не може доћи до најпрвобитнијих елемената, сигурно је да међу ахеолошким налазима има од старих знакова још старијих. Уверења смо, да и међу тим најстаријим санскритским знацима, као и међу старосрпским постоји исто богатство гласова и њихове материјализоване форме. Овај вероватно први приказ у том смислу довољно је речит.

Па ипак, пре него што завршимо ово већ прилично дугачко поглавље, за почетак, изнећемо само једну примедбу, управо прво и најупадљивије упоређење.

Опште је познато, да је у архајском грчком постојало слово „дигама", што у ствари значи „двоструко гама". Међутим, то слово,

Самогласници /VOYELLES./

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ
a	*ā*	*i*	*ī*	*u*	*ū*	*ṛ*	*ṝ*	*ḷ*	*ḹ*
ए	ऐ	ओ	औ						
ē	*æ*	*ō*	*æ*						

Сугласници /CONSONNES./

क	ख	ग	घ	ङ
ka	*ḱa*	*ga*	*ǵa*	*ṅ́a*
च	छ	ज	झ	ञ
ća	*čа*	*ja*	*ǰa*	*ña*
ट	ठ	ड	ढ	ण
ṭa	*ṭ́a*	*ḍa*	*ḍ́a*	*ṇa*
त	थ	द	ध	न
ta	*t́a*	*da*	*d́a*	*na*
प	फ	ब	भ	म
pa	*ṕa*	*ba*	*b́a*	*ma*
य	र	ल	व	
ya	*ra*	*la*	*va*	
श	ष	ष	स	
	ça		*śa*	*sa*
ह				
ha				
ऋ				
la				

звано још и „бау", рано је ишчезло, задржавши се само у азбуци западне Грчке, где је његово касније постојање потврђено археолошким налазима. Тај глас се у првобитном грчком језику, тј. оном, који је Платон окарактерисао као језик идентичан „варварском" у свом „Кратилу", изговарао као српско „В", или, како европски лингвисти, који српски не знају, кажу: као „w" енглеско, наводећи као пример (w)oinos, vinum (la - tin), тј. воинос, латински винум. Лингивсти радо наводе и (в)ергон, одн немачко Верк. Примећујемо да било какво упоређење старог грчког са енглеским, или немачким није умесно, с обзиром да су оба та језика много млађа од периода коме је припадао архајски грчки. Међутим, Пјер Шантрен поступа много проницљивије. Да не би упао у сличну грешку, он на овакав начин решава тај проблем:

„Dor. *Foινος*, lat. vinum, ombr. vinu; empr. méditer.",

а то значи:

„Дорски облик **воинос**, *латински* **винум**, *умбријски* **вину; медитеранска позајмица."**

У немогућности, дакле, да да грчку етимологију и да назив објасни са становишта грчког језика, Шантрен у односу на његово порекло упућује на Средоземље... Зато ваљда, што свуда око Средоземног мора има **винограда, вина, виноградара, виноградарства, винове лозе, винција, вино-пија** и још штошта с тим у вези! У свему је најзанимљивије то, што, премда је у грчком језику консонант „в" рано престао да се изговара, у Хомеровој „Илијади", у многим њеним стиховима, из метричких разлога, да би се оправдала дужина појединих вокала, то ахаично „в" мора да се реституише.

То је један од значајних детаља и података о онима, који су у једно давно доба, кад се грчки можда још уопште није ни мало разликовао од „варварског" језика, спевали тај грандиозни еп!

Премда нико од европских лингвиста не узима у обзир српски језик, верујемо, да није далеко дан, када ће наука коначно отворити очи и прихватити истину! Јер првобитно грчко **воинос** (српско дуго „**и**" у грчком је дало дифтонг, или двоглас „**ои**", тј. с почетним „**в**", сасвим сигурно потиче од српског **вино**! Зар није признато, да су се и грчки и латински развили из „пелазгијског"? А ево, шта је Вук записао, сабирајући грађу за свој „пелазгијски" савремени речник: **вина лоза, винарина, винарица, винишће, Винко Лозић, винкот, винобер, винобој, винов, винован, виновес, виновесак, виноград, виноградар, виноградац, виноградски, винопија, винош, Винош** (планина), **вински, винути, винушина, винце, виња**га; Вук чак наводи **винчавати се за венчавати се**, а и **винац за венац**... Познато је, да су у античко доба за време гозби, пијанки и разних свечаности стављали **венац** на главу, Вук, дакле, каже и **винац**. Треба изучити који је од ова два облика старији, тим пре, што су у српском језику и један и други облик лако објашњиви. Код оволиког обиља **вино-израза у српском језику од вајкада**, европски научници траже објашњење за грчко архаично **„воинос"** код црнога ђавола, само не код Срба, или га пак остављају под знаком питања као немогућег за објашњење!

Најзад, веома је важно, да баш на овом месту подвучемо, да се у глагољском „**в**" и „**б**" налазе сви елементи архаичне грчке дигаме. Да би се утврдило тачно, који елементи су ушли у обзир, то изискује свестрано и дубље проучавање, а за сада се морамо задовољити само овом констатацијом.

Да је грчки језик измењени, да не кажемо изобличени српски језик, то ћемо врло лако открити консултујући савесно најбоље издање грчко-француског великог речника „Баји": A. Bailly, „Dictionnaire Grec-Français", rédigé avec le concours de E. Egger; édition revue par L. Séchan et Pierre Chantraine, Professeurs à la Faculté des Lettres de Paris; Librairie Hachette, 1963., 26. édition.

При овом закључку и у вери у њега учвршћује нас „отац историје", Херодот, који пише у књ. I., гл. 58:

„Затим је настао грчки језик, увек употребљаван заједно с њим (тј. пелазгијским), како се мени чини. Пошто су се отцепили (Грци) од Пелазга, будући слаби, од малог броја у почетку, повећали су се у мноштво народа, захваљујући особито прилажењу многих Пелазга и многих других варварских народа."

Ево Херодотовог текста у оригиналу – реч по реч:

„Το δε Ελληνικον γλωσση μεν, επειτα εγενετο, αιει κατε τη αυτη διαχραται, ως εμοι καταφαινεται ειναι. Αποσχισθεν μεντοι απο του Πελασγικου εον ασθενες, απο σμικρου τεο την αρχην ορμωμενον αυξηται ες πληθος των

εθνεων (Πελασγων) *πολλων*[167] *μαλιστα προσκεχωρηκοτων αυτω και αλλων εθνεων βαρβαρων συχνων*!

И да додамо само још један мали, али значајан Херодотов одломак, одвише речит, а да би га требало занемаривати, као што је то уобичајено:

„... *το Ἀττικον εθνος εον* Πελασγικον[168]..."

„... *атички народ будући пелазгијски...*"

А тај исти пелазгијски народ живео је пре доласка Грка у целој Грчкој, тихо, мирно и бавећи се замљорадњом ... Одвећ је познато да су се Грци од њих научили земљорадњи, усвојивши упоредо с тим знањем и речи у вези с њом... Грчки писци су с дивљењем писали о пелазгијским путевима, каналима, па чак и о њиховим подземним каналима, који су били резултат стрпљивог рада Пелазга... Пелазги су познавали прераду метала, њихово добијање, или, како бисмо ми данас рекли, металургију. Грци су се од Пелазга научили и архитектури... Укратко, није било **ни једног подручја, у коме Пелазги нигу били Грцима учитељи, па се намеће,** како на основу тога, тако исто и на основу свега до сада изложеног, **једини могућ и исправан закључак, да су Пелазги научили Грке и да пишу, а то је тврђење које се налази и у извесних античких, управо грчких аутора.**

Уз све то, Грци су узели једно писмо, које је пре тога, а и после тога, дакле, било и остало најсличније њиховом! Чак је и ред слова код њих остао исти, а и њихова бројна вредност. А да то писмо није њихов, а ни феничански изум, сигурно сведочи чињеница, да ни ту, ни тамо називи слова немају никаквог значаја, док називи слова древне српске глагољице, а и ћирилице представљају читав један морално-филозофско-верски систем, уз главне и јасно изражене принципе свакодневног живота!

Није нам познато да је ма ко од научника, који се баве проучавањем разних подручја старе Грчке узео и тумачио у овом смислу напред наведени Херодотов текст. Те тако, упркос несумњиво свим великим напорима лингвистике и филологије, последња реч још није изречена. Често се код извесних савремених писаца чита да историја коју данас учимо, није права историја, али нико не каже, шта је истина и која би била права историја! А Ami Boué је у своме више пута у овој студији цитираном делу „Европска Турска" La Turquie d'Europe", на страни 41. другог тома рекао, да постоји

„стара антипатија између Грка и Срба и да је та чињеница утолико више чудновата, што су познати **радови,** *одн. студије, ко-*

[167] Херодот, I., 58.

[168] Херодот, I., 57.

јима извесни филолози настоје да установе потпуно заједничке корене грчког и српског језика."

„... on connaît les travaux de certains philologues pour retrouver des racines tout-à-fait communes aux langues grecque et serbe."

Међутим, свих тих радова је на неки чудноват начин нестало, као да их је црна земља прогутала! Ми сматрамо стога овај посао као почетак једног новог доба, које треба да сачува извесне истине од гробне таме!

Како рече дивни и силно учени Милош С. Милојевић пре више од једнога века:

„Када се језик грчког народа проучи, не као до сада, већ много свестраније, онда ће се многе ствари открити, о којима нисмо ни сумњали."

Овим се речима клањамо сени великог српског истраживача, његовој умној снази, његовом циновском и постојаном карактеру, ширини његовог духа и његовој дубокој вери у оно, што је радио и за што је живео! Упркос минулог века од појаве његовог дела – Милош С. Милојевић је данас живљи него икада, актуелан, садржајан, уверљив, свестран. По њему, творци европске писмености нису били Грци, већ Срби староседеоци, а будућа марљива истраживања и објективна реч часних научника показаће, да је свака Милојевићева реч била заснована, образложена и чврста у својој истинитости као гранит.

А како смо видели, творци писмености су и по госпођи Ружици Борисављевић такође Срби. Оно, што је та српска госпођа открила, јесте пре свега **духовна база** првих знакова, који су се постепено претворили у слова. Из претходног произлази, да је и значење тих првобитних знакова у потпуном нескладу с грчким начином, да све материјализују, као и да свако божанство претворе у једну врсту људског бића, које јури преко земље, носећи у себи све пороке, сличне онима у грчким трагедијама. Међутим, први српски знаци прожети су чистим осећањима према узвишености Бога, као Оца Небеског, врховног Градитеља, Мислиоца, Творца и Силе. Тако је она записала уз ово моје поглавље:

„Нека слова данашње Ћирилице старија су од слова Глагољице. Њихова старост чак иде у недоглед, кад од Грка није било ни трага. Јер слова: С, Г, О, М, Т – **стоје чврсто под значењем српског језика, а никако грчког!** *И јер је њихово значење:*

Сила; Градитељ; Отац Небески; Мислиоц; Врховни Творац."

Свакоме, ко се ма и најмање бавио конфузном грчком митологијом, мора већ на први поглед бити јасно да апстрактна космичка пројекција горњих појмова никако није у складу с грчким материјализованим концепцијама, које су се спуштале, управо као и код Римљана, како је то сликовито окарактерисао Милош Милојевић – до Содоме и Гоморе. Уистину, ни антички Грци, а нити

Римљани нису створили ништа, што би било налик на одраз српског духовног поимања од најдавнијих времена и што је верно сачувано у јединственој српској народној поезији:

„Земаљско је за малена царство,
А небеско увек и до века!"

Па зато госпођа Борисављевић категорично тврди да се стара српска вера никако не може назвати „паганском", реч, која је створена од српскога „поган", а најбољи доказ је за то до данас сачувано чисто молитвено значење српских слова, која сачињавају, по госпођи Борисављевић, давно српско „Вјерујy"."

Завршавајући овај део студије, да се још позовемо на француског историчара, по имену François Pouqueville, који је написао неколико дела о Грчкој.[169] Будући, да је путовао и боравио на Балкану, да је провео извесно време и у самој Грчкој, он је та своја дела објавио у Паризу по своме повратку. Његови критичари су особито истицали тачност његових описа, а и оригиналност његових запажања, заснованих на чињеницама. Између осталога Pouqueville је придавао велики значај претходницима Грка у Грчкој, Пелазгима а његове закључке о њима резимирао је A. Descubes:[170]

„D'après Pouqueville... les Pélasges sont les habitants les plus anciens de la Grèce. Les Athéniens firent construire aux Pélasges leur Acropole... La tradition veut qu'ils ont enseigné aux Hellènes, leur vainqueurs, l'art de cultiver la terre; ils leur auraient également communiqué leur religion; et **qu'ils leur aient fait connaître l'alphabet pélasgique...**"

„По Пукевилу ... Пелазги су најстарији становници Грчке... Атињани су присилили Пелазге да изграде њихову Акрополу... По традицији, они су научили своје победиоце, Грке, вештину обрађивања земље; они су им такође предали своју веру; и **они су их научили пелазгијској азбуци..."**

Немогуће је објаснити, а још мање прихватити ћутање науке о нечему, што је тако недвосмислено и јасно речено!

Gregor Dankovszky је у свом делу „Die Griechen als Stamm- und Sprach verwandte der Slawen – historisch und philologisch dargestellt" („Грци као племенски и језични сродници Словена, историјски и филолошки приказ") у неку руку наставио напред наведену Херодотову мисао, показавши убедљивим примерима како се језик древних Срба, мистериозних „Пелазга", прометнуо у грчки. Но то је посебна и опсежна студија, којој ћемо се посветити по завршетку ове књиге.

[169] Voyage en Grèce, 1820.–1822.; L'histoire et la description de la Grèce, 1825.; Histoire de la régénération de la Grèce.

[170] Nouveau Dictionnaire d'Histoire, de Géographie, de Mythologie et de Biographie...

Прилог 1

ИЗ САБРАНИХ ДЕЛА ЕПИСКОПА НИКОЛАЈА
Књига V (писмо 60 – 786 –787)

– Дођите нам у Индију. И нека нам дође Велики духовник Христдул!

– Молите се Христу Богу за нас... Дођите... Индија вас чека. Индија вас треба.

Тада је машина запиштала, а ја, не знајући шта, друго да им кажем, издекламујем оне стихове г. Богдановића:

„Индијо стара, земљо нам драга,
Земљо нам драга, земљо свих блага,
Од стабла твога и ми смо грана,
И ми смо деца из Хиндустана..."

Диселдорф, 1977.

Епископ Николај

Прилог 2

БИОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

Тата је рекао:
„Олгу ми школуј" –
и одмах је умро.

Често ме је моја Мајка, док сам се враћала с пуним рукама бележака, питала:

– Јеси ли опет данас нешто нашла, дијете?

– Вала, Мајчице, јесам.

– По Богу, дијете, дадох те у школу, да нешто научиш, а ти још увек стално нешто тражиш и кукаш, да ништа не знаш! Па кад ћеш већ једном нешто знати?

Данас, када моја Мајка више не може да ми постави никакво питање, ја у мислима настављам разговор с њом и кажем јој:

– Тек сада ништа не знам, Мајчице! Тек од овог часа треба да се ради!

Париз, маја 1982. г.

ЧИКА-СПИРИ ЈОКИЋУ УМЕСТО ВОШТАНИЦЕ

Сећам га се – као да је јуче било. Пре већ дугог низа година водили смо разговор о теми, која му је лежала на срцу до последњег дана: о Србима, Српству и Српском Језику. У жељи, да подвучем старост језика, којим говори Српски народ, више пута ми се догодило да употребим израз ... **санскритски.** На то би се Чика-Спира нагло дигао са седишта, љуљајући се на старачким ногама, али висок и прав као бор у гори, па би узвикнуо снажним и громким гласом:

„Молим вас, не говорите санскритски, већ реците стари српски!"

Требало ми је много времена да то научим, па сам се толико пута питала:

Одакле њему тако сигурно знање?! Је ли то можда било Откровење, којим га је подарила његова дубока старост и којим га је подарила његова дубока старост и које је и мени помогло, да лакше ходим према циљу?!

Данас, после много рада и напора, могу да му поручим:

Није санскритски већ уистину стари спрски, драги Чика-Спиро! **Твоја Мисао наставља да живи и да доноси плодове, а**

Теби хвала и
слава
у небескоj Србији!

*

Олга Луковић рођена је 7./20. IV. 1920. у питомом и плодном Драгачеву одакле су јој и родитељи. Олга је рођена у дедовској кући по женској очевој лози.

Када су отац и мајка морали да напусте свој родни крај понели су на рукама и Олгу, која је тада имала само шест месеци. Остало је у сећању да су том приликом неки људи повикали: „Не носите дијете пре него што наврши годину дана, јер вам се цијели живот неће смирити!" И те се пророчанске речи обистинише.

Још као мала остала је без оца који је умро од последица рана задобијених на Сулонском фронту. Па ипак, иако врло мала, Олга је оца добро запамтила. У сећању јој је остао његов лик, лик припадника једне херојске генерације. Сећа се и његових гипких покрета док јој је као трогодишњем детету показивао кораке најлепших српских кола. Ти покрети и ритам уз који су оживљавали постаће и остати саставни део њеног сећања у које се уткао и његов глас којим је уз гусле величао и опевао о нечему што ће јој тек много касније постати јасније и још сликовитије.

Као добар ђак и као дете ратног инвалида, Олга је, после завршена два разреда гимназије у Чачку, добила стипендију Српског и Народног инвалидског фонда „Свети Ђорђе". Још као дете, у осмој години, волела је да рецитује и била је у стању да рецитује и по педесет строфа. Као најбољи ђак у гимназији у Чачку примљена је у дом Краљице Марије као питомица. Тако је могла да настави школовање у једном београдском интернату. Кад су у априлу 1941. године бомбе засуле Београд, уз многе жртве ратни вихор је захватио и неколико генерација младих, бацио их у неизвесност и пресекао радост која је пратила младост са свим њеним младалачким стремљењима.

После рата, живот и студије протицали су уз многе тегобе. Ипак, прве три године студија историје уметности завршене су успешно у Београду. После изванредног испита из класичне археологије, за коју је посебно била заинтересована, Олги је са више страна било предложено да пређе на групу за класичне језике, за грчки и латински. Кад је тај предлог прихватила, Олга је осетила да се нашла на путу којем је у суштини и тежила и на којем се и данас као научни радник налази. На тој групи је дипломирала 1960. године, у Загребу, после чега је убрзо била позвана у Париз.

После дипломирања венчала се са проф. др. Братољубом Клаићем. После рата радила је као спикер на Радио Загребу. Због жестоких притисака и претњи напустила је Југославију.

Шездесетих година затиче се у Паризу где се издржава праћем судова и истовремено ради на писању дисертације. Докторирала је на Сорбони 1969. године код професора Пиера Шантрена са тезом „Правда код Есхила и Софокла".

У Паризу се удаје за Цветка Пјановића и наставља свој рад на проучавању корена српског народа и српског језика. На основу свог знања и коришћења девет језика (старогрчки, латински, француски, немачки, руски, енглески, пољски, италијански и шпански) и макар и штурих историјских података сматрала је да може да приложи један нови и за нас револуционарни поглед на неосветљени део историје нашег народа.

Дакле, свој боравак у Паризу желела је да искористи за рад на једној тези из грчке филозофије, што је и успела захваљујући професору Пиеру Шантрену (Pierre Chantreine), познатом европском хеленисти. Њена докторска дисертација гласи „Правда–Δικη– порекло те речи, њен развитак и појам правде у Есхиловим и Софокловим трагедијама" („Δικη– Ses origines, son developmentet l'idee de justice shez Eschyle et Sophocle").

Када је једном приликом, на турнеји по САД (1987.) доживела тежак мождани удар остала је 12 дана у коми. Приликом отпуштања из америчке болнице конзилијум лекара саопштио је да Олга никада више неће моћи да говори и пише.

По повратку у Париз, захваљујући великом пожртвовању њене сестре Наташе, Олга је почела да се опоравља. То је, уз илустровану репортажу на две стране објавио и један од водећих илустрованих часописа у Француској за жене, Мари Клер (Marie Claire) истичући да је Олгино опорављање видно започето, додајући да је почела да препознаје музичке тонове, а она је још као девојка свирала клавир и виолину, испољавала велики таленат. Бригу око Олге за повратак говора преузела је Клод Ришар (Claude Richard), логопед, која је том приликом научила српски језик и ћирилицу. Од тих тренутака Олгино стање почело је нагло да се побољшава. Сваког дана она говори све разговетније и пише, а и меморија је остала очувана.

Сада живи у Дому пензионера на Бежанијској коси.

ЛИТЕРАТУРА

Appendini, Franciscus Maria: De praestantia et vetustate linguae illuricae... ad Joachimun Stullium Illyrici lexici auctorem, 1806.

Aurobindo, Sri: Le secret du Véda, Paris, Fayard, 1975.

Bailly-Séchan-Chantraine: Dictionnaire Grec-Français, 1963., 26e éd.

Barenton, Hilaire de: Les tablettes étrusques de Gubbio, la religion des anciens Etrusques (Sciences et découvertes modernes, n° 5, Paris, s.d.

Benfey, Theodor: Vollständige Grammatik der Sanskritsprache, Leipzig 1852. (Vorlesungen und zum Selbststudium).

Bergainge, Abel: Etudes sur le lexique du Rig-Véda, Paris MDCCCLXXXIV (Extrait du Journal Asiatique).

Bergaigne, Abel: La religion védique d'après les hymnes du Rig-Véda par Abel Bergaigne, Paris, 1963. (4 volumes).

Bergaigne, Abel: Quarante hymnes du Rig-Véda, traduits et commentés par Abel Bergaigne, Paris, 1895.

Bernhardi, Wilhelm: Bausteine der slawischen Mythologie-aus lateinischen und griechischen Quellen, Slawisches Jahrbuch, I, pp 336.–344.

Biardeau, Madeleine: Charles Malamoud, Le sacrifice dans l'Inde ancienne. Presses Universitaires de France, 1976. Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes, Sciences religieuses, vol. LXXIX.

Bissing, Fr. W. von: Oberaudorf. Die Überlieferung über die Schirdani. Die schriftlichen Urkunden. In: Wiener-Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, XXXIV Band.

Bizantinus, Stephanus, Ed. G. Dindorf, Leipsik, 1825., vol. I–IV.

Blum, André: Histoire du costume en France, Hachette, Paris, 1924.

Bopp, Franz: Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Zend, Armenischen, Griechischen, Lateinischen, Litavischen, Altslawischen, Gothischen und Deutschen, Zweite Ausgabe, Berlin, 1857.

Boué, Ami: La Turquie d'Europe, Paris, 1840. (vol. I–IV).

Bouillet, M. N.: Dictionnaire Universel d'histoire et de Géographie, Paris, 1872.

Будимир, Милан: О српском имену у класичним траговима, Глас Српске Академије наука, Одељење литетатуре и језика CCXXXVI, Нова серија, књ. 4, Београд, 1959.

Burnouff, Emile: Essai sur le Véda, Paris, 1863.

Caesar: De Bello Gallico, III, „Les Belles Letres", 1972.

Ceram, C. M.: Götter, Gräber und Gelehrte, 1949.

Charroux: Le livre du mystère inconnu, Ed. Laffont, Paris, 1969.

Clavier, Etienne: Anciens peuples de la Grèce, Tome I, et II, Paris, 1809.

Cromer: Geschichte Polens (Band I.); von Bandtkie (I., 62).

Цвијић, Јован: Дубровник и оклина, Српски Етнографски Зборник, бр. 23.

Cvijić, Jovan: La Péninsule Balkanique-Géographie Humaine, avec 31 cartes et croquis dans la texte et 9 cartes hors texte, Libraire Armand Colin, Paris, 1921.

Cyprien, Robert: Les Slaves de Turquie, leur avenir, leur progrès... 1844.

Cyprien, Robert: De l'Enseignement des littératures slaves, Revue des deux monde, Janvier, 1846.

Cyprien, Robert: Le monde slave, son passé, son état présent et son avenir, Passard Editeur, tom I. et II, Paris, 1852.

Даничић, Ђуро: Коријени с ријечима од њих посталијем у српском језику, 1877.

Dankovsky, Gregorius: Homerus slavicis dialectis cognata lingua scripsit, ex ipsius Homeri carmine ostendit..., Vindobonae-Posonii, 1829.

Dankowsky, Gregor: Fragmente zur Geschichte der Völker ungarischer und slawischer Zunge, Erster Heft, Pressburg, 1825.

Dankowsky, Gregorius: Die Griechen als Stamm-und Sprachverwandte der Slawen, historisch und philologisch dargestellet, Pressburg, 1928.

Dankowsky, Gregorius: Matris slavicae filia erudita vulgo lingua graeca, seu grammatica conctarum slavicarum et graecarum dialectorum, Posonii, 1836.

Δημοσθενους Κατα Φιλιππου λογοι, Edition Marie-Nyon, Paris, 1832.

Деретић, Јован: Историја Срба, Ница, 1975.

Descubes, A.: Nouveau Dictionnaire d'Histoire, de Géographie, de Mythologie et de Biographie, Paris, 1880.

Διονυσιου Βυζαντιου αναπλους Βοσπορου – Dionysii Byzantii de Bospori navigatione quae supersunt, una cum supplementis in geographos Graecos Minores, aliisque eiusdem argumenti fragmentis, e codicibus Mss editit Carolus Wescher, Parisiis, e Typographeo Publico MDCCCLXXIV.

Dobrovsky, J.: Slovanka, Zur Kenntniss der alten und neuen slawischen Literatur, der Sprachkunde nach allen Mundarten, der Geschichte und Altertümer, Prag, 1814.

Dobrowsky, J.: Wiener Jahrbuch der Litteratur, XXXVII, 1827.

Dolci, Sebastiano F.: De Illyricae linguae vetustate et amplitudine, Dissertatio historico-chronologico-critica, Venetiis, MDCCLIV.

Duemmler, Ernestus: De Arnulfo Francorum Rege, Commentatio historica, Berolini, 1852.

Dumézil, Georges: Documents anatoliens sur les langues et les traditions du Caucase, IV, récits Lazes, Presses Universitaires de France, 1967.

Dumézil, Georges: Les dieux souverains des Indo-Européens, Paris, 1977., Bibliothèque des Sciences Humaines.

Dumézil, Georges: Mariages indo-européens, suivi de quinze question romaines, Paris, 1979., Bibliothèque historique.

Dümmler, Ernest: Die Geschichte der ältesten Slawen in Dalmatien, 1856.

Ђорђевић, Ненад: Етрурци или Рашани, Издање Српског Народног Универзитета „Л. Костић", Милвоки, 1969.

Ђорђевић, Љ. Ненад: Историја Срба кроз династије, Прво издање: Народни Универзитет „Лазо М. Костић", Милвоки, 1968.

Eugène, Pittar: Les Races et l'Histoire (Introduction ethnologique à l'histoire), Bibliothèque „L'Evolution de l'Humanité", 1924.

Еврипид, „Алкеста".

Fabre-d'Olivet: La langue hebraïque restituée, Edition l'Age d'Homme Collection Delphica, 1975.

Farlati, D.: Illyrici sacri tomus tertius... Venetiis, MDCCLI.

Fick, August: Vergleichendes Wörterbuch der indo-germanischen Sprachen, Göttingen, 1874.

Филиповић, Миленко: Обичаји и веровања у Скопској котлини, Српски Етнографски зборник, СКА, друго одељење, Живот и обичаји народни, књига 24.

Forbiger: Handbuch der alten Geographie, III, 394, Anm. 67.

Fréret, Nic.: Oeuvres, ed. 1796., T. I. Mémoire de l'Académie d'Inscription, T. XXI.

Gostony, Gabriel-Colman: Dictionnaire d'étymologie sumérienne et grammaire comparée, Paris, 1975.

Gottlob, Karl, Anton: Erste Linien eines Vrsuches über die alten Slawen Ursprung, Sitten, Gebräuche, Meinungen und Kenntnisse, Leipzig, 1783.

Griffith, T. H. Ralph: The hymne of the Rgveda, translated with a popular commentary... complete in two volumes, The Chowkhamba Sanskrit Series Office, Varanasi (India), 1971.

Grimm, Jakob: Geschichte der deutschen Sprache.

Grubissich, Clem: In originem et historiam alphabetici slavonici glagolitici disquisitio populorum septentrionalium... Venetiis, MDCCLXVI.

Hahn, Johann-Georg: Albanesische Studien, Jena, 1854., ed. sec. 1864.

Χαλκοκονδολου, Λαονικου: Ἀθηναιου – Laonici Chalcocondylae Atheniensis Historiarum Libri decem, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, MDCL.

Haudry, Jean: L'Indo-Européens, PUF, Que sasis-je? 1798., 1979.

Haudry, Jean: Les Indo-Européens, PUF, Que sais-je? n° 1965., 1981.

Hérodote, V., I., IV., VII., II., édition „Les Belles Lettrs", 1961.

Hervé, Georges: Conférence pour la Journée Serbe (Samedi, 27. Mars 1915).

Хомер, „Илијада".

Hovelacq, Abel, in: Dictionnaire Encyclopédique des Sciences Médicales de Déchambre, s.v. Serbe.

Hovelacq, Abel: La linguistique, Bibliothèque des Sciences Contemporaines, Paris, 1876.

Hovelacq, Abel, in: La République-„Revue des questions historiques", CCLXIII, vendredi, le 16. Mars, 1877.

Hubert, Henri: Les Celtes et la civilisation celtique, Paris, 1932.

Hutton, J. H.: Les castes de l'Inde, préface de Louis Renou, Bibliothèque Scientifique, Paris, 1949.

J. H.: Les castes de l'Inde, préface de Louis Renou, Bibliothèque Scientifique, Paris, 1949.

Ивић, Павле: Српски народ и његов језик. Српска књижевна задруга, коло 54, књ. 429, Београд, 1971.

Jagić, V.: Ein Kapitel aus der Geschichte der südslawischen Sprachen. Archiv für slawische Philologie, Nr. 17, 1895.

Joshi, Hem, Chandra: Recherches sur les conceptions économiques et politiques dans l'Inde ancienne, d'après le Rgvéda, Paris, 1928.

Kanngiesser: Geschichte von Pommern, Greifswald, 1824.

Katancic: De Istro eiusque adcolis commentatiò, 1798.

Кашанин, Милан: Српска књижевност у средњем веку, Просвета, Београд, 1975.

Keith, Berriedale, Arthur: Rigveda Brahmanas: The Aitareya and Kausitai Brahmanas of the Rigveda, translated from the original sanskrit by Arthur Berriedale Keith, Motilal Banarsidass, Delhi-Patna-Varanasi, 1971. Harvard Oriental Series, Volume Twenty-five.

Ketrzinsky, Wojciech: Die Lygier, ein Beitrag zur Urgeschichte der Westslawen und Vindilien, Posen, 1868.

Kolar, Jan: Der Einfluss des slawischen auf das Italienische. Archiv für die slawische Sprache, April, May, 1843., pp 252.–256.

Костић, Лазо: Изјаве странаца о српском језику, 1964.

Костић, Лазо: Краћа српског језика, културно-историјска студија, Баден, Швајцарска, 1964.

Костић, Лазо: Насилно присвајање Дубровачке Културе, Културно-историјска и етнополитичка студија, Мелбурн, 1975.

Костић, Лазо: О српском имену, Мелбурн, Аустралија, 1965.

Костић, Лазо: Срби у очима странаца, колектанеја, књ. I и II, Швајцарска, 1962. и 1972.

Kostrzevski: Les origines de la civilisation polonaise, Presse Universitaire de France (PUF), 1949.

Kramer, Samuel, Noah: L'histoire commence à Sumer, Arthaud, 1975.

Кулишић, Шпиро: Из старе српске религије, Српска Књижевна Задруга, Београд, 1970.

Кулишић, Ш., Петровић, П. Ж., Пантелић, Н.: Српски митолошки речник, Београд, 1970.

Kulundžić, Zvonimir: Put do knjige, Zagreb, 1959.

Leakes: Researches in Greec, London, 1814.

Lefèvre, André: Les races et les langues. Ed. Félix Alcan, Paris, 1893.

Lejean, G.: Etnographie de la Turquie d'Europe, Gotha, 1861.

Lequenne, Fernand: Les Galates. Collection „Les Temps et les Destins", Paris, 1959.

Lhande, Pierre: Dictionnaire basque-français, Paris, 1926.

Livius, Titus par Dureau De la Malle et Noël, Paris, 1810.–1812.

Louth, Patrick: La civilisation des Germains Vikings, Genève, 1976.

Löpelman, Martin: Etymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache, Berlin, 1968.

Лукин–Лазић, Сима: Срби у давнини, Српска књига за народ (свеска I). Загреб, 1894.

Macdonell, Arthur, Anthony: A Vedic Reader vor Students, Oxford University Press, Madras-Delhi-Bombay-Calcutta, 1917., 1951., 1976.

Macdonell, Arthur, Anthony: A practical Sanskrit Dictionary, with transliteration, accentuation, and etymological analysis, Oxford University Press, 1924.

Mandić, Dominik: Crvena Hrvatska, The Croatian Historical Institute, Chicago, 1957.

Martha, Jules: La langue étrusque, Paris, 1913.

Mayani, Zacharie: La fin du mystère étrusque, Paris, 1970.

McEvedy, Colin and Sarah: The Dark Ages, The Atlas of World History, New York, The Macmillan Co., 1972.

McEvedy, Colin and Sarah: The classical World, The Atlas of the World History, Macmillan Publishing Co, 1973.

Meillet A., – Vaillant A.: Le slave commun. Ed. H. Champion, Paris, 1965.

Meillet-Cohen: Les langues du monde, Paris, 1952.

Ménétrier, Jacques: Origines de l'Occident (nomades et sédentaires), Paris, 1972.

Mentelle, Edmé: Géographie, mathématique, physique et politique de toutes les parties du mond, rédigée d'après ce qui a été publié d'exact et de nouveau par les géographes, les naturalistes, les voyageurs et les auteurs statistiques des nations les plus éclairées, par Edmé Mentelle, de l'Institut National et Malte Brun, géographe danois, vol. 10, Edition Tardieu-Laporte, Paris, 1803.

Millet, Gabriel: „L'ancien art serbe" in: Revue d'Art ancien et moderne des deux mondes, Paris, 1917.

Milet, René: Du Danube à l'Adriatique, II. partie, Les races in: Revue des deux mondes, n° 3, pp. 324.–353., 1889.

Милојевић, С. Милош: Одломци историје Срба... свеска I и II, Државна штампарија, Београд, 1972.

Милојевић, С. Милош: Песме и обичаји укупног народа српског, Књ. права, Обредне песме, скупио и издао М. С М., Београд, 1969.

Mylius, Klaus: Wörterbuch Sanskrit-Deutsch, VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig, 1975.

Митров, Љубиша, Стјепан: Целокупна дела, кн. I, „Библиотека српских писаца", Народна Просвета, Београд, 1933.

Monier Monier, Williams: Sanskrit-English Dictionary, etymologically and philologically arranged, Clarendon Press, Oxford, 1970.

Neisser, Walter: Zum Wörterbuch des Rgveda, erstes Heft 1924., zweites Heft 1930, Leipzig; Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes, Band XVI, und XVIII, n° 3. und 4.

Nestor: La Chronique de Nestor, traduit en français d'après l'Edition impérial de Petersbourg, acconpagnée de notes et d'un recueil de textes inédites, par Louis Paris, 1834.

Nève, M. F.: Etudes sur les hymnes du Rg-Véda, Librairie de l'Institute de France, Paris-Louvain MDCCCXLII.

Niebuhr, B. Georges: Römische Geschichte, Berlin, 1828.–1832.

Новаковић, Реља: Одакле су Срби дошли на Балканско полуострво, Београд, 1977.

Orbini, Mavro: Il regno de gli Slavi, Pesaro, MDCI.

Ovidius, Ex Ponto (Tristia).

Peutingeriana Tabula Itineraria ex Bibliotheca Caesarea Vindobonensi, Cura Franc. Christ. de Schleib edita MDCCLIII, recusa MDCCCXXV, 4 tabl.

Peyssonnel, Charles de: Observations historique sur les peuples barbares qui on habité les bords du Danube et du Pont-Euxin, Paris, Edition Talliard, 1765.

Pictet, Adolphe: Les origines indo-européennes, ou les Aryas primitifs, Essai de Paléontologie linguistique, Tome I. et II, Paris, 1877.

Pithavala, Breham D.: The Iranian Basis of the Devanagari Sanskrit Alphabet, the numerical Signs and the Sacred Word „AUM", its Symbol, Bombay, 1974.

Platon: Oeuvres complètes, Tome V., 2 partie, CRATYLE, texte établi et traduit par Louis Méridier, „Les Belles Letres", Paris, 1969.

Platon: Strom., lib. I., num 132., De Atlantis regno et historia multa apud Platonem (in Critia) scripta extant.

Plinije: Naturalis historia, knj. III, IV, VI.

Plinius: l. III.

Porfirogenit: Constantini Imperatoris Porphyrogenitis De Administrando Imperio (DAI), ad Romanum F., Liber nunquam antehac editus... Editor Ludovici Elseviri, 1611.

Porfirogenit: De Administrando Imperio, Corpus Scriptorum Byzantinae editio emendatior... consilio G. G. Niebuhrii, C. F. Instituta auctoritate Academiae Litterarum Regiae Borussicae, Constantinus Porfirogenitus, Volumen III, Bonnae, MDCCCXI.

Pouqueville: Voyage en Grèce, 1820.–1822. l'Histoire et la Description de la Grèce, 1825.

Pricot, F. de Sainte-Marie: Les Slaves Méridionaux, Paris, 1874.

Procopius: De bello Gothico, I, IV.

Procopius: H. A., C. VI, ed. V. – (Historiae anecdote)

Ptolemaei, Claudii: Geographia, Parisiis, Firmin Didot, MDCCCCI, Lib V.

Ptolemaeus, Claudius: Geographia, II.

Ptolemei, Claudii viri Alexandrini: Geographiae opus novissime traductione e Graecorum archetypis, 1513.

Ptolcmej: Tabulae in Cl. Ptolemaei Gegraphiam a Carolo Müllero instructae, Paris, 1901. Europae, nr. VIII (c. 16.–17.); Asiae, nr. II (31.–32.).

Рајић, Јован: История разных славенских народовъ Въ Виенне, 1794.

Renou, Louis: Anthologie sanskrite, textes de l'Inde ancienne traduit du sanskrit, Bibliothèque historique, Paris, 1964.

Renou, Louis: Etudes sur le vocabulaire du Rgvéda, première série, Institut Français d'Indologie, Paris, 1958.

Renou, Louis: Etudes védiques et Pāṇinéennes. Publications de l'Institut de civilisation indienne, Série in-8°, Fascicule 1. Paris, 1955.

Renou, Louis: Grammaire sanskrite, Tomes I. et II. réunis, Paris, 1975.

Renou, Louis: l'Histoire de la langue sanscrite, Lyon-Paris, 1956.

Renou, Louis: La grammaire du Pānini, traduite du sanskrit avec des extraits des commentaires indigènes, Fasc. I, II, III, Libraire Klincksieck, Paris, 1947., 1951., 1954.

Renou, Louis: Les littératures de l'Inde, PUF, Collection „Que saisje", n° 503, 1966.

Renou, Louis: Les maîtres de la philologie védique, Annales du Musée Guimet, Bibliothèque d'Etudes, Paris, 1928.

Rivière, Jean-Claude-Dumézil Georges à la découverte des Indo-Européens, Copernic, Collection „Maîtres à penser", 1979.

Sauter, Marc-R: Les races de l'Europe, Paris, Payot, 1952.

Schaffarik, P, J.: Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten, Ofen, 1826.

Schaffarik, Paul, Joseph: Über die Abkunft der Slawen, nach Lorenz Surowiecki, Ofen, 1828.

Schafarik's, Paul, Joseph: Slawische Alterthümer. Deutsch von Mosig Achrenfeld, herausgegeben von Heinrich Wuttke, Band I (1843.), Band II (1844.), Leipzig.

Schaffarik in: Slawisches Jahrbuch, III, pp. 368.–371. – Swaroh, oder Swarog, ein slawisch-heidnischer Gott".

Schneller, Christian: Über die sogennanten rhäto-etruskischen Inschriften-Lesungs-und Lösungsversuche.

Schöttgen, Christian und Kreysig, Christoph, Georg: Diplomatische und curieuse Nachlehse der Historie von Ober-Sachsen und angrenzender Länders, zu einiger Erläuterung derselben gehalten von Sch. Chr. und Kr. Chr. G., II. Teil, Dresden und Leipzig, 1730.

Sell: Geschichte des Herzogtums Pommern, Berlin, 1819.

Sicilijski, Diodor: IV, 30.

Sequester, Vibius: De fluminibus, fontibus, lacubuis, gentibus, etc., adn. Solino, Pisauri, 1542.

С. М. Д., Хрвати и језик српски, Нови Сад, 1893.

Spanuth, Jurgen: Die Phillister, das unbekannte Volk, Lehrmeister und widersacher der Israeliten, Otto Zeller Verlag, Osnabrück, 1980.

Срејовић, Драгослав: Лепенски вир, или Нова праисторијска култура у Подунављу, Београд, 1969.

Станојевић, Станоје, Народна Енциклопедија, Том I–IV.

Stchoupak, Nitti, Renou: Dictionaire Sanskrit-Français, Publication de l'Institut de Civilisation Indienne, Paris, 1932.

Stchoupak, Nadine: Chrestomatie sanskrite. (Civilisation Indien). Paris, 1977.

Стефановић, Карацић, Вук: Ковчежић за историју, језик и обичаје српске сва три закона. Штампарија Јерменског Манастира, Беч, 1849.

Стефановић, Карацић, Вук: О језику и књижевности, Просвета, Београд, 1965.

Stefanović, Karadžić, Vuk: Serbische Grammatik, übersetzt von J. Grimm Leipzig, 1824.

Стефановић, Карацић, Вук: Српске народне пјесме, скупио их В. С. К., књига II.

Стефановић, Карацић, Вук: Српске народне пословице и друге различне као оне у обичај узете ријечи, У Бечу у штампарији Јерменског Манастира, 1849.

Стефановић, Карацић, Вук: Српски Рјечник истумачен немачкијем и латинскијем ријечима, скупио га и на свет издао В. С. К., Београд, 1935.

Strabo: IV, V.

Strabon: Geographia, V.

Stulli, Joakima, Dubrocsanina: Rjecsosloxje illir.-ital.-lat., Dubrovia, MDCCCVI.

Surowiecki, v. Schaffarik, 1828.

Szulc, Casimirus: De origine et sedibus veterum Illyriorum, Poznanj, 1856.

Tacitus, Germania, 43.

Touchard, Claude, Michel et Guy, Barthélémy: L'archéologie mysterieuse Voyage à travers les découvertes, Paris, 1972.

Урошевић, Атанасије: Топоними Косова, Српски Географски Зборник, књ. LXXXIX, САНУ, Београд, 1975.

Varenne, Jean: Grammaire du Sanskrit, PUF, Paris, 1971.

Varenne, Jean: Le Yoga, 1977., Ed. Retz.

Vaultier, M., in: Bulletin des Sciences Historiques, antiquités, philologie, Tome IV, 1825, pp. 396.–397.

Velikovsky, Immanuel: Peoples of the Sea, The concluding Volume of the Ages in Chaos Series, Garden City, New York, Doubleday and Co. 1977.

Vergilije, „Eneida".

Вуковић, М.: Народни обичаји и веровања код Срба, издавач и уредник Вуковић Т. Милан, Београд, 1978.

Вуковић, Момчило–Бирчанин: Вук Карацић, револуционар српског књижевног језика, Минхен, 1979.

Wackernagel. Jakob: Altindische Grammatik, Göttingen, 1896.

Weigall, Arthur: Survivances païennes dans le monde chrétien, traduit de l'anglais, Bibliothèque historique, Paris, 1934.

Whitney, Dwight, William: The roots, verb-forms, and primary derivatives of the sanskrit language, a supplement to his sanskrit grammar, American oriental series, vol. 30, American Criental Society, 1945.

Wooley, Leonard C.: Les Sumériens, Payot, Paris, Bibliothèque Historique, 1930, préface du G. Contenau.

Wüst, Walter: Über das alter des Rgveda und die Hauptfragen der indoarischen Frühgeschichte in: Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes (WZKN), Band XXXIV, S. 165.–215.

Живанчевић, Илија: Келти и Срби, Гласник југословенског професорског друштва, књ. XVI, св. 9, Београд, 1936.

Живанчевић, М, Илија: Новом покољењу, Београд, 1934.

Bulletin des Sciences Historiques, Antiquités, Philologie, Tome IV 1825.

Corpus Inscriptionum Greacarum, Berolini, Ex Officina Academica, MDCCCLXXVII.

Dictionnaire des communes de France.

Die südslawische Frage und der Weltkrieg, von L. v. Südland, II Auflage, Verlag „Matica Hrvatska", Zagreb, 1944.

Études Mycéniennes, Acte du Colloque International sur les textes mycéniens (Gif-sur-Yvete, 3–7 Avril 1956.); Colloques Internationaux du Centre National de la Recherche Scientifique.

Facsimile-Atlas to the early History of Cartography, with Reproductions of the most important Maps printed in the XV and XVI Centuries, New York, Dover Publications Inc. 1973.

Глас CCXXXVI САНУ, Одељење литературе и језика, Нова серија, књ. 4, 1959.

Inscriptiones Graecae Insularum Maris Aegaei praeter Delum.

Inscriptiones Graecae Megaridis, Oropiae, Boeotiae, edidit Galienus Dittenberger, Berolini, MDCCXXXXII.

Inscriptiones Graecae, Siciliae et Italiae, Editor Georgius Kaibel, Berolini, MDCCCXXXX.

Jahrbuch für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft, I, Jahrgang, 4 Heft, 1843.

Revue des deux mondes, Janvier, 1846., pp. 365.–375.

Revue des Etudes slaves, VI, pp. 165.–174.

Thracia I, II, Primus Congressus Studiorum Thracicorum, Academiae Litterarum Bulgarica, Serdicae, 1974.

Wiener Jahrbuch, XXXVII. Bd. 1827.

Законик Цара Душана Стефана, Струшки и Атонски Рукопис, Издање САНУ, Одељење Друштвених Наука, Београд, 1975.

РЕЗИМЕ

Књига Олге Луковић-Пјановић „Срби ... народ најстарији" необична је и по садржају и по композицији, а и сам наслов је неуобичајен како у лингвистичкој тако и у историјској литератури. Дајући такав наслов своме, можемо рећи, животном делу, Олга Луковић-Пјановић обавезала је себе на један веома сложен и мукотрпан посао, али истовремено и необично привлачан. Као класични филолог Олга Луковић-Пјановић није међу лингвистима имала никакав узор на који би се макар донекле могла ослонити у настојању да одговори на овако крајње изазован наслов. Она никакву помоћ није могла добити ни од историчара, ни домаћих ни страних, јер, једноставно, у вишевековним напорима небројених лингвиста, историчара, као и истраживача других струка да објасне порекло Срба, и Словена уопште, такав наслов нико није ни постављао. Па ипак, Олга Луковић-Пјановић није се на овај корак одлучила без разлога.

Знајући да у историји српског народа много шта још увек није истражено и објашњено, да се не зна чак ни порекло Срба, ни значење њиховог имена, нити где им је била прапостојбина, па ни како је и где настала српско-словенска заједница, Олга Луковић-Пјановић је као класични филолог схватила да је њена обавеза да својим знањем, колико је могуће више, допринесе разрешавању проблема који отежавају остварење наших жеља да о пореклу и најстаријој историји српског народа сазнамо што је могуће више. Будући да је добро знала колико је за познавање историје једног народа значајно знање о језику којим је тај народ говорио од свога настанка, Олга Луковић-Пјановић је у својим истраживањима највише и настојала да помоћу старости језика утврди старост народа. Наравно, било је јасно да је истовремено било неопходно проучити и језике других народа, пре свега оних за које је оцењено да су својим пореклом и етничким карактеристикама спадали у ужу или ширу групацију којој је припадала или била блиска и етничка група Срба. Са оваквим схватањем разумљиво је што је Олга Луковић-Пјановић у свом раду највише пажње посветила лингвистичким питањима, али се анализом проблема језичке природе и опредељењем за ова или она решења неизбежно дотицала и бројних питања која дубоко задиру и у историју чије је лингвистичке одлике проучавала и одређивала њихово место у заједницама етнички било сродним или разнородним.

Тако су под насловом „Срби... народ најстарији" настајале поједине студије, расправе, чланци и прикази, у којима је помоћу прикупљене изворне грађе и веома обимне литературе Олга Луковић-Пјановић настојала да провери колико су били у праву, на пример, Баварски географ (VI век), Константин Порфирогенит (X

век), Лаоник Халкокондил (XV век) и неки други рани хроничари, кад су указивали или чак и тврдили да су Срби најстарији народ или да спадају у најстарије народе које историја познаје.

Наравно, у току трагања за што већим бројем извора, у првом реду класичним, као и за делима оних научника који су те изворе најсавесније истражили и оценили, Олга Луковић-Пјановић је, желећи да што пре и сама оцени вредност сакупљених података о коренима и пореклу српског језика и српског народа, одмах приступала анализи и оцени прикупљене грађе и доступне литературе састављајући на тај начин читав низ стручних и научних прилога од којих је под насловом „Срби... народ најстарији" штампала у једном тому најпре прво издање у Индијанополису (САД) 1988. године, а затим под истим насловом у два тома у издању АИЗ Досије (1990).

Овакав поступак којим је Олга Луковић-Пјановић прикупљену и обрађену грађу сврставала најпре у поједине студије, расправе и чланке, па од тога саставила дело којем је дала наслов „Срби... народ најстарији", као да је битно утицао на расположење са којим су књигу дочекали поједини истакнути домаћи стручњаци.

Ненавикнути да се о једном од најсложенијих проблема у нашој, па и у европској, историографији на овај начин расправља и пише, они су књигу Олге Луковић-Пјановић са омаловажањем само „одгледали" и не налазећи за потребно да о књизи кажу било шта на начин како је то уобичајено у научном свету. Па ипак, сама чињеница да је књига „Срби ... народ најстарији" доживела два издања и да су оба врло брзо распродата говори да у нашој средини постоје бројни читаоци који су веома заинтересовани баш за оваква осетљива питања из, иначе, недовољно истражене историје српског народа. Њима, очигледно, није сметала овако компонована књига нити начин на који је Олга Луковић-Пјановић приказала и објашњавала и туђе и своје резултате истраживања. Читаоци су, како се сазнаје, са интересовањем пратили како се преко готово досад нетакнутих извора и преко најчешће запостављених старијих писаца оживљава слика о једном народу чије се име, сигурно знамо, спомиње још и далеко пре наше ере.

Ослањајући се пре свега на класичне изворе и бројне истраживаче, у првом реду француске, пољске, чешке, руске, немачке и др., али и на наше (Јован Цвијић, Ђура Даничић, М. Будимир, М. С. Милојевић и др.), као и на наше историчаре и друге стручњаке ван отаџбине (И. М. Живанчевић, Ненад Ђорђевић, Р. Борисављевић и др.), Олга Луковић-Пјановић поново покреће у нас давно запостављене теорије о индоевропском, индо-иранском, кавкаском, месопотамском и источноевропском пореклу Срба и Словена. Она веома пажљиво упоређује поједина тумачења одговарајућих извора опредељујући се за она решења која се најочитије ослањају на најстарије изворе у којима се име Срби спомиње

веома рано и то у бројним варијантама чије корене Олга Луковић-Пјановић запажа у језицима који потичу још од санскрита. Наравно, у тим проценама Олга Луковић-Пјановић редовно прати и оцењује резултате истакнутих истраживача који су непоколебљиво веровали у прастаре корене српског језика. Овде ваља рећи да ће читаоци који су заинтересовани за резултате истраживања порекла Срба у књизи „Срби... народ најстарији" **наћи у њој и бројну и обимну литературу на коју писац несебично скреће пажњу истичући у више махова да њено мишљење и њени закључци ни издалека не представљају крајњи домет; напротив, она је свесна величине и тежине посла, па зато много пута опомиње и указује да су за даља истраживања и закључивања потребне читаве научне институције и многе године упорног рада.** Уз све друго што је у овој књизи вредно спомена и пажње за похвалу је и ово упућивање на неопходност даљег рада на отклањању празнина и нејасних периода у историји српског и словенских народа за чији језик преовлађује мишљење да потиче из далеких временских дубина и неизмерних пространстава.

ИСПРАВКА

Књига 2, стр. 227. Прва табела:

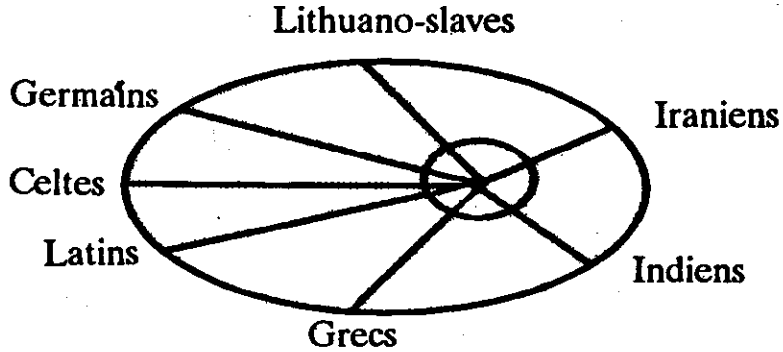

РЕЗЮМЕ

Книга Ольги Лукович-Пьянович „Сербы ... народ древнейший" необычна и по содержанию и по композиции, да и само название необыкновенно как в лингвистической, так ив исторической литературе. Давая такое название, можно сказать, делу своей жизни, Ольга Лукович-Пьянович обязала себя на весьма сложный и мучительный, но в то же время и необычно привлекательный труд. Как классический филолог, Ольга Лукович-Пьянович среди лингвистов не имела никакого примера, на который бы могла опереться в своем желании ответить на такое крайне вызывающее название. Она не могла получить никакую помощь ни от историков, как от отечественных, так и от иностранных, так как, просто–напросто, в многовековых попытках многочисленных лингвистов, историков и исследователей различных других специальностей объяснить происхождение сербов и славян вообще – такое название никто и не употреблял. Но все-таки Ольга Лукович-Пьянович на такой шаг решилась не без оснований.

Зная, что в истории сербского народа еще много белых пятен, точно неизвестно происхождение сербов, значение самого этнонима *сербы,* ни где находилась их историческая Родина, ни как и где возник сербо-славянский союз, Ольга Лукович-Пьянович как классический филолог поняла, что ее обязанностью является своими знаниями как можно больше способствовать разрешению проблем, которые мешают осуществлению нашего желания узнать о происхождении и древней истории сербского народа как можно больше. Зная, как много значит для изучения истории народа знание истории его языка, Ольга Лукович-Пьянович в своих исследованиях больше всего и старалась с помощью знания древности языка установить древность народа. Конечно, было ясно, что в то же время необходимо было изучить историю языков других народов, прежде всего тех, которые по своему происхождению и этническим характеристикам принадлежат к более узкой или широкой этноязыковой группе, к которой относится или была близка и этническая группа сербов. Поэтому ясно, почему Ольга Лукович-Пьянович в своей работе столько внимания посвятила лингвистическим вопросам, но в своем анализе проблем языкового характера, давая предпочтение тому или иному решению, автор неизбежно сталкивался с многочисленными вопросами, глубоко связанными с истории и этносов, лингвистические особенности которых изучал и определял их место в этнически однородных или разнородных союзах.

Таким образом под названием „Сербы... народ древнейший" Ольгой Лукович-Пьянович создавались отдельные научные труды, статьи, земетки и рецензии, в которых она с помощью собранных материалов первоисточников и весьма обширной литературы

вопроса старалась проверить насколько были правы, например, Баварский географ (VI век), Константин Багрянородный (X век), Лаоник Халькокондил (XV век) и некоторые другие ранние летописцы, утверждая, что сербы древнейший народ или один из древнейших исторически известных народов.

Естественно, в процессе поиска как можно большего количества источников, в первую очередь древних, а также трудов тех ученых, которые добросовестно и скрупулезно изучали и оценивали эти источники, Ольга Лукович-Пьянович, желая и сама как можно скорее оценить значение собранного научного материала о происхождении сербского языка и сербского народа, тут же приступила к анализу и оценке собранных данных и доступной научной литературы, публикуя таким образом целый ряд научных статей и заметок, составивших сначала однотомный, изданный в Индианополисе (США) в 1988 г., а потом двутомный, опубликованный издательством „Досье" в 1990 г., труд под названием „Сербы... народ древнейший".

То, что Ольга Лукович-Пьянович собранный и изученный ею материал сначала помещала в отдельные статьи, сообщения и заметки, а потом из них создала труд под названием „Сербы... народ древнейший", вызвало неадекватную реакцию среди некоторых отечественных ученых-специалистов. Для них было необычно то, что об одной из сложнейших проблем в нашей, да и в европейской историографии, в такой манере говорят и пишут, поэтому они книгу Ольги Лукович-Пьянович лишь с пренебрежением „пролистали" и не сочли нужным дать рецензию о книге как это обычно в научной среде. Но сам факт, что книга „Сербы... народ древнейший" выдержала два издания, и что оба издания довольно быстро разошлись, свидетельствует о том, что у нас имеется многочисленная читательская публика, которая как раз интересуется такими дискуссионными вопросами, относящимися к тематике вообще малоизученной истории сербского народа. Им явно не помешала такая композиция книги и манера, с которой Ольга Лукович-Пьянович представила и обьяснила результаты и чужих и своих исследований. Как известно, читатели с интересом наблюдали, как из почти неисследованных источников и из трудов часто забытых древних авторов ожила картина об одном народе, название которого упоминается еще задолго до нашей эры.

Основываясь прежде всего на древние источники и труды многочисленных исследователей, в первую очередь французких, польских, чешских, русских, немецких и других, но и отечественных (Йован Цвиич, Джура Даничич, М. Будимир, М. С. Милоевич и др.), а также сербских историков и других специалистов, работавших за границей (И. М. Живанчевич, Ненад Джорджевич, Р. Бориславлевич и др.), Ольга Лукович-Пьянович возобновляет у нас давно забытую теорию об индо-иранском, кавказском, месо-

потамском (Междуречье) и восточно-европейском происхождении сербов и славян. Она весьма скрупулезно сравнивает отдельные толкования соответствующих источников, выбирая те из них, которые явно опираются на древнейшие источники, в которых название *сербы* упоминается очень рано, и в многочисленных вариантах, корни которых Ольга Лукович-Пьянович обнаруживает в разных языках, начиная с санскрита. Естественно, в этих своих оценках Ольга Лукович-Пьянович регулярно приводит и расценивает результаты известных исследователей, которые твердо верили в древнейшие корни сербского языка. Здесь уместно сказать и то, что читатели, интересующиеся этногенезом сербов, в книге „Сербы... народ древнейший" найдут и указания на многочисленные работы других авторов, на которые Ольга Лукович-Пьянович щедро обращает внимание, подчеркивая, что ее мнение ни в коей степени не является конечным итогом; наоборот, автор данной книги сознает масштаб и сложность работы, поэтому много раз предостерегает и указывает на то, что для дальнейших исследований необходимы целые научные коллективы и многие годы кропотливой работы. Ко всему прочему, что заслуживает внимания и справедливой оценки, относится и указание на необходимость дальнейшей работы по снятию „белых пятен" в истории сербского и славянских народов, язык которых, по мнению авторитетных специалистов, берет свое начало из весьма далекого прошлого и из весьма обширных просторов.

RÉSUMÉ

Le livre „Les Serbes ... le peuple le plus ancien" d'Olga Luković-Pjanović est insolite tant de par son contenu que de par sa composition, et le titre lui-même est insolite aussi bien dans la littérature linguistique que dans la littérature historique. En donnant ce titre à son oeuvre capitale, Olga Luković-Pjanović s'est engageé à un travail très complexe et pénible, mais en même temps très attrayant. En tant que philologue classique, Olga Luković-Pjanović n'a eu aucun modèle parmi les linguistes sur lequel elle aurait pu s'appuyer, ne serait-ce que dans une mesure modeste, dans sa tentative de répondre au grand défi de son titre. Elle n'a pu obtenir aucune aide des historiens, nationaux et étrangers, car, tout simplement, dans des efforts séculaires, aucun de nombreux lingustes, historiens et autres spécialistes qui s'employaient à expliquer l'origine des Serbes et des Slaves en général, ne s'est jamais proposé un tel titre. Cependant, ce n'est pas sans raison qu'Olga Luković-Pjanović a pris cette décision.

Sachant que dans l'histoire du peuple serbe, il y a de nombreux aspects qui n'ont toujours pas été étudiés et expliqués, qu'on ignore même l'origine des Serbes et la signification de leur nom, qu'on ignore leur patrie d'origine et la date et le lieu de la création de la communauté serbo-slave, Olga Luković-Pjanović a compris, en sa qualité de philologue classique, que son devoir était de contribuer au maximum, grâce à ses connaissances, à la solution des problèmes qui entravent la réalisation de nos désirs d'apprendre autant que possible sur l'origine et l'histoire la plus reculée du peuple serbe. Comme elle savait très bien à quel point les connaissances sur la langue qu'un peuple a parlé depuis ses origines sont importantes pour la connaissance de l'histoire de ce peuple, Olga Luković-Pjanović a orienté ses recherches surtout vers les efforts visant à établir l'âge d'un peuple à l'aide de l'âge de sa langue. Il va sans dire qu'il a été indispensable d'étudier en même temps les langues des autres peuples, notamment de ceux pour lesquels il a été évalué que, de par leur origine et de par leurs caractéristiques ethniques, ils appartenaient au groupement plus restreint ou plus large auquel appartenait ou dont était proche le groupe ethnique des Serbes. Partant de ce concept, Olga Luković-Pjanović a consacré tout naturellement, dans son oeuvre, la plus grande attention aux questions linguistiques, mais, en analysant les problèmes de nature lingustique et en optant en faveur de certaines solutions, elle soulevait inévitablement aussi de nombreuses questions qui touchent profondément à l'histoire dont les caractéristiques linguistiques elle étudiait et localisait dans les communautés ethniquement apparentées ou différentes.

C'est ainsi que sous le titre „Les Serbes ... le peuple le plus ancien", naissaient des études, des débats, des articles et des comptes rendus dans lesquels, à l'aide du matériel original recueilli, et d'une littérature très exhaustive, Olga Luković-Pjanović essaie de vérifier à quel point, par exemple, le géographe bavarois (IX- siècle), Constantin Porphyrogénète (X- siècle), Laonique Chalcocondyle (XV- sicèle) et certains autres historiens anciens avaient-ils raison en suggérant ou même en affirmant que les Serbes sont le

peuple le plus ancien ou qu'ils se rangent parmi les plus anciens que l'histoire connaisse.

Il va sans dire que dans son effort visant à trouver un maximum de sources, avant tout classiques, mais aussi les oeuvres des auteurs qui ont étudié et évalué le plus soigneusement ces sources, désirant évaluer elle aussi le plus rapidement possible la valeur des données recueillies sur les racines et l'origine de la langue serbe et du peuple serbe, Olga Luković-Pjanović se lançait à l'analyse et à l'évaluation du matériel rassemblé et de la littérature, créant ainsi toute une série d'articles techniques et scientifiques et les publiant tout d'abord en un volume, sous le titre „Les Serbes ... le peuple le plus ancien" à Indianapolis (Etats-Unis), en 1998, et par la suite en deux volumes sous le même titre chez l'AIZ Dosije (1990).

Un tel procédé qu'Olga Luković-Pjanović adoptait en classant tout d'abord le matériel élaboré dans des études, des débats et des articles, pour en composer par la suite l'oeuvre qu'elle a intitulée „Les Serbes ... le peuple le plus ancien", semble avoir exercé une influence décisive sur la disposition avec laquelle ce livre a été accueilli par certains éminents experts yougoslaves.

Manquant d'habitude de voir traiter de cette manière un des problèmes les plus complexes de l'historiographie yougoslave et aussi européenne, ils n'ont jeté qu'un coup d'oeil méprisant sur l'oeuvre, ne trouvant même pas nécessaire de respecter les manières habituelles dans le monde scientifique et d'en dire quelque chose. Cependant, le fait même que le livre „Les Serbes ... le peuple le plus ancien" ait connu deux éditions qui ont été vendues très vite démontre qu'il y a chez nous de nombreux lecteurs qui s'intéressent justement beaucoup à ces questions délicates, par ailleurs insufisamment étudiées, de l'histoire du peuple serbe. Il est évident que l'économie du livre et la façon qu'Olga Luković-Pjanović a adoptée pour présenter et expliquer les résultats des recherches des autres savants et de ses propres recherches n'ont nullement gêne les lecteurs. Comme on l'apprend, les lecteurs ont suivi avec intérêt ce livre qui, grâce aux sources restées inconnues jusqu'à présent et aux auteurs anciens le plus souvent négligés, fait revivre l'image d'un peuple dont le nom est mentionné bien avant le début de notre ère.

S'appuyant principalement sur les sources classiques et sur de nombreux chercheurs, avant tout français, polonais, tchèques, russes, allemands et autres, mais aussi sur les auteurs yougoslaves (Jovan Cvijić, Đura Daničić, M. Budimir, M.S. Milojević et autres) et aussi sur les historiens et autres experts yougoslaves de l'étranger (I.M. Živančević, Nenad Đorđević, R. Borisavljević et autres), Olga Luković-Pjanović soulève à nouveau les théories négligées pendant longtemps chez nous sur l'origine indo-iranienne, caucasienne, mésopotamienne et est-européenne des Serbes et des Slaves. Elle compare très soigneusement les interprétations contenues dans ses sources et opte en faveur des solutions qui s'appuient de manière la plus évidente sur les sources les plus anciennes dans lesquelles le nom des Serbes est mentionné très tôt, et cela dans de nombreuses variantes dont les racines l'auteur retrouve déjà dans les langues qui tirent leur origine du sanskrit. Il va sans dire que dans ses évaluations, Olga Luković-Pjanović suit soigneusement et évalue les ré-

sultats des éminents chercheurs qui croyaient fermement aux origines très anciennes de la langue serbe. Il convient de dire ici que les lecteurs qui s'intéressent aux résultats des recherches de l'origine des Serbes trouveront dans le livre „Les Serbes ... le peuple le plus ancien" une bibliographie exhaustive sur laquelle l'auteur attire généreusement l'attention, tout en soulignant à plusieurs reprises que sa propre opinion et ses conclusions sont loin d'être des acquis définitifs; bien au contraire, l'auteur est conscient du volume et de la complexité de ce travail, de sorte qu'elle avertit à maintes reprises et signale que, pour poursuivre les recherches et pour aboutir à des conclusions ultérieures, il faudrait mobiliser des institutions scientifiques entières et consacrer de nombreuses années au travail acharné sur ces questions. A côte de tout ce qui est digne de notre attention, ce qui mérite nos compliments, c'est cet avertissement qu'il faut poursuivre les recherches pour combler les lacunes et élucider les périodes peu explorées de l'histoire du peuple serbe et des peuples slaves dont la langue, selon l'avis le plus répandu, tire ses origines du passé le plus lointain et des vastes espaces.

Et enfin, bien que le livre tout entier soit rempli de contenu technique et scientifique, sa lecture est facilitée par un style coulant et par un langage dans lequel certaines explications sont précisées, de sorte que cette oeuvre représente une lecture intéressante qui combine l'utile à la distraction.

SUMMARY

Olga Luković-Pjanović's book *„Serbs... the Oldest People"* is unusual both in terms of its content and its structure, and its title too is uncommon in linguistic and historical literature. By choosing such a title for what we might call her life's work, Olga Luković-Pjanović embarked upon a highly complex and exacting task, but also a highly rewarding one. A classical philologist, Olga Luković-Pjanović had no model among the linguists on whom to rely to any degree in her endeavour to justify such a highly challenging title. Nor could she obtain any help from the historians, both indigenous and foreign, for none of the numerous linguists, historians and other scholars who have tried over the centuries to throw light on the origin of the Serbs, and the Slavs in general, has worked in the direction implied by the title. Yet Olga Luković-Pjanović did not choose such a title without a reason.

Aware of the fact that the history of the Serbs is still largely unexplored and unexplained, that their origin, the meaning of their name and the location of their earliest homeland are still shrouded in mystery, as well as that we do not know how and where the Serb-Slav community came into being, Olga Luković-Pjanović realized that, as a classical philologist, it was her duty to contribute as much as possible to the unravelling of the puzzle that confounds us all. She was also quite aware that knowledge of the language a people has used since its earliest days holds a key to its history, so she concentrated on determining the age of the Serbs on the basis of the age of their language. Needless to say, she also had to study the languages of other peoples, especially of those belonging to the narrower or wider group associated with the Serb ethnic community. This approach explains why Olga Luković-Pjanović focused on linguistic matters, though by analyzing problems of a linguistic nature and opting for this or that solution she inevitably touched upon other questions which profoundly concern the history the linguistic aspects of which she studied and related to ethnically akin and diverse communities.

The title *„Serbs... the Oldest People"* comprises studies, discussions, treatises and surveys in which Olga Luković-Pjanović seeks, with the help of original documents and an extensive literature, to find out how much truth there is, for instance, in the suggestions or even claims of the Bavarian geographer (sixth century), Constantine Porphyrogenitus (tenth century), Laonicus Chalcondyles (fifteenth century) and a number of other early chroniclers that the Serbs are the oldest or one of the oldest peoples known to history.

Naturally, in the course of her quest for as many sources as possible – above all classical ones but also the works of those authors who have investigated and assessed these sources with the utmost thoroughness – Olga Luković-Pjanović, eager to evaluate this information herself as soon as possible, proceeded at once to interpret what she had found in a series of studies published first in one volume in Indianapolis (1988) and then in two volumes issued by *Dosije* (1990), both under the title *„Serbs... the Oldest People"*.

However, the procedure whereby Olga Luković-Pjanović first presented her material in the form of separate studies, treatises and surveys and only

then published them together under the common title *„Serbs... the Oldest People"* seems to have affected fundamentally the attitude of certain prominent domestic scholars towards it.

Unaccustomed to this kind of approach to one of the most complex problems in domestic as well as European historiography, they have accorded Olga Luković-Pjanović's book merely a perfunctory inspection, not bothering with any review or commentary whatever that is customary in the scientific world on such occasions. On the other hand, the fact that the book has gone through two editions and that both have been sold out very quickly shows that interest in such sensitive issues from the obscure history of the Serb people is widespread in these parts. Its readers apparently have shown no objections to Olga Luković-Pjanović's presentation of her and other authors' findings; on the contrary, they have followed with interest the unfolding of a story, with the help of hitherto largely unexplored sources and frequently ignored ancient writers, about a people whose name we know with certainty was mentioned much before our era.

Relying primarily on classical sources and numerous researchers – above all French, Polish, Czech, Russian and German, but also domestic authors (Jovan Cvijić, Đura Daničić, M. Budimir, M.S. Milojević and others) and our historians and other scholars abroad (I.M. Živančević, Nenad Đorđević, R. Borisavljević and others) – Olga Luković-Pjanović revives long-neglected theories in these parts about an Indo-European, Indo-Iranian, Caucasian, Mesopotamian and Eastern-European, origin of the Serbs and the Slavs. She makes a very careful comparison of certain interpretations of relevant sources and opts for those solutions which most obviously support the oldest sources: in these sources the name Serbs is mentioned very early indeed and that in numerous variants the roots of which Olga Luković-Pjanović traces back to languages stemming from Sanskrit. Needless to say, in her evaluations Olga Luković-Pjanović bears in mind the results of prominent researchers who were convinced that the roots of the Serb language go back to the most distant past. It is worth pointing out that readers interested in the origin of the Serbs are generously referred to a large bibliography and that the author stresses repeatedly that her opinion and her conclusions are by no means the final word on the subject; on the contrary, being aware of the immensity of the undertaking, she stresses that further research will require the effort of whole scientific teams and many years of hard work. Among the book's numerous merits is the author's encouragement to future scholars to try and fill in the blank periods in the history of the Serb and other Slav peoples whose language is widely believed to take its roots in the depths of time and immeasurable space.

С А Д Р Ж А Ј

ДУШАНОВ ЗАКОНИК ИЛИ СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПРАВО-КОНТИНУИТЕТ ВЕДСКОГ ПРАВА 5

ЗАКОНОДАВСТВО СРПСКОГ ЦАРА ДУШАНА – КОНТИНУИТЕТ ВЕДСКОГ ПРАВА – ПРЕМА ИЛИЈИ М. ЖИВАНЧЕВИЋУ 17

НЕОПХОДНОСТ ЈЕДНЕ КОМПАРАТИВНЕ СТУДИЈЕ О ВЕДСКОМ И САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЛЕКСИЧКОМ БЛАГУ 30

ВЕДСКА PRIYA, САВРЕМЕНА СРПСКА ПРИЈА, СКАНДИНАВСКА FREYA И СТАРА СЛОВЕНСКА БОГИЊА PRIYA 32

ВЕДСКА SABHÂ – СРПСКИ САБОР 46

ДРУГА СРПСКА ОБЕЛЕЖЈА У ВЕДАМА 47

ВЕДСКИ SRBINDA У ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ WALTER-a WÜST-a 51

CLAUDIUS PTOLEMAEUS И СРПСКА „ГЕОГРАФСКА АРХИВА" ОД ИНДИЈЕ ДО АТЛАНТИКА 65

МИЛОШ С. МИЛОЈЕВИЋ, СИМА ЛИКИН ЛАЗИЋ И СРПСКИ „ИНДОЕВРОПЉАНИ" 96

ГРЧКИ И ЛАТИНСКИ – ЈЕЗИЦИ НАСТАЛИ ТЕК У ЕВРОПИ ИЗ ПЕЛАЗГИЈСКОГ или ОД ПЛАТОНА ДО ИНДОЕВРОПСКОГ МИТА 121

СРПСКИ - НЕПОСРЕДНИ ИЗДАНАК ПРАЈЕЗИКА 139

СРБИ И ПОСТАНАК ПИСМА
СРБИ - ТВОРЦИ ЕВРОПСКЕ ПИСМЕНОСТИ 147

а) ЗАКЉУЧЦИ О ПОРЕКЛУ ПИСМА У ДЕЛИМА ЈИРГЕНА ШПАНУТА (JÜRGEN SPANUTH) И ИМАНУЕЛА ВЕЛИКОВСКОГ (IMMANUEL VELIKOVSKY) 153

б) ГЛАГОЉИЦА 200

в) CYPRIEN ROBERT О ЋИРИЛИЦИ И СРПСКОМ ПИСМУ УОПШТЕ 203

г) FRANCISCUS – MARIA APPENDINI 213

д) РУЖИЦА БОРИСАВЉЕВИЋ О ПИСМУ И ПРАСРПСКОЈ ГЛАГОЉИЦИ 220

ђ) ДРЕВНА СВЕДОЧАНСТВА 233

е) СХОЛИЈАСТ ДИОНИСИЈА ТРАЧАНИНА „ГРАМАТИЧАРА" 246

Прилог 1: ИЗ САБРАНИХ ДЕЛА ЕПИСКОПА НИКОЛАЈА 265
Прилог 2: БИОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ 266
ЛИТЕРАТУРА 271
РЕЗИМЕ 280
РЕЗЮМЕ 283
RÉSUMÉ 286
SUMMARY 289

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

949.711

ЛУКОВИЋ-Пјановић, Олга
Срби – народ најстарији, Кн. 3 / Олга Луковић-Пјановић. – [Допуњено изд.]. – Београд : „Мирослав", 1994 (Београд : Космос). – 292 стр. : илустр. ; 24 cm. – (Библиотека Словенски источници)

Тираж 2000. – Библиографија: стр. 271–279. – Резимеи на више језика.
ISBN 86-901351-7-0

808.61(091)
а) Срби – Порекло б) Српски језик – Историја
ИД=24064268

КАТАЛОГ ИПА "МИРОСЛАВ"

Библиотека „СВЕТЛОСНА ФОРМУЛА"

У продаји је ново дупоњено издање књиге **„СВЕТЛОСНА ФОРМУЛА"** аутора *Спасоја Влајића.* Ова књига је састављена из два дела. Први део под називом **„СВЕТЛОСНА ФОРМУЛА"**, а други **„СВЕТЛОСНИ НИВОИ ПОСМРТНЕ РАВНИ"**. О овој књизи је већ речено да је једно од најзначајнијих дела која говоре о повезаности светлости, звука и значења. Међутим због шокантних открића о српском народу и изузетном значају његовог језика као и невероватно тачном предвиђању онога што ће се у будућности догодити, књига је изазвала отворену нетрпељивост код тадашње владајуће идеологије. И мада је, за само месец дана, продато више од 50% укупног тиража издања из 1984. године, књига се после изјава неких званичника није више појављивала у књижарама. Сада вам се пружа прилика да књигу, у којој је доказано постојање духовног света, а коју сте тако дуго чекали, коначно ипак добијете.

Цена 25

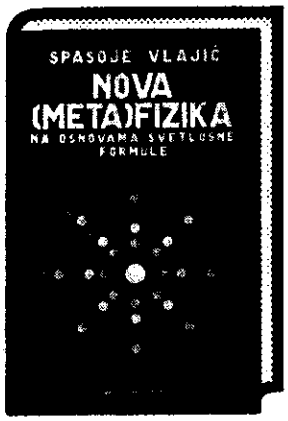

„НОВА (МЕТА)ФИЗИКА" – *Спасоје Влајић.*

Открива до сада непознате или прећуткиване чињенице о светском значају српскога језика за истраживање и потпуније разумевање духовних основа човечанства. Књига веома аргументовано доказује древну самобитност српског народа и значај његовог језика у тумачењу људске цивилизације. Ова књига на најбољи начин потврђује поставке оних аутора који сматрају да ће се тек дубинским истраживањима српског језика открити његове суштинске вредности.

Цена 25

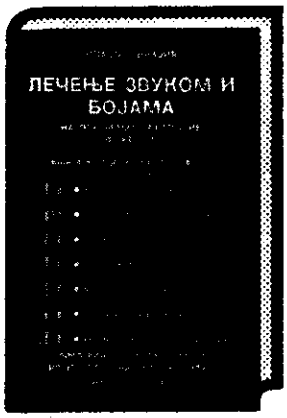

„ЛЕЧЕЊЕ ЗВУКОМ И БОЈАМА НА ОСНОВАМА СВЕТЛОСНЕ ФОРМУЛЕ" – *Спасоје Влајић*

Књига, која је потребна свакој нашој породици, дата су, поред осталог и практична упутства како да на веома једноставан, природан начин, можете ублажити своје телесне и духовне тегобе и знатно побољшати своје опште стање. У књизи су изложени резултати дугогодишњег истраживања о именима, њиховом значењу и утицају енергије имена на својства личности. А склад између имена и својства личности је један од предуслова за успешну особу. Напоменимо нека поглавља: Каква је енергије вашег имена? Како одабрати име своме детету? Речи које лече! Како побољшати здравље? Како остварити пословну и емотивну стабилност? Како постићи врхунске спортске резултате? Светлосни тумач снова!

Цена 20

„СРПСКА КЊИГА ПРЕДВИЂАЊА" – *Мирославе Петровић и Синише Влајића.*

У овој књизи су изложена **предвиђања будућих догађаја помоћу светлосне формуле.**

Човек који је предвидео долазак и понашање Изетбеговића, Милошевића, Драшковића итд. као и долазак Панића и његову улогу, **предвиђа будућност** на основу питања читалаца његових досадашњих књига. У књизи је дат начин како и сами можете да предвиђате. Уверите се у невероватне могућности ове методе. Пред вама је књига која ће вам отворити предворје великих тајни.

Напоменимо нека поглавља: Како се практично предвиђа? Шта ће се догодити са Југославијом, Српским крајинама, Босном и Херцеговином, Хрватском... Америком, Русијом, Европом, Немачком...? Да ли ће Србија избећи рат? И одговоре на многа питања.

Цена 15

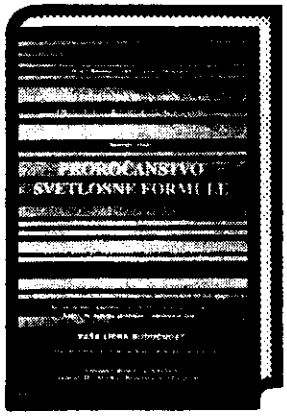

На основу ексклузивног права на објављивање у продаји се налази ограничен број примерака књиге **„ПРОРОЧАНСТВО СВЕТЛОСНЕ ФОРМУЛЕ"** аутора *С. Влајића* и *Ж. Рајковића.*
У овој књизи аутор, који је на научним основама, тачно предвидео ово што се данас догађа, открива шта ће се догодити у будућности. Ова јединствена књига, коју су многи прихватили као ново креманско пророчанство, је за само три месеца продата у више од 7500 примерака.

Цена 15

У припреми је књига **„СРПСКИ СЛОВНИ ЗНАК"** *Спасоја Влајића и Синише Влајића.*
У овој књизи су изложени резултати вишегодишњег тимског рада групе научника на српском словном знаку као врхунцу вештачке интелигенције у компјутерима нове генерације. Људима радозналог духа ова књига може послужити као полазиште да на основама српског језика даље развијају изузетне програме вештачке интелигенције. У њој ће читаоци наићи на низ документованих примера о изузетном унутарњем складу српског језика и његовој прилагођености да изрази значења на начин савремене компјутерске логике.

Цена у претплати .....

Давор Црњац – **„НУМЕРОЛОГИЈА СВЕТЛОСНЕ ФОРМУЛЕ".** У овој књизи је кроз низ изузетних примера потврђено оно што је Спасоје Влајић наговестио као Велики Закон Случаја. То је довело до једног посебног, до сада непознатог, тумачења узрока који одређују збивања у појавном свету. Захваљујући синхронистичкој условљености српског језика тиме су отворене и нове могућности за научну потврду испитаности древних схватања о повезаности природних бројева са судбинама појединаца и друштва. А у овом случају ти су природни бројеви кодирани вишеслојним својствима светлости.

Цена у претплати .....

Библиотека „СВЕТА ЛУЧА"

Срб-**„СРБСКИ ВИТЕЗ; ПРВИ".** Поезија која обрађује корене српских речи.
„Ова поезија из туге, из дубине душе произилази, поезија која **вид** повезује са **вед,** која **видање** спаја са **ведањем.**
Без љубави према свом народу нема ни темеља на коме човјек као јединка стоји. Али када човјек воли, он је онда на-роду и он има и вољу.
Воља такве природе чини оваквога човјека да код њега није у питању шта може или шта не може, него шта хоће или не. Такав човјек се онда налази при-роду, он зна своју природу".

Цена 15

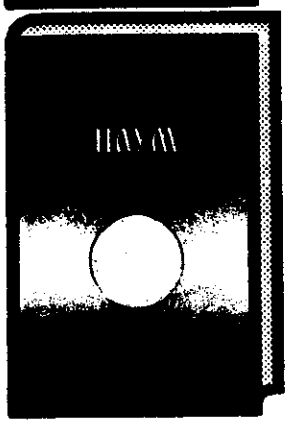

„Н А У М – ВЕЛИКИ ЗАКОН СВЕТЕ ЛУЧЕ" – *Спасоје, Синиша и Слободан Влајић*
После зачуђујућих резултата до којих ду дошли истраживањем **светлосне азбуке** аутори нам, у овој књизи, откривају један још тананији језик путем кога добијамо поруке из виших, духовних светова. Велики број лица, до сада упућених у ова истраживања, сведоче о невероватним искуствима која су постепено постала део њихове свакидашњице. Упознајте и сами тај **узвишени језик велике тајне** који ће вам помоћи да **„видите виђења"** и да разазнајете **поруке и савете светаца.** Аутори, **који су у завету истине,** несебично ће вам у томе помоћи.
Проверите и сами колико ће вам смисла и смирења донети **јасно виђење истине.**

Цена 20

У приспреми је књига **„ЛУЧА"** аутора *Спасоја, Синише и Слободана Влајића.*
Ова књига говори о једном до сада непознатом свету тананих али веома снажних енергија које управљају нашим животом, односно животом Космоса. На приступачан и јасан начин аутори нас, кроз практичне примере, уводе у тај тајанствени свет **чистих енергија** о којима је говорио и велики Никола Тесла. У физичком смислу је реч о енергијама изузетно малих трептаја и веома велике таласне дужине. При томе та енергија делује и у појавном, материјалном свету где развојном току одговарајућих догађаја даје покретачку снагу. Та снага се може описати као дејство **својеврсних лоптастих мува** које покреће духовна снага речи. Показало се да је учинак ове енергије одлучујући за судбине како појединаца тако и целих народа. То се посебно јасно види у изложеним примерима који се односе на невероватна збивања кроз које пролази **српски народ.**

Цена у претплати .....

Постер **„МАТЕР СЛАВА"** аутора *Марије Ђулум и Виде Томић.*
Матер Слава је главно божанство Словена. Она је Космичка мајка, која је у Велесовој књизи описана као птица. На основу ових текстова није тешко закључити да је то наш златни орао (код Срба и Руса двоглави, а код Румуна и Пољака једноглави) Жар птица. Пантеон словенских Богова који Матер Слава држи међу крилима, приказан је према Велесовој књизи, онако како га је сагледао Јурај Мирољубов који је декодирао ове текстове.
„– и певаху о Птици прекрасној која прецима нашијем огањ у домове доноси и снагу нашу обнавља". (В.К. дашчица 7б)

Цена 5

Олга Луковић-Пјановић – **„СРБИ... НАРОД НАЈСТАРИЈИ"**, у три књиге. Већ својим насловом ова књига изазвала је велико интересовање, што доказује и чињеница да је распродата за врло кратко време. У овом свом делу Ауторка је сакупила и обрадила велики број класичних извора од којих већина у нашој историографији није коришћена при истраживању порекла и распрострањености Срба у најстарије време. Књига је писана занимљивим и допадљивим стилом и језиком уз коришћење обимне литературе. Вредност књиге допуњавају историјске карте до сада махом ређе коришћене. То што је појава ове књиге изазвала различите утиске код стручњака разних научних дисциплина чини ово дело још привлачнијим. То може да буде само још јачи подстрек за интензивније и свестраније истраживање порекла и најстарије историје српског народа. Тога у нашој науци, и не само нашој, никада није доста.

Цена 100

Реља Новаковић – **„СРБИ – ИМЕ СРБИ КРОЗ ВРЕМЕ И ПРОСТОР".**
Да ли је српски историчар *Ђорђе Бранковић* (1645.–1711.) с правом забележио да „Србском имену зачетије бити... от текушчио води именем називаемои Зерби или Зерви, ва Месопотамији биваемои. Држава же Месопотамија ва асијску област между водами називајема Тигар и Еуфрат бивает. Тако свидетелствујет Плиније...".
Не односи ли се овај податак на месопотамску реку Србицу коју спомињу М.С. Милојевић и Милан Будимир?
Вероватно да више старијих хроничара с разлогом Србе траже и налазе у масиву Кавказа на чијем простору и Египћани траже своју прастару колонију Еју.

Цена 25

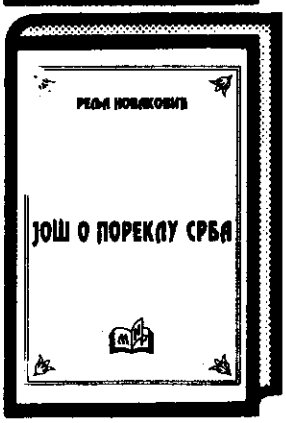

Реља Новаковић – **„ЈОШ О ПОРЕКЛУ СРБА".** У продаји је дело истакнутог историчара које представља резултат дугогодишњих истраживања генезе нашег народа. Резултати до којих је дошао писац ове књиге узбуђују егзактним разоткривањем истине о пореклу нашег народа, многе манипулације и фалсификате којима је била скривана права слика његове историје. И овом приликом, управо овде, суочавамо се са аргументима који откривају да се најстарији талас Срба нашао на Балкану много векова пре наше ере. Новаковић нас подсећа да је чувени Географ Баварски о пространству и бројности Срба тврдио да су они с обзиром на те чињенице праоснова свих Словена.

Цена 20

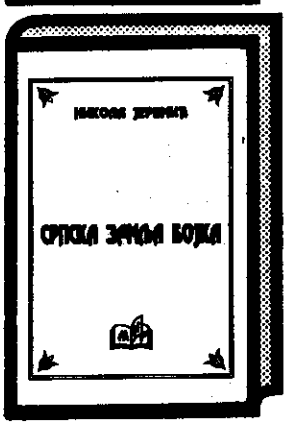

Никола Јеремић – **„СРПСКА ЗЕМЉА БОЈКА".** Од Бојке почиње српска историја. Зато је књига о Бојки незаобилазна код комплетирања историјске литературе. Али не само за историчаре, већ у првом реду за љубитеље књиге, она је занимљива јер пружа одгонетку једне научне загонетке. Наиме, Бојка је земља у којој су Срби били, како је то забележио грчки цар Константин Порфирогенит, од давнина настањени, али чији територијални положај још није тачно утврђен. Књига представља изузетно узбудљиву реконструкцију једне од прапостојбина Срба. Писац је аргументовано трагао за коренима у земљама српским широм европског континента. Његови истраживачки резултати коренито мењају представу о генези нашег народа.

Цена 18

Реља Новаковић – **„СРБИ или СЛОВЕНИ – СЛОВЕНИ или СРБИ".** Већ много векова научници више струка настоје да разреше питање порекла и старости Срба и Словена тражећи одговор на питање ко су једни ко су други, и ко се од њих први јавља у историји. У овој књизи Аутор констатује да се име Срби у Европи и на Блиском истоку јавља више векова пре имена Словени. Поред класичних и раних средњевековних европских хроничара Србе као веома стари народ спомињу и неки српски летописци, што је до сада и у нашој и у страној литератури остало незапажено.

Цена у претплати .....

Реља Новаковић и Мирослава Петровић, **„АТЛАС УЗ НАЈСТАРИЈУ ИСТОРИЈУ СРБА И СЛОВЕНА (до краја XV века)".**

Предвиђено је да у овом Атласу картографски буду приказани у првом реду подаци из најстаријих извора у којима се у разним облицима спомињу називи Срби и Словени, а затим и тумачења и описи бројних хроничара који су користили грчке, римске и друге изворе. Хронолошки ће бити приказани резултати истраживања бројних научника који су пратили настанак и развој пре свега оних заједница у којима су Срби и Словени, уз Венеде, Анте и друге мање или веће сродне групе, сачињавали најстарије језгро индоевропске групације народа.

Уз све друго што спада у садржај Историјских атласа, у овом Атласу, као резултат најновијих истраживања, посебно ће бити приказане три фазе насељавања Срба и Словена на Балканском полуострву, као и настанак и развој словенских државних заједница на Балканском полуострву до краја XV века.

Осим тога, у Атласу ће бити приказана и најважнија достигнућа у области културног стваралаштва српског народа и његови напори да сачува свој историјски простор и своје вековне тековине.

Цена у претплати .....

Генадије С. Гриљевич – **„ПРАСЛОВЕНСКА ПИСМЕНОСТ: РЕЗУЛТАТИ ДЕШИФРОВАЊА",** превод са руског и научна редакција *Радмило Маројевић.* Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура, у две књиге.

У њој су изложени резултати дешифровања прасловенске писмености остварене слоговним писмом: најстарији на Земљи писмени споменици – Тертеријски натписи винчанске културе (V миленијум пре нове ере), протоиндијски натписи (XXV–XVIII век пре нове ере), критски натписи (XX–XIII век пре нове ере) – „линијско писмо А", „линијско писмо Б" и Фестски диск, етрурски натписи (VIII–II век пре нове ере), писмо „црта и реза" или „словенске руне" (IV–X век нове ере). По оцени стручњака – откриће нашег века, које омогућава да се прочитају раније непознате странице најстарије историје Словена и да се осветли из новог угла најстарија историја светске цивилизације, у којој су Словени имали водеће место.

Цена у претплати .....

Олег Н. Трубачов – **„ЕТНОГЕНЕЗА И КУЛТУРА СТАРИХ СЛОВЕНА: Лингвистичка истраживања",** превод са руског и научна редакција *Радмило Маројевић.* Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура.

Ослањајући се на своја систематска истраживања речничке грађе и властитих имена те на њихову етимологију, аутор излаже своју концепцију о хронологији формирања прасловенског језика и етноса и образлаже централну позицију словенског језика у Европи (средње Подунавље као прапостојбина Словена) и у индоевропском језичком типу. Књига се састоји од три дела (Етногенеза Словена и индоевропски проблем; Словенска етимологија и прасловенска култура; Реконструкција најстарије културе и етногенеза Словена), а у односу на руско издање (Москва, 1991) има и три расправе у прилогу припремане за XI конгрес слависта (Братислава, 1993) – „Стари Словени на Дунаву (јужно крило): Лингвистичка запажања". Аутор је аутор и редактор монументалног дела словенске лексикографије – „Етимолошки речник словенских језика: Прасловенски лексички фонд" (досад изашло 19 томова).

Цена у претплати .....

Борис А. Рибаков: **„ПАГАНСТВО СТАРИХ СЛОВЕНА",** превод са руског и научна редакција *Радмило Маројевић.* Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура, у две књиге.

Капитално дело академика Рибакова о древној словенској митологији и култури, о начину живота и веровањима старих Словена, о словенским божанствима; паганство старих Словена у историјским споменицима, археолошким налазима, народном предању, књижевности и уметности, народној радиности; са богатим ликовним и графичким прилозима. У поређењу са руским издањем српско издање садржи нову уводну студију „Преци Словена: антички свет и стари Словени".

Цена у претплати .....

Слово о Плъку Игоревъ. „ПЕСМА О ИГОРОВОМ ПОХОДУ".
Реконструкција староруског текста, превод и коментари *Радмило Маројевић*. Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура.
Величанствено песничко дело на размеђу општесловенског усменог песништва и руске писане књижевности. Издање садржи: уводну студију „Српски превод Слова о полку Игореве"; репринт првог издања из 1800. године и филолошки превод текста на српски језик; језичку и песничку реконструкцију староруског текста и српски препев; језичке и културолошке коментаре са новим тумачењем низа „тамних места".

Цена у претплати .....

Лав Н. Гумиљов: **„СЛОВЕНСТВО И ЕВРОАЗИЈА"**, избор, превод са руског и научна редакција *Радмило Маројевић*. Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура.
Осмишљавање руске, словенске и евроазијске историје са аспекта етничке и културне реконструкције, етногенезе и биосфере Земље. Из великог опуса „последњег евроазијца" изабрани најважнији радови.

Цена у претплати .....

Светлана Стевић-Вукосављевић – **„ЈЕДАН КРУГ ОД СУНЦА"**. Ова књига садржи део Српског Предања који чине бајке, мелографски записи њихових **пропева** *Петра Д. Вукосављевића*, и друга приповедања Срба у Хомољу. Бајке су део колективног памћења Срба од постанка Светова – Цивилизација Богова, Полубогова и Људи на Земљи.

Цена у претплати .....

Светислав Билбија – **„СТАРОЕВРОПСКИ ЈЕЗИК И ПИСМО ЕТРУРАЦА".** Савремени српски језик и Вукова ћирилица послужили су аутору као „кључ" за читање старих етрурских споменика, насталих на тлу данашње Италије и записа пронађених на просторима древне Лидије и Ликије у Малој Азији. Читајући словне знаке, сличне српским ћириличним словима, с десна на лево, Билбији су се указале речи које је, захваљујући српском језику, разумео. Око седамдесет одсто тих речи свој корен имају у „Српском рјечнику" Вука Стефановића Караџића, а осталих тридесет одсто речи у речницима других словенских народа. Књига је објављена у Институту за етрурске студије у Чикагу, САД, 1984. год.

Цена у претплати .....

Светислав Билбија – **„ЗАГРЕБАЧКА МУМИЈА И ДРУГИ ЕТРУРСКИ, ЛИДИЈСКИ И ЛИКИЈСКИ ПИСАНИ СПОМЕНИЦИ".** Своју књигу „Староевропски језик и писмо Етрураца" аутор је проширио новом грађом, студијом о тексту исписаном на платненом омогачу Загребачке мумије где су такође древни Етрурци, који су себе називали Рашанима, оставили поруке писане прастаром ћирилицом на исто толико старом српском језику. Овим, и још неким новим доказима, Билбија поткрепљује своју тезу да је „Балканско полуострво први насељени регион из кога је насељена остала Европа. Садашњи становници Балкана потомци су племена Рашана који овде живе од најстаријих дана, и никад се нису комплетно иселили са ових простора, него су у основи до данас задржали своја стара станишта. Из овога се изузимају Грци који су населили Атику, али много касније." Књига је објављена у Институту за етрурске студије у Чикагу, САД, 1989. год.

Цена у претплати .....

„ВЕЛЕСОВА КЊИГА" у сарадњи са Студијским центром Велесове књиге из Ахена. Хроника развоја словенске цивилизације од VII века пре Хр. до IX века наше ере. У овом тренутку најстарији рукопис словенске традиције писан предћириловским писмом. Странице историје Словена која је била у мраку 1600 година. Књига која је већ штампана у Америци, Енглеској, Канади, Француској, Шведској, Аустралији. Књига која је узбудила и науку и шире читалачке кругове и сам словенски свет. Избор из текстова, превод, предговор и коментари *Радивоја Пешића.*

Цена у претплати .....

Борис Ребиндер **„ЖИВОТ И ОБИЧАЈИ СЛОВЕНА ПРЕМА ВЕЛЕСОВОЈ КЊИЗИ"** коју су превели *Вида Томић* и *Ново Томић*. На основу таблица Велесове књиге чије копије и преводе му је поклонио Сергеј Лесној, такође један од истраживача овог дела, реконструисао је начин живота, религију и пантеон богова старих Словена.

Цена у претплати .....

Срђан В. Стојанчев и Зоран Стефановић – **„ЕНИГМА ПЕШИЋ (Винча – Етрурија – Словени)"**, богато илустровано фотографијама *Милинка Стефановића*. Поглед на живот проф. др Радивоја Пешића, једне од наконтраверзнијих личности домаће науке, човека који је уздрмао српски научни естаблишмент.
Загонетке биографије: македонска, српска и италијанска фаза професорове каријере. Сећања Стојанчева, Пешићевог сарадника, на обрачунавање домаће науке са другачијим погледом на Словене и Балкан.
Документарини записи са напетошћу крими-романа. Избор текстова из стране штампе о професору. Преглед најновијих научних теорија која подупиру професорове ставове о Балкану и Словенима.
Избор најбитнијих текстова проф. Пешића о винчанском писму, Етрурцима и Словенима. Највећи део ових чланака и предавања је до сада необјављен или непреведен.
ЕКСКЛУЗИВНО!!!

Цена у претплати .....

Библиотека „СВЕДОЧАНСТВА"

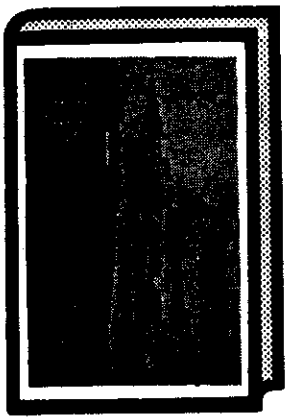

Ова библиотека је огледало времена. Она осветљава појаве, догађаје или људе чије присуство ни сведочење не би смело бити заборављено. Сведочанства су наслеђе будућности.
Будимир Поточан – **„АЗБУЧНИК У КАМЕНУ"**. Књига „Азбучник у камену" прво је сведочење о рату у Славонији које је исписала рука учесника и сведока. Зато је између корица и повест рата и исповест судионика.
Два паралелна плана – фактографски и исповедни – прожимају се, оплемењујући и слике страдања или смрти. Знак смрти на бојишту је ако нестану птице, непојамне туге кад и псето пусти сузу, или чемерне ојађености ако младић у рату прегори љубав.
„Азбучник у камену" је сведочење о људима од којих је остало само име у камену, и о местима, варошима и селима, од којих није остао, честито, ни камен на камену.

Цена 10

Библиотека „СВЕТСКА РИЗНИЦА"

„ВЕДСКЕ ХИМНЕ" први пут у нас преведено на нашем језику духовни бисери цивилизације. Преведено са санскрита. Превод, предговор и коментари *Радивоја Пешића*. Ћирилица, са оригиналним илустрацијама, луксузно опремљено у ограниченом тиражу.

Цена у претплати .....

Павле Јевтић – **„ИНДИЈА, РИЗНИЦА МУДРОСТИ"**, дело једног од највећих индолога на Балкану, први пут штампано 1937. године у Београду. Ово нас дело упознаје са прегледом староиндијске књижевности, староиндијског језика и писма, са облицима староиндијске књижевности: Веде, Брахмане, Упанишади, Сутре, са Махабхаратом и Рамајаном, легендама и бајкама, утицајима будизма на књижевно стварање, будизмом као знањем и вером. У прилогу су дати и преводи из Ригведе и Махабхарате. Ћирилица, илустровано у ограниченом тиражу.

Цена у претплати .....

„MANDUKYA UPANIŠAD" интернационално издање у сарадњи са Институтом за оријенталне студије у Милану на српском, грчком, немачком, енглеском, италијанском, шпанском, француском и руском језику са оригиналним текстом на санскриту. Српски превод, предговор и коментари *Радивоја Пешића*.

Цена у претплати .....

Библиотека „СЛОВЕНСКА МИСАО"

Библиотека обухвата теоријске, научно-популарне и публицистичке расправе и тематске зборнике савремених аутора и актуелне радове мислилаца из ранијих епоха у којима се расправља о друштвено-политичким, културним, привредним, духовним, философско-религиозним, војно-стратегијским и геополитичким аспектима словенске цивилизације и Словенства данас.
Владимир В. Жириновски: **„О СУДБИНИ РУСИЈЕ"**, превод са руског и научна редакција *Радмило Маројевић*. Књига излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура, суиздавач: „Југославијапублик".
Издавач је добио ексклузивно право да објави у целини књигу Председника Либерално-демократске партије Русије. Књига се састоји од три дела: **„Лекције историје"**, **„Последњи скок на југ"** и **„Са моје тачке гледишта"**. На руском језику је до сада објављен само други део **„ПОСЛЕДЊИ СКОК НА ЈУГ"** (Москва, 1993).

Цена у претплати .....

Библиотека „СТО СРПСКИХ ПЕСНИКА"

Библиотека излази у сарадњи са Српским фондом словенске писмености и словенских култура.
Антологијски избор песника и песама, од народног и класичног до савременог и модерног песништва, према критеријумима иманентним самом песништву: развој српског стиха, песничка трагања и поетски експеримент; стих, строфа и песничке форме; метрика и ритмика, фоника и рима, песничке фигуре и песнички језик. Свака књига садржи уводну студију о стиху и песничким формама, антологијски избор песничких остварења и коментаре (библиографске, културолошке и лингвопоетичке).

Библиотека „ДЕЧЈЕ ТРАГАЛИШТЕ"

Највредније и најслађе је и наслов једне од припремљених књига ове библиотеке.
„Дечје трагалиште" доноси избор најлепших и највредријих прича, песама и сликовница за децу, углавном стихованих и богато илустрованих. Књиге су припремане и рађане тако да буду привлачне деци како школског, тако и предшколског узраста.

Никола Јеремић – **„БАТА ЛАЖА И ТУЖНА ПРИНЦЕЗА"**

Никола Јеремић – **„ПЕСМЕ СЛАЂЕ ЗА НАЈМЛАЂЕ"**

Библиотека „ПРОШЛО И НЕПРОЛАЗНО"

Ова библиотека објављује научне и есеистичке текстове у којима се поново претресају старе идеје, подаци, чињенице... и у њима налазе вредности и поруке које нити застаревају нити пролазе. Зато су то теме старе и нове – истовремено. Оне не припадају ни само прошлости, ни само садашњем тренутку, ни само будућности – него као свевермене присуствују у свима њима. У њима се откривају слојеви археологије, почев од духовних и језичких – али који временом бивају све изражајнији: треба за њима посегнути, открити их и они ће трајно снажно да зраче.

Димитрије Калезић – **„ИЗ НАШЕ ДУХОВНЕ ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ"**

ИПА "МИРОСЛАВ"

Издавач:
Издавачко прометна агенција „МИРОСЛАВ"

Главни уредник:
Мирослава Петровић

Адреса издавача:
Гоце Делчева 9/VIII/34, 11080 Земун
Телефон:/факс: 011/693-805
П. фах 108 Земун
Југославија

КУПОВИНОМ КОД ИЗДАВАЧА ИМАТЕ ПОПУСТ ДО 20%

ПРЕТПЛАТОМ НА НАША ИЗДАЊА ШТЕДИТЕ МНОГО С ОБЗИРОМ НА СТАЛНИ ПОРАСТ ЦЕНА

ПОРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво поручујем (претплаћујем се) следећа издања наведена у Каталогу:

_____

_____

Плаћање ћу извршити поузећем (претплата на жиро рачун Издавача: ИПА „МИРОСЛАВ", Земун, бр. ж. р. 40805-685-0-73564). Књиге доставити на адресу

_____

_____

Датум Телефон: Потпис наручиоца (претплатника)

_____